

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van Dr. Ph. A. COPPENS.

Bestuur der Vereeniging: Dr. C. J. BRENKMAN, Arts te Amsterdam, voorzitter; Mr. M. D. K. S. VAN LIER, Rechter te Amsterdam, lid van het Dagelijksch bestuur; C. G. BAERT, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's Gravenhage; Mr. W. P. R. BOUMAN, Oud-Officier van Justitie te 's Gravenhage; Mr. A. A. CNOPIUS, Procureur-Generaal te Arnhem; Dr. Ph. A. COPPENS, Apotheker Gem. Ziekenhuis, Bergweg, Rotterdam; Mr. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O.M. bij Kantongerecht te Leiden; te Noordwijk aan Zee; Mr. J. J. PLUGGE, Subst. Griffier te Rotterdam; Mej. J. C. RESSING te Delden; Mr. H. B. DE BRUYES TACK, Ambtenaar O.M. te Alkmaar; G. E. WINDEMÜLLER, Arts te Vaassen; N. KEULEMANS, Apotheker Binnen Gasthuis te Amsterdam, Secr.-Peningmeester.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING f 3.—

Ieder lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex. ter gratis verspreiding.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzoekt.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Kedeacteur: BERGSCHÉ PLASLAAN 5, Hillegersberg.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDBLAD franco per post f 2.—

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Peningmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM. No. 32237.

Advertenties 1—6 regels f 1.55, elke regel meer f 0.25.

Adres voor advertenties: N.V. DE DORDECHTSCHE DRUKKERIJ EN UITGEVERS MAATSCHAPPIJ, Grootekerkplein 5, Dordrecht, Telefoon No. 3341. Postcheque en Girorekening 44060.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Hoofdartikel: Over eenige methoden in de Kwakzalverij.

II. Homoeopathen door G. E. Windemuller.

Mededeelingen van verschillende aard: Lezingen over radium. — Poging van een kwakzalversinstelling om te adverteeren. — Rapport over Alra (radium) bekera.

Correspondentie.

Advertenties.

Ledenlijst.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van verschillende aard.

OVER EENIGE METHODEN IN DE KWAKZALVERIJ

door

G. E. WINDEMULLER

II.

HOMOEOPATHEN.

Dit is een teer onderwerp! En een onderwerp waaraan vele zijden zitten.

Daar is vooreerst al de naam.

Geleerdig aandoende woorden zijn altijd geliefd bij menschen, die indruk willen maken. Wij bedoelen hier natuurlijk het gebruik van vreemde woorden buiten den kring van zakenmenschen: binnen dezen is dat gebruik nuttig en onmisbaar, om redenen die wij hier niet kunnen bespreken.

Op het gebied van de geneeskunde-beoefening is het een goede gewoonte, al de termen, welke tot het publiek moeten kunnen doordringen, zooals de benamingen van bijzondere soorten geneeskunde-vakken, in het Nederlandsch te gebruiken, met uitzondering dan van enkele woorden als chirurg (heelkundige, operateur), specialist (arts voor onderdeel der geneeskunde) e.a. die wel algemeen bekend worden verondersteld.

De oogarts noemt zich dus niet: Ophthalmoloog, de vrouwenarts niet; gynaecoloog, enz. Dat is logisch, want weinigen weten wat die woorden beteekenen; het eerste is sober en doeltreffend, want nu weet ieder, wat die meneer in 't bijzonder behandelt, en ook, dat hij niet te koop loopt met, of overstelpende indrukken wil maken door overbluffende, geleerd-uitziende titels!

Het is te betreuren, dat er voor het woord:

Homoeopaath geen Nederlandsch woord bestaat, want de geneesheer, die homoeopaath is, loopt gevaar, met dat woord die ongewenschte

(voor het publiek ongewenschte) indruk van iets buitengewoons te vestigen!

Nu er zooveel gekwakzalverd wordt met homoeopathie door beroeps-kwakzalvers én door leeken, noemen meerdere homoeopathisch-behandelende geneesheeren zich tegenwoordig: homoeotherapeuten, vooral in Duitschland. Ook voor dit woord geldt uiteraard nog hetzelfde.

De zoogenaamde „homoeopathen“, kwakzalvers, die de behandelingsmethoden der homoeopathische artsen na-apen (hoewel ze er geen beul van hebben) én de liefhebbende leeken, dikwijls van goede ontwikkeling, die helaas niet willen inzien, dat je de geneeskunde moet hebben bestudeerd, evengoed als de godsdienstleer of het onderwijzersvak enz., alvorens verantwoord te zijn, aan het „genezen“ te trekken, mogen wij nimmer verwarren met geneesheeren, die volgens de methoden der „homoeopathie“ hun patiënten meenen te moeten behandelen. Want deze geneesheeren onderscheiden zich slechts in twee opzichten van de „gewone“ geneesheeren, nl. ten eerste door die bepaalde homoeopathische geneeswijze, en ten tweede door de gewoonte, dat zonderlinge woord, dat bijna niemand verstaat, openlijk te gebruiken. Er is geen Nederlandsch woord voor, als gezegd. De vraag kan rijzen, of het wel noodig en wenschelijk is, dat openlijke gebruik; de „gewone“ geneesheeren gebruiken ook niet het zonderlinge woord: „allopaath“, dat bijna niemand begrijpt, en dat zij toch gerust zouden mogen gebruiken, als tegenhanger van den „homoeopaath!“ Zij moeten dat echter zelf weten, en hun patiënten dienen hem persoonlijk hun vertrouwen te schenken, niet een bepaalde methode.

Een bepaalde methode! De homoeopathie, uitgeoefend door niet-deskundigen, is één van de methoden, waarmee de goe-gemeente wordt bedrogen.

Zoo'n woord is zoo geleerd en mooi en indrukwekkend; het heeft verder de aantrekkingskracht dat „echte dokters“ dat woord soms op hun deur hebben staan. De kwakzalver, die zich voor homoeopaath uitgeeft, laat het mes dus van twee kanten snijden: hij is „wonderdokter“ en hij is nog bovendien onwettig beoefenaar van de geneesmethode met een wonderlijken naam!

Dat zal een winst zijn!

De leek-homoeopaath, die zonder winstbejag

zijn medemenschen op onverantwoordelijke wijze de zegeningen doet genieten van geneeskundig geknoei, waarmee misschien kostbare tijd verloren gaat, verhoogt ook, naar hij meent, zijn indrukwekkendheid door voor te geven, dat hij de „homoeopathie aanhangt“. Deze leeken zijn gevaarlijker door hun dokteren in 't geheel, dan door hun „homoeopathische“ methode of middelen; de laatste zijn gelukkig over het algemeen zoo verdund, dat ze wel nimmer schade zullen doen: of ze veel goed kunnen doen, is een vraag, die alleen in aanmerking komt om te worden behandeld tusschen deskundigen!

Hoe het zij, er kan niet genoeg worden gewaarschuwd tegen kwakzalverij onder het mom van „homoeopathie“ even goed als tegen elke kwakzalverij onder eenig etiket.

Dat er een **nadrukkelijke** waarschuwing, juist tegen „homoeopathie“ op zijn plaats is, is het gevolg van het feit, dat in kringen van rechtzinnig kerkelijken en van menschen, die gaarne iets mysterieus aanhangen, hevig wordt geschermd met „homoeopathie“. En daar ook dezen heel dikwijls den „officieelen“ dokter (homoeopaath of niet) links laten liggen worden deze kringen bij uitstek uitgebuit door kwakzalvers-homoeopathen en bedokterd door welmeenende, onzelfzuchtige wel-is-waar, doch niettemin gevaarlijke vrienden, die homoeopathie beoefenen. Dit kwaad is ontzaglijk verbreid, en wij hebben gemeend er in deze serie artikelen ernstig tegen te moeten te keer gaan!

Laat U niet bedokteren en bedotten door lieden, die geen verstand hebben van geneeskunde!

Maar past vooral op voor hen, die U met een pracht-lokaas als homoeopathie aankomen! Morgen komt er een ander, die weer een mooi woord gebruikt, b.v. osteopathie, een Amerikaansche uitvinding, ik weet eigenlijk niet precies wat dat in heeft, maar 't zal wel prachtig zijn, — en gij hebt geen enkele andere reden om dat ook eens te probeeren, dan Uw lichtgevoeligheid en domheid.

Wendt U in alle omstandigheden, waar gij iets van meer betekenis vrees, tot den arts, die U naar den huidige stand der wetenschap het beste kan helpen, met elke methode die aangegeven is. Hebt gij voorkeur voor den arts-homoeopaath, dan gaat gij naar dezen: zoo niet, dan naar een anderen, maar gaat naar een arts. Laat aan den arts, in wien gij vertrouwen steift, de

methoden van behandeling gerust over, hij staart zich niet blind op één methode!

Wij hebben nu zoo dikwijls over homöopathie gesproken, dat wij toch wel iets mogen zeggen over wat dat nu eigenlijk is!

Het woord komt van „homion”, dat „gelijk” beteekent, en van „pathie”, dat een in verbuigingsvorm van „lijden” is, hetzelfde pathie dat in „sympathie” zit.

De letterlijke beteekenis is niet met één Nederl. woord af te doen, zooals reeds gezegd. Men moet alles, wat onder het begrip wordt verstaan, omschrijven; en bovendien wordt niet alles, wat de homöopathie als leidend beginsel aanvaardt, onderworpen door dat woord.

Er is in ons blad uiteraard slechts plaats voor een korte uitlegging: wel de kwakzalversmanieren van „homöopathen” maar niet de homöopathie zelf door artsen beoefend.

Het is echter te dwaas, over iets te schrijven, dat men niet nader verduidelijkt; men zou gelijk komen te staan met hen, die erover meepraten en er aan doen zelfs, zonder er iets van te weten of te begrijpen!

Welnu dan: homöopathie is een stelsel van geneeswijzen met geneesmiddelen, waarvan de werking op de ziekte-verschijnselen niet, zooals bij de gewone, allopathische (allo is anders, pathisch is lijdend) geneeswijze, **tegengesteld**, maar **gelijkluidend** zou zijn als deze verschijnselen, wanneer ze bij gezonden zouden worden aangewend. Dat is kort, maar niet duidelijk genoeg gezegd; men kan niet altijd een vreemd woord kort en verstaanbaar verklaren! Daarom een nadere uitlegging:

Wanneer iemand pijn heeft, of koorts, of jeuk, zullen die verschijnselen kunnen worden bestreden met middelen, die de pijn of de jeuk „verdooven”, of de koorts doen dalen. Dat is „allopathische” behandeling; het middel is „anders”, n.l. tegengesteld aan den aard van het ziekte-verschijnsel.

Neen, zegt de homöopathie, neem een middel, dat niet tegengestelde verschijnselen, dus verdooving, of dalen van koorts, veroorzaakt, maar gebruik middelen, die bij gezonde menschen die verschijnselen zouden veroorzaken in bepaalde sterkte en de homöopathie gebruikt op hier niet nader te bepalen gronden zeer, zeer verdunde geneesmiddelen, zal dat geneesmiddel dan een gunstigen invloed uitoefenen.

Ik herhaal, veel dieper kunnen wij hier niet op de kwestie ingaan; en ook eenige andere stellingen die de homöopathie volgt, moeten wij laten rusten.

Ik heb slechts willen aanduiden, wat 't woord beteekent; hopelijk ziet men echter tevens, dat de eigenlijke wetenschappelijke vraagstukken in deze materie geen kost is voor populaire behandeling!

Melaar de kwakzalver geneest U niet met een woord! noch met ondeskundig geknoei!

POGING VAN EEN KWAKZALVERS-INSTELLING OM TE ADVERTEEREN.

Het „Nederlandsch Instituut voor Diätetiek en Biologie”, dat onder soortgelijke namen al ettelijke jaren werkzaam is, met een filiaal in Marokko, en tegen welks heillooze practijken hier (1927, blz. 2745; 1928, blz. 4451; 1933, blz. 868) en in het Maandblad tegen de kwakzalverij reeds herhaaldelijk is gewaarschuwd, kan in de groote

bladen niet adverteeren, daar dat het „Controle-bureau” deze instelling op den index heeft geplaatst. Het probeert het nu met kleinere bladen. De redactie van één dier bladen is zoo verstandig geweest, eerst haar licht op te steken bij een arts en heeft het blad daardoor behoed voor medeplichtigheid met de schandelijke en gevaarlijke practijken van het „instituut”.

Tot de ergste dingen behoort wel het verwekken van kankervrees waarvan ik ook in het Maandblad tegen de kwakzalverij van Januari 1933 melding heb gemaakt. Een collega had mij geschreven over een jongen man, huisvader, die niet te overtuigen was, dat hij geen kanker had. „U erkent toch”, had hij gezegd, „dat ik zenuwachtig ben; nou, dan krijg ik toch kanker zooals alle nerveuse menschen”. Deze onwrikbare overtuiging had hij opgedaan uit een reclame-papier van het instituut, waarin dit was beweerd, onder toevoeging: „laat iedere lezer van dit artikel onthouden, dat er twee wegen voor hem openstaan om te bewandelen. Die van de Nieuwe Geneesleer leidt naar de deur van ons Instituut; de andere weg voert naar de snijtafel van het ziekenhuis.”

Ter zijde van den brief, waarin het „instituut” het bovenbedoelde blad om tarief voor advertenties verzocht, staan de namen gedrukt van „vooraanstaande intellectueelen”, die „gunstige verklaringen aflegden over het diätetische systeem” Bovenaan de naam van een arts, die evenwel in het Geneeskundig Jaarboekje niet te vinden is, althans niet met den hier opgegeven voorletter. Dan een aantal notabele leeken, die misschien wel, misschien niet bestaan, en, zoo ja, al of niet weten, dat van hun naam dit gebruik wordt gemaakt. Maar dat komt er weinig op aan; bestaan zij wel, en vinden zij de vermelding van hun naam goed, dan weten zij niet beter, en zij kunnen geen kwaad. Maar zoo werkelijk een arts zich zoodanig verlaagd hebben, dan zou dat wel heel erg zijn geweest. Want de kans dat zoo iemand eenmaal zou worden uitgenoodigd, om tot een organisatie van „buitenstaande” artsen toe te treden, tot heil der geneeskunst (zie het berichtige Artsen aller „secten”, vereenigt u! in dit nummer), is wel heel gering in ons land. Veel grooter de kans om door den Tuchtraad onder handen te worden genomen.

Maar gelukkig, die intellectuele arts is slechts een vrucht van de rijke phantasie van het „instituut”.

H. PINKHOF.

Ned. Tijd. v. G. 21-x-33

Aan 't bovenstaande zouden we 't volgende nog willen toevoegen:

Onwillekeurig wordt de indruk gewekt, dat het „controle-bureau” een belangrijke taak verricht op het gebied van regeling der toelaatbare advertenties. Onze lezers kunnen beter weten.

Herhaaldelijk worden ons advertenties gezonden met begeleidende ontboezemingen, waarin men z'n verwondering uit: of dat nu maar zoo mag?!

Daar hier nu juist een geval van een „geweerde” advertentie ter sprake komt, lijkt het ons wenschelijk daar nog eens op te wijzen.

Red.

LEZING OVER RADIUM.

De inwoners van Helmond zijn den 10en November door de Algemeene Radium Centrale Amsterdam onthaald op een lezing met lichtbeelden, vrijen toegang, kosteloze vestiaire, enz. Zij zouden, blijkens een strooibiljet, wijzer worden gemaakt aangaande de werking van radium op het menschelijk lichaam. Belangrijk voor zieken en gezonden. — Behandeld wordt de genezing van: zenuwpijnen, ziekten, Ischias, Jicht, Spit, Spijsverteringsstoornissen, Ouderdomverschijnselen, Aderverkalking, Migraine, Spatadersen enz.” En

dan wordt nog op het papiertje verteld, dat de radium-therapie wordt erkend door Ehrlich, Lazarus, Neumann, en nog eenige geleerden van beteekenis.

Dit is nu wel een zeer stuitend misbruik van de namen dezer geneeskundigen. En een misleidend misbruik. Want de argelooze lezer moet wel meenen, dat die mannen het eens zijn (of tijdens hun leven waren) met de aanbeveling van de toepassing van radium-praeparaten of — te stellen door den leek op eigen gelegenheid. En wij weten toch, dat zulk een toepassing — voor zover hij niet geschiedt met praeparaten van zulk een onbeduidend gehalte, dat zij werkeloos en waardeloos moeten worden geacht — hoogst gevaarlijk kan zijn, zooals in werkelijkheid reeds gebleken is.

Daar het niet onwaarschijnlijk is, dat zulke lezingen ook elders zullen worden gehouden, is het wenschelijk, dat alle artsen hun patiënten bijtijds waarschuwen.

Het komt voor, dat natuurkundigen op verzoek van firma's gelijk hier eene aan het werk is, na onderzoek getuigschriften afgeven omtrent het gehalte aan radium van praeparaten. Hoewel aan de juistheid der medegedeelde cijfers dan niet mag worden getwijfeld, zou het toch wenschelijk zijn, dat zij zich van zulke getuigschriften onthielden, omdat daarvan een gebruik wordt gemaakt, dat zij niet kunnen wenschen.

Het bewerken van de goêgemeente in vergaderingen begint overigens aardig in den smaak te komen. Zoo zijn in Amsterdam „deelnemerskaarten” verspreid, waarop 1—3 personen boven de 21 jaar vrijen toegang konden krijgen op een herhaling (wegens overgroote belangstelling) van een „interessante medische voordracht” met lichtbeelden, „over actuele gezondheidsvragen”, in het Instituut van de Firma dr. Bruno Matthes. „Aanbevolen door vele geneesheeren en klanten, alsook duizenden dankbetuigingen.”

Ned. Tijd v. G. 25-11-'33.

RAPPORT OVER ALRA (radium) BEKERS.

Wij geven hierbij een uittreksel van het rapport der radium-bekers, gemaakt door Dr. den Hoed, radioloog van het Kankerinstituut.

Hij onderzocht een beker, die f 120.— kostte, d.w.z. die voor dezen prijs in den handel gebracht wordt, en bevond, dat daarin een hoeveelheid radium voorkwam ter waarde van f 0.50!

Terecht betitelt de heer Den Hoed de actie van de Alra Mij. dan ook als „schandelijk.”

CORRESPONDENTIE.

Dr. F. v. H. te Z. In dank uw toezending ontvangen. Met deze firma hebben wij reeds eenige malen omtrent het aanprijzen in de advertenties kwestie gehad. De „bekende” controlecommissie weten wij zoo langzamerhand wel op waarde te schatten.

E. C. v. H. te R. Zeer zeker zullen wij het door U genoemde geval in ons blad vermelden. Gewoonlijk beseffen de uitgevers niet, welk een schade zij hun medemenschen kunnen berokkenen door dergelijke aankondigingen zonder meer op te nemen. Het doet ons genoeg, dat U persoonlijk reeds op het onjuiste daarvan wees. Dit zal zeker indruk maken.

Dr. K. L. te 's H. Uw brochures zullen wij gaarne in een der volgende nummers van ons blad bespreken. Het is jammer, dat wij feitelijk nog te weinig menschen bereiken.

P. J. te L. Wij willen juist trachten te bewerkstelligen, dat dergelijke voordrachten door zulke aarts-oplichters niet meer gehouden mogen worden. Uw geval zullen wij in ons blad ook vermelden.

DE KWAKZALVERSMIDDELEN

RIJKE INHOUD EN DE GEVAREN DIE BIJ HET GEBRUIK DREIGEN,

volgens analyses, gedurende 50 jaar gemaakt voor de VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ. (Uitgave van 1931).

Prijs voor leden f 1.25, franco per post f 1.37, voor niet-Leden f 1.50, franco per post f 1.64.

Aan te vragen bij den Secretaris-Penningm. den Heer N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis, Postgiro 32237, Amsterdam.

NAAMLIJST

VAN DE LEDEN DER

Vereeniging tegen de Kwakzalverij
OP 1 JANUARI 1934.

Totaal 666 leden.

DAGELIJSCH BESTUUR:

Dr. C. J. Brenkman, arts te Amsterdam.

Voorzitter.

N. Keulemans, Apotheker te Amsterdam.

Secretaris-Penningmeester.

ALGEMEEN BESTUUR:

Mr. M. D. K. S. van Lier, Rechter te Amsterdam.

C. G. Baert, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Gravenhage.

Mr. W. P. R. Bouman, oud-Offic. van Justitie te 's-Gravenhage.

Mr. A. A. Cnopius, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te Arnhem.

Dr. Ph. A. Coppens, apotheker te Rotterdam.

Mr. A. van der Elst, Ambtenaar O. M. te Leiden.

Mr. J. J. Plugge, Subst. Griffier te Rotterdam.

Mej. J. C. Rensing te Delden.

Mr. H. B. de Bruijes Tack, Ambtenaar O. M. te Alkmaar.

G. E. Windemüller, arts te Vaassen.

NEDERLAND.

GEWONE LEDEN:

Aalsmeer.

Aug. Sneathage, tandarts.

Alfen a/d. Rijn.

L. W. Hildemisse.

Mej. M. Sprey, semi arts.

Alkmaar.

Mr. H. B. de Bruijes Tack, Ambtenaar O. M.

Dr. J. M. van Dam.

Dr. J. Degenaar, arts.

L. H. Obdam, journalist.

B. Schouten, apotheker.

Th. v. d. Sluis, arts.

Amersfoort.

D. G. J. Bolten, milit. apoth.

Amsterdam.

E. J. Abrahams, arts.

Amsterdamsche Ver. tot Bestrijding van Tuberculose.

R. F. Armbrust, apotheker.

J. Armbrust, apotheker.

Fokko Beek, pharm. doct.

Dr. B. H. de Beer tandarts.

J. v. d. Berg, apotheker.

W. Binnendijk, arts.

Dr. J. W. Birza, apotheker.

P. H. Bon, apotheker.

Jhr. Kr. W. v. d. Borne, arts.

Dr. C. F. Bosch.

A. Bouma, apotheker

Dr. W. G. Bouman, arts.

N. M. Bouvy & Zoon, apothekers.

Dr. C. J. Brenkman, arts.

Mevr. v. d. Broek-Swart, apoth.

A. J. v. Bronkhorst, apoth.

Dr. P. W. C. M. Busch, arts.

J. Bijlsma, arts.

Dr. E. H. la Chapelie, arts.

H. L. Coopman, arts.

Dr. I. van Daal, arts.

Depart. Amsterdam van de Ned.

Maatsch. tot bev. d. Pharmacie.

Mevr. Edel-Visser, apoth.

S. Engers, arts.

J. C. Filedt Kok, apotheker.

Dr. C. L. de Fouw, Inspecteur v/d. Volksgezondheid.

R. Gaasterland.

S. S. Gallé, apotheker.

J. B. Gersons, apotheker.

Maurits P. Gomperts.

H. D. de Haas, arts.

Mej. G. E. Hastman, gedipl.

masseuse.

G. J. H. Hempenius, apotheker.

Mevr. Hertstein-Schouten, apoth.

E. van der Hoop, arts.

Dr. A. Huender, apotheker.

Mej. C. Hugenholtz, apoth.

Mej. N. Hugues, apoth.

Dr. C. Hymans, arts.

V. van Itallie, apotheker.

J. C. de Jong, apotheker.
M. de Jong, apotheker.
Mevr. J. A. Jouwersma Fey, apoth.
W. R. van de Kastele, arts.
S. van Kempen, arts.
N. Keulemans, apotheker.
Mr. W. P. C. Knuttel, Rechter.
J. Kok, apotheker.
Dr. H. B. Koldewijn, apoth.
Mr. M. D. K. S. van Lier, Rechter.
H. F. Louwe Kooymans, pharm. stud.

A. Kropveld, arts.
Mevr. Kruijsse-Rübsaam, apoth.
J. M. Kijzer, arts.
C. J. v. Ledden Hulsebosch, apoth.
M. J. Lewenstein.
F. Lieffijn, arts.
W. v. d. Linden, apotheker.
H. M. v. Linschoten, apoth.
Mej. C. A. Lubsen, apoth.
Dr. M. Marsman, arts.
H. Meijer, arts.
G. E. C. Moesman, apoth.
E. Monasch, apotheker.
Ned. Maats. t. bev. d. Geneesk.
Ned. Maats. t. bev. d. Pharmacie.
Ned. Maats. t. bev. d. Tandheelkunde.
Ned. Genootschap voor Voet-specialisten.

G. H. Nijhoff, apotheker.
A. Otto, arts.
F. J. Padt, tandarts.
H. Pekelharing, apoth.
W. Polak, arts.
L. P. G. Postema, arts.
W. Posthumus Meijes.
B. Prensela, arts.
A. J. v. Reeuwijk, arts.
H. van 't Sant, apotheker.
Wed. G. Schipper, apotheker.
Mej. C. G. Schotsman, apoth.
Mej. A. H. C. Sinke, apotheker.
Mevr. J. Starcke-Polenaar, arts.
S. Stork, apotheker.
Dr. G. J. Stracke, leeraar M.O.
Mevr. A. D. J. Suyver-Stoutjesdijk, apotheker.
A. N. Swijghuisen Reigersberg, arts.
Dr. F. Tekelenburg.
Dr. J. Temmick Groll, Lector.
Wed. G. O. A. de Thouars, apoth.
Vereeniging tot bev. d. Homoeopathie.

R. Vedder, arts.
J. H. Verhave, arts.
Kits van Waveren, arts.
H. J. A. ter Wee, apotheker.
Ed. Wiener, arts.
Dr. P. A. de Wilde, arts.
P. H. de Wit, apotheker.
Dr. H. Woltring, arts.
Dr. S. A. Wysebeek, arts.
St. Anthonis (N.Br.)
Jos Verbeek, arts.

Apeldoorn.
L. Bouwman, arts.
C. Nannes Gorter.
Mevr. A. G. Kerkhoven-Wijthoff
Dr. J. v. d. Lee, arts.
P. Persijn, apotheker.
A. de Vries, arts.

Appingedam.
Groene Kruis.

Arnhem.
Afd. Arnhem v. d. Ned. Maatschappij t. b. d. Geneeskunst.
Dr. W. H. Bloemendaal, Insp. v. d. Volksgezondh.
J. W. Brand, tandarts.
L. C. Brechaart, arts.
W. K. Brevet.
Mr. A. Cnopius.
Mej. M. M. Couvée.
Dr. G. Fabius, arts.
Th. Hillen, apotheker.
Mej. G. Jongbloed, apoth.
Dr. H. C. Maats
Dr. J. P. v. d. Mare, mil.-apoth.
E. Menthen, apotheker.
Dr. M. J. Schulte, apotheker.

Asperen.
G. Verdoes Klein, arts.

Assen.
H. Cazemier, apoth.

Baarn.
Dr. P. V. Astro, arts.
Rud. Heijbroek, arts.
Mej. M. C. Julius, apotheker.

Bakkum.
Afd. Alkmaar Ned. Mij. ter Bev. der Geneesk.

Barendrecht.
P. Westra, arts.
Barneveld.
J. H. v. d. Horst, arts.
L. D. Korthuis, arts.
S. J. v. Schuppen, Secr. Groene kruis.

Barsingherhorn.
Witte Kruis.

Beilen.
H. Hirschfeld, arts.

Beveland.
Dr. S. Simous, arts.
Bergen (N.-H.)
J. de Wit, arts.
Bergen op Zoom.
E. M. Kole, arts.
Bergum (Fr.)
B. J. Hornstra, arts.

Berlikum.
Dr. J. Kwast.

Beverwijk.
Wed. A. Douker, apothek.
Jac. v. d. Rec, arts.
Mej. Anna C. A. Sepp, apotheker.

Bilthoven.
F. D. Carels.

Bloemendaal.
Mevr. wed. A. Kalf.
H. Lemstra van Busekom, arts.
Mr. J. D. v. d. Plaats.

Bodograven.
Groene Kruis.

Boisward.
H. Beekhuis, arts.

Den Bommel.
P. Oosthoek, arts.

Borculo.
Groene Kruis.

G. P. Scheijf, arts.

Borne.
Groene Kruis.

Breda.
Guill. Beck.
Groene Kruis.
J. Roozeboom, mil. apoth.
R. Smaghe, groothandelaar.
A. v. d. Velde, Insp. Volksgez.
T. Wetselaar, apotheker.

Breukelen.
Dr. M. H. J. Adels

Brielle.
J. Joppe, arts.
Afd. Voorne en Putten v. d. N. Mij. t. b. d. Geneesk.
A. Sonnega, apotheker.

Burg (Texel).
D. Boswijk, arts.
Witte Kruis.

Bussum.
Mr. J. P. C. van der Burgh.
H. Schouten, arts.

Castriuum.
Witte Kruis.

Culemborg.
Groene Kruis.

Jhr. L. Schorer

Cuyok.
J. van den Broek, arts.

Delden.
H. C. M. Bloemen, arts.
Dr. J. W. A. Gewin, arts.
Groene Kruis.
Mej. J. C. Rensing.

Delt.
J. W. Beekman
Z. v. d. Belt, arts.
A. J. v. Gerrevink Gzm., apoth.
W. v. Krimpen
Dr. A. Verhoeff, arts.
M. J. Wilminck, tandarts.

Deventer.
Mej. G. C. Ekker.
P. Volders, apotheker.

Diemen.
W. Balfort, arts.

Dieren.
J. van Eijk, apotheker.
Leesgezelschap Elek wat wils.

Diever.
Dr. S. v. Nooten.

Dinxperlo.
Groene Kruis.

W. M. v. Ringelstijg, arts.

Dirksland.
Groene Kruis.

Doornburg.
Dr. J. Brand, arts.
W. F. A. Wijnen.

Doorn (O).
M. J. van Dam, arts.

Dordrecht.
J. van Aardenne.
P. W. Brandt, uitgever.
S. M. Hugo van Gijn.
Afd. Dordrecht Ned. Mij. t. b. d. Geneeskunst.
Z.-H. Ver. het Groene Kruis.

Driebergen.
L. H. T. Bredvelg, Off. v. Gez. K. M.

G. H. P. v. d. Meene, apotheker.

Dubbeldam.
Groene Kruis.

Echt.
A. J. A. B. Stijns, arts.

Eelde.
Dr. A. Hesselink.

Eindhoven.
Hri C. E. Keunen, apotheker.

Elst.
Groene Kruis.

Enschede.
G. Baurichter, apotheker.
Abr. Ebeling.
H. Sijtsma, apotheker.
W. C. H. Wefers Bettink, arts.

Gemert.
A. A. M. F. Pannekoek, arts.

Giessendam.
Groene Kruis.
M. Schlemper, arts.

Gietboorn.
R. H. Prins, arts.

Ginneken.
Dr. Gommer, arts.

Goedereede.
Groene Kruis.

Goes.
C. v. Baak, dierenarts.
H. Snoek, arts.

Gorinchem.
Afd. G. v. d. N. Mij. t. b. d. Geneeskunst.

Gouda.
Depart. Gouda Ned. Mij. t. b. d. Pharmacie.
J. Haddérus Oostingh, tandarts.
A. C. H. Höweler, arts.

Goudorak.
Dr. F. Beekenkamp, arts.

's-Graveland.
Jhr. J. W. Six, technoloog.

Groningen.
Dr. L. M. v. d. Berg, apotheker.
P. Baudoin, semi arts.
Dr. L. Bouman.
Depart. Groningen, Ned. Mij. t. b. d. Pharmacie.
K. Dijkstra, pharm. stud.
Groene Kruis.

Grujpskerk.
Groene Kruis.

Gulpen.
H. L. P. Hupperetz, apotheker.
Groene Kruis.

Den Haag.
Prof. Mr. P. J. H. Aalberse, oud-Minister.
Dr. L. Arsz, arts.
Mej. J. C. Asman, arts.
C. G. Baert, inspecteur v. d. Volksgezondheid.
W. H. Bal.
Firma F. L. van Beest, apoth.
Dr. A. M. Blok, arts.
Prof. G. J. W. Koolemans-Beynen Jr.

Dr. J. Blomberg Jr., apotheker.
G. C. Bölten, arts.
Mr. W. P. R. Bouman, Oud-Off. van Justitie.
B. J. Bijnen, arts.
A. Carrière, arts.
T. H. Cherieux, med.-cand.
Dr. A. W. M. v. Deventer, arts.
C. J. Doets.
J. Hanks Drielsma, arts.
J. Doorschot, Drogisterij.
Dr. J. van Dijk, arts.
N. Faber, arts.
Dr. E. W. Goteling Vinnis, arts.
Groene Kruis.
Dr. J. de Groot, arts.
J. de Groot Sr., arts.
J. R. F. Hannivoort, arts.
Dr. A. Hendriks, arts.
Dr. J. J. Hofman, apotheker.
K. F. Hordijk.
J. W. Houwen.

A. J. van Huffel Jr., apotheker.
Dr. H. M. Hijmans, arts.
Dr. M. Hijmans.
Dr. C. L. de Jongh, arts.
Dr. N. M. Josephus Jitta, voorzitter Centr. Gezondh raad.
C. E. Keilholz, med.-cand.
J. de Konink, arts.
Dr. J. Koopmans, arts.
Dr. W. Kouwenhoven, arts.
J. A. G. Krijger, arts.
Dr. R. Meulenhoff, apotheker.
Dr. M. M. de Mouchy.
Afd. Den Haag, Ned. Mij. t. b. d. Geneesk.

A. C. Nanning, apotheker.
Mej. C. Offerhaus, apotheker.
Dr. J. L. A. Pentz, arts.
J. W. H. Pieters.
Jhr. Dr. N. F. G. Pompev. Meer dervoort, arts.
Mej. C. M. v. d. Pyl, arts.
W. C. Rensen, arts.
J. v. Riel, apotheker.
J. v. Riel, Gep. Dir. Mil. Apoth.

Haarlem.
Mej. Dr. C. G. v. Arkel, apoth.
H. Bartels, apotheker.
F. A. v. d. Bregzen, arts.
S. Boonzaaijer, arts.
M. Eeftink Schattengerk, arts.
Dr. E. Hollman, Inspecteur v. d. Volksgezondheid.
Mej. A. C. Honing, apoth.
Mr. W. H. Hoijer, Off. v. Just.
Dr. L. C. Kersbergen, arts.
M. Mauritz, arts.
Dr. W. E. Merens.
Dr. L. C. v. d. Meulen.
Mr. G. Nolst Trenité.
J. E. Schalkwijk.
Dr. Sluyterman, arts.

Hardinxveld.
Groene Kruis.

Ha'en (Gr.)
Mr. L. B. Lohman, rechter.

Hoelsum.
Groene Kruis.

Heemstede.
J. H. Rensing.

Heer Hugo Waard
Witte Kruis.

Heinenoord.
G. de Reus, arts.

Den Helder.
W. A. v. Bronkhorst, apoth.
G. v. d. Nieuwenhuizen, Off. v. Gez. K. M.

Witte Kruis.

Hellendoorn.
Dr. B. H. Vos, arts.

Hem (gem. Venhuisen).
M. de Heer Kloots, arts.

Hengelo.
G. J. M. Haanappel, arts.
J. M. Systeema, arts.

's Hertogenbosch.
H. v. Baer, apotheker.
Mr. F. Couvée.
Dep N.-Brabant Ned. Mij. t. b. der Pharmacie
Afd. 's Hertogenbosch Ned. M. t. b. d. Geneesk.
Dr. W. P. J. Hoogveld, arts.
L. E. Lamers, arts.
Mr. P. Schaeppman, off. v. justitie.

Herwijnen.
J. Dommisse, arts.

Heukelum.
L. Hoejenbos, arts.

Heythuisen.
J. D. Smits, arts.

Hillegersberg.
Mr. J. J. Plugge.

Hillegom.
L. J. Hanrath.

Hilversum.
Dep N. Holland Ned. Mij. t. b. Pharmacie.
Mevr. Feenstra—ten Seldam, apotheker.
J. Gulé, arts.
Afd. Gooi en Eemland Ned. Mij. t. o. d. Geneesk.
G. Kasteleijn.
D. Kok, pharm. stud.
Mevr. C. W. C. v. d. Meulen-v. Manen.
Mei. L. v. Straaten.
Prof. P. van der Wielen.

Hoek (Zeeland).
A. J. Deyer, arts.

Hoofddorp.
Dr. J. Nanninga, arts.

Hoogblokland.
W. B. v. Herwijnen.

Hoerkerk.
Groene Kruis
A. Polman, arts.

Dr. P. F. v. Hamel Roos.
A. H. Schirm, apoth.
J. J. Schoevers, apotheker.
E. R. v. Schothorst.
Dr. A. Sikkel, arts.
A. N. Slotboom, med.-cand.
J. H. Sommer, arts.
H. G. Souw, med. cand.
L. M. C. F. Steger, arts.
J. A. v. d. Tooren, apotheker
W. D. Valkis, apotheker.
Mr. J. D. Verbroek, advocaat
B. K. Vereeniging van Slecht-hoorenden.

J. R. v. d. Vliet, mondarts.
D. de Vos, arts.
L. H. Vrijman.
G. H. van der Wal, apotheker.
J. K. W. Weijzers, arts.
Dr. H. v. Wely, arts.
G. v. Woerkom.
A. A. de Wolff Jr., med.-cand.
A. v. Zyl, arts.

Haarlem.
Mej. Dr. C. G. v. Arkel, apoth.
H. Bartels, apotheker.
F. A. v. d. Bregzen, arts.
S. Boonzaaijer, arts.
M. Eeftink Schattengerk, arts.
Dr. E. Hollman, Inspecteur v. d. Volksgezondheid.
Mej. A. C. Honing, apoth.
Mr. W. H. Hoijer, Off. v. Just.
Dr. L. C. Kersbergen, arts.
M. Mauritz, arts.
Dr. W. E. Merens.
Dr. L. C. v. d. Meulen.
Mr. G. Nolst Trenité.
J. E. Schalkwijk.
Dr. Sluyterman, arts.

Hardinxveld.
Groene Kruis.

Ha'en (Gr.)
Mr. L. B. Lohman, rechter.

Hoelsum.
Groene Kruis.

Heemstede.
J. H. Rensing.

Heer Hugo Waard
Witte Kruis.

Heinenoord.
G. de Reus, arts.

Den Helder.
W. A. v. Bronkhorst, apoth.
G. v. d. Nieuwenhuizen, Off. v. Gez. K. M.

Witte Kruis.

Hellendoorn.
Dr. B. H. Vos, arts.

Hem (gem. Venhuisen).
M. de Heer Kloots, arts.

Hengelo.
G. J. M. Haanappel, arts.
J. M. Systeema, arts.

's Hertogenbosch.
H. v. Baer, apotheker.
Mr. F. Couvée.
Dep N.-Brabant Ned. Mij. t. b. der Pharmacie
Afd. 's Hertogenbosch Ned. M. t. b. d. Geneesk.
Dr. W. P. J. Hoogveld, arts.
L. E. Lamers, arts.
Mr. P. Schaeppman, off. v. justitie.

Herwijnen.
J. Dommisse, arts.

Heukelum.
L. Hoejenbos, arts.

Heythuisen.
J. D. Smits, arts.

Hillegersberg.
Mr. J. J. Plugge.

Hillegom.
L. J. Hanrath.

Hilversum.
Dep N. Holland Ned. Mij. t. b. Pharmacie.
Mevr. Feenstra—ten Seldam, apotheker.
J. Gulé, arts.
Afd. Gooi en Eemland Ned. Mij. t. o. d. Geneesk.
G. Kasteleijn.
D. Kok, pharm. stud.
Mevr. C. W. C. v. d. Meulen-v. Manen.
Mei. L. v. Straaten.
Prof. P. van der Wielen.

Hoek (Zeeland).
A. J. Deyer, arts.

Hoofddorp.
Dr. J. Nanninga, arts.

Hoogblokland.
W. B. v. Herwijnen.

Hoerkerk.
Groene Kruis
A. Polman, arts.

Hoorn.
Dr. P. F. J. Baesjou.
Afd. West Friesland, Ned. M^o. t.
bev. d. Geneeskunde.

Huizen (N.-H.)
M. W. v. d. Berge, arts.

Huisum (Fr.)
W. Fortuin, Arts.
Groene Kruis.
Dr. W. Sinnighe Damsté, arts.

Hulst.
Afd. Zeeuwsch Vlaanderen M. t.
b. d. Geneesk.

J. A. van Lierop, arts.

Hummelo.
Dr. B. J. Westerbeek v. Eerten,
arts.

Kampen.
P. Butter arts.
S. S. Polak, tandarts.

Katwijk.
J. Huetingh, arts.

Kethel (Z.-H.)
G. Sauer, arts.

Klundert.
J. H. Wilminck, dierenarts.

Koog a. d. Zaan.
Mevr. F. Ader.
Jan W. A. Honig.
M. Scheele.

Kollum (Fr.)
Dr. de Jager.

Kortgene.
L. G. Gelderman, arts.
Groene Kruis.

Krommenie.
Witte Kruis.

Lage Zwaluwe.
D. Dooremans, arts.

Leeuwarden.
S. G. Cath, apotheker.
S. W. van Dantzig, apotheker.
Dep. Friesland v. d. Ned. Mij.
t. b. d. Pharmacie.
Groene Kruis.
W. C. C. ten Veldhuys, arts.

Leeuwen bij Tiel.
Dr. A. W. van Haagen.

Leiden.
J. W. Bochner.
J. P. A. Brand, tandarts.
Mej. J. L. van den Brink.
P. A. Cornet, arts.
D. J. v. Driezum
N. v. Eek, Med. stud.
Mr. A. van der Elst, ambt. O. M.
J. G. van Es, arts.
Prof. P. H. G. v. Gilse.
Mej. A. Harmsma.
C. A. v. Hees.
O. v. d. Hiel.
Mr. G. v. Itallie.
Prof. dr. L. van Itallie.
P. Jasperse.
Jac. J. de Jong.
Prof. Dr. W. A. Kuenen.
Leidsche Tandheelk. Vereen.
L. v. d. Molen.
E. L. Nauta, med. cand.
H. Navis.
C. Pieck, oogarts.
N. Speyer.
Lie Wie Pk.
T. Potjewijd, apoth.
A. Pull ter Gunne, arts.
H. J. le Ronx.
J. Ruinen.
W. P. Sap, med. stud.
A. M. A. Schuurs.
Mevr. Dr. Stark.
Mej. Dr. Steenhauer, apoth.
Dr. W. F. Su-romondt.
H. P. Veldhuisen, arts.
J. H. Zaayer Jr.

Lexmond.
P. Bon, arts.

Lisse.
D. Blok, arts.

Loenen a. d. Vecht.
L. L. Posthuma, arts.

Loosduinen.
H. A. N. Vechtman, arts.

Lunteren.
S. A. Appel, arts.

Lutjebroek.
Afd. West Friesland.
Ned. Mij. t. b. d. Geneeskunst.

Maastricht.
J. Hollman, arts.
A. H. Schmedding, arts.

Makkinga.
Groene Kruis.

Markeloo.
J. S. B. Wanrooij, arts.

Marum.
G. H. Dekker.

Medemblik.
Witte Kruis.

Meerkerk.
Dr. C. Spijkerboer, arts.

Meppel.
Firma Brocades en Stheeman.

Middelburg.
Dep. Zeeland der Ned. Mij. t. b.
d. Pharmacie.
Mr. J. Moelenburgh.
M. J. Pienbroek, apoth.

Middelie.
Witte Kruis.

Midwoud.
Witte Kruis.

Monnikendam.
C. J. P. v. Dijk, arts.

Neede.
Dr. P. E. Bos.

Ter Neuzen.
Afd. Z. Vlaanderen Ned. Mij.
t. b. d. Geneesk.

Nieuw-Beijerland.
M. P. Doorenbos, arts.

Nieuwe Tonge.
C. van Gelder, arts.

Nieuw Vennepe.
W. G. Schreuder.

Nieuw-Weerdinge.
Groene Kruis.

Noordwijk.
Dr. Coenraeds Nederveen.
Mr. A. v. d. Elst.

Numansdorp.
C. Flohil, arts.
H. Hartman, arts.

Nijmegen.
J. J. W. v. Beek, tandarts.
R. van Gelder, arts.
J. W. Hoefelman, arts.
Dr. H. G. L. Moeyts, arts.

Oegstgeest.
B. H. Opendenburg.
C. v. Waalwijk van Doorn.

Oene.
Groene Kruis.

Oisterwijk.
Dr. B. Schröder, arts.

Oldewerk.
Groene Kruis.

Ommen.
Dr. C. J. Warnsinck, arts.

Oost- en West Souburg.
C. E. Plugge, arts.

Oosterbeek.
W. H. Zoetelief Norman.

Oosterwolde.
J. G. Kijlstra, arts.

Oosterzee.
Floris Hers.

Oostzaan.
T. Thorbecke, arts.
Witte Kruis.

Oppendoes.
Witte Kruis.

Osa.
R. W. Spanhoff, apotheker.

Oud-Beijerland.
Dr. F. Groenewoud.

Oude Pekela.
Afd. Oldambt, Ned. Mij. t.
d. Geneesk.

Oude Wetering.
A. v. d. Bijl.

Oud-Karspel.
J. G. Vogelzang, arts.

Overveen.
Th. Lütge, arts.

Purmerend.
B. H. Jurgens, apotheker.

Puttershoek.
Groene Kruis.

Pijnacker.
W. v. d. Horst, med. cand.

Raamsdonksveer.
B. Knaap, arts.

Renkum.
Groene Kruis.

Rhoon.
Groene Kruis.

Ridderkerk.
Afd. Z.-Holl. Eiland, Ned. Mij.
t. b. d. Geneesk.

Rockanje.
Groene Kruis.

Roermond.
F. A. Haan, apotheker.
Dr. H. J. Hoying.
J. J. E. H. Oor
J. Wiggelendam, arts.

Rotterdam.
C. G. J. v. Alphen.
J. Beker, apotheker.
Jac. Beker, apotheker
J. Bruut, arts.
J. A. Bourman, arts
M. Cohen, apoth.
Dr. Ph. A. Coppens, apotheker.

H. E. Ekker, tandarts.
A. D. Erkellens, arts.
Ned. Fabr. Chem. prod. voorh.
Struyck en Co.

C. Groenewegen, arts.
L. A. v. Hoeke, arts.
Dr. M. Kingma Boltjes.
J. J. v. Leeuwen, arts.
Levensverz. Mij. R. V. S.
R. Maathuis, arts.
Dr. R. P. Offringa, arts.
Mr. J. J. Plugge, Subst. griffier
der Rechtbank.

Dr. W. v. Rijn, apotheker.
R. C. J. ten Seldam.
G. Tieleman.
Dr. E. C. Taizang.
Dr. P. A. Vos, apotheker.
J. M. P. de Winde, med. cand.
B. J. A. Wollson, arts.
H. C. Zeelt, apotheker.
Fa. W. Zwagers.

Rozenburg.
Groene Kruis.
E. G. v. Heusden, arts.
Ruurlo.
H. W. C. E. Hofstede, arts.
Rijnsburg.
H. G. Jonker, arts.

Rijssen.
Groene Kruis
M. v. Grünberg, Med. doct.

Rijswijk.
P. Greup, arts.
Dr. R. J. de Haan, arts.
G. W. Reddingius, arts.

Santpoort.
Mej. J. W. Bokhoven, apoth.
Prov. Ziekenhuis.

Sassenheim.
Dr. P. le Grand.

Schaesberg.
A. H. Claessens, apotheker.

Schalkwijk.
W. J. M. Janssen.

Scheveningen.
J. E. Brouwer, arts
J. van Buuren, apotheker.
M. den Heijer, apotheker.
Dr. R. P. v. d. Kastele, arts.
Dr. C. Oorthuys.

Schiedam.
W. Lomars, apoth.

Schippluiden.
Groene Kruis.

Schoorl.
S. G. Baron v. Fridagh.
Witte Kruis.

Slidrecht.
Groene Kruis.
Dr. A. Prins de Baat, arts.
D. Zijp, arts.

Soestdijk.
J. Baart de la Faille, arts.

Speckholzerheide.
M. Retera, arts.

Steenwijk.
H. J. Vlezenbeek apotheker.

Stompeteren (N.-H.)
Witte Kruis.

Streefkerk.
Groene Kruis.

Ter Aar.
A. Quartel, arts.

Ternaard.
Groene Kruis.

Tholen.
P. J. Duinker, arts.

Tiel.
Afd. Tiel en Omstr. Ned. Mij.
t. b. d. Geneesk.

Tilburg.
M. J. M. Bijvoet, apotheker.
Th. N. Cloosterhuis, apoth.

Twisk (N.-H.)
Witte Kruis.

Uden (N.-B.)
Dr. P. F. A. Peters, arts.

Uithoorn.
Witte Kruis.

Utrecht.
Dr. J. H. G. Carstens.
Gem. Geneesk. Dienst.
Mej. J. E. v. Dijk.
Groene Kruis - Centr. Bureau.
W. G. de Haas, arts.
H. Hondelink, arts.
G. H. de Kleyn, chirurg.
Dr. E. H. B. van Lier.
Mej. M. Myers, apotheker.
Pharmaceutisch Laboratorium.
Dr. J. F. Reith, apotheker.
Afd. Utrecht, Ned. Mij. t. b. d.
Geneesk.
Dep. Utrecht, Ned. Mij. t. b. d.
Pharmacie.
M. E. Stas, scheidkundige centr.
Laborat.

Vaassen.
Groene Kruis.
G. E. Windemüller, arts.

Valkenswaard.
Frans v. Best.

Vesdam.
W. Boer, notaris.

Dr. Th. Tjabbes, arts.

Veenendaal-de Klomp.
C. Engel, arts.

J. G. Vergouwen, arts.
G. H. de Waard, arts.

Velp (bij Arnhem.)
Dep. Gelderland, Ned. Mij. t.
b. d. Pharmacie.
Mr. L. H. D. baron de Vos tot
Nederveen Cappel.
Dr. A. v. d. Willigen, arts.

Vianen.
H. J. Thorbecke, arts.

Vlaardingingen.
J. Bakker, apoth.
G. A. H. v. d. Corput, apoth.

Vlissingen.
A. Staverman, arts.
J. J. Wolters, arts.

Voorburg.
Dr. C. de Leeuw, arts.
J. F. Oortgzyzen, arts.

Vucht.
Gen. Gesticht v. Krankzinnigen.

Waarder.
Groene Kruis.

Wageningen.
D. E. Jansen, apotheker.

Warmenhuizen.
G. J. W. E. v. Hesteren, arts.

Warfum.
M. A. J. Jansma, arts.

Warmond.
J. Jelgerhuis Swildens, apoth.

Wassenaar.
A. R. Best.
Dr. H. D. de Boer.
Dr. Bouman, arts.

Wateringen.
H. L. Jansen, arts.

Weesp.
A. A. Knaap, arts.

Wehl (Gelderl.)
Th. A. Blom, arts.

Wervershoout (N.-H.)
Witte Kruis.

Wester Blokker.
J. J. Barnhoorn, Arts.

Wierden.
Groene Kruis.

Wildervank.
Dr. D. Huizinga.

Winschoten.
H. C. Sauer, arts.

Winsum (Gr.)
Dr. R. P. Brons.

Winterswijk.
H. G. Enklaar, offic. v. gezondh
C. v. Schothorst, arts.

Woerden.
W. G. Haye Jr., apoth.

Wolvega.
Groene Kruis.

Zaandam.
Dr. C. v. Dan.

J. W. de Goeje, arts.
A. M. Pelt, arts.
J. M. Romijn.

Firma Dr. Willmar Schwabe.
Zalt-Bommel.
J. A. v. Haafte, tandarts.
D. J. de Jong, apotheker.

Zeist.
H. Blanken, arts.

N. A. Kortlandt, arts.
J. A. van der Viet, arts.
D. van Zanten, apoth.

Zevenbergen.
L. van der Linde, arts.

Zevenhuizen (Z.-H.)
Dr. H. J. de Wit, arts.

Zoeterwoude.
Wijbo Kortman.
Zuid-Beijerland.

1. W. van Waasbergen, arts.
Groene Kruis.

Zuidbroek.
Witte Kruis.

Zuidwoldc.
S. G. Vegter, arts.

Zutphen.
Afd. Zutphen Ned. Mij. tot bev.
der Geneeskunst.
Dr. H. Jonker.
Dr. J. Oudenampsen, apotheker.

Zwolle.
Dep. Overijssel Ned. Mij. t. b. d.
Pharmacie.
Overijsselsche Vereenig. t. b. d.
Tuberculose.
E. H. Hengeveld, arts.
Dr. G. J. van Thienen, arts.
J. J. Tijl, uitgever.

Zwinderrecht.
G. M. A. J. Krijger, arts.

NED. O. INDIE.

Bandoeng.
Dr. H. Jakobs, Offic. v. G. le kl.
Batavia (Centr. Java).
N.-I. Apoth. Assistentenbond.
P. v. d. Meulen, apoth.
A. F. Eilers de Haan, tandarts.
M. J. Straub, apoth.
Fa. Rathkamp en Co.

Buitenzorg.
Dr. Thung Soey Hay.

Galang.
Dr. E. Smits, arts.

Krawang.
Lie Giok Tjoan, arts.

Medan.
L. Meyering.

Sitobanda (Java).
G. A. Scheffer.

Tandjong Priok.
Dr. W. J. de Priester, arts.

Watervreden.
G. J. Craus, arts.
A. N. Erkelens.
F. Holzschuber von Harrlach
arts.

NED. WEST-INDIE

Aruba.
A. F. Dussenbroek, arts.

Paramaribo.
R. D. G. Ph. Simons, med. stud.

ZUID-AFRIKA.
Nijlstrom.
Gerrit Bakker.
Twijfel Fc tein.
Mr. H. de Munck.

ADVERTEERT

I
N
D
I
T
B
L
A
D

HET WORDT

DOOR DUIZENDEN IN NEDERLAND EN
DE KOLONIËN

GELEZEN!

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van Dr Ph. A. COPPENS.

Bestuur der Vereeniging: Dr. C. J. BRENKMAN, Arts te Amsterdam, voorzitter; Mr. M. D. K. S. VAN LIER, Rechter te Amsterdam, lid van het Dagelijksch bestuur; C. G. BAERT, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's Gravenhage; Mr. W. P. R. BOUMAN, Oud-Officier van Justitie te 's Gravenhage; Mr. A. A. CNOPIUS, Procureur-Generaal te Arnhem; Dr. Ph. A. COPPENS, Apotheker Gem. Ziekenhuis, Bergweg, Rotterdam; Mr. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O.M. bij Kantongerecht te Leiden, te Noordwijk aan Zee; Mr. J. J. PLUGGE, Subst. Griffier te Rotterdam; Mej. J. C. RESSING te Delden; Mr. H. B. DE BRUYES TACK, Ambtenaar O.M. te Alkmaar; G. E. WINDEMÜLLER, Arts te Vaassen; N. KEULEMANS, Apotheker Binnen Gasthuis te Amsterdam, Secr.-Peningmeester.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING f 3.—

Ieder lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex. ter gratis verspreiding.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Keadacteur: BERGSCHÉ PLASLAAN 5, Hillegersberg.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDBLAD franco per post f 2.—

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Peningmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM. No. 32237.

Advertenties 1—6 regels f 1.55, elke regel meer f 0.25.

Adres voor advertenties: N.V. DE DORDECHTSCHE DRUKKERIJ EN UITGEVERS MAATSCHAPPIJ, Grootkerksplein 5, Dordrecht, Telefoon No. 3341. Postcheque en Girorekening 44060.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. — Mededeelingen van het Bestuur.

Hoofdartikel: Over eenige methoden in de Kwakzalverij. III. „Occultisten” door G. E. Windemüller.

Mededeelingen van verschillenden aard: Rectificatie. — Een stem uit onze Oost. — Een groot Volksbelang. — Lezingen die gevaar voor de volksgezondheid kunnen opleveren. — Samenstelling van kwakzalversmiddelen. — In troebel water is het goed visschen. — Advertentiekeus door periodieken.

Rechtszaken: Het ei van Witten Donderdag. — Verboddering(?) van Artsen en Natuurgeneskundigen.

Correspondentie.

Advertenties.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Ondergeteekende verzoekt leden en abonnés, contributie en abonnement te willen giroeren op postgiro 32237 of op Gemeente Giro Amsterdam K 1672.

Als nieuwe leden traden toe:

P. L. Burggraaf Arts Molenaarsgraaf,
Mevrouw C. E. v. d. Heem—v. Lier Breda
Hri C. E. Keunen Apotheker Eindhoven.
Arnold Teesing Amsterdam.

De Secretaris-Peningmeester,
N. KEULEMANS.

Mededeelingen van verschillenden aard

OVER EENIGE METHODEN IN DE KWAKZALVERIJ.

door
G. E. WINDEMÜLLER.

III.

„OCCULTISTEN”.

Alweer een teer onderwerp! Maar de teerheid zit 'm in het algemeene: „occultisme”, niet in het bijzondere: „occultisten”, die zich, en daar zullen wij het hier natuurlijk over hebben, met „genezen” ophouden! Deze laatsten zijn niet teer, wij kunnen ze gerust hardhandig aanpakken!

Wat is „occult”? Occult beteekent: duister, verborgen. Men verstaat onder occulte verschijnselen: datgene, wat met gewone algemeen bekende en toegepaste wetenschappen niet volledig te verklaren is, ja wat zelfs in strijd schijnt met hetgeen onze normale zintuigen kunnen waarnemen.

Er zijn velen die alles wat op dit terrein ligt, bespotten en er met een schouderophalen zich van afmaken.

Anderen, en wij zelf rekenen ons tot deze, achten onbevooroordeelde critiek en studie hier gewettigd; wie zal kunnen ontkennen, dat er tusschen hemel en aarde veel raadselachtigs voorkomt, wat voor onze geest niet te bevatten is? In wetenschappelijke kringen is men gewoon, verschijnselen, die zich als het ware „naast” ons gewone geestelijke leven schijnen te kunnen voordoen bij sommige menschen of in sommige gevallen en omstandigheden bij zeer vele menschen, te betitelen met den naam: „para-psychische” verschijnselen („para” = naast; „psychisch” = de ziel betreffende. —)

Wij noemen, om ons kort even wegwijs te maken, welke verschijnselen wij bedoelen: helderziendheid; telepathie (telos = ver, op afstand; pathie = (hier:) aanvoelen); spiritisme; z.g. magnetisme, e.a. Wij mogen op deze zeer belangwekkende zaken hier niet verder ingaan; er is trouwens zeer weinig méér van bekend dan 't feit, dat een klein aantal betrouwbare bewijzen schijnen te zijn geleverd voor de groote waarschijnlijkheid dat er „iets” op dit gebied zal blijken serieus te moeten worden opgevat.

Er wordt nu met deze dingen een overstelpend hoop bedrog gepleegd! bedrog, waarvan nimmer ook de ernstige beoefenaren van dit terrein, van geestelijke en bovennatuurlijke krachten-slachtoffer worden: het goede wordt vereenzelvigd met het slechte of minstens daarnaar beoordeeld!

En waar, zooals gezegd de mogelijkheid niet is uitgesloten, dat er eenig koren onder 't kaf verscholen ligt, lijden de „goeden” hier weer eens onder een miskening, die misschien opbeidering tegenhoudt!

Aanders staat het met de kwakzalvers, die onder het mom van deze „occulte”, mysterieuze krachten, de lichtgelooigen in de val lokken, en hen hun zieke lichaam laten voortslepen naar de wonderdoeners, die voorgeven, zoo maar mir niets dir nichts elke ziekte te ontdekken en te zullen genezen met behulp van boven-natuurlijke methoden.

Het zijn ditmaal niet alleen beroeps-kwakzalvers, neen, het zijn hier zeer vele „goede vrienden” (de dames zijn er sterker in dan de heeren) die door eenvoudig maar de hand op de buik

te leggen de ziekte „voelen” en precies vertellen, dat het in de lever of in de hersenen zit. De „behandeling” met „magnetisme” is al even bedriegelijk als die met allerlei onwijze zinspreuken. Ije onder een soort hypnotische trance steeds maar worden herhaald; kortom, wij stoppen hier alleen maar kort aan, dat het uitbuiten van tot op dit oogenblik nog geheel buiten natuurwetenschappelijke verklaring vallende verschijnselen die voortdurend in onderzoek zijn bij ernstige menschen, moet worden beschouwd als een misdadig bedrijf, uiterst schadelijk voor zieken, die misschien kostbaren tijd verzuimen!

Al die „goede kennissen” zijn wel te goeder trouw, al kunnen wij geen respect hebben voor lieden die spotten met alles wat er noodig is, voordat iemand het voor zijn geweten kan verantwoorden, als dokter te gaan optreden; het is onverantwoordelijk, alleen uit drang naar het mystieke en op gevoelsgronden, alles te negeren, wat verstand en wetenschap in eeuwen pleeteren hebben verzameld en bruikbaar gemaakt voor toepassing bij onderzoek en behandeling van zieken, en daarvoor in de plaats „helderziende” hocus-pocus, „spiritistische contacten” en „magnetische stroomen” voor te goochemen, die in verband met geneeskunde voorloopig aan geen enkele ernstige critiek hebben kunnen weerstand bieden!

Nog niet zoo heel lang geleden heeft o.a. wijlen Prof. Pekelhaar een speciaal onderzoek gewijd aan beweerde successen van dergelijke behandelings- en onderzoekings-wijzen er bleef geen stuk van heel!

Wij hebben het al eenige malen herhaald: bij vele lichte ziels-afwijkingen, die o.a. overgevoeligheid voor indrukken in haar verschijnselen meebrengen, heeft elke „behandeling” die er in slaagt, indruk te maken, afleiding te bezorgen, vergetelheid te wekken, dikwijls een voorbijgaand succes: dit succes zegt echter niets voor de behandelingsmethode, alleen iets over den toestand van het zenuwgestel van de „patient”.

Genezingen door occulte krachten, waarbij geen rekening wordt gehouden met aard, oorzak en plaats van het lijden, zijn onaantvaardbaar voor wie vasthoudt aan de voorloopig onwaarschijnlijke stellingen der geneeskunde, die luiden als volgt:

1. Elke zieke heeft zijn speciale eigenaardigheden, die voor een andere zieke, al heeft hij de

zelfde ziekte, niet behoeven te gelden („individualiseeren.”)

2. Elke zieke eischt behoorlijk onderzoek, voor welk onderzoek moeizaam verkregen kennis en techniek noodig zijn, die geen occulte kwakzalver bezit.
3. Elke zieke eischt een behandeling, die aangepast dient te zijn aan zijn bijzondere omstandigheden en aan de afwijkingen die hij vertoont; geneesmethoden en geneesmiddelen eischen alweer gedegen kennis en techniek, die nimmer door „algemeenheden” als die van het „occulte” alloci kunnen worden vervangen.

En laten wij eindigen met deze uitspraak: zoolang in occulte verschijnselen zoo weinig deugdelijke, betrouwbare, kern aanwezig is als tot nu toe, kunnen en mogen zij slechts worden bestudeerd in belangstellende kringen; maar nimmer misbruikt op een zoo gevaarlijk terrein als dat der geneeskunde, omdat daarin niets anders is te zien dan je reinste kwakzalverij, dus gevaarlijk gedoe; maar ook: minderwaardig gedoe van uit occultisten gezichtshoek! dit tot troost en sterking van de occultisten. De ernstige kern van onderzoekers en geloovigen in deze aangelegenheid zullen waarlijk evenmin als geneeskundigen toejuichen, dat onwaardigen bij hun kwakzalvers bombast (al of niet om gewin) hulpmiddelen requireeren uit het occulte arsenaal, dat nog veel te maagdelijk en onvolgroeid is om in eigen behoefte te voorzien, laat staan: om op eenig gebied de reddende hand te bieden!

Wendt U nooit tot kwakzalvers, onderwerpt U nooit aan kwakzalvende hulp van leeken, met geen enkele methode: wendt U tot bevoegde deskundigen, die U met open vizier ter zijde staan tegen ziekte: wie weet, ligt er iets heel moois, iets heel waardevols óók in dat eigenaardige „occulte” dat geheeten is:..... Vertrouwen!!

RECTIFICATIE.

In het artikel van arts G. E. Windemuller „Over eenige methoden in de kwakzalverij” No. II, voorkomend in het Januari nummer van ons maandblad, komen eenige drukfouten voor, die aanleiding zouden kunnen geven tot misverstand. Men leze op pag. 1, eerste kolom 7e regel voor **zakemensen: vakmensen.**

Tweede kolom op een na laatste regel voor leeken: **leefthberende** leeken.

Tweede kolom op een na laatste regel voor **winst: vent.**

Pag. 2, eerste kolom, 7e regel vervalt het woord **in.**

Pag. 2, eerste kolom, 15e regel voor **onderworpen: ondervangen.**

EEN STEM UIT ONZE OOST.

Onderstaande kan dienen ter illustratie van toestanden waarvoor wij ons hier interesseeren. Het schijnt dat ook daar nog wel een en ander te verbeteren valt:

Naast den Almachtige betuig ik, **Mevrouw S. CALICHER** geboren **OUTHUYS**, oud 80 jaar, gaarne mijn bijzonderen dank aan den

OCCULTIST P. C. TJOA van

Het Instituut voor Occulte Geneeswijze
Kebracn 255 - Sepandjang-Telefoon Spd. 29

voor de **Radicale en afdoende geneeswijze in zeer korten tijd** van mijn verschrikkelijke ziekte, waaraan ik sedert Maart 1932 lijdende was.

Mijn ziekte was een zuiver vergiftigingsverschijnsel, dat zich uitte in de **opzwellen** van de organen in de **buikholte**, het **branden** van de

oogen, het droge hoesten, brandende koorts en niet kunnende-loopen.

Nog heel goed herinner ik mij, dat ik tusschen den 6en en den 10en Maart 1932 van zekeren sinisteren persoon 3 groene koekjes bij de thee kreeg en na de verorbering dezer koekjes, welke vergift bleken te bevatten, mij bovengenoemde ziekte op den hals haalde.

Ieder belangstellende kan zonder eenige verplichting bij mij informaties inwinnen.

w.g. Mevrouw S. CALICHER-OUTHUYS
Soembersoeko Lawang

Onze zegsman uit Soerabaja voegt hier het volgende aan toe:

Ingesloten doe ik U een „dankbetuiging” toekomen. De genezene is toevallig een klant van ons, een eenvoudig menschje, dat amper Hollandsch spreekt en in de kampong woont. De „wonderdoener” woont een eind buiten de stad, zoodat een visite aan hem een soort pelgrimstocht wordt. Hij schijnt dan zijn „patienten” te laten knielen voor een afgodsbeeldje en daarnaast zet hij de medicijn. Onder het „bidden” schijnt dan de genezene kracht in de flesch te komen. Het sterkste is echter, dat ontwikkelde menschen met een nuchter verstand zich door de man laten behandelen.

Het is merkwaardig, dat in het algemeen een mensch meer vertrouwen heeft in dergelijke bokus-pokus dan in een fatsoenlijke arts. Wij hebben hier ook een persoon, die vroeger verkoper was bij een autozaak, wegens de malaise ontslagen is en nu een „Instituut” heeft geopend. Er is „vermageringszeep” verkrijgbaar en hij geneest een blinde darm in 12 uur zonder operatie.

Zoolang er echter geen wettelijke maatregelen tegen deze menschen worden genomen, is er niets aan te doen.

Deze laatste alinea willen wij gaarne onderstrepen. Intusschen zien wij wel, dat behalve een kleine variatie ingevolge „s lands wijs s lands eer”, het kwakzalversgespuis ook in Indië met evenveel succes zijn slachtoffers weet te vinden als bij ons. C.

In de Zuid-Limburger, van 30 Nov. j.l. komt een artikel voor naar aanleiding van het bekende „losse” blaadje in de officieele reisgids der Nederlandsche Spoorwegen. Hoewel door onze vereniging tegen deze wijze van reclame maken geprotesteerd werd, zoodat iets dergelijks wel niet meer zal voorkomen, laten wij genoemd artikel hieronder toch in z'n geheel hier volgen, teneinde nog eens in breeder kring op deze en dergelijke voorvallen te wijzen.

EEN GROOT VOLKSBELANG.

Dat de kwakzalverij onder allerlei vorm zich tegenwoordig geweldig aan het roeren is en bij haar campagne niet weinig hulp van een groot deel der Nederlandsche Pers ondervindt, moet iedereen opvallen, die ook maar vrij geregeld inzage neemt van de advertentie-kolommen en de „ingezonden mededeelingen”-rubrieken onzer groote en kleine kranten en tijdschriften.

Indien de bloei in dien tak van bedrijf ook maar eenigszins evenredig is met de reclame, die hij weet te maken, dan lijkt ons voor de Regeering nu toch eindelijk wel de tijd gekomen hier terdege in te grijpen en in het welbegrepen volksbelang paal en perk te stellen aan den „handel” die het niet alleen op de beurs van ons volk gemunt heeft maar ook een groot gevaar voor zijn gezondheid oplevert.

Wil de Regeering daartoe overgaan, dan zal zij

venwel moeten beginnen met zich-zelf zoover mogelijk van dit kwaad afzijdig te houden en zal zij in het vervolg niet meer mogen toelaten, dat de onder haar voorgedij staande Nederlandsche Spoorwegen aan de kwakzalverij-reclame meedoet door haar officieelen reisgids” te ontsieren door het inleggen van een „los” blaadje, waarover de Jaarvergadering van een zeer ernstige Vereeniging als de Bond ter bestrijding van de kwakzalverij dezer dagen haar beklag heeft gedaan.

Voor zoo'n „commercieel” gedoe moest een spoorboekje zich-zelf toch eigenlijk te voornaam achten. En zijn niet geringe prijs lijkt ons ook inderdaad wel zoodanig, dat de drukkosten ervan niet behoeven gemaakt te worden door het opnemen van een advertentie, die met de bestrijding van de kwakzalverij in niet geringe mate den spot drift.

Jammer genoeg, dat de Nederlandsche Pers in deze allesbehalve vrij uitgaat, zoodat de bedoelde afkeuring bij haar wel zeer weinig weerklank zal vinden.

Zij weet liever van den prins geen kwaad en verschuilt zich daarbij achter een „commissie van controle”, waarvan haar bekend kan zijn, dat juist de directbelanghebbenden bij den „geneesmiddelen” handel er een overwegenden invloed in hebben.

Het lijkt zoo geweldig onschuldig: „in onze kolommen worden geen advertenties ter aanprijzing van geneesmiddelen en geneeswijzen opgenomen, welke niet door de commissie van controle worden goedgekeurd”: maar de mededeeling, hoe bedriegelijk ook gesteld, verliest alle waarde voor wie zich ook maar eenigszins de moeite getroost na te gaan, hoe „vrijgevig” die commissie zich becoont bij het verlenen van haar goedkeuring.

In onzen tijd van malaise en van het trefpen van maatregelen om zooveel mogelijk buitenlandsche producten van onze markt te weren, lijkt het ons een zaak van dubbel belang vooral tegen het aanprijzen van buitenlandsche „geneesmiddelen en geneeswijzen” krachtadiger op te treden, dan nu, helaas, geschiedt. En deze zaak niet langer uitsluitend in handen te laten van wie er onder financieel opzicht het eerst en het meest als belangstellenden bij betrokken zijn.

Hier staat inderdaad een zeer groot volksbelang op het spel, dat niet langer aan het ongebreideld winstbejag mag worden prijs gegeven.

Wordt lid van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

LEZINGEN, DIE GEVAREN VOOR DE VOLKSGEZONDHEID KUNNEN OPLEVEREN. Ontveegden, die nog steeds straffeloos in het openbaar als voorlichters mogen optreden.

Hieronder een treffend staaltje van de vriendelijke uitnodigingen, die in de bus gevonden worden. De „menschlievendheid” ligt er, dunkt ons, duidelijk bovenop.

Intusschen beschikken wij over nog eenige van dergelijke invitaties van jongeren datum. Hoe lang zal dit nog voortgang kunnen vinden? Het wordt meer dan tijd, dat aan dergelijke humbug eens een eind gemaakt wordt.

Dat „kennelijk doel” om „kennis ener therapie bij te brengen” zegt hier al voldoende.

Het geheel was o.m. nog verlucht met een „sprekende” afbeelding van een gezond en een aan Engelsche ziekte lijdend kind, van gelijke leeftijd.

Leiden

Café Restaurant
„ZOMERLUST”
Stationsweg 55
Donderdag
30 November
8 uur 's avonds
Vrij entree

Wat is de oorzaak?

dat vele mensen schipbreukeling zijn op het maatschappelijk levensstrand?

Waarom is U patiënt?

Gemis aan kennis, Misdadige onbedachtzaamheid, Val-sche schaamte, Slechte voorlichting

is de schuld dat de Ziekenhuizen en sanatoriums overvol zijn.

SAMENSTELLING VAN KWAKZALVERS- MIDDELEN. TAHEIROL.

Tegenwoordig ziet men in den handel graag „universal” producten. Dit geldt dus niet alleen voor instrumenten, meubelen e.a. gebruiksvoorwerpen, doch ook voor geneesmiddelen.

Ziet hier een waarlijk „opzienbarende uitvinding”. Dit laatste staat er ook boven. Het blijkt, dat wij te doen hebben met een vloeistof aanbevolen tegen: spataderen en aambeien. Alsof dit op zichzelf nog niet mooi genoeg is, wordt in de bijliggende brochure verder, op de bekende innemende wijze, aangekondigd, dat het middel tevens de genezing bevordert van steenpuisten, negenoogen, zweren, winterhanden, wintervoeten, verbrandingen, reumatische aandoeningen en insectenbeten.

En dat alles voor slechts f 4,20 per fleschje van 100 gram. De **Taheirool Handelsvereniging N.V. Cruttersdijk 52, Utrecht** doet dus moeite genoeg om de receptuur zoo eenvoudig mogelijk te kunnen doen zijn.

Het werd onderzocht op het laboratorium van de Bataafsche Petroleum M^s en kwam terug met als samenstelling opgegeven: lagere en hoogkokende petroleumproducten.

Wat men toch met simpele middelen al bereiken kan!

MINORA.

Middel aanbevolen voor vermageringskuur. Als „bestanddeelen” staat opgegeven: Orthoborea. Het is in ieder geval prettig als er zoo'n aanwijzing direct bij is. Het doosje, bevattende plm. 100 gram poeder, bevat volgens opgave van den heer Keulemans een mengsel van Boorzuurpoeder en Ureum, in de verhouding 1:2.

Het is niet noodig hier verder nog veel over te vermelden, men zij er evenwel op gewezen, dat de prijs van f 5.— à f 6.— eenigszins (!) aan den hoogen kant is. Zeker veel bedrijfs- en reclamekosten. C.

IN TROEBEL WATER IS HET GOED VISSCHEN.

Onze aloude spreekwoorden zijn toch nog zoo kwaad niet en blijken dikwijls op te gaan. Het onderstaande kan dit nog eens onderstrepen.

De administratie eener courant was in correspondentie getreden met het „Internationaal Institute of Oriental Health”, Hollandsche afdeling te Amsterdam. Dit naar aanleiding van een advertentie, die tot de niet-goedgekeurde behoorde door de (on)bekende Commissie van controle.

Het volgend schrijven werd daarop ontvangen. Plaatsing hiervan kan mogelijk voor weer anderen nuttig zijn. Ter nadere oriëntering moge dienen, dat in ons Januari nummer van 1933 door dr. Pinkhof op de schandelijke praktijken van dit „Instituut” werd gewezen.

M.H.

Wij berichten U de goede ontvangst Uwer geëerde letteren d.d. vorige week.

Met verwondering lezen wij Uw voorwaarde in zake de Cie van Controle en vragen wij ons af of het U nog niet bekend is, dat deze niet-officieele Commissie grotendeels uit buitenlandse fabrikanten bestaat en door de Nederlandsche Medische trust als strijdmiddel tegen de Natuur-geneeswijze wordt gebruikt?

U gelieve daartoe de nummers Aug. '31, Jan. en Aug. '32 van het Maandblad tegen de Kwakzalverij te Amsterdam aan te vragen, waarin door

Het opkomend geslacht staat aan den
rand van den afgrond !!

Het grootste gevaar en direct kwaad
moet bestreden worden.

Prof. STOKLASSA der Praagsche Hoogeschool, Doctor Honoris Causa aan diverse universiteiten heeft de geneeskundige wetenschap in vervoering gebracht door zijn onderzoekingen en resultaten.

In Nederland worden een serie voordrachten gehouden om zijn theorie te verkondigen, met het kennelijk doel, u kennis eener therapie bij te brengen en **GENEZING** te bewerkstelligen.

Deze voordrachten zijn levenslessen voor Gezonden
maar 'n Openbaring voor Zieken en vertwijfelde Lijders

SPREKER: J. ARNOLD.

Onderwerpen der voordracht:

1. SCHEPPING VAN DEN MENSCH.
2. PLICHT DER OUDERS BIJ DE OPVOEDING DER KINDEREN.
3. OORZAAK EN GEVOLG VAN VERSCHILLENDE ZIEKTEN.
4. **GENEESKUNDIG ONDERZOEK VOOR HET HUWELIJK.**
5. VOEDINGSLEER.

GELEGENHEID TOT HET STELLEN VAN VRAGEN.

TOEGANG VOOR PERSONEN BOVEN 21 JAAR.

Thans nog een voorbeeld van zoo'n leerzame lezing. Het is inderdaad toch maar bewonderenswaardig, dat men zich geheel belangeloos zooveel moeite geeft de menschen uitgebreid op de hoogte te stellen met wat ze zoo al te doen en te laten hebben in geval van ziekte. Er wordt niet eens entree geheven, al was het slechts om de kosten van zaalhuur, reclame en reizen te vergoeden! Men leze: — (onze handhavende stoere Nederlandsche leeuwen staan grimmig er boven afgedrukt.) —

UITNOODIGING

GENEZING door

Toepassing van Natuurkrachten op het zieke Organisme
Voordracht met Lichtbeelden en Experimenten

De spreker behandelt:

Geneeswijzen van vroeger eeuwen en heden; de elektrische stroom in dienst van de geneeskunde, ziekte van het bloed, van de stofwisseling en de zenuwen: (bijv. Suikerziekten, Aderverkalking, Exceem, Hoofdpijn, Maagziekten, Vrouwenlijden, Rheumatiek, Ischias, Verlammingen, Leverziekten, Galstenen, Hartziekten, Nierziekten enz.)

Hoe ziekten vlug en met succes te bestrijden.
Verbluffende resultaten ook bij verouderde gevallen.

(Zie onze vele gelegaliseerde dankbetuigingen door H.H. Burgemeesters, welke gedurende de pauze ter inzage gegeven zullen worden).

Deze leerrijke voordracht wordt gehouden op:

DINSDAG 28 NOVEMBER 1933, 's avonds 8-15 uur in het R.K. Vereenigingsgebouw, Zaal 7, Heerenweg, Heemstede

Deze Propaganda heeft plaats onder leiding van het Nederl. Instituut Afd. NOORD-HOLLAND, Hoofdcentrale DEN HAAG, Laan v. Meerdervoort 78

BEWIJS VAN TOEGANG

Geldig van 1 tot 5 personen boven 18 jaar, voor
huisgenooten en belangstellenden
(VRIJ ENTREE)

verschillende doktoren als Dr. Huddleston Slater, Dr. Blom, etc. deze particuliere commissie, als een Vereeniging van Koningen der Kwakzalvers wordt ontmaskerd en twijfelen dan niet, of U zult tegen onze advertenties geen bezwaar meer hebben.

In afwachting,
Nederl. Inst. v. Diaetethiek Biologie.

ADVERTENTIE-KEUS DOOR PERIODIEKEN.

Een lid deed ons een nummer toekomen van het geïllustreerde christelijke weekblad **Timotheüs** waarin op den omslag eenige kwakzalvers advertenties voorkomen. Hem was verzocht zich hierop te abonneren om het tijdschrift in de wachtkamer te leggen. Begrijpelijkwijls werd hierop niet ingegaan, terwijl den uitgever aan het verstand werd gebracht, dat een blad met dergelijke kwakzalversadvertenties zeker niet in de wachtkamer van een arts hoort.

De advertenties betreffen hier de aankondiging van een „Natuurkuur“ tegen ernstige chronische ziekten (ook z.g. ongeneselijke als suiker ziekte en kanker) in Huize Domimus providebit. (De Heere zal voorzien) te Ede, en een opwekking zich te vervoegen voor herstel van allerlei mogelijke kwalen bij een mijnheer Wijnberg, Oosterpark te Amsterdam.

Het laat zich niet denken, dat door de uitgeverij ook maar zelfs een enkel oogenblik overwogen wordt wat er nu eigenlijk in haar advertenties vervat is. Hoe is het anders te verklaren, dat men het treurige optimisme heeft om te denken, dat dit wel eens iets voor een arts zou kunnen zijn om z'n patienten het wachten aangenaam te verkorten!!

RECHTSZAKEN.

**HET EI VAN WITTEN DONDERDAG.
Ergerlijke Kwakzalverij.**

De kantonrechter had iemand uit Lunteren wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde veroordeeld tot twee geldboeten van f 300 subs. tweemaal 60 dagen hechtenis. Hij heeft met een ei, dat volgens zijn zeggen op Witte Donderdag was gelegd, over het hoofd en borst van zijn patienten gestreken, en daarbij gebeden gepreveld. Voor deze „behandeling“ kreeg hij telkens f 2.—

De Rechtbank te Arnhem heeft beide vonnissen bevestigd.

**VERBODERING(!) VAN ARTSEN EN
NATUURGENEESKUNDIGEN.**

Heilpraktiker.

Wij leven in een tijd waarin men veelvuldig kan waarnemen, dat met reden kan worden gesproken van „het roer wenden“. Gewoonlijk is dit dan min of meer een kwestie van „water bij de wijn doen“. Onderstaand bericht uit het Ned. Tijds. v. Geneeskunde van 23 Dec. '33, gerefereerd door dr. Pinkhof, geeft een merkwaardige kijk op een dergelijk verschijnsel; vermoedelijk zal deze van hooger hand ingestelde „vermenging“ niet alleen het aroma schaden, doch ook een vertroebeling tot gevolg hebben.

Bij alle wantoestanden op het gebied van geneeskunde en genesmiddelen-distributie ten on-

zent kunnen wij ons, na kennisname van dit bericht, nog gelukkig achten.

**DE GENEESKUNDIGE WETENSCHAP
ONDER STAATSCEZAC. †**

De verwachting, in de Münch. med. Wochenschrift van 14 April genit (zie dit Tijdschrift 1933 bldz. 1917) dat „de regeering der vernieuwing een einde zou maken aan het werk der kwakzalvers“, is gebleken, een van de minst geslaagde prognoses te zijn geweest in de geschiedenis van ons beroep. Niet alleen, dat de „schoolgeneeskunst“ de hand heeft moeten geven aan de „Heilpraktiker“ (zie dit Tijdschrift 14 October 1933)—een nieuwe wet geeft aan deze heeren een wetelijke bevoegdheid. „Heilpraktiker“ kan slecht hij worden, die van Arische afkomst is. Men moet 20 jaar oud zijn om daarvoor te gaan studeren, en de studie duurt drie jaar. Tevoren moet men 'n jaar als ziekenoppasser in 'n daartoe erkend ziekenhuis dienst doen, en een toelatings-examen afleggen — ongeveer hetzelfde wat thans van de „Dentisten“ wordt verlangd, en na afloop der drie jaren moet weer een examen worden afgelegd en een „practisch jaar“ worden doorgebracht, in een ziekenhuis, bij een arts of bij een „Heilpraktiker“ (Münch. med. Wochenschr., 8 December). De „Heilpraktiker“ heeft dezelfde ambtplichten als de arts. Weldra zullen leerstoelen voor de natuurgeneeskunde worden opgericht te Berlijn, Keulen en Munchen. De „natuurgeneeskunde“ zal krachtiger worden beschermd, dan de geneeskunst sedert de invoering der „Gewerbefreiheit“ in de laatste 60 jaren, wie haar onbevoegd uitoefent krijgt gevangenisstraf. De Münch. med. Wochenschrift van 20 zóó op, dat „de kwakzalverij voortaan scherper zal bestreden worden dan tevoren, doch niet meer door de artsen tegen de „Heilpraktiker“ doch door artsen en „Heilpraktiker“ te zamen tegen de kwakzalvers. Dit tijdschrift ziet over het hoofd, dat er eerst in 1939 „Heilpraktiker“ in den zin der nieuwe wet zullen zijn, zoodat de verbodering thans plaats heeft met ongecorrigeerde kwakzalvers, die, volgens de nieuwe wet, allen met één voet in de gevangenis staan. De „Heilpraktiker“ mogen de verloskunde en de chirurgie niet uitoefenen, en geen geslachtsziekten behandelen. Wel mogen zij ziekenfondspatienten behandelen. „Het zou een misdaad zijn tegenover het Duitsche volk, als de natuurgeneeskunde op het gebied der gezondheidszorg niet die plaats kreeg, welke haar toekomt.“ Aldus de plaatsvervanger van den leider, Rudolf Hess. Hiernaede zal iedereen het wel eens zijn; maar welke plaats haar toekomt, is juist het punt van geschil. Wij zouden zoo meenen (voor zoover het de natuurgeneeskunde der als arts onbevoegden betreft) buiten de deur. Maar Rudolf Hess meent: op den katheder. Volgens hem moet de wetenschap toegeven, dat zij op dood spoor (in eine Sackgasse) is geraakt. „Daarom blijft niets anders over dan terugkeer tot de bron der wetenschap, de natuur.“

CORRESPONDENTIE.

F. J. te L. Omtrent de door U ingezonden advertentie kunnen wij U berichten, dat ons daar-

over een hartroerend schrijven van den steller gewerd. Daar bespreking daarvan hier niet noodig is en het epistel U, als zijnde van een „verlicht“ stadgenoot zal interesseeren, zenden wij het U ter inzage.

P. P. te A. U zult in dit nummer de analyse aantreffen.

Mej. J. C. R. te D. Dankbaar zullen we van Uw gegevens gebruik maken.

Dr. K. L. te 'sH. Is het U ook mogelijk ons een monster van dit „monster“-middel te verschaffen? Indien wij het te voren eens analyseerden, zou er mogelijk wat meer nog van te zeggen zijn dan nu alleen met de reclames.

J. B. te L. Wij kunnen geen enkele reden vinden om ook maar iets van de door ons gebruikte woorden bij de omschrijving van onze opvatting over uw advertentie te veranderen. Het spijt ons voor U, dat U hierdoor gekwetst werd. Wie kaatsen wil moet den bal verwachten!

Dr. J. F. M. F. v. H. te Z. Alweer een sprekend bewijs van de voortreffelijke controle op de advertenties. In dit verband kunnen wij U mededeelen, dat wij indertijd de Wybert tabletten geschrapd hebben uit de lijst van kwakzalversmiddelen omdat de betrekken firma de advertentie-teksten deed veranderen; indien deze echter weer blijken te zijn zooals de door U ingezondene zouden we op onze vroegere maatregel terug moeten komen. Dank voor Uw inlichting.

F. L. te A. Eindelijk kunnen wij U nader berichten. Het spijt ons, dat dit niet eerder kon. U ziet welk een bijzonder brouwsel dit is.

C. te R. Nadere gegevens over de aangehaalde Tschechoslowaaksche maatregel volgen.

ADVERTEERT

I
N
D
I
T
B
L
A
D

HET WORDT

DOOR DUIZENDEN IN NEDERLAND EN
DE KOLONIËN
GELEZEN!

DE KWAKZALVERSMIDDELEN

HUNNE INHOUD EN DE GEVAREN DIE BIJ HET GEBRUIK DREIGEN,

volgens analyses, gedurende 50 jaar gemaakt voor de VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ. (Uitgave van 1931).
Prijns voor leden f 1.25, franco per post f 1.37, voor niet-Leden f 1.50, franco per post f 1.64.

Aan te vragen bij den Secretaris-Penningm. den Heer N. KEULEMANS, Apctheker, Binnengasthuis, Postgiro 32237, Amsterdam

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van Dr Ph. A. COPPENS.

Bestuur der Vereeniging: Dr. C. J. BRENKMAN, Arts te Amsterdam, voorzitter; Mr. M. D. K. S. VAN LIER, Rechter te Amsterdam, lid van het Dagelijksch bestuur; C. G. BAERT, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's Gravenhage; Mr. W. P. R. BOUMAN, Oud-Officier van Justitie te 's Gravenhage; Mr. A. A. CNOPIUS, Procureur-Generaal te Arnhem; Dr. Ph. A. COPPENS, Apotheker Gem. Ziekenhuis, Bergweg, Rotterdam; Mr. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O.M. bij Kantongerecht te Leiden, te Noordwijk aan Zee; Mr. J. J. PLUGGE, Subst. Griffier te Rotterdam; Mej. J. C. RESSING te Delden; Mr. H. B. DE BRUYES TACK, Ambtenaar O.M. te Alkmaar; G. E. WINDEMÜLLER, Arts te Vaassen; N. KEULEMANS, Apotheker Binnen Gasthuis te Amsterdam, Secr.-Penningmeester.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING f 3.—
Ieder lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex. ter gratis verspreiding.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: BERGSCHÉ PLASLAAN 5, Hillegersberg.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDBLAD franco per post f 2.—

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237.

Advertenties 1—6 regels f 1.55, elke regel meer f 0.25.

Adres voor advertenties: N.V. DE DORDEECHTSCHÉ DRUKKERIJ EN UITGEVERS MAATSCHAPPIJ, Grootkerksplein 5, Dordrecht, Telefoon No. 3341. Postcheque en Girorekening 44060.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Hoofdartikel: Over eenige methoden in de Kwakzalverij. IV. De reizende kwakzalver door G. E. Windemüller.

Mededeelingen van verschillende aard:

Verbod tot het houden van medische voordrachten door leeken. — Controle op het adverteeren van Geneesmiddelen, enz. — Beschouwingen over de nieuwe Geneeswijze van Dr. O. Dubois — Jodine Medaillon. — In drie dagen niet-rooker worden. — Vrome beetnemerij.

Correspondentie.

Advertenties.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

OVER EENIGE METHODEN IN DE KWAKZALVERIJ.

door

G. E. WINDEMÜLLER

IV.

DE REIZENDE KWAKZALVER.

Een veel gebruikte methode, om zieken geld uit de zak te slaan, door voorspiegeling van hulpe en genezing, is hierin gelegen, dat men zich zonder meer uitteeft voor iemand, die zonder in de geneeskunde te hebben gestudeerd in staat is zieken te beoordeelen, te behandelen en geschikte geneesmiddelen te leveren.

De één „behandelt“ alles, wat men hem maar voorlegt en verkoopt verschillende middelen. De ander houdt zich bij één of enkele ziekte's, en verkoopt steeds hetzelfde drankje of smeersel of fleschje pillen.

Een derde blijft rustig thuis zitten, en maakt alleen maar reclame voor zijn „onfeilbaar“ middel b.v. tegen galsteenen, niersteenen, tuberculose, ingewandsbreuken, door middel van advertentie's en dergelijke.

In tegenstelling met vroeger jaren ziet men op kermis en markten niet meer zoo vaak kwakzalvers, die in 't publiek hun bedrijf uitoefenen: tegenwoordig zijn ze „aan huis te onbieden“. of komen ook veelal ongenoodigd binnenvallen, wanneer hun speurneus wild heeft geroken: vooral wanneer de dokter door den aard van de ziekte groote moeilijkheden heeft, deze te genezen, of het herstel te lang duurt naar den zin van den

patient, is deze dikwijls zoo week als was in de handen van den wonderman, die gouden bergen belooft, niettegenstaande hij van het geval en van de behandeling net zooveel weet als een schoorsteenveger van het repareren van horloges. Hij maakt daar ook geen geheim van, o nee! Integendeel, hij moet van „officieele“ dokters niets hebben, en één van de eerlijkste misdaden van kwakzalvers is juist, dat zij het vertrouwen in de geneeskunde ondermijnen, daarbij tevens het vertrouwen in den huisarts, maar er niets voor in de plaats geven.

Met opzet heb ik het vertrouwen in de wetenschappelijke geneeskunde geplaatst vóór het vertrouwen in den persoonlijken arts. Ik zal U trachten uit te leggen waarom ik dat deed.

Hoewel de verhouding van wederzijdsche trouwelijckheid en wederzijdsch vertrouwen tusschen patiënt en geneesheer van het grootste belang is, wil de invloed ten goede bij ziekte's zoo groot mogelijk zijn, toch behoeven de lijder noch de dokter zich te ontveinen, dat naast het persoonlijke element onbetwistbaar de kennis, die geput is uit wat jarenlange ondervinding en proefneming, jarenlange nauwgezette studie, met toepassing van de nieuwste gegevens van vele wetenschappen hebben geleerd, toch de voornaamste basis is van kans op succes.

Waar nu een dokter ook slechts een onvolmaakt mensch is, zal hij zijn macht om te „genezen“ nimmer overschatten, en in voorkomende gevallen niet zich zelf alleen, maar óók andere vertegenwoordigers van diezelfde „officieele“ geneeskundige school gelegenheid geven, alles wat de wetenschap en de techniek kan doen voor onze zieken zoo noodig en zoo mogelijk uit te buiten.

Dit aan het adres van hen, die altijd maar weer komen aandragen met de kletspraatjes, dat die dokters om hun eigen belang zoo fel te keer gaan tegen kwakzalvers van alle soort. Dokters komen uitsluitend op voor het belang der zieken, die ze alléén veilig weten in handen van deskundigen, zooals die in onzen tijd worden gevormd: juist het feit dat deskundigen van allen aard steeds achter hen staan, sterkt den eenzaamst wonenden werker op een buitenplaats in zijn plichten en taak, het beste te geven of te laten aanrukken wat maar kan worden verschaft!

Is het wonder dat onze artsen niet kunnen uit-

staan en dulden, dat ruwe, volkomen ongeschikte handen raken aan het teere maaksel van den levenden mensch, dat sterk is en veilig als een porseleinen vaas midden op tafel, maar gevoelig en breeikbaar bij het minste tikje, waarmee het op de grens van den stevigen steun van het grondvlak: de gezondheid, wordt bedreigd!?

De kwakzalver heeft het op uw beurs gemunt, alleen en uitsluitend op uw beurs! De geringste koopman in veters en potlooden, die natuurlijk óók een beroep doet op uw beurs — ieder mensch moet leven, de dokter ook! — staat hooger dan een kwakzalver, omdat deze U bedriegt, U geen „waar“ biedt voor uw geld, wat de koopman wél doet: zij kunt U bij hém, zelf hoeden tegen duurkoop, bij den kwakzalver hebt ge altijd duurkoop: veel geld zonder eenige tegenprestatie.

Dat is het misdadige van zijn bedrijf: knoeien zonder eenige kennis: vertrouwen trachten te wekken met afbreken van vertrouwen in deugdelijke hulp; en niet het minst: het werk van bevoegden bemoeilijken door verzuim van kostbaren tijd soms en raadgevingen, in lijnrechten strijd met gezond verstand.

Een voorbeeld? Een vrouw lijdt aan longtering: hoesten, bloedopgeven: zeer zwak, kan geen 5 minuten recht-op zitten. In plaats van zoo'n patiente met rust te laten, liet een kwakzalver haar „smeeren“ met een naar petroleum riekende vloeistof!!

Gevolgen: hernieuwde bloedspuwingen, na drie weken bevrijd te zijn geweest ervan: zeer pijnlijke huiduitslag op borst en rug: twee dagen lang volkomen uitgeput. Patiënte zou in 4 weken genezen: (de dokter had tegen de familie moeten zeggen, dat zij helaas niet lang meer te leven had!) het einde kwam al heel gauw, wat die kwakzalver ook niet kon helpen: maar zoo men het publiek nu niet de overtuiging willen inranselen, hoe innig misdadig en gemeen het is, à raison van f 60.— voor 2 bezoeken, 1 fleschje smeer en 1 fleschje van één of ander stroopje, doodzieke menschen alleen maar een beetje ijdele hoop te geven? „Hoop“ is een prachtig ding, maar bij zieken behoort gepaste hoop en gepaste ziel-verzorging te worden verstrekt door den daar toe aangewezen geestelijke, en de lichaamsverzorgende, de arts, weet soms uithoofde van zijn

menschelijkheid en zijn levenservaring óók nog wel eens iets te geven voor het hart!

Deze kwakzalvers behooren tot de gevaarlijkste en gemeenste!

Laat U niet met hen in, niet bij het begin en niet bij het verloop van een ziekte, niet bij bekende ziekte's als galsteenen, tuberculose, toring en niet bij „kwalen“, langdurige ziekte's of vermeende „ongeneeslijke“ ziekte's; want zij weten niets en kunnen niets; wanneer de genesheer, en allen die achter hem staan, onmachtig zijn maar nooit versagen, dan kan de kwakzalver het zeker niet, trots al zijn praatjes.

Waarom het monopolie (het alleen-verkooprecht) van de geneeskundige wetenschap toch altijd aangerand, maar dat van elke andere erkend en gewaardeerd?

Bouwt uw bakker uw huis? en verzoolt uw kleermaker uw schoenen?

Denk over dit alles toch eens goed na en geef U eens goed rekenschap van wat ge doet als ge een kwakzalver U zelf of Uw kind laat „behandelen!“

Wordt lid van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Verbod tot het houden van medische voordrachten door leeken.

Onlangs hebben wij vermeld, dat in Tschechoslowakije een verbod was uitgevaardigd waardoor het houden van lezingen als hierboven genoemd onmogelijk is geworden. Men is er zoo langzamerhand wel van overtuigd, dat een dergelijke maatregel ook hier te lande niet overbodig zou zijn. Feitelijk is dit niet juist uitgedrukt, want de toestand is hier zóó, dat men moet spreken van: het is meer dan ten hoogste tijd, dat hier ingegrepen worde!

Iedereen zal na kennisname van de in ons vorig nummer afgedrukte „uitnodigingen“ enigszins verwonderd zijn, dat dergelijke toestanden hier getolereerd worden. Men zal z'n verantwoordiging erover uitspreken; men zal lichtelijk geërgerd dergelijke invitaties zelf ontvangen; het wordt zelfs min of meer onaangenaam deze kwestie telkens weer in 't maandblad besproken te zien, want het is toch duidelijk genoeg voor een ieder, dat hier nu eens iets gebeuren moest! — Natuurlijk, men is het er roerend mee eens; waarom moet daar zóó lang over gesproken worden? — Blijkbaar krijgen degenen, die in staat zouden zijn in dezen de kat de bel aan te binden, deze regelen niet onder oogen.

Het zou anders toch ondenkbaar zijn, dat het alleen maar bij praten er over zou blijven.

Nog een andere categorie blijft hoofdzakelijk onkundig van het gevaarlijke bestaan dezer toestanden. Hiertoe behooren degenen, die nog dagelijks erin loopen. Dat dit aantal niet gering is, wordt ten duidelijkste bewezen door de vele drukwerkjes, die bij voortdurend in de brievenbussen gedeponeerd worden. Was het dus mogelijk deze menschen behoorlijk voor te lichten, dan waren we ook klaar. Doch dit is nu eenmaal niet te verwezenlijken, zoodat dus nog overblijft den moed

niet te verliezen en steeds te blijven trachten, zoodals men dat pleegt te noemen: den bevoegde autoriteiten dringend het belangrijke van te nemen maatregelen onder 't oog te brengen.

Ten einde hieraan nog iets te mogen bijdragen, zullen we hieronder een en ander laten volgen uit het Zeitschrift Gesundheitsdienst, het bijvoegsel van Beitrage zur ärzlichen Praxis, waarin we dienaangaande een artikel aantreffen van Prof. Ju. Dr. Ernst Hoyer, uit Praag.

Naar aanleiding van een uitspraak van een der rechtbanken, waarbij de voordrachten van een zekere Frau Kunze-Concewitz uit Dresden, over de genezing van ruggegraatsverkrommingen, werden verboden, haalt Hoyer daarover aan:

Hieruit volgt het belangrijke standpunt van het ministerie van gezondheid:

De genezing door een leek is, daar ze te beschouwen is als kwakzalverij; volgens de wet strafbaar. Openbare voordrachten op medisch gebied kunnen slechts toegestaan worden aan artsen. (Min. besluit van 7 Nov. 1932, No. 35349-32). Hieruit volgt, dat het houden van zulke algemeen toegankelijke lezingen door personen, die geen artsen zijn, tot de kwakzalverij moet gerekend worden. Indien ze als beroep worden uitgeoefend, is het houden ervan volgens artikel 343 van het wetboek van strafrecht strafbaar; indien dit niet het geval is, volgens art. 16 van de wet van 28 Juni 1929, Z 114 G-S., nopens de uitoefening der medische praktijk, als overtreding der politie-maatregelen te beschouwen en dus eveneens strafbaar.

Het is dringend noodig, vervolgt Hoyer, dat niet slechts de bevolking, de artsen en apothekers op de wettelijke maatregelen attent worden gemaakt, doch het is even belangrijk, dat men den rechterlijken macht voortdurend door algemeen gehouden inlichtingen er op wijst, dat deze of gene vorm van kwakzalverij volgens bestaande verordeningen op eenigerlei manier strafbaar gesteld moet worden.

(binnenzijde):

De Radium-therapie wordt erkend door: Prof. Dr. Ehrlich, Prof. Dr. Lazarus, Dr. C. Neumann, Dr. W. Engelmann, Prof. Dr. Gudzent, Prof. Kemperer, Prof. Dr. v. Noordden enz.

Lezing met Lichtbeelden over

RADIUM

en zijn werking op het menschelijk lichaam.

Belangrijk voor zieken en gezonden. — Voor te leurgestelden een openbaring. Behandeld wordt de genezing van: Zenuwpijnen rheumatische ziekten, Ischias, Jicht, Spit, Spijsverteringsstoornissen, Ouderdomsverschijnselen, Aderverkalking, Migraine, Spataderen enz.

Georganiseerd door

Algemeene Radium Centrale . Amsterdam-W.
Stadhouderskade 6, Gebouw Atlanta K. 214-224

CONTRÔLE OP HET ADVERTEEREN VAN GENEESMIDDELEN, ENZ.

Op waarlijk treffende wijze demonstreert ons de Nederlandsche Illustratie (6-1-34) het nut en de beteekenis van de meer dan eens genoemde contrôle Commissie. Vooreerst zien wij op den omslag onderstaande aankondiging prijken:

Slechts op deze wijze is het mogelijk wettelijk ingrijpen tegen dergelijke handelingen uit te lokken. De aankondigingen doen bevoegde autoriteiten niet altijd de juiste strekking van de lezingen direct inzien.

Het is noodzakelijk dat een ieder naar vermogen en volgens zijn plicht medewerke.

Dit alles nu doet heel aangenaam aan en het staat er als ware het voor ons geschreven. Ongelukkigerwijs weten wij, dat er, teneinde deze regelen inderdaad zoo te kunnen beschouwen, momenteel bij ons gewichtige elementen ontbreken. Niet alleen het bestaan van wettelijke bepalingen, doch ook, en dat is in de gegeven omstandigheden het ergste, een zóódanige belangstelling van daartoe bevoegden ontbreekt, dat op deze manier voortgaande, het euvel zich rustig uit kan breiden zonder dat er ook maar iets daadwerkelijk ondernomen wordt om het te keeren.

Intusschen zullen wij het zeer aangenaam vinden door onze lezers ingelicht te mogen worden, door toezending van „invitatiebiljetten“ etc, over dergelijke lezingen en voordrachten, Mogelijk, dat het ons eens in staat zal kunnen stellen meer belovende stappen te ondernemen in dezen, dan alleen maar een praatje in het Maandblad.

Nogmaals laten wij zulk een uitnodiging hieronder afdrukken.

(buitenzijde):

WOENSDAG
24
Januari

des avonds
8.30 uur.

Voordracht met Lichtbeelden

in

Gebouw Diligentia

's-Gravenhage Lange Voorhout 5

Toegang vrij, uitsluitend voor volwassenen
Geen onkosten voor vestiaire, enz.

Voor advertenties op het gebied van geneesmiddelen staan onze kolommen slechts open, indien zij vooraf voorzien zijn van het stempel „Geen Bezwaar“ tegen de plaatsing, afgegeven door de Commissie van Contrôle op het adverteeren van Geneesmiddelen en Geneeswijzen. Secretariaat: van Aerssenstraat 176, Den Haag.

Dit nu doet buitengewoon aangenaam aan. De zaak wordt echter van een zeker bijmaakje voorzien, nadat wat opletterder is kennisgenomen van de aanprijzing, die zich rond deze geruststelling(!) bevinden.

Een lachende en een van-pijn-ineenkrimpemde mijnheer trekken de aandacht der advertentielezers voor het „Kruschen Salts”, waarbij nog een klinkende aanbeveling van Mr. T. P. R. voorkomt, die in een toestand van „niet meer kunnen zitten of liggen” de bekende buurman „ontmoette”, die hem den goeden raad gaf toch vooral dit middel eens te proberen.

Verder een advertentie met „gratis informatie-coupon” van een breukverband-apparaat waarevens het voldane contereitsel prijkt des uitvinders: Dr. E. Hoekstra's Hoestpillen en reclame van Purol worden door deze indrukwekkende reclames bijna over het hoofd gezien. „Schoonheid is Rijkdom” of wel de aanprijzing van de onschadelijke „methode Dr. Hufeland's Arts”, beste crème Arabia (met toebehooren!) staan toevallig aan de binnenzijde van dit blad.

Min of meer humoristisch doet te midden van „Oostersche spreekwoorden” en huishoudelijke praatjes, de raad der redactie aan, waar deze citeert uit „De Gezondheid”: Het is duidelijk aangetoond, dat welk alkali men ook neemt — gewoonlijk wordt soda gebruikt — zij het zelfs in kleine hoeveelheden, snel de vitamines vernietigd worden, n.l. de levende lichaampjes, die zoo noodzakelijk zijn voor het leven en de gezondheid. (Voor huismoeders, raad bij 't koken van erwten etc.)

Jammer dat dit niet onder de te keuren advertenties viel. De voorspelling omtrent af- of goedkeuring is uit het er voorafgaande eenigszins op te maken!

BESCHOUWINGEN OVER DE NIEUWE GENEESWIJZE VAN Dr. O. DUBOIS.

Dit is een van de titels eener brochure waarmede M. A. van Belleghem, depositaris van het boek: de Nieuwe Geneeskunde van Dr. O. Dubois (Parijs), dit 675 pagina's druk en platen bevattende werk, voor het luttele bedrag van f 1.—, tracht aan te bevelen. Per postcheque is het zelfs mogelijk voor slechts 75 cent de eigenaar van „de Nieuwe Geneeswijze” te worden. Het staat er wat door elkaar: Geneeskunde en geneeswijze, maar kennelijk is het één boekwerk. De andere namen van het boekje, waarop een aandachtig lezende verpleegster is afgebeeld, luiden:

De ziekten van de maag, albuminurie en diabetes, terwijl men (naar verkiezing zeker) ook kan lezen:

Theoretische en praktische verhandeling over geneeskunde en gebruikelijke artsennijbereidkunde, Hygiëne en Wettelijke Geneeskunde.

Het is niet mogelijk in een kort bestek een volledig overzicht te geven der aaneenschakeling van nonsens, die in dit veelbelovende boekje zijn afgedrukt. Laten wij ons er toe beperken slechts hier en daar iets ervan op te noemen.

Waar het gaat over maagziekten, waarvan „om zoo te zeggen niemand is, die er niet door

is of niet door zal worden aangetast”, treffen we een inleiding over het genoemde handboek aan. „Dank zij mijn kennis van chemie en pharmacie ben ik tot een absoluut bevredigend resultaat gekomen. Dit wordt beschreven in een handboek: „De nieuwe geneeskunde”. Ik schreef dit zoo duidelijk en begrijpelijk als maar mogelijk was en vermeed daarin technische termen te gebruiken, waardoor de meeste medische boeken, welke voor het groote publiek bestemd zijn, niet te begrijpen zijn. Dit boek was eerst een bescheiden boekje van ca. 260 pagina's. Thans telt het meer dan 600 pagina's en bereikt het den 140sten druk.

(Het is misschien beter hiermede niet door te gaan.)

Nadat nu verder heel wat medegedeeld wordt over maagziekten, suikerziekte, jicht, eiwit in de urine en lever, vallen we plotseling midden in de artsennijmiddleschat, die wat kwantiteit betreft niet gering blijkt te zijn.

„De bloedzuiverende oplossing b.v. wordt toegepast bij aandoeningen van syphilitischen, klierachtigen of rheumatischen aard, tegen lymphatischen toestand, — jicht, — rachitis, — abcessen, — klieren en andere, — tegen chronische kwik- of loodvergiftiging. — tegen kropgezwellen, — tegen ziekten van het beenderstelsel, — ettering van gezwellen, — oog- en ooraandoeningen. — huidziekten, gezwellen, in een woord tegen alle ziekten welke een gevolg zijn van wat men in het gewone leven een ziekte van het bloed noemt.”

Op deze wijze worden een twintigtal geneesmiddelen besproken, die zooals nader staat aangegeven, voorzien van bijzonderheden in het handboek uitvoeriger staan vermeld. „Alles kan men daarin vinden wat iedereen dient te weten en waarin aangegeven wordt hoe men zichzelf, telkens wanneer dit mogelijk is, of in afwachting van den dokter, doeltreffend en gemakkelijk kan behandelen.”

Die dokters laten ook altijd maar wachten, moet U weten, Sommige der kuren duren 10 à 14 dagen, doch er zijn er ook van eenige maanden. Het inroepen van doktershulp wordt niet openlijk genegeert, maar de beschrijvingen der kuren zijn zóódanig gesteld, dat practisch gesproken geen huisarts noodig zou zijn.

Tenslotte een prijslijst met adres der vertegenwoordiging voor Nederland: N.V. Hermee & Co, Den Haag Westeinde 341.

Denkt U erom het handboek moet U bij M. A. van Belleghem, Putte (N.B.) bestellen!

JODINE MEDAILLON.

In het afgelopen jaar werden in Engeland meer dan 4.000 „Iodoflu-Medaillons” speciaal vervaardigd, en iedere drager bleef geheel vrij van griep en verkoudheid. Dames en kinderen dragen het medaillon aan den hals of bevestigd aan de onderkleeding. Heeren kunnen het in den vestzak dragen. Ieder medaillon is geheel gevuld met zuivere jodine en behoudt zijn kracht dus minstens negen maanden (!? Red.) De jodine wordt langzaam en regelmatig vrijgemaakt door de warmte van het lichaam en hierop berust het heele systeem.

Wij garandeeren, zoo zeggen het Lonthers of London, dat elken drager van dit medaillon, die

dezen winter een doktersrekening moeten betalen voor griep of verkoudheid, het betaalde bedrag zal worden gerestitueerd bij terugzending van medaillon en inhoud.

De advertentie in 't Alg. Handelsblad waar dit aan werd ontleend, is er kennelijk een die door de commissie van contrôle werd goedgekeurd. Voor 70 cent worden deze roodgekleurde medaillons beschikbaar gesteld. f 1.80 per 3 stuks en f 3.— per zes stuks. Speciale prijzen voor grotere hoeveelheden voor scholen, kantoren, enz. Volgens opgave van den heer Keulemans bestaat de inhoud dezer hangertjes uit bruinsteen en een weinig jodide, waaruit onder gunstige omstandigheden dus jodium kan vrijkomen.

Maar wat zijn die gunstige omstandigheden?

Een medaillon werd ongeveer een week in een gesloten fleschje bij ongeveer 40° bewaard en er was geen spoor jodium vrij gekomen, ook niet toen de inhoud van het medaillon met water werd gekookt.

Wel als dat mengsel met zoutzuur wordt gekookt.

Bij dragen aan de onderkleeding, of bewaren in den vestzak zal dus geen jodium vrij komen.

En al kwam er jodium vrij, dan is het nog zeer twijfelachtig of dit eenig voorbehoedmiddel tegen griep zou zijn.

't Beste is dit moderne medaillon op te hangen naast het oude, gelukkig bijna vergeten, Volta kruis.

IN DRIE DAGEN NIET-ROOKER WORDEN.

Voor eenigen tijd werd door verschillende „firma's” reclame gemaakt voor een middel waarmede hardnekkige rookers zich in korten duur tot niet-rookers zouden kunnen veranderen. De campagne ging uit van Edward I. Woods, 167 Strand, London W.C. 2, terwijl later ook anderen, die blijkbaar het lucratieve van een dergelijk verkoops artikel inzagen, met middelen voor zoo'n kuur tevoorschijn kwamen. Advertenties in verschillende dagbladen verkondigden met groote letters het belangrijke nieuws, dat de heer Woods had mede te deelen.

In een der afleveringen van Gesundheitsdienst kon men omtrent deze campagne het volgende lezen. De advertenties bevatten de belofte, dat hier sprake zou zijn van een werkelijk afdoend middel om overmatig rooken van tabak, sigaren en cigarettens in 72 uur af te wennen. Het middel zou aangenaam en krachtig zijn en ook nervositeit bestrijden. „De nicotine wordt op zekere en aangename manier uit het lichaam verwijderd, de verzwakte en geprikkelde slijmvliezen en zenuwen worden versterkt en het verlangen naar tabak zonder bezwaar onderdrukt.”

De bedoeling van het heele geval nu was, dat men zich voor nadere inlichtingen zou wenden tot een opgegeven adres. Hierop volgde dan als antwoord een brochure waarin op meer dan over-

ADVERTEERT

I
N
D
I
T
B
L
A
D

HET WORDT

DOOR DUIZENDEN IN NEDERLAND EN
DE KOLONIËN
GELEZEN!

dreven wijze het gevaar van het tabaksgenot werd beschreven...Het rooken maakt zenuwachtig, verzwakt den wilskracht, het denkvermogen, verhindert het concentratie vermogen, bedreigt de manlijke kracht en leidt tot impotentie." Daarna volgen een vijftigtal kwalen en ziekten, die alle als gevolg van het rooken worden voorgesteld, o.a. kaalhoofdigheid, haaruitval, geesteszwakte, ruggemergsziekten, borstvliesontsteking, etc.

Op de algemeen bekende wijze wordt dan de ontvankelijkheid van den lezer voorbereid voor de volgende opwekking:

„Begint een nieuw leven! Verwijdert de nicotine uit uw lichaam, wordt flink, sterk en welvarend. Houdt op uw zelve te misleiden en het leven zal U weer waard blijken geleefd te worden. Bestelt de C-behandeling. De prijs bedraagt slechts 170 kronen.

Het kwam nu aan het licht, dat de Woods zich zijn, in zekeren zin lofwaardig, streven op onduidelzinnige royale wijze liet betalen. De prijs n.l. die hij voor zijn middel bedong, bleek in verband met de geheimzinnige aanwijzing omtrent de samenstelling, ongeveer het dertigvoudige te zijn van de normale kosten, die door een apotheek werden gevraagd. Het ging hier om poeders en pillen, die hoofdzakelijk uit braakwijnsteen bestonden. Een ander middel, dat voor dergelijke doeleinden werd aanbevolen bleek te bestaan uit waterige 0.1 procentige zilvernitraat oplossing met wat alcohol en pepermuntolie. Spoelt men met zulk een oplossing den mond, dan bemerkt men bij daaropvolgend rooken zulk een onaange-

name zoetachtige metaalsmaak, dat men het rooken verder opgeeft.

Deze vloeistof kan als vervangmiddel dienen van het z.g. „antifum” mondwater.

VROME BEETNEMERIJ.

„Een goede dertig jaar geleden was pastoor Kneipp op aller lippen, zelfs van hen, die anders maar kwalijk een pastoor kunnen proeven.”

Wij willen die zeer menschkundige opmerking, waarmede het „weekpraatje” in „de Maasbode” van verleden Zondag een bespreking opent over het pas-verschenen boek „die Kneippkur” niet tegenspreken. Maar wel geeft zij ons aanleiding er op te wijzen, dat die eigenaardige onderscheiding niet alleen aan pastoor Kneipp is ten deel gevallen. Hij moet ze deelen met tal van andere leden uit den geestelijken stand.

't Is opvallend, hoe graag pastoors en paters, klooster-broeders en -zusters te hulp worden geroepen bij het maken van reclame voor allerlei geneesmiddelen of voor wat daarvoor wil doorgaan. Uit een ons onlangs toegezonden lijst, waaraan de zich-noemende „commissie van contrôle” op bedoelde artikelen haar goedkeuring hechtte, diepen wij de volgende „geneesmiddelen” op: **abdij-siroop, Broeder Benedictus** (aambeienzalf), **Buckfaster Abdij-tabletten, Kloosterbalsem, Kneipp's geneesmiddelen, Maagpoeder Pater Gregorius.**

Bedoelde lijst heette geenszins volledig; de opsomming der „clericale” geneesmiddelen is het evenmin.

Wie af en toe een blik werpt in de advertentie-kolommen van allerlei kranten en tijdschriften, zal daarin niet zelden portretten ontwaren van geestelijken, die het gebruik van een of ander „geneesmiddel” op zeer opvallende wijze aanbevelen. Dat men door het maken van zoodanige reclame in de eerste plaats den geestelijken stand wil eeren, zal wel niemand willen beweren.

Veeleer zien wij in die „vrome” reclame-methode een speculeeren op de wel eens wat al te groote goedgeloovigheid van het kranten-lezend publiek: het voeren van een „clericale” vlag waardoor de lading gedekt moet worden, die de ontwerpers dier advertenties gaarne aan den man zouden willen brengen.

Er schijnen nu eenmaal onder het — Roomsche en niet-Roomsche — publiek heel wat menschen te schuilen, die aan een aanbevolen „geneesmiddel” een zeer bijzondere waarde toekennen, wanneer het aangediend wordt als te komen uit een klooster, of als te zijn uitgevonden door wie een geestelijk kleed dragen. Waarbij het hen blijkbaar vrijwel onverschillig laat, of dat klooster al-of-niet met name wordt genoemd en of de dra-

gers van dat kleed aan die aanbeveling hun goedkeuring hechten,

Om nog maar te zwijgen van de zeker niet-zeldzame gevallen, waarin de verbeelding van dengene, die het artikel te koop aanbiedt, uitsluitend een rol speelt,

Wij kennen iemand, die altoos zeer voorzichtig is bij het koopen van sigaren, wanneer die den naam dragen van een kerkelijke autoriteit of van een voornamelijk katholieke instelling. Wij laten natuurlijk iedereen volkomen vrij die voorzichtigheid al-of-niet te deelen.

Maar wijl het koopen van „geneesmiddelen” in den regel een zaak is van veel grooter belang, waarbij men niet alleen een grootere of kleinere som gelds, maar zijn gezondheid op het spel zet, zouden wij daarbij toch tot dubbele voorzichtigheid willen aansporen.

In het Latijn kent men de woord-koppeling: *pia fraus*. In het Nederlandsch vertaald, heet lat, heel zacht: vrome beetnemerij.

De Zuidlimburger.

CORRESPONDENTIE.

Dr. J. F. M. F. v. H. te **Z.** U ziet, dat wij met groote vrijheid van uw inlichtingen gebruik maakten. Op dit gebied is er nog wel een en ander te vinden. Dank voor uw moeite.

T. V. J. Wzn. te **A.** Uw brochure zullen wij zeker bespreken. Het is de moeite waard. Zeker is het evenwel niet, dat directe plaatsing mogelijk is.

A. S. te **A.** Reeds eenige keeren kwam deze kruiden-mijnheer hier ter sprake. Den laatsten tijd krügen wij van vele zijden dezelfde reclames toegezonden als deze. Indien er plaats genoeg is zullen wij gaarne weer eens iets erover vermelden. Intusschen onzen dank voor uw moeite.

C. te **H.** Zoolang wij nog moeten voortsukkelen met de gebrekkige bepalingen te dien opzichte, zullen weinig maatregelen getroffen kunnen worden zooals U (en wij allen) ze in dezen noodzakelijk acht(en).

P. J. te **L.** Over het algemeen hebben wij aan de aankondigingen per advertentie niet zoo heel veel. U doet beter door ons het middel zelf te zenden. Gaarne wordt dit voor U onderzocht.

C. B. Nijlstrom, Transvaal. Wij zullen een en ander voor U onderzoeken en U daarna bericht zenden. Inderdaad zijn de toestanden bij U geheel anders dan bij ons.

DE KWAKZALVERSMIDDELEN

HUNNE INHOUD EN DE GEVAREN DIE BIJ HET GEBRUIK DREIGEN,

volgens analyses, gedurende 50 jaar gemaakt voor de VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ. (Uitgave van 1931).

Prijs voor leden f 1.25, franco per post f 1.37, voor niet-Leden f 1.50, franco per post f 1.64.

Aan te vragen bij den Secretaris-Penningm. den Heer N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis, Postgiri 32237, Amsterdam

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van Dr Ph. A. COPPENS.

Bestuur der Vereeniging: Dr. C. J. BRENKMAN, Arts te Amsterdam, voorzitter; Mr. M. D. K. S. VAN LIER, Rechter te Amsterdam, lid van het Dagelijksch bestuur; C. G. BAERT, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's Gravenhage; Mr. W. P. R. BOUMAN, Oud-Officier van Justitie te 's Gravenhage; Mr. A. A. CNOPIUS, Procureur-Generaal te Arnhem; Dr. Ph. A. COPPENS, Apotheker Gem. Ziekenhuis, Bergweg, Rotterdam; Mr. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O.M. bij Kantongerecht te Leiden, te Noordwijk aan Zee; Mr. J. J. PLUGGE, Subst. Griffier te Rotterdam; Meij. J. C. RESSING te Delden; Mr. H. B. DE BRUYES TACK, Ambtenaar O.M. te Alkmaar; G. E. WINDEMULLER, Arts te Vaassen; N. KEULEMANS, Apotheker Binnen Gasthuis te Amsterdam, Secr.-Pennyngmeester.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING f 3.—

Ieder lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex. ter gratis verspreiding.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: BERGSCHÉ PLASLAAN 5, Hillegersberg.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDBLAD franco per post f 2.—

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Pennyngmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237.

Advertenties 1—6 regels f 1.55, elke regel meer f 0.25.

Adres voor advertenties: N.V. DE DORDEECHISCHE DRUKKERIJ EN UITGEVERS MAATSCHAPPIJ, Grootekerkplein 5, Dordrecht, Telefoon No. 3341. Postcheque en Girorekening 44060.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Hoofdartikel: Over eenige methoden in de Kwakzalverij. V. Kwakzalversmiddelen door G. E. Windemuller.

Mededeelingen van verschillenden aard:

Uit reeks 25 van de mededeelingen van het Rijks-Instituut voor Pharmacotherapie onderzoek - Gaan wij betere tijden tegemoet? — De wereld wil bedrogen worden of het Koffiepraatje bij tante Betje. — Een Tentoonstelling en een ontsluiting geheim. — Gezondheidscommissie te 's-Gravenhage. Jaarverslag 1933. — Antifellin.

Correspondentie.
Advertenties.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

OVER EENIGE METHODEN IN DE KWAKZALVERIJ.

door

G. E. WINDEMULLER.

V.

KWAKZALVERS-MIDDELEN.

In een vorig artikel bespraken wij den rondreizenden „wonderdokter” met zijn smeersels en drankjes enz. Deze laatste roerden wij slechts even aan; wij willen ditmaal in het bijzonder over kwakzalversmiddelen spreken.

Sommige van deze heeren (ik ontmoette nimmer een dame onder dit niet-aechtbaar gilde!) brengen hun potjes en doosjes mee; andere adverteeren ze en sturen ze bij opgave van adres en inzending van het benodigde geld. Voor deze manier van „hulpverleening” is het dus noodig, dat het slachtoffer zijn ziekte of vermeende ziekte opgeeft; ook vindt het systeem ruime toepassing, alle mogelijke en onmogelijke ziekte-verschijnselen op een lijstje te zetten en dit lijstje in een advertentie of in een circulaire op te nemen, „uit-zoeken maar!”

Er zijn nu vele soorten van kwakzalversmiddelen, die op deze wijze aan den man worden gebracht.

De bekendste zijn middelen tegen:

1. ziekten, die de geneeskundige wetenschap nog niet afdoende heeft leeren bestrijden, bijvoorbeeld: tuberculose, galsteenen, niersteenen, iering, gewrichten, sommige zenuwstelsel ziekten, asthma.
2. ziekten, waarbij vele middelen kunnen wor-

den aangewend zonder afdoend goed gevolg en waarbij telkens nieuwe middelen opdrukken: huidziekten, bloedarmoede, reumatische ziekten e.d.

3. ziekten, waarbij de patiënten zouden kunnen worden geopereerd, doch dit niet wenschen te ondergaan: galsteenen, niersteenen, gewrichten.

4. ziekten, waarbij niet de oorzaak wordt gezocht en behandeld, maar de hinderlijke verschijnselen: hoofdpijn, asthma, „kou”, „hoesten”, „zenuwen” enz.

Aan de hand van dit natuurlijk niet volledige schema zullen wij één en ander bespreken, eerst in 't algemeen, later voor enkele onderdeelen enkele bijzonderheden.

Zoodra de bestrijding van een ziekte of haar verschijnselen moeilijkheden oplevert, zoodat het gehoopte snelle succes uitblijft, zal een zieke vatbaar worden voor de mededeeling van de buurvrouw of een tante van moeder's-zijde, dat die en die „toch zooveel baat heeft gevonden” bij dat middel van.... vul maar in.

Nemen we als voorbeeld de galsteenziekte.

Bij deze ziekte treden zooals bekend en zocals in den naam al is aangeduid, dikwijls galsteenen op, die zeer heftige pijnen (kolieken) kunnen veroorzaken.

Nu is er nog geen afdoend geneesmiddel bekend tegen deze ziekte, noch tegen de steenen zelf; men kan met sommige middelen de steenen „afdrijven”, men kan zooals bij alle pijnen, verdovende middelen geven, maar naast operatie niet verwijdering van groote steenen en naar het oordeel van den operateur nog meer, dierer ingrijpende behandelingen van de galblaas, kennen wij geen middel, om steenen tot oplossing te brengen, of steenvorming te voorkomen.

Van deze onmacht maakt de kwakzalver gebruik, en ook de welmeenende goeie juffrouw zoo en zoo, die van betovergrootvader of oom een wondermiddel heeft geërd, om een middel aan te prijzen of te verkoopen, dat uitdrukloos wordt aangewend, in de meening, dat het zal bereiken wat de gewone dokter niet kan bereiken.

Ik heb eenmaal zo'n galsteenmiddel in zijn „werking” kunnen waarnemen: 't was „prachtig!!!” Er volgde na innemen een flinke danne

oplasting waarin een 30 groenachtige, maar volkomen weke propjes van vet en andere substantie's dreven, die natuurlijk met groot gejuich voor galsteenen werden aangezien. (Zie in dit nummer geplaatste verslag over Antifellin Red.) Maar nemen wij aan, dat er werkelijk galsteenen werden afgevoerd; zooals zoo dikwijls van-zelf of met behulp van vele hulpmiddelen als Carlsbader zout, laxermiddelen van anderen aard, enkele overschatte middelen als de beroemde Praag's drank e.a. geschiedt.

Dan is er niets anders bereikt dan wat ieder kan bereiken; maar waarmee alléén de dokter niet tevreden kan zijn, omdat meestal grootere steenen nog achterblijven, de galblaas en de leverbuiscjes ziek kunnen blijven, en de gevaren van herhaling der aanvallen met de gevaren van een zieke galblaas niet anders kunnen worden bestreden dan door heelkundige behandeling. De patiënt van wie ik boven vertelde, was óók eerst verrukt... na 8 dagen echter sloeg de verrukking over in wanhoop, die haar eindelijk bracht tot de juiste weg: het volgen van den raad van den dokter en zijn heelkundige collega, welke laatste nu inderdaad een „prachtig” resultaat bereikte: een steen als een duivenei, verlossing van een galblaas die op punt stond „door te breken”, volkomen genezing voor lange jaren of voor altijd.

En naar dit voorbeeld zijn nu zoo goed als alle voorgespiegelde genezingen met geheime of niet-geheime wondermiddelen, kwakzalversmiddelen, z.g. Indische middelen, middelen van „beroemde” kloosterlingen, exotische wonderdokters en brave-familie-leden-recepten gebouwd!

Wij willen hieraan twee belangrijke opmerkingen vastknopen.

Ten eerste: hoe is toch mogelijk, dat men maar niet wil inzien, dat toch wel de geneeskunde en haar beoefenaren de eersten moeten zijn, die alles, of in ieder geval het allermeeste wat op hun eigen terrein ligt, kennen? Juist doordat de geneeskunde profiteert van alle andere wetenschappen: scheikunde, natuurkunde, plantkunde, geneesmiddelleer, pharmacie, zielkunde (mischien kan zij van deze laatste nog iets meer profiteeren!) is het nauwelijks denkbaar, dat haar iets ontgaat. En omdat de dokters mekaar alles vertellen om maar on-ophoudelijk op de hoogte te blijven, groeit de wetenschap voortdu-

rend, en plukken de patiënten de vruchten van de alzijdige geneeskundige hulp die door de geneesheeren in hun collectiviteit kan worden gegeven! Het is dan ook verregaand naïf, wanneer een zieke aan zijn dokter vraagt, dat nieuwe middel, dat in de krant staat, aan te wenden. Hoe kan het als wetenschap in de krant komen, als 't niet door deskundigen is bestudeerd; en als dit laatste nog niet is geschied, mag dan een ernstig dokter verantwoordelijkheden op zich nemen uit... krantenberichten? Het is belachelijk en dom.

Ten tweede: al die dokters, en dan uiteraard voornl. de mannen die in de gelegenheid zijn zich in het bijzonder met onderzoekingen bezig te houden, die elkaar alles verklappen, doen dat belangeloos. Elke nieuwe ontdekking wordt over de heele wereld verspreid ten bate van de lijdende menscheid, zonder dat iemand er geldelijk voordeel van getriest.

Wanneer nu iemand een doeltreffend geneesmiddel kent, waarvan hij meent, dat de menscheid zou kunnen profiteren, is het dan niet schooner en humaner, dat middel bekendheid te geven, het door deskundigen te laten onderzoeken, en ieder er van te laten gebruik maken wanneer de over de heele wereld levende deskundigen het aangewezen achten, dan ten eigen bate het aan te wenden in betrekkelijk kleinen kring, of zich met een aureool van geneeskundige-ver-vevenheid-boven-dokters op te sieren, zooals de brave-vrienden-of-ooms-en-tante's, die (te goeder trouw en belangeloos, het zij gaarne erkend) in hun onschuld en onwetendheid, uitsluitend op ongecontroleerde gevoelsgronden, een slechte en schadelijke en gevaarlijke gewoonte handhaven: meepraten en -handelen op een gebied, waar deskundigheid eerste vereischte is!

De officieele geneeskunde gelooft er niet veel van, van w o r k e l i j k g o e d e kwakzalversmiddelen; maar evenmin wordt ze in staat gesteld, wat ze toch gaarne en zonder reserve zou aanvaarden, om in plaats van dat on-geloof overtuigende wetenschappelijke bewijzen te krijgen! Zonder deze zou aanbeveling of gebruik on-vertwoordelijk zijn.

Begrijpt men dat niet?

Maar laten we de zaak niet te ernstig nemen: de kwakzalver weet, dat hij knoeit en bedriegt, hij heeft geen deugdelijk middel, hij is eenvoudig een oplichter, die ziekte en ellende uitbuit voor zijn portemonnaie!

Zijn misdadigheid is grenzeloos, zijn onkunde onomstootelijk, zijn brutaliteit weer grenzeloos, en zijn menschenkennis weer onomstootelijk: hij weet maar al te goed, dat de wereld wil bedrogen worden!

Mededeelingen van verschillenden aard

Uit reeks 25 van de mededeelingen van het Rijks-Instituut voor Pharmaco-Therapeutisch onderzoek.

Deze reeks vangt o.a. aan met het minder aangename bericht, dat het afzonderlijk verschijnen der verslagen, zooals wij die tot en met deze kennen, afgelopen is. Door de vermindering van subsidie voor 1934 is het niet langer mogelijk de Mededeelingen zelfstandig uit te geven. Gelukkig hebben en de Ned. Mij. van Geneeskunde en de Ned. Mij. voor Pharmacie begrepen, dat thans slechts één weg open is, n.l. gastvrij-

heid te verlenen in hun beider tijdschriften. Op deze wijze is een oplossing gevonden waardoor de belangrijke werkzaamheden van het Instituut onder oogen zullen blijven komen van degener., die daarop prijs stellen.

Intusschen treffen we in deze reeks weer eenige uitkomsten aan, die zeer zeker velen onzer lezers belang zullen inboezemen.

Wij laten enkele daarvan dus hier weer volgen. Het bekende verschijnsel, dat oudere en bekende geneesmiddelen zoo dikwijls alleen of gecombineerd, doch dan onder een of andere imponeerende naam, in den handel gebracht worden, zien wij ook hier bij verschillende producten wederom optreden.

De „Sanoid” whooping cough cure bestaat uit een mengsel van Natriumbromide, thijm-extract, antipyrine, bromoform, chloroform en ipecacuanha-extract, die met glycerine en suiker-stroop zijn aangemengd. Geen andere redenen dan zakelijke overwegingen liggen natuurlijk aan het in den handel brengen van dit middel ten grondslag. Ieder medicus kan dergelijke combinaties zonder eenig bezwaar als gewoon recept opgeven.

BRONCHISAN is ook al iets dergelijks. Hiervan kan echter nog gezegd worden, dat het niet geheel overeenkomt met de samenstelling, die de fabrikant er op leed aanbrengen. De droogrest althans is lager dan uit het voorschrift berekend kan worden.

In de bruinzwarze vloeistof werden gevonden anijsolie en aan ammoniak en alkali gebonden thymol en salicylzuur. De uitdrukking, dat drop en tijnextract ook nog aanwezig „kunnen” zijn, achten wij een in een verslag niet gelukkig gekozen omschrijving. Reeds meer dan eens is het ons opgevallen, dat juist dergelijke uitdrukkingen door de bereiders tegenover leeken op handige wijze worden uitgespeeld.

Wood's great peppermint cure.

Dit middel, dat volgens de daarop voorkomende beschrijving dienst moet doen tegen hardnekkige hoest, bleek slechts te bestaan uit een vloeistof, die pepermintolie, tragacanth en suiker bevat. Het zal dus inderdaad wel een „grote” pepermintkuur worden vóór dat de hardnekkige hoest daarmee genezen is.

Zeer gewilde objecten voor den verkoop vormen de laatste jaren de verschillende vermageringsmiddelen. We treffen er hier weer eenige aan. In de eerste plaats de reeds eerder genoemde **Ontvettingsboonen van Dr. Hugo Remmler**. Naast borax en glauberzout is hierin poeder van blaaswier verwerkt, dat een geliefkoosd bestanddeel van dergelijke middelen uitmaakt. In verhouding tot de werkelijke waarde, zijn deze boonen natuurlijk weer veel te duur. Het dient evenwel gezegd te worden, dat het publiek hiervan zelf in vele opzichten de schuld draagt.

Ook de ontvettingstabletten van de „Centraal Apotheek Pagenkamp” te Croningen bevatten het blaaswier-extract. Hier is het dan gecombineerd met andere laxemiddelen n.l. rhabarber-extract, cascara, en frangula uittreksels.

Als derde waardige nakomeling van het ouderwetse „Antipon” vinden we hier genoemd: **Ontvettingstabletten van Dr. Starke**. De samenstelling daarvan vermeld, verraadt ons weer de populariteit van het fucus-extract, terwijl daarnaast verschillende der gewone laxantia voorkomen, zooals de drie hierboven zoo juist genoemde

Van de „Golden Gazelle Chocolates” wordt vermeld, dat zij zijn „specially made to keep you slender”. De fabrikant: **Page & Shaw, London**, gaat evenwel in zijn ijver wel wat te ver, door bij de samenstelling op te geven: these chocolates contain ingredients, which will definitely prevent increase of weight without any harmful results, maintain a healthy blood-pressure, and generally tone up the system”.

Meer dan een chocolade omhulling met verschillende vullingen (vruchten en fondant) werden bij het onderzoek niet aangetroffen. Wel werden in de chocolade hoeveelheden organisch gebonden jodium aangetoond, die afkomstig zouden kunnen zijn van schildklier of van blaaswier. Een bijzonder gelukkige combinatie lijkt ons dit intusschen niet.

Een ander middel, een **ontvettingspoeder**, BORGON, illustreert ons met welk een kwasi-geleerde aanprijzingen men vaak zijn doel tracht te bereiken. De fabrikant, **H. J. Essers, Dusseldorf**, schrijft n.l. in den prospectus: de aldose-verbinding $C_6H_{12}O_6B(OH)_3$, „führt dem Körper Kraftstoff in Form hochwertiger Kohlehydrate zu.”

Volgens de uitkomsten van het onderzoek, werden door het Instituut gevonden boorzuur en glucose. De samenstelling als opgegeven klopte dus, terwijl ook kwantitatief een redelijke overeenkomst werd gevonden. De aanprijzing van de „Kraftstoff” in den vorm van hoogwaardige koolhydraten, is natuurlijk op zijn minst genomen misleidend te noemen.

Een ander voorbeeld van een al te fraaie opsomming der te verwachten therapeutische effecten, vinden we neergelegd in de reclame van den fabrikant voor het **Sal Digestivus Nattermann**. Volgens opgave van den bereider, A. Nattermann & Co. Keulen-Braunsfeld, zouden van de bestanddeelen: sulfas magnesicus, chloratum natrium, brometum natrium, chloratum kalium, chloratum lithicum, chloratum stronticum en bicarbonas natrium, de volgende verwachtingen gekoesterd mogen worden: „Indien de maag ons pijnigt wordt deze met succes door het Sal Digestivus gekalmeerd. Het heeft eigenschappen, die de spijsvertering regelen en bevorderen. Te veel aan maagzuur wordt geneutraliseerd, te veel aan urinezuur wordt verwijderd, eiwitstoffen worden licht verteerbaar gemaakt.”

Hoewel nu de opgegeven bestanddeelen aanwezig bleken te zijn, kan daarmee de redactie der reclame nog geenszins gemotiveerd worden. In elk geval is deze zeker overdreven te noemen. Men vergete evenwel niet, dat het dan ook „reclame” is, zoodat een ieder reeds bij voorbaat dergelijke annonces onder zeker voorbehoud dient te aanvaarden.

De opgave uit deze reeks van de Mededeelingen zullen wij deze keer besluiten met een minder onschuldig middel. Wij doelen hier op **Dr. Hugo Remmler's Wormpaarlen**.

Deze worden in den handel gebracht in verpakkingen, die 18 capsules bevatten en 10 tabletjes. De inhoud der roode capsules blijkt **Chenopodium-olie** te zijn, een stof die, zooals het Instituut reeds opmerkt, niet in handen van den leek thuis behoort. De tabletjes bevatten phenolphthaleine. Het zal ons niet verwonderen, dat de Gezondheidsraad, die dit middel ter onderzoek inzond, zeker eraan zal medewerken, dat dit gevaarlijke huismiddeltje niet langer vrijelijk verkocht zal mogen worden.

GAAN WIJ BETERE TIJDEN TECEMOET?

In de Zuid Limburger treffen wij een artikel aan, dat wij belangrijk genoeg achten om onze lezers ter kennisneming aan te bieden. De „bekende” keuringscommissie voor reclame van geneesmiddelen en geneeswijzen, vormt voor ons weer het middelpunt.

Zou dit werkelijk een aanwijzing zijn, dat deze aangelegenheid nu eens geregeld zal worden?!

K. E. M. A.

Voor de zeer weinige lezers, die nog altoos niet weten, wat K.E.M.A. beteekent, zij het hier nog even vermeld: K.E.M.A. is de naam van een Naamlooze Vennootschap tot Keuring van Electrotechnische Materialen te Arnhem.

Over die Naamlooze Vennootschap is verleden week in de Tweede Kamer nog al wat te doen geweest.

Het ging daarbij vooral om de tweeledige vraag of het niet goed was, dat zij van Arnhem naar Delft verhuisde en of het niet noodig was, dat de Regeering er meer in te zeggen kreeg.

Minister Marchant meende, dat beide vragen bevestigend beantwoord moesten worden. Door een overplaatsing naar Delft met zijn technische Hoogeschool kon de keuring op meer wetenschappelijke leest geschoeid worden.

Door aan de Regeering meer medezeggenschap te geven kon het algemeen belang, dat bij deze keuring betrokken is, beter in het oog gehouden worden.

Wij zijn Mr. Marchant erg dankbaar voor zijn goede zorgen ten opzichte van de Electrotechnische Materialen aan den dag gelegd.

Hoe wetenschappelijker en hoe belanglooszer zij voortaan zullen gekeurd worden, hoe liever het ons zijn zal.

Er bestaat in ons land nog een andere keuringscommissie. Zij controleert de wijze, waarop reclame gemaakt wordt voor geneesmiddelen en geneeswijzen.

Vergissen wij ons niet al te zeer, dan kent Mr. Marchant die commissie van zeer nabij; was hij er zelf eenige jaren voorzitter van.

Wat hem, als Minister, wel allerminst beletten zal met ons van meening te zijn, dat bij de keuring van geneesmiddelen en van de wijze, waarop zij aan het groote publiek worden aanbevolen, een minstens zoo groot volksbelang betrokken is als de keuring van Electrotechnische Materialen.

Zij dient daarom minstens even wetenschappelijk en even belangloos te geschieden.

En daaraan ontbreekt naar onze bescheiden meening op dit oogenblik nog wel het een en het ander.

Welke man van de medische wetenschap zou de verantwoording op zich durven nemen voor de kwakzalversreclame, die de advertentie-kolommen van het meerendeel onzer dag- en weekbladen ontsiert: voor de roekeloze en misleidende wijze, waarop daarin met de gezondheid en de beurs van ons volk wordt omgesprongen?

En met die andere voorwaarde, dat deze keuring zoo belangloos mogelijk heeft te geschieden, is het al niet beter gesteld.

Het zijn juist de eerst- en meest belanghebbenden, die in die keuringscommissie het hooge woord voeren: de fabrikanten, de impor-

teurs en de groothandelaren in het geneesmiddelen-bedrijf en de administraties der reclamemakende dag- en weekbladen.

Men moge hun belangeloosheid nog zoo hoog aanslaan, dat men haar boven alle verdenking verheven moet achten, lijkt ons wel wat te veel gevegd.

Nu Minister Marchant zoo flink en zoo kranig in de bres is gesprongen voor een meer wetenschappelijke en meer belanglooze keuring der Electrotechnische Materialen en daarbij niet gevreesd heeft zich het ongenoegen van de heeren van de K.E.M.A. op den hals te halen, durven wij de hoop uitspreken, dat het groote belang der volksgezondheid hem er toe mag brengen 'n heel bijzondere aandacht te schenken aan de steeds meer om zich heen grüpende en de steeds driester optredende kwakzalvers-reclame.

DE WERELD WIL BEDROGEN WORDEN of het Koffiepraatje bij tante Betje.

„Ik kon niet anders meer dan achteruit loopen, kwam achterste voor de kamer in. In de kerk zat ik met mijn rug naar den preekstoel gekeerd. Zelfs mijn hondje kreeg het te pakken, lichte zijn voorpootje op, als het zijn achterpootje moest zijn.”

Ik probeerde van alles, maar het gevolg was niks, heelmaal niks! Mijn kwaal werd steeds erger, ik liep op mijn hoofd en mijn hondje stond op zijn staart, alsof hij aardappelen moest poeten en gaatjes in den grond drukken!

Toen hoorde ik van Kruschen Salts, nam een lepeltje en ziedaar, ik werd een ander mensch! Mijn borst zat op mijn rug, zoodat ik niet meer wist of ik voor- dan wel achteruit liep.

Nog een lepeltje vol ingenomen en, ik was weer normaal. Sliep nu steeds, wat ik vroeger slechts om de drie of vier weken kon doen. Natuurlijk stroomde ik ook wat van dat heerlijke Kruschen Salts op mijn hondje, waarna hij direct zijn pogingen om aardappelen te poeten staakte.

„O, neen, die dokters! Ik ben al jaren aan 't dokteren geweest en kwam er geen steek vander mee. Ik was zoover weg mensch, dat de dokter mij „opga!” Ik kon niets meer gebruiken en was totaal moedeloos, want, niet waar, je denkt toch aan je man en kinderen.

Toen komt een kennis van ons op bezoek en die had van de groentevrouw gehoord, dat die Mevrouw, daar op de Prinsegracht zoo sterk in het genezen is, dat iedereen paf staat en er vol lof over is

Ze heeft al heel wat menschen genezen en staat nou, om zoo te zeggen nergens voor. Als ZIJ zegt er is niets meer aan te doen, nou dan is er ook niets meer aan te doen, daar kan je op rekenen.

Daar heb je onlangs, die juffrouw Dingens, de moeder van mijn schoonzuster, 't mensch liep al jaren met pijn in den rug.

De dokter wist er niets op te vinden dan warm houden en rusten. Wat doet een mensch ten einde raad? Zij gaat naar die mevrouw.

Zóó ziet mevrouw de zieke of ze zegt: „U heeft pijn in de lenden, nou ja in uw rug. Dat zie ik aan uw oogen. U moet rust houden en niet teveel loopen. Uw oogen zijn heelmaal blauw en wazig. Komt van de nieren. U moet de kruiden gebruiken, die ik u zal voorschrijven. Neen zeg maar niets, ik weet het al, ik zie het, benauwde droomen, hè? Zweeten zoodra u in bed is en moe bij het opstaan des morgens. Ja, Ja!

De kruiden gebruiken zoals het op de ge-

bruiksaanwijzing vermeld staat en als ze op zijn, over veertien dagen, terug komen.

O, ja, deze visite is drie gulden, de kruiden twee gulden.

En nu moet je eens kijken! Nog wel niet heelmaal beter, maar dat wordt ze nooit, dat heeft de dokter ook al gezegd, maar ze loopt al met heel wat minder pijn, zocals mijn schoonzuster zei en nu is ze pas een keer of drie, vier bij die mevrouw geweest. Je zou zoo zeggen, hè? Zoo maar even in de oogen kijken! Hoe is 't gosmogelijk.”

Met zulke koffiepraatjes zitten de domme menschen elkander op te warmen en de waterkijkers, belezers, oogenkijkers en küksters, zij spinnen er zijde bij, de kwakzalverij tiert er welig door en eerst als het telaat wordt dan maar weer een dokter geraadpleegd, die dan voor een hoveloois geval staat, voor een verwaarloosd, verknocid menschelijk wrak! Gelukt het den dokter toch nog het menhdelijk kavalje te repareren, dan wordt niet hij geroemd, niet zijn lof verkondigd, maar dan zal het nog wel de nawerking van de kruiden van die mevrouw of dien waterkijker zijn!

De domme menigte wil door domooren worden behandeld, helaas, zoo is het!

W. H. B.

EEN TENTOONSTELLING EN EEN ONTSLUIERD GEHEIM.

Een dezer dagen bereikte mij de vriendelijke uitnodiging een tentoonstelling te komen bezoeken. De invitatie zag er vertrouwen-wekkend uit, versierd als zij was met het Nederlandsche wapen. Het ging om een verzameling authentieke stukken waaruit zou blijken dat de schrijvers verrukt waren over een bepaald instrument, dat echter niet genoemd werd. 't Had wel iets te maken met „gezondheid”. Mijn belangstelling was dus gewekt en ik ging eens kijken.

In een zaaltje van het restaurant van „het Nieuwe Huis” aan het Roelof Hartplein te Amsterdam vond ik op een tafel twee open koffertjes, temidden van enkele, niet meer nieuwe, brieven: daarenboven was er één meneer en nog een tweetal dat wat terzijde zat en blijkbaar bij de zaak hoorde. Ik trof het, ik was de eenige bezoeker.

In de koffertjes waren glazen buizen van verschillenden vorm en kleur en een apart vak, waarin „de aap”, om het nu maar eens huiselijk uit te drukken. Door middel van een snoer werd dat gedeelte aangesloten aan een stopcontact van het net, een ander snoer eindigde in een vernikkeld staafje dat mij in de hand werd gegeven: toen hocus-pocusde de explicateur, — onder opmerking dat nu reeds de gezondheidsstroom mijn lichaam binnendrong, — uit de andere hand vonkjes te voorschijn en de beroemde ozon-lucht: voorts bestreek hij mij met den tooverstaf van Zeilers, die lichtend om mij heen zweefde.

Als ik nu b.v. een patiënt thuis had met suikerziekte dan moest ik het maar zeggen en dan zou ik van den meneer een voorschrift ontvangen hoe en met welke staafjes de patiënt moest worden behandeld om beter te worden. Het voorschrift haalde hij uit een Duitsch boek en, 't kon niet missen, onder Zuckerkrankheit kwam een kolom voor hoe je precies doen moest. Dat boek heeft reeds vele dienstjaren, beduimeld en stukgelezen pleit het voor den studiezin van onzen explicateur.

Als klap op de vuurpijl werd mij een nummer

van „Het Volk” getoond, waarin dr. Heyermans waarschuwt tegen de praktijken van „Dr” Bruno Matthes en diens doopceel licht. Het was onzen hoogfrequent-artist, die het Atlas-apparaat verkocht, ook onbegrijpelijk hoe men zulk een kwakzalver kan gelooven, maar men kon nu zelf zien dat tegen zijn apparaat geen bedenking bestond.

* *

Naar den prijs heb ik niet geïnformeerd; dat zal wel van de omstandigheden afhangen. De schandelijke kwakzalverij ligt er dik boven op; men tracht mooie-uitziende apparaten, die wetenschappelijk niets beteekenen, aan den man te brengen ten einde alle mogelijke ziektes te genezen zonder dat de verkooper ook maar eenig benul van ziekte heeft en van wat daarmee samenhangt.

* * *

In het **Geneeskundig Huisboek** dat slechts f 14.90 kost wordt **het geheim ontsluit**. Leest slechts wat het prospectus ongeveer *) zegt:

„Honderden gevaren besluiten U dagelijks en gij slaat er geen acht op zoolang gij U sterk en gezond voelt. Gij voelt allen wel eens iets, het gaat tijdelijk weer voorbij. Gij zijt mat, moe, lusteloos, hebt hoofdpijn, last van **huidjeuken, maagpijn.**

Gij weet de oorzaak niet, gij blijft er mee doorloopen,

Het is beter dat alles te voorkomen (**wat een wijze raad, nietwaar?**)

Een staf van de beroemdste medici staat te Uwer beschikking om U te beschermen en te genezen. Waarom maakt Gij hiervan geen gebruik?

..... In het geneeskundig huisboek kan men dan naslaan wat men scheelt en de behandeling staat er bij.

Maar nu het schandelijke voor den argeloozen lezer: Dat boek heet nl. door de volgende bekende Professoren en Doctoren **opgebouwd** (let wel, niet: geschreven).

Prof. Cornelia de Lange (Kinderziekte), Prof. v. Leersum (Maag- en Ingewandziekte), Prof. Mendes da Costa (Huidziekte) .. en zoo gaat 't door, maar dan vinden we ineens: Prof. Dr. H. Treub (Verloskunde en Vrouwenziekte), Prof. Dr. L. Belk (Ontleedkunde) met anderen deelen de beide coryfeën der Nederlandsche geneeskundige wereld de twijfelachtige eer om in dat prospectus genoemd te worden. **jaren na hua dood,**

Wat zou Treub zich gehaast hebben om in vlammeende woorden op te komen tegen deze aantasting van zijn naam, die door dit prospectus saamgekoppeld wordt aan de kwakzalverij, waarvan hij steeds een hevig bestrijder geweest is.

In dit schoone boek toch vindt gij „**onherroepelijk wat U mankeert en wat gij moet doen.**” Nooit zal het boek U in den steek laten.”

Gij raadpleegt het maar als gij vreest voor: **Nierziekte, Suikerziekte, Aderverkalking, Hooikoorts, Kanker, T.b.c., Tering, Cholera, Blindedarmontsteking enz. enz.** en ter geruststelling leest gij nog:

„Hier wordt niet met Uw gezondheid gespot.

hier valt gij niet in handen van kwakzalvers of geneesgoochelaars. Hier vindt gij de ware geneezing. **Het boek is door de genoemde medici voor een ieder begrijpelijk en tot in de puntjes uitgewerkt** (vet van mij B.) Gij stelt zelf direct de diagnose precies zooals een der genoemde medici het bij U zouden doen.”

Ik hoop dat verder commentaar omtrent het ontsluitende geheim voor onze lezers overbodig zal zijn.

BRENNKMAN.

(Wij teekenen hier nog bij aan, dat de bovenstaande „tentoonstelling” blijkbaar een reizende is, want ook reeds elders werd op deze wijze onder leiding van het Nederl. Instituut afd. Zuid Holland (let wel: het Nederl. Instituut?!) gelegenheid gegeven, onder het motto: „Ook voor ! geneezing”, de door „H.H. Burgemeesters gelegaliseerde dankbetuigingen” te bezichtigen. Wij zijn benieuwd hoeveel berichten of ons daarover nog bereiken zullen.

Men zij evenwel gewaarschuwd. Red.)

*) hier en daar wat bekort en door mij geconsiveerd. B.

GEZONDHEIDSCOMMISSIE TE 's-GRAVENHAGE, JAARVERSLAG 1933.

De Gezondheidscommissie te 's-Gravenhage heeft altijd bijzonder belang gesteld in de zaken, die de juiste uitoefening der geneeskunst en artsensijbereidkunst betreffende, en zij was steeds werkzaam in den strijd tegen de kwakzalverij.

Het jaarverslag 1933, de zwanenzang der commissie, geeft op vele plaatsen blijk van hare activiteit in deze. Zoo vinden wij op blz. 26 en 27 het resultaat van het herhaaldelijk optreden tegen onbevoegd uitoefenen der geneeskunst. Op blz. 27 de uitkomst van een onderzoek, ingesteld op verzoek van het Rijk's Instituut voor Pharmaco-Therapeutisch Onderzoek, naar de praktijken van een ingezetene van Den Haag, die een „middel tegen epilepsie” in den handel brengt. Op blz. 28 wordt verslag gegeven van een enquête naar den verkoop van sterkwerkende geneesmiddelen door onbevoegden. Daartoe werd bij ongeveer 90 drogisten of andere winkeliers getracht, een of meer van die soort geneesmiddelen aan te koopen. Ofschoon, „dank zij de medewerking van den pharmaceutischen groothandel, deze ongeoorloofde verkoop niet meer zo'n omvang heeft als vroeger, zoo blijft het niettemin aanbeveling verdienen, maatregelen te treffen, waardoor aan onbevoegden de verkoop van sterkwerkende geneesmiddelen onmogelijk wordt gemaakt.” Dit onderzoek werd op het Nederlandsch Congres voor Openbare Gezondheidsregeling, op 7 September te Alkmaar gehouden, ter sprake gebracht.

Op blz. 38 vinden wij het schrijven aan den Minister van Sociale Zaken naar aanleiding van het geval van phosphorvergiftiging op 14 October 1933, waarover in ons blad reeds herhaaldelijk werd geschreven (blz. 1118 e.v.).

(Pharm. Weekblad.)

ANTIFELLIN.

Herhaaldelijk werd in ons Maandblad o.a. 1923 No. 6 en in de Mededeelingen van het Rijk's Instituut voor Pharmaco-Therapeutisch Onderzoek No. 7 bl. 66 en No. 16 bl. 302 gewaarschuwd tegen Antifellin van Meuring, later onder den naam van „Middel van de Hoogte Kadijk” of van J. Dwaarshuis te Groningen.

Antifellin is een vloeistof die Senna (soms bovendien Frangula) en sulfaten bevat. Antifellin II is een vette olie, somtijds Sesam olie.

Enkele malen werd ook mededeeling gedaan van 't onderzoek van de bolletjes, die na de kuur in de ontlasting werden gevonden.

Omdat het mij gebleken is, dat het middel nog veel gebruikt wordt, en 't vinden van die bewuste groene bolletjes een grooten indruk maakt op de patiënten en hun omgeving, is het gewenscht nogmaals het resultaat te vermelden van het onderzoek van die excrementen.

Ontvangen werd een fleschje, waarin een dertig groene weeke bolletjes, ter grootte van 'n capucijner. Na eenige dagen in het laboratorium te hebben gestaan, waren de bolletjes vervloeid tot een weeke massa.

Cholesterin kon noch chemisch, noch microscopisch worden aangetoond.

De groene kleurstof was biliverdin — gal-kleurstof. — De massa lost bijna geheel op in warmen spiritus en is dan geheel verzeepbaar met alcoholische loog.

Het zuurcijfer is 127, het ester cijfer 33,6.

Reactie op Sesamolie negatief.

Aangezien galstenen voor een groot deel bestaan uit Cholesterine, is door dit onderzoek weer gebleken, dat de bolletjes geen galsteen zijn, maar bestaan uit vetzuur en vet, afkomstig van het Antifellin II.

N. KEULEMANS.

CORRESPONDENTIE.

P. J. M. H. te H. Dank voor uw belangstelling. Aan uw verzoek zal worden voldaan zover de voorraad dit nog toelaat.

J. B. te L. Wij kunnen u geen beteren raad geven, dan degenen, die U om inlichtingen verzochten mede te deelen onder geen voorwaarde tot aankoop van dergelijke prul-instrumenten over te gaan. Er zijn tegenwoordig verbaasd veel van zulke toestelletjes in den handel. Zij hebben veel met elkaar gemeen; in hoofdzaak komt dit hier op neer, dat zij alle voor de patiënten waardeeloos zijn, voor de verkoopers echter waardevol. Indien gij werkelijk menschenkunt bereiken, die in twijfel verkeerden of zij al dan niet tot aankoop moeten overgaan, kunnen wij U verzekeren, dat gij in dezen een nuttig werk kunt verrichten door deze lieden daarvan te weerhouden.

Red. De Zd. Lb. te K. Dank voor de toezending van uw blad. Wij zullen het betreffende artikel gaarne overnemen.

T. V. te A. Zooals U ziet hebben wij goede nota genomen van het toegezondene. Dergelijke fraaie annonces en reclames ontvangen wij steeds gaarne.

J. L. te A. Uw opgaven zijn niet direct duidelijk te noemen. Indien gij de moeite wilt nemen ons uitvoeriger in te lichten, zullen wij t.z.t. gaarne nader onderzoek voor U instellen en daaroentrent berichten.

v. K. te H. Dit is het oude liedje. U deed goed ons tevoren om voorlichting te verzoeken. Zonder twijfel is dit kwakzalverij. Wij raden U ten sterkste hierop niet in te gaan.

DE KWAKZALVERSMIDDELEN

HUNNE INHOUD EN DE GEVAREN DIE BIJ HET GEBRUIK DREIGEN,

volgens analyses, gedurende 50 jaar gemaakt voor de VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ. (Uitgave van 1931). **Prijs voor leden f 1.25, franco per post f 1.37, voor niet-Leden f 1.50, franco per post f 1.64.**

Aan te vragen bij den Secretaris-Penningm. den Heer N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis, Postgiro 32237, Amsterdam

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van Dr Ph. A. COPPENS.

Bestuur der Vereeniging: Dr. C. J. BRENKMAN, Arts te Amsterdam, voorzitter; Mr. M. D. K. S. VAN LIER, Rechter te Amsterdam, lid van het Dagelijksch bestuur; C. G. BAERT, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's Gravenhage; Mr. W. P. R. BOUMAN, Oud-Officier van Justitie te 's Gravenhage; Mr. A. A. CNOPIUS, Procureur-Generaal te Arnhem; Dr. Ph. A. COPPENS, Apotheker Gem. Ziekenhuis, Bergweg, Rotterdam; Mr. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O.M. bij Kantongerecht te Leiden, te Noordwijk aan Zee; Mr. J. J. PLUGGE, Subst. Griffier te Rotterdam; Mej. J. C. RESSING te Delden; Mr. H. B. DE BRUYES TACK, Ambtenaar O.M. te Alkmaar; G. E. WINDEMÜLLER, Arts te Vaassen; N. KEULEMANS, Apotheker Binnen Gasthuis te Amsterdam, Secr.-Penningmeester.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING f 3.—

Ieder lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex. ter gratis verspreiding.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: BERGSCHEN PLASLAAN 5, HILLEGERSBERG.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDBLAD franco per post f 2.—

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM.
POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237.

Advertenties 1—6 regels f 1.55, elke regel meer f 0.25.

Adres voor advertenties: N.V. DE DORDRECHTSCHE DRUKKERIJ EN UITGEVERS MAATSCHAPPIJ, Grootkerksplein 5, Dordrecht, Telefoon No. 3341. Postcheque en Girorekening 44060.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Adresverandering Redactie.

Mededeelingen van verschillenden aard:

Uit de Mededeelingen van het Rijks-Instituut, etc. — Natuurgeneeskundig Instituut H. Jonkers. — Onbetrouwbare Specialités. — Colportage met geneeskundige apparaten. — Vermageringsmiddelen met Di-Nitrophenol. — Instituut van Electro-Medische apparaten.

Rechtszaken: Onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde. — Genezen door middel van gebed.

Vorming van een plaatselijke Gezondh. Commissie.

Correspondentie.
Advertenties.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Het adres van den redacteur is vanaf 15 Meie.k. te veranderen in: Bergschelaan 167a, Rotterdam.

Mededeelingen van verschillenden aard

Uit de Mededeelingen van het Rijks-Instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek. No. 25.

II.

In de eerste plaats laten wij hier het resultaat volgen van een onderzoek naar de samenstelling van een middel tegen rheumatiek: **Rheumatex**, van de **C.V. „EWO”, chemische fabriek te Amsterdam**.

Volgens opgave van den fabrikant zou het bevatten: Spiritus, Camphora, Extractum Capsia', Salicylas methylicos, Sapo Kalinus en Aetherische olie. Deze waren alle aantoonbaar, terwijl bovendien ammoniak aanwezig bleek te zijn. Dit is weer eens een voorbeeld van een totaal overbodig middel, dat wellicht in enkele gevallen eenig resultaat zal kunnen opleveren. Op deze wijze zijn echter nog honderden middelen samen te stellen; zij alle zullen evenals het hier juist genoemde overbodig zijn, al was het slechts door de veel te hooge kostprijs.

Een ander rheuma middel, dat intusschen een heel wat veelzijdiger werking aan den dag heet te kunnen leggen is: **Tiger Balm** van den fabrikant: **Eng Aun Tong, Singapore**. Volgens de reclame zou deze zelf baten behalve dus bij rheuma, bij asthma scorpioenbeet, enz. en ter voorkoming van besmettelijke ziekten.

Nu is reclame in het algemeen zeker niet te veroordeelen. Integendeel, zonder reclame is er gewoonlijk niet veel te bereiken. Dit is echter geen reclame meer; volgens onze Westersche opvattingen kan men hier niet anders dan van bedrog spreken. Het is evenwel bekend, dat Oostersche ideeën op zekere punten nogal eens met de onze verschillen. Intusschen zullen wij hier te lande vermoedelijk niet al te veel last hebben van deze wonderzalf, die elemi bleek te bevatten en enkele andere aromatische stoffen (vluchtige oliën), zooals menthol en eucalyptol.

Van anderen aard is het door **Merz en Co.** uit Frankfurt a.M. in den handel gebrachte voorbehoedmiddel tegen geslachtsziekten **Ceramphol**. Volgens den fabrikant zou dit bevatten: „Chlorcymophenol 0.02 pct., Alum, acet. tartar. 1.375 pct., formade hyd. 0.1 pct., Serol D.R.P. ad 100 pct.” Het onderzoek wees uit, dat de opgegeven werkzame bestanddeelen aanwezig waren. Alleen het constitueens bleek niet overeen te komen met hetgeen over Serol wordt vermeld. Dit zou n.l. zijn samengesteld uit de in water oplosbare eiwitstoffen van melk; het onderzochte monster bleek deze niet te bevatten, doch wel glycerine met tragacanth. Hoewel op zich zelf van geen al te groote beteekenis, maakt een dergelijke bevinding nu niet direct, dat het vertrouwen in het middel stijgt.

De firma „Apogepha”, **Dr. Stärke & Max Biering, te Dresden**, brengen een kalkpreparaat in den handel onder den naam: **Geha-Kalktabletten**. Volgens opgave van de samenstellers zouden deze per dosis bevatten: Calc. tartaricum 0.4 gr., calc. glycerinophosphor. 0.1 gr., dextrin 0.15, sacch. alb. 0.15, cacao 0.2 gr.”

Om te beginnen bleek het gemiddelde gewicht reeds niet overeen te komen met het opgegevene (1 gram). Men vond n.l. 525 mgr. Het is eigenlijk altijd een raadsel waarom de fabrikanten zoo dikwijls op dit punt afwijken bij hun producten aan den dag blijken te leggen. Men kan er slechts onnauwkeurigheid uit opmaken; deze is dan ook gewoonlijk nog bij nader onderzoek weer te vinden. Zoo ook hier.

Aangetoond werden n.l. calcium, suiker en pepermuntolie, benevens een vetzuurachtige stof, alsmede melkzuur, doch geen glycerophosphorzuur, wijnsteenzuur, dextrine en cacao. Een groote toekomst is op deze wijze den Geha-tabletten niet te voorspellen.

Een dergelijk slordig verzorgd preparaat is het **Recresal** van **Chem. Werke vorm. H. en K. E. Albert, Wiesbaden — Biebrich**. Dit middel, aanbevolen: „bei allen akuten Infektionskrankheiten, bei Konstitutioneller Schwäche” etc., zou volgens den fabrikant bevatten: Natriumphosphoricum 41. Saccharum uval 35. Aqua dest. ad 100.

De analyse van het Instituut wees uit, dat de sterk zuur reageerende vloeistof niet het gewone dinatriumphosphaat, Na_2HPO_4 , bevatte, doch het mono-natriumphosphaat. Berekening leverde verder op, dat er een gehalte van ten hoogste 26.6 pct. van dit laatste zout aanwezig kon zijn. Ook hier dus weer het zelfde liedje als bij het vorige preparaat.

We komen dan nogmaals een product van de „Apogepha” tegen: **Adormin-tabletten**, tegen slapeloosheid. Volgens den fabrikant bevatten ze: Bromdiaethylacetylurea 0.5 gr., en Amylum trit. 0.1 gr. per tablet. Deze bestanddeelen kwamen slechts gedeeltelijk in de opgegeven hoeveelheden voor, terwijl weer op dezelfde nonchalante manier met het „opvulsel” was te werk gegaan. Adaline bevatten zij n.l. 10 pct. te weinig, terwijl behalve zetmeel nog talk gevonden werd. Ook dit verhoogt dus het vertrouwen niet bijzonder.

Thans laten wij hieronder nog de volledige opgave van het Instituut volgen der **Kruiden** van **Ed. Timm, te Enschede**. Deze kruiden worden n.l. veel naar het buitenland verkocht en kwamen in ons Maandblad al eens eerder ter sprake.

Wij lezen daaromtrent nu het volgende:

Er werden een drietal tubes ontvangen, welke bestemd zouden zijn: I. tegen zenuwlijden; II. tegen leverlijden, en III. tegen geslachtsziekten. Samenstelling: niet vermeld.

In „Gesundheitsdienst” (Zeitschrift gegen Misstände und für Fortschritte im Gesundheitswesen im Einvernehmen und mit Förderung des Reichverbandes der Deutschen Aerztevereine in der Tschechoslowakei herausgegeben) van November 1932, komt een artikel voor getiteld: „Timm-Etico, Enschede, Holland”. Daarin wordt o.a. medegedeeld, dat, hoewel, bij beschikking van Mei 1931 de kruidenmiddelen van Timm in Tsjechoslowakije verboden werden, een firma Etico te Enschede voortgaat, om in Duitsche en

Tsjechische dagbladen advertenties te plaatsen, waarbij aangeboden wordt om geslachtsziekten te genezen zonder gift. Wanneer daarop geschreven wordt, ontvangt men de oude brochures, die nu, in plaats van door den vader, Ed. Timm, door den zoon, dr. med. August Timm, ondertekend zijn. De middelen hebben geenerlei verandering ondergaan. In de brochure wordt op de bekende wijze tegen salvarsan te velde getrokken. Een syphiliticus, die „Timms Spezialtabletten no. 1” liet komen, ontving deze met de mededeeling, dat zij zouden bevatten: „Rad. Sarsap., Aethiops veget., Lignum guajak, Fol. Sennae, Herb. Mil-lefol., Herb. Sapon., Fol. Jugl., Rad. Bardan., Rhiz. Arist., Rhiz. Caricis, Rad. Liquir., Herb. Cent. min.”

Uitkomsten van het onderzoek:

Ad I. Licht geelbruine tabletjes, die naar valeriana reiken en zoet en aromatisch smaken. Zij wegen 450 tot 520 mg. per stuk. Microscopisch werden niet nader gedefiniëerde plantenfragmenten, zoethout, zetmeel, talk en zand gevonden. Het aschgehalte (hoofdzakelijk zand en talk) bedraagt ongeveer 15 pct. Er werden geen bepaalde werkzame stoffen (alkaloiden, zouten) aange-troffen.

Ad II. Lichtgroenbruine tabletjes, die aroma-tisch (naar gedroogde kruiden) reiken en die aromatisch, zoutachtig en zoet-bitter smaken. Zij wegen 480 tot 520 mg. per stuk. Het microscopisch onderzoek vertoont een geheel ander beeld dan de tabletten I. Het plantenpoeder is uiterst fijn verdeeld en bevat geen karakteristieke ele-menten. Het aschgehalte bedraagt ongeveer 12 pct. en bevat veel zand en talk. In de tabletten werd P en K gevonden, tot een bedrag van on-geveer 20 mg. KI per tablet.

Ad III. Lichtgroenbruine tabletjes, die wede-rom uit uiterst fijn verdeeld en niet te herkennen plantenpoeder zijn bereid. Het gehalte aan I is echter geringer en bedraagt ongeveer 7,5 mg. KI per tablet.

Na kennisname van bovenstaande, zal het nie-mand verwonderen, dat de producten van den heer Timm elders ongaarne gezien worden.

C.

Natuurgeneeskundig Instituut M. Jonkers.

Deze „kwakzalvers-inrichting” floreert op blijkbaar ongewone wijze. Behalve de reeds be-staande hoofdfilialen te Amsterdam, den Haag, Rotterdam en Utrecht, worden thans tegen 15 April aangekondigd de nieuwe filialen te Arn-hem, Breda en Maastricht.

Op de volgende „pakkende” manier wordt in een brochure den zieken kond gedaan van het belangrijke der Natuurgeneesmiddelen. Na een inleiding waarin de verwondering uitgesproken wordt over het feit, dat er nog altijd menschen zijn, „die de Natuur durven beleedigen door de „schouders minachtend op te halen als het erover „gaat, dat daar een verbazingwekkende over-„vloed van geneeskrachten verborgen ligt”, wordt een volgende „treffen” afgeschoten: „Dat „de kruidengeneesmiddelen dikwijls zoo'n weer-„galooos gunstigen invloed op zieke gestellen uit-„oefenen, behoeft geen verwondering, wanneer „wij weten, dat zij dezelfde mineralen bevatten „als het menschelijk lichaam. Deze mineralen „zijn o.a. Kalium, Natrium, Magnesium, Zwavel, „IJzer, Fosfor, Silicium, Chloor enz.” Na deze stelling, die voor eenvoudige lieden vermoede-lijk zeer geleerd aan doet, gaat de brochure als volgt verder: „Wat het menschelijk lichaam dus ontbreekt, kan op eenvoudige wijze weer toege-

voegd worden door het gebruik van de daar-„voor geschikte (curs. van ons. Red.) Kruiden. „Door de natuurlijke samenstelling en volkomen „onschadelijk van kruidengeneesmiddelen (wie anders dan een kwakzalver zal een dergelijke aanvechtbare algemeenheid durven verkondigen? Red.), „worden zij bovendien (ook door de zwak-„ste maag) gemakkelijk verdragen, wat lang „niet altijd het geval is met de kunstmatige fa-„brikaten der laboratoria. In de rij der natuur „(kruiden) geneesmiddelen, hebben de Jonkers' „Kruidencombinaties zich in den loop der jaren „wel een eerste plaats verworven.”

Deze kletspartij wordt dan nog eenigen tijd voortgezet. Zonder eenig bezwaar wordt blijkbaar geheel over de kwestie heengelopen of het wel zonder gevaar is dat de menschen voor zich zelf maar uitmaken, aan de hand der bijgevoeg-de „beknopte omschrijving van eenige der meest „voorkomende chronische ziekten”, welke de be-roemde kruidencombinaties voor hun geval nu wel noodig zijn en goed.

Hierin schuilt nu juist weer een der kardinale gevaarlijke kwesties. Wie zal nu toch zelf maar even uit kunnen maken of hij lijdende is aan een of andere vorm van bloedarmoede? Wie zal zelf zonder meer nauwkeurig kunnen nagaan of de kruiden tegen suikerziekte goed helpen en on-schadelijk zijn? Hierin schuilt een gevaarlijke vorm van volkswisleiding. We zullen hier nu geen verdere beschrijving laten volgen van alle verdere kwalen waarvoor een geschikte kruiden-combinatie wordt aangeboden. Wij volstaan met het bovenstaande waaraan nog is toe te voegen, dat het gevaar voor de goedgelovige menschen nog vergroot wordt, doordat bij sommige ziekten naar den medicus wordt verwezen. Hieruit zou men al gauw geneigd zijn te mogen opma-ken, dat in de overige gevallen dus zonder eenig gevaar tot gebruik der kruiden kan worden over-gegaan. Afgescheiden nu verder van den aard en samenstelling der kruiden, mogen wij niet nalaten erop te wijzen, dat **voorzichtigheid geboden is bij het beslissen over het al of niet toepassen van kuren met deze Jonkers' Kruidencombinaties.**

C.

Onbetrouwbare spécialités.

In „Die Deutsche Apotheke” (23 Maart 1934) deelt R. Feldhoff de volgende ervaring mede van een asthamamiddel, het „Jopyron.” Dit genees-middel, dat geruimen tijd op geneeskundig voor-schrift was afgeleverd, was des Zondags in zijne apotheek niet voorradig, zoodat de patiënt dit bij een collega moest betrekken. Nauwelijs had de patiënt dit ingenomen of hij gevoelde zich benauwd, zoodat zijn vrouw zelfs meende dat hij zou sterven en bij afwezigheid van den arts, de hulp van haar apotheker inriep. Gelukkig had de patiënt gebracket en was de benauwdheid ver-dwenen. De oorzaak werd nu opgespoord en daar-bij bleek dat de A. G. für medizinische Produkte, Berlin N 65, aan den anderen apotheker een jo-pyron had afgeleverd van geheel andere samen-stelling. De eerste doos bevatte 15 poeders vol-gens opschrift: Alk. von Lobelia, Digitalis, Stro-phanthus, Iodpyrazolon, Ephedrin, Anilpyrin B., Coffein;

de tweede doos 16 poeders volgens opschrift: Pyrazolon, phenil. dimethyl. Iodpyrazolon, Anil-pyryn, Ephedrin, Codein phosph., Strophi., Lobel., Coffein, Calc. benzyl. spl., Nitroglycerin, Camph. monobrom.

Nog daargelaten, dat het moeilijk te verant-waarden is, dergelijke sterkwerkende geneesmid-delen af te leveren, zonder dat de dosis is aange-

geven, zijn verder ook nog de benamingen Ani-lipyrin B, Calc. benzyl. spl. wel voor ieder onbe-kend.

Uit dit geval blijkt wederom hoe onverant-woordelijk het is, dat medici dergelijke spéciali-tés voorschrijven, en hoe hoog noodig een con-trole op deze geneesmiddelen is, waarvan de apotheker onmogelijk de verantwoordelijkheid kan aanvaarden, terwijl de omstandigheden hem dikwijls verplichten deze af te leveren.

Phar. Weekbl.

COLPORTAGE MET GENEESKUNDIGE APPARATEN.

Onder deze titel treffen wij in „Het Volk” van 15 Mrt. een artikel aan van den medischen mede-werker der hygiënische kroniek. De daarin be-handelde kwestie interesseert een aantal onzer lezers zonder twijfel. Wij laten daarom het on-derstaande hier volgen:

Herhaalde malen heb ik gewaarschuwd tegen het koopen van haute-fréquence-apparaten, radi-um drinkbekers, enz., welke door eenige firma's hier te lande den menschen worden aangepaat, hetzij door lezingen, hetzij door colporteurs. De-ze laatste ontvangen 25 tot 40 pct. provisie; plaatsen zij niet genoeg dan gaan ze de laan uit en dus zijn ze wel gedwongen tot het toepassen van allerlei trucs en bewegen ze het publiek tot koopen onder allerlei bedriegelijke voorspiege-lingen. Daarbij worden zij ondersteund door brochures die beloven, genezing van reumatiek, jicht, verhoogden bloeddruk, kanker, ouderdoms-verschijnselen en wat al niet, tot spataderen toe.

De lezingen worden gehouden door volkomen ondeskundigen, die een daartoe van buiten ge-leerd lesje afdraaien en daarbij worden z.g.n. we-tenschappelijke lichtbeelden vertoond. b.v. van genezing van kanker met radium. De bestraling hiervan is echter zoodanig sterk, dat het onzin is, dit te vergelijken met de zwakke emanatie der drinkbekers, enz., terwijl het minstens genomen zeer twijfelachtig is, of deze zwakke emanatie iets uitricht. Het beste wat we er misschien van kunnen zeggen is, dat ze geen kwaad doen. Het erge is, dat deze meest Duitse, artikelen tegen afbetaling geleverd worden aan vaak de minst draagkrachtigen, tegen prijzen van f 100 tot f 180, terwijl er aan waarde van radium onge-veer 50 centen te vinden is.

Wat wonder dat er een ontzaglijke reclame betaald kan worden, lezingen met vrije consump-tie en dat de colporteur aan elke levering f 25 tot f 40 verdient.

Het aantal klachten over de bedriegelijke aan-prüzing, over het er ingeloopt zijn en over het falen van de beloofde genezing, dat bij de auto-riteiten inkomt, is wassend en daarom willen we er hier nog iets over zeggen.

In de eerste plaats zijn behalve de colporteurs, ook de firma's of importeurs van origine soms alles-behalve eerste-klas menschen. Zoo wil ik eens een doopceel lichten van dr. Bruno Matthes, uit wiens naam zwaar gewerkt wordt voor radi-um drinkbekers.

De directeur te Hamburg van den Geneeskun-digen Dienst (zoo noem ik hem maar gemakshal-ve) bericht ambtelijk:

... Wij zouden u gaarne erop opmerkzaam maken, dat het, naar wij vastgesteld hebben om een der grootste kwakzalvers- en zwendelfirma's van Duitschland gaat en stellen u voor, daar in Holland de kwakzalverij verboden is (was dat maar in werkelijkheid het geval, L. H.) tegen de-ze firma op te treden. Bruno Matthes, woonach-

tig te Hamburg, is een herhaaldelijk gestrafte man. Het laatst is hij tot zes maanden gevangenisstraf veroordeeld wegens voortgezette heling; in 1928 wegens hulpverlening bij oplichting tot een geldboete van 5000 R.M. en vier maanden gevangenisstraf. De firma vaart onder valsche vlag, daar de heer Bruno Matthes heelemaalen geen artstitel bezit. . . ."

Daar het die soort bedrijven in Duitschland moeilijk gemaakt wordt, zijn de omringende landen het werkgebied geworden om reusachtige winsten in de wacht te sleepen.

In Tsjecho-Slowakije tracht men een dam tegen deze weldaden op te werpen en is men begonnen een verbod uit te vaardigen van het houden van medische voordrachten voor leeken. Zoolang dit verbod niet bestaat, is de politie onmachtig op te treden tegen deze voordrachthouders, waarbij het publiek in grooten getale zand in de oogen gestrooid wordt.

Wie bindt de kat de bel aan?

Zie hier wat het maandblad, uitgegeven door de vereeniging tegen de kwakzalverij hierover schrijft:

(Hier volgt dan een gedeelte van een artikel uit een onzer vorige nummers: „**Verbod tot het houden van medische voordrachten door leeken.**” Omtrent de wenschelijkheid, die daarin door ons nog eens onderstreept werd, om ook hier te lande een wettelijk verbod te verkrijgen, vervolgt „Het Volk” nu:)

Verbod helpt wel.

Nu weet ik wel, dat een verbod van het houden van lezingen door leeken, niet aan al dit gedoe een einde zal maken. Evenals er artsen te vinden zijn die kwakzalvers dekken, zullen er, ook wel artsen zijn, die zich in dienst dezer firma's stellen. Echter een zoo groot getal te vinden, die het land afreizen, in alle mogelijke plaatsen spreken en zich bloot stellen aan het in contact komen met den medischen Tuchtraad, die de bevoegdheid heeft hun het recht te ontnemen de praktijk uit te oefenen of den titel van arts te voeren, het is niet heel waarschijnlijk.

Tegen het werken van colporteurs kan in zoover wat gedaan worden, dat het strafbaar is, iemand een koopcontract te laten teekenen met bedriegelijke voorspiegelingen of met misleiding, zooals den indruk wekken, dat zij geneeskundigen zijn.

Het allerbeste wapen is echter, zijn gezond verstand te gebruiken.

Overigens herhaal ik de vraag van het boven geciteerde maandblad: wie bindt de kat de bel aan? Er is reden te over, want weinigen hebben een denkbeeld van de massa geld, die gehaald wordt uit de zakken van stakkers, die zich daarvoor in de schuld steken, omdat zij alles willen doen om een ongeneeslijke te helpen.

VERMAGERINGSMIDDELEN MET DI-NITROPHENOL.

Uit Engeland zoowel als uit Frankrijk worden berichten vernomen omtrent de gevaarlijke werking van vermageringsmiddelen, die nitrophenolen bevatten.

In het **Tijd. v. Geneeskunde** komt onder den titel: „**Dood door verlangen naar slankheid**”, de volgende voor.

De Engelsche pers heeft zich bezig gehouden met den vroegtijdigen dood eener danseres, die om nog magerder te worden, een te groot aantal

dikrysiltabletten had gebruikt. Zij had de eerste genomen onder geneeskundig toezicht, en daarna, in den tijd van weinige dagen nog 17. Daartoe had zij op eigen gezag nog een fleschie gekocht. In maag en ingewanden werd nitrophenol gevonden, een leververgift. De „coroner” was van oordeel, dat niemand behalve de overledene schuld droeg aan het gebeurde. De apotheker had haar gewaarschuwd de tabletten niet te nemen dan op voorschrift van den arts, en op het etiket stond ditzelfde gedrukt; een inlegpapier-tje waarschuwde, dat in geval van misselijkheid de arts moest worden geraadpleegd, en dat, bij toeneming van de grondstofwisseling met meer dan 50 pct., het gebruik terstond moest worden gestaakt.

Men zou zoo zeggen, dat, als de vervaardiger en de verkooper van zulk een middel dit alles weten, de verkoop of de herhaalde aflevering zonder (nieuw) recept niet behooren plaats te vinden.

De coroner wist dan ook mede te deelen, dat de regeering het verbod van vrijen verkoop van zulke middelen in overweging neemt, doch — voegde hij er aan toe — de departementen werken langzaam. En toch behoorden zij iets sneller te werken dan nitrophenol!

In The Lancet van 24 Maart waarschuwt een collega het publiek in een artikelje getiteld: the dangers of slimming. Abnormale magerheid, zegt hij, is evenzeer een afwijking als zwaarlijvigheid. En toch houdt de wansmaak van „de lijn” het al zoovele jaren uit!

The Brit. Med. Journ. van 24 Maart bevat, onafhankelijk van het gebeurde, een studie van D. M. Dunlop over de werking van dinitrophenol. De snelle verhooging van de stofwisseling door kleine giften van dit middel zou de gevolgtrekking wettigen, dat het niet eens op gewoon geneeskundig voorschrift zou mogen worden verstrekt, doch alleen in klinieken zou behooren te worden toegepast.

Tot zoover de mededeelingen uit Engeland.

In de **Geneesk. Cids** komt nu nog de volgende mededeeling voor, waarin het gevaar van dinitrophenol nog eens nader geïllustreerd wordt. In Frankrijk komt het als vermageringsmiddel in den handel onder den naam **Dinitra**. Na kennisname van het onderstaande zal het een ieder duidelijk zijn, welk een gevaarlijk middel deze stof in handen van leeken is.

Eenige jaren geleden begonnen Tainter en Cutting van de Stanford University te San-Francisco hun experimentele onderzoekingen over het di-nitrophenol, een afvalproduct der chemische industrie, waarover gedurende den oorlog door Franche onderzoekers was geschreven. Toentertijd was het middel als te gevaarlijk terzijde gelegd en aan Tainter en Cutting komt de verdienste toe verdere onderzoekingen te hebben verricht.

Zij toonden aan, dat inwendige toediening van di-nitrophenol bij proefdieren een belangrijke verhooging van de stofwisseling veroorzaakt, die onafhankelijk is van verhoogde spieractiviteit. Het zijn voornamelijk de koolhydraten en vetten, die onder invloed van de verhoogde stofwisseling verbrand worden, terwijl de eiwitten weinig worden aangetast. Het schijnt, dat het product een directe prikkel op de lichaamscel uitoefent en niet werkt via de klieren met interne secretie met name de schildklier en de bijniere, daar verhooging van de stofwisseling eveneens optreedt nadat deze klieren verwijderd zijn. Opvallend is echter, dat vergiftigingsverschijnselen

bij honden sneller optreden, indien de pancreas verwijderd is. Sterke schommelingen van het bloedsuikergehalte werden evenwel nooit waargenomen. In tegenstelling met thyreoïd-toediening ziet men na toediening van di-nitrophenol slechts geringe veranderingen der hartactie.

Uit deze onderzoekingen blijkt reeds het belang van deze stof voor de bestudeering van de factoren, die de normale stofwisseling beheerschen. Voor klinici is di-nitrophenol van belang, aangezien Cutting en Tainter en andere Amerikaanse onderzoekers de werking bij menschen hebben onderzocht.

De verhooging der stofwisseling is afhankelijk van de dosis en deze keert drie tot vier dagen, nadat de toediening gestaakt is, tot het oorspronkelijke peil terug. Als gevolg van de verhoogde stofwisseling neemt men een geleidelijk gewichtsverlies waar. Indien een te groote dosis wordt gegeven, stijgt de lichaamstemperatuur. Letale dosis veroorzaakt een enorme activeering der stofwisselingsprocessen met begeleidende sterke verhooging der temperatuur, zooals gebeurde bij een dokter in San-Francisco, die met dit middel zelfmoord pleegde door een 30-voudige dosis in te nemen en wiens temperatuur even voor den dood te hoog was om met een koortsthermometer opgenomen te worden.

Het product heeft twee klinische toepassingen gevonden: 1. als vermageringsmiddel en 2. om de stofwisseling bij menschen met lage stofwisseling zonder myxoedeem, die verschijnselen vertoonen als lusteloosheid, depressieve toestanden apathie enz. te verhoogen.

Cutting en Tainter hebben voornamelijk de eerste indicatie bestudeerd en zijn tot de conclusie gekomen, dat bij lijdens aan vetzucht, die op een normaal dieet leven, een gemiddeld gewichtsverlies van 2 tot 3 pond per week bereikt kan worden door een dagelijksche dosis van 200 tot 300 mg. di-nitrophenol-natrium. Zij beschikken nu over een uitgebreide klinische ervaring en berichten, dat door zorgvuldige doseering onaangename verschijnselen vermeden worden.

Andere schrijvers melden echter het optreden van een storende dermatitis korten tijd nadat de toediening begonnen was en onlangs is een sterfgeval beschreven als gevolg van de toediening van di-nitrophenol. In dit geval was echter gedurende 5 dagen 600 mg. per dag toegediend.

Uit de literatuur kan men opmaken, dat sterk zweeten, dermatitis, verhoogde temperatuur, verlaging van den bloeddruk, tachycardie en acidose de eerste verschijnselen van vergiftiging zijn en tot onmiddellijk staken der toediening noodzakelijk. Daar het schijnt, dat sommige menschen in idiosyncrasie voor di-nitrophenol bezitten, moet het product als verraderlijk beschouwd worden en men zal goed doen met de toediening groote voorzichtigheid te betrachten. In Amerika zijn reeds eenige gepatenteerde vermageringsmiddelen verschenen, die deze stof bevatten en zullen andere gevallen van vergiftiging kunnen voorkomen.

Masserman en Goldsmith vermelden hun onderzoekingen bij 18 patiënten, die leden aan lusteloosheid, depressieve toestanden en gebrek aan energie tezamen met een verlaging van de stofwisseling (de schrijvers zijn eenigszins vaag in de omschrijving van hun patiënten). Hoewel zij een gemiddelde verhooging van de stofwisseling van 32.9 pct. waarnamen, zagen zij slechts bij 6 patiënten een duidelijke verbetering der verschijnselen optreden.

Instituut van Electro-Medische apparaten.

Te Ginneken bevindt zich dit Instituut, dat reclame maakt voor den verkoop van zijn apparaten op zoodanige wijze, dat wij niet na kunnen laten een en ander daarover te zeggen. Onder het motto: Zieken, waarom nog langer lijden? wordt per brochure verkondigd, dat „door de genezen„de kracht der electriciteit omgezet in violetstralen, U geneest zonder medicamenten, geheel „onschadelijk.“

Het schijnt dus nogal eens voor te komen, dat de menschen genezen worden met medicamenten, terwijl dan niet gesproken zou kunnen worden van „geheel onschadelijk“. Mogelijk kan er in die gevallen alleen maar geconstateerd worden, dat de genezing onschadelijk was. Dat is dan heel jammer natuurlijk, en dat geheel onschadelijke is toch ook veel mooier.

Overigens blijkt uit deze manier van beschrijven nu niet direct, dat de leiding van het Instituut over een behoorlijke dosis zelfvertrouwen beschikt.

Waarom zou het anders noodig zijn om iets wat „onschadelijk“ is „geheel onschadelijk“ te noemen?

Zonder nader verband wordt vervolgens de kreet aangeheven: „Terug tot de Natuur.“

Althans het verband wordt niet aangegeven, zoodat de geduldige en nieuwsgierige lezer maar domweg mee zal moeten juichen. Door dat woord „juichen“ (overigens niet in de brochure vermeld, maar men doet dit bij 't lezen vanzelf) wordt bij nadere kennisname van den inhoud een verklaring gevonden voor deze jubeltoon.

Immers de volgende ziekten komen in aanmerking voor een behandeling met het bijzondere bestralingsapparaat: reumatiek, jicht, ischias, zenuwlijden, exceem, hooge bloeddruk, hartziekten, maagden, hoofdpijnen, astma, bronchitis, milt-, lever-, nierziekten, open beenen, aderverkalking, suikerziekte en hardhoorendheid. — Zonder twijfel geeft zoo'n opsomming met de daarbij gevoegde verklaring reden tot juichen. Wat is n.l. het geval? Niet alleen, dat „de hoogste medische-autoriteiten“ aanbevelingen gaven (de medici nemen het mij hopelijk niet kwalijk, dat 't volgende nog sprekender wordt gevonden), maar het Instituut garandeert u nog veel meer, luistert slechts: „Ook al heeft U een verouderde kwaal, doch voor ziekten, anders dan hiernaast (leest: hierboven) vermeld, waarbij geen baat met de stralenbehandeling gevonden kan worden, wordt door mij geen apparaat verstrekt.“

Hoewel men het bij eerste doorlezing niet zou zeggen, laat toch het voorgaande aan duidelijkheid niets te wenschen over. Men weet van te voren als het Instituut zoo goed is(!) om een apparaat te verstrekken (op gemakkelijke voorwaarden ook nog), dat men er tegelijk van verzekerd kan zijn baat te vinden.

Deze uitspraak nu is zeker schandelijk te noemen. De methoden van het bovengenoemde Instituut worden hiermede tegelijkertijd gekwalificeert als te behooren tot die der kwakzalvers van het gevaarlijkste soort.

Goedgeloovige, argeloze menschen zullen er wel weer voldoende (beter gezegd: te veel) zijn, die door deze bedriegelijke voorspiegelingen misleid worden.

Het oordeel der „medische autoriteiten“ zullen wij hier maar niet verder laten volgen. Zij maken den indruk van nu niet direct juist en correct vertaald of weergegeven te zijn. De bedoeling, die erin moet opgesloten liggen, laat overigens aan duidelijkheid niets te wenschen over.

Voor de zooveelste keer op dit gebied: Men zij gewaarschuld. C.

RECHTSZAKEN.

Onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde.

Voor het kantongerecht te Groningen heeft gisteren terecht gestaan de 22-jarige W. B., te Groningen, ter zake van het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde.

Het is gebleken dat verdachte een drukke „praktijk“ had.

Eenige behandelde personen werden gehoord, o.a. de moeder van een vrachtrijder te Uithuizen. Verd. heeft deze vrouw fleschjes medicijnen voorgeschreven, die hij zelf telkens meebracht. De vrachtrijder heeft hem voor de behandeling en het „natuurwater“ vier manden achtereen elke week f 4.50 betaald. De patiënte, die geen baat had gevonden bij dezen „wonderdokter“, stelde een eisch tot schadevergoeding in van f 80, maar aangezien de kantonrechter niet hooger mag gaan, werd dit bedrag teruggebracht tot f 50.

De ambtenaar van het O.M. achtte het ten laste gelegde bewezen en eischte f 300 boete subs. een maand hechtenis.

De kantonrechter veroordeelde verd. overeenkomstig dezen eisch, met toewijzing van de civiele vordering van f 50.

N.R.Ct.

Genezen door middel van gebed.

De advocaat-generaal, mr. Wijnveld, concludeerde tot verwerping van het cassatieberoep van J. H. C. V., die door de rechtbank te Amsterdam is veroordeeld tot 7 dagen hechtenis wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde, n.l. genezing door gebed. Arrest 23 April N.R.Ct.

VORMING VAN EEN PLAATSELIJKE GEZONDHEIDSCOMMISSIE.

B. en W. van Zwijndrecht schrijven aan den raad, dat door 't uitvallen van de gezondheidscommissie uit de organisatie van 't staats-toezicht op de volksgezondheid, het plaatselijk element is geëlimineerd geworden. De minister heeft dat bezwaar gevoeld toen hij in de memorie van antwoord inzake 't wetsvoorstel tot opheffing van de Tweede Kamer mededeelde, dat hij overwoog, „in hoeverre hij werkzaam kan zijn, om te bevorderen, dat vrij zich vormende maatschappelijke kringen een deel van den arbeid zullen kunnen overnemen, die tot heden door de gezondheidscommissies werd verricht.“ Door het verdwijnen van de gezondheidscommissies missen de ingezetenen een speciaal adres, tot hetwelk zij zich kunnen richten voor het gezondheidsbelang, terwijl de gemeentebesturen de waakzaamheid voor dat belang der commissie moeten ontberen. Concludeerende meenen B. en W., dat de regeering tegen instelling van plaatselijke gezondheidscommissies geen

bezwaar zal hebben, mits er geen kosten aan verbonden zijn. De mogelijkheid bestaat, dat in de toekomst deze organisaties op de een of andere wijze bij het Rijkstoezicht op de volksgezondheid zullen worden betrokken.

Op grond van het voorafgaande stellen B. en W. den raad voor, een verordening op de plaatselijke gezondheidscommissie in de gemeente Zwijndrecht vast te stellen. Benoembaar zij elk ingezetene des rijk, die den leeftijd van 25 jaar heeft bereikt. Voorgesteld wordt, dat de taak der commissie omvat: a. het verstrekken van adviezen aan het gemeentebestuur over aangelegenheden, de plaatselijke volksgezondheid, in ruimen zin, betreffende, waaronder ook de naleving van de in het belang der volksgezondheid vastgestelde bepalingen omtrent het bouwen en bewonen van woningen kan zijn begrepen, en waarover haar mening door dat bestuur is gevraagd of zij eigener beweging meent, haar oordeel kenbaar te moeten maken; b. het onderzoeken van klachten, welke haar bereiken, voor zover deze de plaatselijke volksgezondheid raken, en zoo noodig het doen van voorstellen daaromtrent aan het gemeentebestuur; c. het verlenen van medewerking in den vorm en in den omvang als door wettelijke maatregelen zal worden gevorderd, en door het desgewenscht samenwerken zoowel met plaatselijke gezondheidscommissies in andere gemeenten als met centrale gezondheidsorganen in provincie of rijk. (N. R. Ct.)

CORRESPONDENTIE.

F. V. te A. Sanatogen kan in vele gevallen goede diensten bewijzen. Het gevaar is evenwel, dat maar al te dikwijls klachten zonder meer op rekening van „zenuwen“ gesteld worden; later blijkt het dan dat het te laat is om in te grijpen. Verder is Sanatogen veel te duur.

Ieder medicus kan u een gelijkwaardig recept geven, maar dan heet het anders en daardoor helpt 't dan niet! Overlegt met uw huisarts. Ook over Cola-preparaten zal hij U in het onderhavige geval 't beste kunnen raden. U begrijpt, dat wij geen medicijnen aan de menschen kunnen gaan voorschrijven.

C. E. v. d. H. te B. Dank voor de toezending van het reclame-materiaal. Wij zullen het in het Maandblad memoreeren.

Dr. v. L. te U. Reeds van vele zijden werd ons dit ergerlijk drukwerk toegezonden. Indien de plaats het toelaat zullen we in 't Mei nummer nog eens de aandacht hierop vestigen.

H. B. te S. Hoewel het zéér op prijs gesteld wordt, dat ge ons op de hoogte houdt omtrent dergelijke lezingen, zagen wij voor een volgende keer gaarne, dat gij ons wat vroeger waarschuwde. Wij zouden dan mogelijk met succes kunnen trachten maatregelen te doen treffen. Voor dit geval was dat hier te laat.

Wordt lid van de
Vereeniging tegen
de Kwakzalverij.

DE KWAKZALVERSMIDDELEN

HUNNE INHOUD EN DE GEVAREN DIE BIJ HET GEBRUIK DREIGEN,

volgens analyses, gedurende 50 jaar gemaakt voor de VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ. (Uitgave van 1931).

Prijs voor leden f1.25, franco per post f1.37, voor niet-Leden f1.50, franco per post f1.64

Aan te vragen bij den Secretaris-Penningm. den Heer N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis, Postg. 32237, Amsterdam

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van Dr Ph. A. COPPENS.

Bestuur der Vereeniging: Dr. C. J. BRENKMAN, Arts te Amsterdam, voorzitter; Mr. M. D. K. S. VAN LIER, Rechter te Amsterdam, lid van het Dagelijksch bestuur; C. G. BAERT, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's Gravenhage; Mr. W. P. R. BOUMAN, Oud-Officier van Justitie te 's Gravenhage; Mr. A. A. CNOPIUS, Procureur-Generaal te Arnhem; Dr. Ph. A. COPPENS, Apotheker Gem. Ziekenhuis, Bergweg, Rotterdam; Mr. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O.M. bij Kantongerecht te Leiden, te Noordwijk aan Zee; Mr. J. J. PLUGGE, Subst. Griffier te Rotterdam; Mej. J. C. RESSING te Delden; Mr. H. B. DE BRUYES TACK, Ambtenaar O.M. te Alkmaar; G. E. WINDEMÜLLER, Arts te Vaassen; N. KEULEMANS, Apotheker Binnen Gasthuis te Amsterdam, Secr.-Penningmeester.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING f 3.—
Ieder lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex. ter gratis verspreiding.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur:
BERGSCH LAAN 167a, Rotterdam.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDBLAD franco per post f 2.—

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM
POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237

Advertenties 1—6 regels f 1.55, elke regel meer f 0.25.

Adres voor advertenties: N.V. DE DORDRECHTSCHHE DRUKKERIJ
EN UITGEVERS MAATSCHAPPIJ, Grootekerkplein 5, Dordrecht
Telefoon No. 3341. Postcheque en Girorekening 44060.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur:

Adresverandering Redacteur.

In memoriam C. Nannes Gorter.

Hoofdartikel: Over eenige methoden in de kwakzalverij, door G. E. Windemüller. VI. Geneesmiddelgebruik op eigen houtje.

Mededeelingen van verschillende aard:

Huisvrouwen en Kwakzalverij. — Werk van Kwakzalvers. — Optreden van burgemeester tegen lezingen. — Gratis voetonderzoek. — Reclame voor geneesmiddelen in Afrika.

Rechtszaken: Genezen door Gebed.

Correspondentie.
Advertenties.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Het adres van den redacteur
Is thans Bergschelaan 167a
Rotterdam.

C. NANNES GORTER †

De vorige maand overleed de Heer C. Nannes Gorter, die van 1 Jan. 1906 tot 31 Dec. 1929 bestuurslid onzer Vereeniging is geweest.

Een oud bestuurslid schrijft ons:

Gaarne herdenk ik ons Oud-bestuurslid Nannes Gorter, die onze Vereeniging zoolang van dienst is geweest.

Als journalist een vergadering bijwonende bleek deze dokterszoon groote sympathie voor ons streven te hebben en trad dan ook later in ons bestuur.

Bij het 25 jarig bestaan der Vereeniging gaf hij uitgebreide verslagen in de pers en in Elseviers Tijdschrift.

In No. 44 van de 4e jaargang van „Het Leven”, gaf hij met de portretten van bestuursleden en redacteur een waardeerend bijchrift.

Mr. Cnopus was toen Ambtenaar van het Openbaar Ministerie in Alkmaar en een verwoed vervolger van Eilers; van de gerechtszittingen gaf Nannes Gorter getrouw verslag en hij deed dat zóó goed dat een volksblad in Alkmaar hem als redacteur aanzocht.

In Alkmaar en in Bergen heeft Gorter zich

zeer weten te onderscheiden, zooals bij zijn creatie is gebleken.

Namens het Bestuur:

de Secretaris,

N. KEULEMANS

OVER EENIGE METHODEN IN DE KWAKZALVERIJ.

door

G. E. WINDEMÜLLER.

VI.

GENEESMIDDELGEBRUIK OP EIGEN HOUTJE.

Het onderwerp, dat ons thans moet bezighouden behoort wel degelijk in deze serie thuis, al willen wij dadelijk zeggen, dat hier van bewust bedrog, van misdadig en gevaarlijk uitbuiten van anderer lijdén niet in die mate sprake is als bij den „beroeps”-kwakzalver.

Het gevaar dreigt hier van een anderen kant. De fabrikanten en verkoopers van geneesmiddelen, huismiddeltjes, en „specialités” (waarover nader) maken er slechts hun werk van, een handelsartikel te leveren, dat zij indien het niet of weinig vergiftig is, binnen zekere voorgeschreven grenzen vrij mogen verkoopen.

Voor al de aan geneesmiddelen verwante „versterkings-middelen”, die wij gemakshalve hieronder rekenen, zijn geliefkoosde objecten voor leverancier en koper, omdat hierbij zelden conflicten met de wet zijn te wachten.

Waarom moeten de geneeskundigen gekant zijn tegen dit dikwijls zoo onschuldig lijkend bedrijf? Wij willen trachten dit duidelijk te motiveeren.

Ten eerste: de meeste van deze middelen zijn te duur. Zij worden dikwijls keurig verpakt, van een sprekende of niet sprekende naam voorzien, wat alles een wonderdoend, suggestief, geheimzinnig cachet eraan verleent, en zij bevatten meestal slechts enkelvoudige of vermengde stoffen, die zonder het luxe-kleed dat oog en oor terwille van den omzet moet streelen, tot het gewone arsenaal van geneeskundige en apotheker behoort. De fabrikanten geven ze wel uit voor een „speciaal middel” en dit is dus de oorsprong

van het woord: „specialité”, — maar het speciale zit 'm in 't geheimzinnige en het dure! Er is hier dus geen sprake van bedrog: wie lust heeft te veel te betalen moet dat zelf weten! Echter: de koopers weten dat niet en dat is op z'n minst „bedriegelijk”; en wat van meer belang is: van elk ander artikel kan men luxe prijzen aanvaarden, van geneesmiddelen, die lijdén moeten verzachten, niet!

Ten tweede: de groote beginsel-fout is het onoordeelkundig aanwenden van soms lang niet onschadelijke middelen — ik noem aspirine, broomzouten, veel-alcoholhoudende bloedsterkende en zenuwstillende middelen enz. — op eigen houtje, zonder dat de gebruiker kan beoordeelen of ze dienstig voor hem zijn.

De „patiënt” kwakzalft hier dus zelf, maar het staat vast, dat wanneer het gevaar van het zelf-knoeien beter werd ingezien ook door de overheid, de gelegenheid om bij apothekers en drogisten van alle mogelijke en vooral onmogelijke middeltjes te koopen tot het uiterste zou kunnen worden beperkt. Zooals het nu is vervalten, hoewel dat officieel verboden is, dezen maar al te veel in het euvel, van allerlei aan te raden: dit ligt buiten hun bevoegdheid natuurlijk maar het gebeurt stellig maar al te veel.

Ten derde: wie op grond van zijn meening, de „kleinigheid” die hem mankeert te kunnen „genezen” met een „huismiddeltje” zoo blijft haspelen, loopt gevaar een ernstig lijdén te verwaarloosen en tijd te geven, voor deskundige behandeling niet meer vatbaar te maken!

Wij zouden eigenlijk talloze specialités, talloze met veel reclame gelanceerde middeltjes tegen hoest, „zenuwen”, talloze versterkende middelen, en nog vele andere tegen verschillende kwalen en aandoeningen aanbevolen middelen kunnen opsommen. Wij zullen dat echter niet doen, omdat men dan soms mocht meenen, dat niet-genoemde dan wel erg goed zullen zijn; maar ook, omdat wij geen reden hebben, fabrikanten en leveranciers in bijzonderheden oraangenaam te zijn, in deze artikelen, die een objectief instruerend karakter hebben. Bovendien kan men elders volledig kennis nemen van in Nederland gebruikelijke kwakzalvers-middelen en handverkoopmiddelen uit het bekende zeer aan te bevelen boekje: „De Kwakzalversmiddelen” bewerkt door Arts E. J. Abrahams en door onze vereeniging uitgegeven.

Wat wij wel willen doen, is waarschuwen tegen het roekeloos koopen van zoowel specialité's als huismiddeltjes en echte kwakzalversmiddelen. Want de leek **onderscheidt niet**.

Hij koopt lustig een middel, dat niet kan geven wat het belooft: dat is een echt kwakzalversmiddel.

Hij koopt graag een smakelijk verpakt, zeer duur versterkingsmiddel, dat vervangbaar is door goedkope dagelijksche voedingsmiddelen of door de oorspronkelijke goedkope grondstoffen. Hij koopt onnadenkend dure „specialité's" die, zonder kwakzalversmiddel te zijn, omdat ze inderdaad de werking hebben die ervan wordt verkondigd, te vervangen zijn door goedkope gelijkwaardige producten.

Dit alles kan de leek niet onderscheiden! Dit alles gelooft de leek zelfs niet: hij weet en snapt niet, dat deze „geneesmiddelhandel" niet anders is dan „handel", die men als zóódanig niemand kwalijk neemt, — maar waarin het onredelijke en verwerpelijke element zit van de speculatie op zekere mate van noodtoestand: ziekte-gevoel!

Wij willen tenslotte het verwijt, dat ons dikwijls wordt tegengevoerd, dat „die dokters natuurlijk hun eigen standie hooghouden en aanbevelen", van te voren ontzenuwen!

De particuliere, gegoede patiënt kan voor zijn geld veiliger deskundige hulp inroepen, de geneesheer van onzen tijd zal hem niet uitbuiten!

De ziekenfondspatiënt behoeft zelfs geen rekening te houden met geld-kwestie's: hij kan binnen gepaste grenzen alles krijgen wat noodig is; de gepastheid van die grenzen doelt juist op ongepaste luxe-middelen, die in geen enkel ziekenfonds worden toegestaan wanneer er gelijkwaardige andere zijn!

En dan is er nog iets: de leek leere beseffen, dat het slikken van als-maar medicijnen vaak overbodig is! Wanneer zijn dokter op goede gronden eenig middel onnoodig acht, zal hij hem niets geven dan goede raad en opmontering! Het is treurig genoeg, dat „men" zoo happig is op medicijnen, dat elk begrip van een behandeling zonder tastbaar geneesmiddel vrijwel ontbreekt! Het gevolg daarvan was vooral vroeger, dat de dokter om zijn patiënt tevreden te stellen en om zoo mogelijk invloed te kunnen verwachten van zijn advies, ondersteuning met een drankje of zoo in elk geval toepaste! Een soort limonade drankje voor de eetlust of „bloedzuivering", was gauw gegeven! Dat daardoor echter het zweren bij „medicijnen" in verkeerde banen is geleid, staat voor ons vast!

Dat dus het verslinden van allerlei poespas zonder oordeel, waarbij men naast mogelijk goed effect de mogelijke nadeelen kent, de onvoorwaardelijke afkeuring der geneesheeren verdient, zal nu wel duidelijk zijn: alleen het belang der menschheid hebben wij daarbij op het oog!

Treedt dus niet zelf op als kwakzalver over Uw eigen lichaam!

Zeer lichte ongesteldheden genezen heusch wel zonder dokter en zonder voor U onberekenbare middelen! En doen ze dat niet heel spoedig, wel, dan zijn het geen „lichte" ongesteldheden, en mag niemand de verantwoordelijkheid dragen, zonder deskundige voorlichting aan het knoeien te gaan met onze zoo kostbare gezondheid!

Mededeelingen van verschillenden aard

HUISVROUWEN EN KWAKZALVERIJ.

Natuurlijk zal de Huisvrouw vijandig staan tegenover de kwakzalverij, al was het alleen maar om het geld dat aan deze volkskanker wordt weggesmeten. Doch ook om andere redenen verzet zich het gemoed van de huisvrouw tegen het gaan naar kwakzalvers. Als de eerste verzorgster der zieke huisgenooten, weet zij er van mee te praten, dat goede en tijdig ingeroepen geneeskundige hulp het gezin tegen het doorwoeken van ziekte kan behoeden, terwijl daartegenover het knoeien op eigen houtje zoo dikwijls tot ernstige ziekte en tot den dood leidt.

Eén onzer lezeressen, die in één der afdeelingen van de Ned. Vereen. van Huisvrouwen op den voorgrond treedt, oppert het denkbeeld of het niet wenschelijk zou zijn ons Maandblad te adverteeren in het tijdschrift van bovengenoemde Vereeniging.

De goede bedoeling van dit advies stellen wij op hoogen prijs; vooral het feit dat een vrouw actief aan onzen strijd wil deelnemen is bijzonder toe te juichen; de vrouwen toch zijn zoo dikwijls de meest belanghebbenden bij een goed georganiseerde strijd tegen de kwakzalverij. Maar zou dan deze Huisvrouwen-organisatie niet zelve een rubriek in haar blad openen, waarin regelmatig voorbeelden worden aangehaald van de schade, die door den kwakzalver wordt te weeggebracht; een rubriek, waarin de leden haar ervaringen eens kunnen toelichten en waarvoor wij natuurlijk heel graag advies zullen geven.

Onze vereeniging, met haar zeer bescheiden middelen, kan natuurlijk geen advertentiecampaagnes voeren, die dan daarenboven in het niet zouden vallen bij die van de groote en kleine kwakzalvers. De 33.000 leden, die de Ned. Ver. van Huisvrouwen telt, kunnen het best overtuigd worden van het nut van onzen strijd en van de noodzakelijkheid daaraan mee te doen, wanneer uit haar midden vrouwen naar voren komen die door het woord en door de pers haar medeleden tot dien strijd opwekken.

Wij hopen spoedig in het genoemde maandblad de nieuwe rubriek te kunnen begroeten.

B.

WERK VAN KWAKZALVERS.

De reclame, soms bestaande uit allerlei onzin voor door hen in den handel gebrachte mengseltjes, wordt door vele kwakzalvers voor een zoodanig onfeilbaar middel gehouden, dat zij zich niet ontzien hetzelfde reclamegeschreeuw toe te passen voor verschillende door hen gemaakte kruidenmengseltjes en die ter genezing van ziekten en gebreken, tegen een flinken prijs aan te bevelen.

Anderen, meestal winkeliers, hebben besloten kwakzalversartikelen wel te verkoopen, want die zijn in voorraad en geven een behoorlijk winstje. Maar zij oordeelen dat reclame met beleid en onderscheid behoort te geschieden, niet met belachelijke domheid.

Zij lezen dan ook dikwijls reclame-annonces waaraan zij zich ergerden en toch bij nadenken ook moesten lachen, trots de domheid.

Zoo was er een advertentie waarin men een moeder laat schrijven:

Drie maanden geleden was mijn dochter er slecht aan toe. Ze had herhaaldelijk huilbuien en was terneergeslagen. Dat was zoo drie maanden geleden. Nu is zij op-

gewekt en slaapt en eet uitstekend. Ze is een ander mensch.

Nu? Is dit nu om te lachen? Of niet? Maar hoe ernstig bedoeld! Natuurlijk is dat „een ander mensch worden" gevolg van het gebruik van een met veel drukte en geschreeuw in onzinnige advertenties aanbevolen middel, dat wordt gekocht en ingenomen!

In dezelfde advertentie, waarin de moeder meent goed te doen, door tweemaal op de verlopen drie maanden van haar dochter te wijzen, zegt een ander, die belang heeft bij de verkoop der middeltjes:

De meest voorkomende oorzaak van neerslachtigheid is hardlijvigheid, het vervelende is, dat men zelf maar zelden merkt dat men aan deze kwaal lijdt. 't Gevolg is een ophooping van schadelijke stoffen, die de gezondheid ernstig benadeelen.

Nu is het wel zoo, dat veel menschen de praatjes, die als advertentie worden geplaatst graag lezen, omdat zij die leuk vinden en weten, dat er meestal redenen zijn om te lachen. En er zijn toch ook wel eens goede raadgevingen, want wie zou er nu ooit gedacht hebben dat hij lijdende kan zijn aan hardlijvigheid zonder daar iets van te merken?

Zeker, men voelt zich een beetje neerslachtig, althans dat zegt de advertentieman. Later meent men een beetje pijn in de lendenen te voelen en dan!! Waarom zou men zoo'n artikeltje niet probeeren?

Natuurlijk wordt het besproken en aanbevolen middeltje gekocht, de koopers en gebruikers hebben wel een strop, maar daar zeggen zij niets van tegen anderen, omdat zij niet uitgelachen willen worden.

Zeker, er zullen wel eens gevallen voorkomen, die het aangekondigde geneesmiddel moet bestriden en ook bij het gebruik succes heeft. Ja, maar dat succes is geen gevolg van de uitstekende werking van het kwakzalversmiddel, of liever van de niet tegen te spreken goede gevolgen van het gebruik. Het is alleen een bewijs, dat de gebruiker niets mankeerde, dat hij tot koopen en gebruik werd bewogen door het lezen van de opschepperige advertentie en zoo dom was, dat hij niet begreep, als hij ziek was, dat toch zeker eerst een dokter zou moeten worden geraadpleegd. Men gaat toch geen middeltje gebruiken, in den handel gebracht door iemand, die wel eens heeft vernomen dat zijn middeltje wel gevraagd wordt, vooral goed opbrengt, maar ook dat het geen kwaad doet. De gebruikers kent hij immers niet! Geen gevaar!!

Hoe en op welke wijze de uitvinder is te werk gegaan, dat zijn geheimen. Veel drukte en reclame brengen veel geld op. Beterschap? Er valt niets te beteren, want ze mankeeren niets!

Ook zijn er medicijnen, die een of andere ziekte, lastig gevoel, dan wel ongesteldheid bestrijden, zelfs verjagen of beteren.

Maar zulke medicijnen moeten worden voorgescreven door een persoon, die den gebruiker van het middel heeft onderzocht, dus een dokter.

Men volgt niet den raad van iemand, die het doet voorkomen alsof hij iets weet van ziekten en dan verkondigt, dat alle menschen bij een ziekte dezelfde gewaarwordingen voelen, dezelfde lichaamsbouw en inwendig dezelfde afwerking hebben, dus vanzelf ook bij ziekten en ongesteldheid dezelfde medicijnen kunnen gebruiken.

Zij die op deze manier over bestrijding van allerlei ziekten bij de menschen denken en ook handelen in het nadeel van lijdens, of door reclame het veel te dure mengseltje als medicijn trachten aan te smeren, dat zijn de goede werkers, niet

voor het mensdom, maar voor domme menschen en vooral voor hun eigen portemonnaie. Dat zijn de KWAKZALVERS. W. H. B.

OPTREDEN VAN EEN BURGEMEESTER TEGEN Z.C. RADIUM-LEZINGEN.

Wie volgt dit voorbeeld?!

De volgende waarschuwing werd door Mr. J. A. van Tienhoven, burgemeester der gemeente Hoek (Z.), ter kennis gebracht aan de inwoners zijner gemeente.

WAARSCHUWING.

Naar aanleiding van een aan de inwoners van Hoek toegezonden uitnodiging tot het bijwonen van een lezing met lichtbeelden te houden op Maandag 23 April 1934 in het Hotel Nieuwlink alhier door „de Algemeene Radiumcentrale” gevestigd te Amsterdam — Zuid van Eeghenstraat 26, heb ik inlichtingen ingewonnen bij de Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Namens deze werd mij medegedeeld, dat op het oogenblik enkele Maatschappijen zich bezig houden met den verkoop van radiumhoudende artikelen o.a. bekers tegen prijzen van f 30 en f 40 en compressen tegen prijzen van f 12.50 en f 14. Deze zijn onderzocht geworden door Dr. den Hoed van het Kankerinstituut. Diens bevindingen waren, dat werkelijk radium in die bekers en compressen aanwezig was, doch dat de waarde in geld niet meer bedroeg dan een paar kwartjes. Verder werd tensterkste gewaarschuwd tegen het gebruik van radiumhoudende middelen zonder tusschenkomst van een dokter. Mag ook radium behandeling in bepaalde gevallen bevorderlijk zijn tot genezing van zieken, in den regel zal eene behandeling zonder dokter de patiënten meer schaden dan goed doen. Inderdaad zijn er menschen, die er veel kwaad van hebben ondervonden.

Door professor Clay, hoogleeraar in de Natuurkunde en dus niet in de medicijnen, is geconstateerd, dat radium in de aangewende middelen zich bevindt. Echter heeft die professor zich niet uitgelaten omtrent de geneeskraft dier middelen, waar toe hij niet bevoegd zou zijn en evenmin omtrent de financiële zijde van een en ander. Zijn advies in dezen is dus zonder waarde en het noemen van zijn naam werkt misleidend.

In verband hiermede acht ik het als Burgemeester mijn plicht de inwoners daarvan in kennis te stellen en in het bijzonder hen te waarschuwen tegen het bij voorbaat laten betalen van de behandeling, hetgeen in gemeenten in Westelijk Zeeuwsch-Vlaanderen geschied is.

De Burgemeester van Hoek,
J. A. VAN TIENHOVEN.

Uit de correspondentie, die hierover met onze secretaris werd gevoerd blijkt, dat de heer van Tienhoven nog trachtte met de hulp der Terneuzensche Courant grootere bekendheid aan zijn vermanende woorden te geven. Tot onze groote verwondering weigerde de redactie opname van de ingezonden waarschuwing. Dit pleit niet voor de opvattingen van genoemd blad. Des te meer beteekenis heeft 's burgemeesters optreden. Het is te wenschen, dat dit voorbeeld navolging mag vinden.

GRATIS VOETONDERZOEK.

Naar aanleiding van een advertentie, die wij hier afdrucken, ontving ons secretariaat een

waarschuwend schrijven namens het bestuur van het Nederlandsch Genootschap tot bevordering der voetverzorging. Aangezien aankondigingen van dien aard zooals in deze advertentie uitgesproken, meer voorkomen, achten wij het voor onze lezers belangrijk genoeg de mededeeling van genoemd bestuur ter hunner kennis te brengen. In het vervolg weet men dus ook tot wien men zich wenden kan voor inlichtingen.

Gratis Voetonderzoek

Dr. W. SCHOLL,
Voetspecialist

houdt bij ons ZITTING

DINSDAC 10 APRIL 1934, van
9—12 en van 2—6 uur.

Voetonderzoek gratis en zonder verplichting tot koopen. Installaties voor voetbehandeling aanwezig in onze aparte afdeling.

J. C. DIDERICH HOOG DER A 16

Telefoon 2036.
GEDIPL. VOETKUNDIGE.

Mijne Heeren,

Het bestuur van het Nederlandsch Genootschap tot Bevordering der voetverzorging, vroeger genaamd: Nederlandsch Genootschap voor Voetspecialisten, Amsterdam, neemt hiermede de vrijheid, het volgende onder Uw welwillende aandacht te brengen:

In het Nieuwsblad v.h. Noorden d.d. 7 dezer komt bijgaande advertentie voor van de fa. J. C. Diderich, 16, Hooge der A, Groningen.

Hierin wordt o.a. aangekondigd: „Dr. W. Scholl, voetspecialist, houdt zitting bij ons”.

Op den bedoelden zittingsdag was niet Dr. Scholl, doch een magazijnbediende van de fa. S. Kogel, handelende in schoenmakersfournituren, Amsterdam, Singel No. 111 aanwezig, die den op deze advertentie om hulp komende patiënten steunzolen verkocht.

Genoemde magazijnbediende houdt in meerdere zaken in Nederland zitting, waarbij het publiek in de waan wordt gebracht, door een medicus geadviseerd en behandeld te worden.

Ons Genootschap, dat vorig jaar werd opgericht met het doel de voetverzorging te bevorderen en misbruiken, misleidingen en kwakzalverij tegen te gaan, heeft zich ook als taak gesteld, krachtig tegen handelwijzen als bovenvermeld op te treden, zoodra de Koninklijke Bewilliging op de statuten zal zijn verkregen, welke binnen afzienbaren tijd wordt verwacht.

Het door ons signaleerde geval is echter van dien aard, dat wij meenen dit reeds thans onder Uw aandacht te moeten brengen, terwijl wij een schrijven van gelijke strekking hebben gezonden aan:

Faculteit voor Geneeskunde te Groningen.
den heer Hoofd-Commissaris van Politie te Groningen.

Mij tot Bevordering der Geneeskunde in Nederland, afd. Groningen.

Nederl. Mij tot Bevordering der Geneeskunde, Amsterdam.

Hoogachtend,

Het Bestuur van voornoemd Genootschap.

RECLAME VOOR GENEESMIDDELEN IN AFRIKA

Voor velen der lezers zal het niet geheel bekend zijn op welke intensieve wijze bij onze Zuid-Afrikaansche broeders de „geneesmiddelen” worden aangeprezen in de periodieken. Ter illustratie volgt hieronder de inhoud van een halve advertentiepagina uit „Die Huisgenoot”, ons welwillend daartoe afgestaan door den heer Gerit Bakker, te Nijlstrom.

SUIKERSIEKTE sal, as dit verwaarloos word, tot chroniese ongesteldheid ontwikkel. Stylin haal alle oortollige suiker uit die Urine, vernuwe die weefsels en bou die gestel op. Verbetering volg dadelik. Nuwe lewe! Nuwe Lewenslus! Geen geval is hopeloos met Stylin nie. Prys 14/6 posvry. Dit word verkoop met 'n waarborg van geld terug as 'n proefneming nie bevredigend blyk nie. H. Crowden Medicines, Postbus 4043, Johannesburg. 1/12/A

KLIERBEHANDELING. - As u afgemat, bloedarmoedig is of voor u tyd oud voel, sal Crowden-kliertablette u hele gestel herverlewendig. U sal blakende gesondheid, krag en die lewenslus van die jeug herwin. 'n Eenvoudige, natuurlike Klierbehandeling. Geen skadelike bestanddele nie. Prijs 17/6 posvry. Word verkoop met 'n waarborg van geld terug as 'n proefneming nie bevredigend blyk nie. — H. Crowden Medicines. Postbus 4043, Johannesburg. 1/12/A

OOGLYERS.— Regte Oëgeneesmiddel vir blindheid, pèrels, wit vlekke, ens. Meer as 1,000 getuigskrifte. Advies gratis aan amal.—E. L. Ewen, Bus 976, Durban. 14/4/52

TANDE.—Lelike, gevlekte, geel of swarterige tande word spierwit gemaak met Nomoa-Stain Whitener. Dit maak u tandvlies ligroos en gesond. Veraangenaam die asem en vernietig alle kieme. Gewaarborg onskadelik.—Prys 3/6 posvry, van H. Jeppe, Subway Pharmacy, Postbus 5626, Johannesburg. 1/12/A

BITTERBLAAR, Afrika se Geneesmiddel vir Suikersiekte, Verlore Eetlus, swak Senuwees en 'n uitstekende versterkingsmiddel vir algemene, liggaamlike swakhede. Stuur 'n poswissel van 5/6 vir 'n maand se voorraad. — Thos. Wardley, Apotheker, Bedford, K.P. 24/11/TK

ROOKGEWOONTE.—Hierdie hunkering kan maklik ontslae van geraak word deur die Crowden-anti-rookbehandeling te ondergaan. Dit dryf die nikotien uit die gestel uit, streef en bou die senuwees op. Dit knap die gestel op, verban te-neergedruktheid en die hunkering na tabak. Normale gesondheid word spoedig herstel.—Prys 16/6 posvry, van H. Crowden Medicines, Postbus 4043, Johannesburg 1/12/A

KATAR.—As u neus gedurig loop, as slym agter in die keel of soortgelyke simptome u hinder, is u in die kloue van dodelike katar. Die kieme wat hierdie siekte veroorsaak, sal stadig die gestel vergiftig, duiseligheid, hardhorigheid, gelagtigheid, hoofgerase, verlies van gewig en eetlus, hoofpyn, moegheid — en selfs tering meebring. Beskerm uself teen hierdie gevare deur die Crowden-katarbehandeling te gebruik, wat met sukses selfs in die hardnekkigste gevalle gebesig is. Prys 14/6 posvry, wat terugbetaal word as 'n proefneming nie bevredigend blyk nie. — H. Crowden Medicines, Postbus 4043, Johannesburg 1/12/A

FUISIES.— Vlekke, Swartkoppies, Rooi Sere en ander Velontsierings word blywend deur Crowden se Bloedsuiwerende middel verban. Maak die bloed weer gesond en aktief deur alle onsuiverhede te verwyder. Geen verleentheid en lelke vel meer nie. — Prys 6/6, posvry van H. Crowden Medicines, Bus 4043, Johannesburg. S.I.A.

ASMA. — Normale, blakende gesondheid word spoedig teweeggebring met Asthmaline. Die vrees en ellende van Asma-aanvalle en Hooikoors word verwyder. Die terneergedruktheid en foltering word dadelik teengewerk en normale gesondheid word uiteindelik herstel. Duisende Suid-Afrikaners het blywende baat by Asthmaline gevind. Prys 7/6 posvry, wat ten volle terugbetaal word indien 'n proefneming nie bevredigend blyk nie. — H. Crowden Medicines, Postbus 4043, Johannesburg. 1/12/A

LYERS gebruik „Abelris Painex“-tablette, die wêreld se beste pynverligter. Eenvoudig merkwaardig vir hoofpyn, sinkings en alle senuweepyn. Ons waarborg om u geld terug te betaal as 'n proefneming u nie tevrede stel nie. 2/6 en 7/6 per bottel. — Uptons, Aptekers, Bloemfontein, of vra u apteker of handelaar om dit vir u te kry. 29/9/52

LEPTORMON. — Oortollige Vet Verdwyn as u die Duitse geneesmiddel Leptormon gebruik. Verlies van liggaamsgewig vind dadelik plaas sonder enige las op die hart. 'n Dosie tabletjies kos 10/-. As u bestel, meld asseblief of die Leptormon vir vrouens of mans moet wees. — Aurora -Maatskappy, Bus 4998, Johannesburg. (C)

KEATING se Pynvernietigingsalf. — Hierdie salf sal, as dit goed ingevryf word, tot die stywe en pynlike dele deurdring en die pyn onmiddellik stil selfs in bevalle waar ide bekendste geneesmiddels wat inwendig gebruik word, misluk het. Prys 1/6 vir 'n klein blikkie of 3/6 vir 'n groot blik. — Te koop by alle apteke of regstreeks van Keating's Medicines, Ltd., Posbus 641, Kaapstad. 13-10-A

SENUWEEPYN. — Hoofpyn, pynlike Vrouekwale en Rumatiek genees deur „Maxo“-poeiers. Prys 1/6 dosie (12 poeiers). Verkrygbaar by alle takbesighede van Lennon Beperk, Aptekers, en by algemene handelaars of van Lewis, Fabrikant -apteker (Vervaardiger), Potchefstroom 3/11/26

RUMATIEK GRATIS GENEES.— Ek is doreo oortuig van dat ek 'n seker Suid-Afrikaanse geneesmiddel ontdek het vir Rumatiek, Lendepyn, Heupjig en dergelike kwale, selfs waar dokters nie kan help nie, dat ek 'n gratis proefmonster na enige lyer sal stuur. Stuur slegs 3d. seëls vir posgeld, ens., na: Mev. F. E. Andrews, Postbus 775, Pretoria. 26/8/TR

VIR Hardlywigheid en Slegte Spysvertering is daar niks so goed as „Innerclean Herbs,“ 'n kruie-lakseermiddel, nie. 'n Groot sukses in Amerika en Europa. 3/9 groot pak, posvry. — Fatti's, Bus 11v9, Johannesburg. 24/11/B

'N OORWINNING van die wetenskap oor Suikersiekte. Meer as 30.000 geneeshere in Indië gebruik „Pan-Melitus“ met uitslae wat voorheen ontmootlik gevind is — 'n seën vir lyers. „Pan-Melitus“ is veilige drinkgoed wat Insulin in sy uitwerking oortref en 'n gewaarborgde geneesmiddel is. Duisende getuigskrifte van dankbare gebruikers. Bottel bevat 100 pille. Prys 21/- posvry. Kontant met bestelling. Enigste agent vir Suid-Afrika: Madam Serguson, Breestraat 239a, Johannesburg. 10/11/A

JEUKESIEKTE. — „Pruritus“ veroorsaak 'n aanhoudende geuek meestal aan die dele rondom die fondament, net in die Endelderm en tussen die bene. So 'n onuithoudbare geuek maak die lewe bitter. Vir onmiddellike verligting moet Analene aangemeer word. Die toestand verander dan oombliklik! Analene kis 3/6 per bottel bij aptekers of posvry van Norwood Coaker, Mediese Fabrikante, Posbus 39, Ladybrand. 15/12/B

MOEILIKE URINERING. — Vergroting van die Blaaspypklieër druk gewoonlik die Blaaspyp toe by ouerige mans, sodat hulle beswaarlik kan water. Operasies is meestal onbevredigend. Prostait-Pille gee onmiddellik verligting omdat hulle spesiaal berei is vir hierdie kwaal. Prostait-Pille kos 5/- per 100 pille by aptekers (minder word nie verkoop nie) of posvry van Norwood Coaker, Mediese Fabrikante, Posbus 89, Ladybrand. 15/12/B

RECHTSZAKEN.

GENEZEN DOOR GEBED.

De Hooge Raad heeft arrest gewezen in de zaak van J. H. C. V. te Amsterdam, die door de rechtbank aldaar wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde is veroordeeld tot 7 dagen hechtenis. De Hooge Raad heeft dit cassatieberoep verworpen op grond o.m., dat de door V. verrichte handelingen, t.w. het gaan zitten tegenover den patiënt, die op een door V. gehouden zitting genezing kwam zoeken voor reumatiek en het maken van bewegingen naar het lichaam van den patiënt zonder dezen aan te raken — welke handelingen onder deze omstandigheden de werkelijke of voorgewende strekking hadden om een genezende werking op den zieken mensch uit te oefenen — terecht zijn beschouwd als uitoefening der geneeskunst, voorts, dat moet worden aangenomen, dat het beweerde bidden niet betrekking heeft op de bewezen verklaarde bewegingen, welke V. naar het lichaam van den patiënt maakte; dat de vraag, of het voor een ander door gebed genezing afsmeecken zou vallen onder het verschaffen van geneeskundigen raad of bijstand, welke vraag, naar 's Hoogen Raads oordeel ontkennend moet worden beantwoord, hier niet aan de orde is en door V. niet aan de orde kon worden gesteld, omdat zij niet terugslaat op de bewezen verklaarde handelingen.

CORRESPONDENTIE.

H. G. v. d. S. te A. a. d. R. Naar aanleiding van Uw verzoek het volgende:

Persoonlijk hebben wij geen ervaringen omtrent de kunde en kennis van de door U genoemde dame te N. Uit uw beschrijving evenwel kunnen wij met groote zekerheid opmaken, dat U aan het verkeerde adres bent. Wij raden U ten sterkste deze behandeling te staken. Vertrouwt in dezen op uw huisarts. — Over het Instituut v. Wernik te Rotterdam, verschenen in ons blad verschillende malen opgaven, die nu juist niet het vertrouwen in de werkzaamheden ervan versterkten. Zoo vinden we in No. 4, 1933 een uitspraak van het kantongerecht te Rotterdam, waarbij Adolf Wernik, „vegetarisch-propagandist“, die reeds enige keeren geldboeten kreeg, veroordeeld werd tot een hechtenisstraf van viermaal 14 dagen. Dit zal U wel voldoende zijn dunkt ons.

W. H. B. te V. Gaarne nemen wij Uw stukje op. We hopen, dat U weer geheel hersteld mag zijn en wenschen U verder het beste.

Mr. A. A. C. te A. Dank voor uw bericht. Een der brochures was reeds besproken in het Maartnummer '34. Den belangstellenden inzender werd een exemplaar toegezonden.

Dr. H. W. v. R. te D. Aan uw verzoek zal worden voldaan. Wij kunnen ons een dergelijke verwickeling voorstellen. U krijgt dus t.z.t. nog tevoren inzage.

Anonymus te R. Uw toezending der uitnodiging in dank ontvangen. Wij stellen het bij eventuele herhaling op prijs uw naam te mogen vernemen. De overplakte „arrond-schoolelzenier“ maakt 't ons onmogelijk U rechtstreeks te bedanken.

Dr. J. F. M. F. v. H. te Z. De Katholieke Illustratie, die U ons stuurde geeft inderdaad heel wat stof tot kritiek. Het is U evenwel bekend, dat, hoe juist overigens uw kantschriften zijn, de meeste van deze advertenties niet vallen onder die soort van kwakzalverij waar wij momenteel veel tegen beginnen kunnen. Dit soort „bedrog“ valt de meesten niet eens op.

Mogelijk kunnen zij t.z.t. dienst doen.

Wordt lid van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Gediplom. Verpleegster

53 jaar. Gezond en flinke huishoudster, zag zich gaarne **GEPLAATST** aan 't hoofd van gezin bij dame of heer, waar verpleging noodig is. Reeds veeljarige practijk op dat gebied. Is ook geneegen dergelijk iemand bij zich aan huis te nemen, ter verzorging.

Br. Bureau Dordrechtsche Drukkerij en Uitgevers Maatschappij te Dordrecht. Grootkerksplein 5 onder Letter A.

Wordt lid van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

DE KWAKZALVERSMIDDELEN

HUNNE INHOUD EN DE GEVAREN DIE BIJ HET GEBRUIK DREIGEN,

volgens analyses, gedurende 50 jaar gemaakt voor de VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ. (Uitgave van 1931).

Prijs voor leden f 1.25, franco per post f 1.37, voor niet-Leden f 1.50, franco per post f 1.64

Aan te vragen bij den Secretaris-Penningm. den Heer N. KEULEMANS, Apteker, Binnengasthuis, Postgiro 32237, Amsterdam

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van Dr. Ph. A. COPPENS.

Bestuur der Vereeniging: Dr. C. J. BRENKMAN, Arts te Amsterdam, voorzitter; Mr. M. D. K. S. VAN LIER, Rechter te Amsterdam, lid van het Dagelijksch bestuur; C. G. BAERT, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's Gravenhage; Mr. W. P. R. BOUMAN, Oud-Officier van Justitie te 's Gravenhage; Mr. A. A. CNOPIUS, Procureur-Generaal te Arnhem; Dr. Ph. A. COPPENS, Apotheker Gem. Ziekenhuis, Bergweg, Rotterdam; Mr. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O.M. bij Kantongerecht te Leiden, te Noordwijk aan Zee; Mr. J. J. PLUGGE, Subst. Griffier te Rotterdam; Mej. J. C. RESSING te Delden; Mr. H. B. DE BRUYES TACK, Ambtenaar O.M. te Alkmaar; G. E. WINDEMÜLLER, Arts te Vaassen; N. KEULEMANS, Apotheker Binnen Gasthuis te Amsterdam, Secr.-Peningmeester.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING f 3.—

Ieder lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex. ter gratis verspreiding.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzoekt.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: BERGSCHEN LAAN 167a, Rotterdam.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDBLAD franco per post f 2.—

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Peningmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM
POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM. No. 32237

Advertenties 1—6 regels f 1.55, elke regel meer f 0.25.

Adres voor advertenties: N.V. DE DORDECHTSCHEN DRUKKERIJ EN UITGEVERS MAATSCHAPPIJ, Grootekerkplein 5, Dordrecht
Telefoon No. 3341. Postcheque en Girorekening 44060.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur:

Nieuwe leden. Jaarverslag 1933.

Hoofdartikel: Controle op de aanprijzing van geneesmiddelen en geneeswijzen.

Mededeelingen van verschillende aard:

Nog eens: Geheimen ontsluit! — Timm-advertenties en artikelen. — Gratis Voetonderzoek. — Schade door haarverf

Rechtszaken: Onbevoegd uitoefenen der geneeskunde. Rekening en verantwoording der vereeniging over 1933

Correspondentie.
Advertenties.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Nieuwe Leden:

F. v. Bijsterveld, Amsterdam.

Dr. P. de Haan, Arts, Rotterdam.

Dr. M. Hommes, Arts, Rotterdam.

Mej. J. Louwaars, Apotheker, Arnhem.

G. M. Ritman, Arts, Oudewater.

De Secretaris-peningmeester,
N. KEULEMANS.

JAARVERSLAG 1933.

De vereeniging leed in het afgelopen jaar ernstige verliezen, door het overlijden van den waarnemenden voorzitter Mr. A. Lind en het sterven van onzen redacteur Herman van Gelder.

Beiden, jarenlang voor de vereeniging werkzaam, konden we noode missen en vooral het gemis van onzen redacteur was moeilijk te dragen.

Gelukkig was ons bestuurslid, Dr. Coppens bereid, eerst voorloopig, later definitief, zich met de redactie te belasten. Hij wordt op waardige wijze in zijn taak gesteund door het medebestuurslid Windemuller, die ons maandelijks van zijn zeer gaarne gelezen artikelen doet genieten.

In October overleed ons eerelid G. B. Schmidt, de vroegere secretaris-peningmeester.

De strijd tegen de kwakzalverij werd weer voortgezet; we moesten ons voornamelijk richten tegen de pseudo-wetenschappelijke reclame voor radium, hoogfrequentiestralen en aardmagnetisme, waarbij we de gewaardeerde hulp van zeer deskundigen mochten ontvangen; aan den anderen kant doken steeds meer kruidendokters op, die overoude, geheel vergeten kruiden

weer voor het voetlicht brachten.

De vele inlichtingen die redacteur en secretaris verstrekten, ook aan officiële personen en lichamen over allerlei methoden en middelen, bewijzen, dat onze vereeniging geen onbekende is en dat nog velen aan haar meening waarde hechten.

Met buitenlandsche zustervereeningen werd geregeld correspondentie gevoerd en konden over en weer waardevolle inlichtingen worden verstrekt.

De opheffing der Gezondheidscommissies aan het einde van het jaar berofde ons van ongeveer 60 betalende leden, maar tevens van ruim tienmaal zooveel personen, die ons Maandblad lezen en met den inhoud daarvan weer in hun kring invloed konden uitoefenen.

Het verzenden van een groot aantal circulaires om de leden der Gezondheids commissies te overreden persoonlijk lid onzer vereeniging te worden had slechts een zeer poover resultaat.

Uit de rekening en verantwoording, in dit nummer gepubliceerd, blijkt, dat de uitgaven de inkomsten overtroffen. Een opwekking om nieuwe leden te werven, is daarom hier op haar plaats.

De Secretaris-peningmeester,
N. KEULEMANS.

CONTROLE OP DE AANPRIJZING VAN GENEESMIDDELEN EN GENEESWIJZEN.

Onder dit hoofd kwamen onlangs in eenige der groote dagbladen artikelen voor, die wij hier niet onbesproken kunnen laten. De Maasbode zette er nog boven: **Een sociaal en hygienisch belangrijk werk.**

Een ieder, die min of meer oppervlakkig deze artikelen gelezen heeft, zal het met de hoofdzakelijke strekking, zooals deze tot uitdrukking komt in de titel van de Maasbode, zeker eens zijn. „Allen, die het wel met de volksgezondheid en volksveiligheid meenen, zal dit verheugen”, zoo schrijft professor van der Wielen in het Pharmaceutisch Weekblad. Inderdaad er bestaat een groote behoefte aan een dergelijke controle. Bij nadere beschouwing blijkt evenwel, dat er nog een andere betekenis te hechten is aan de genoemde uiteenzettingen der dagbladen. De beschikbare ruimte laat niet toe de artikelen in hun geheel over te nemen. Wij zullen dus moeten volstaan met een verkorte weergave. Het gevaar een en ander uit het verband te lichten zal daarbij onder oogen gezien worden.

Zooveel mogelijk zullen we dit hier vermijden.

De N. Rtt. Courant geeft haar artikel op de volgende wijze onderverdeeld: *De werkzaamheden van de desbetreffende Commissie.* Nadat hier is uiteengezet, dat de oplichterij en zwendelarij op het gebied van geneesmiddelen en geneeswijzen hand over hand toenamen en dat vele, dikwijls aan den zelfkant der maatschappij levende, personen zich opwierpen tot weldoeners der menschheid, waarbij het land overstromd werd met aanbiedingen van wondermiddelen, welke genezing konden brengen voor alle ziekten, volgt tenslotte de mededeeling der inmenging van de regering in 1925, waarbij een wetsontwerp door den betrokken minister werd ingediend. Dit bevatte bepalingen omtrent het met openlijke aanprijzing in het verkeer brengen van middelen tegen ziekten. Dit wetsontwerp werd later om andere redenen door de regering teruggenomen. Er resulteerde tenslotte uit de oprichting van de commissie van controle op de aanprijzing van geneesmiddelen. De Maasbode schrijft dien-aangaande de volgende regelen: (spatieering van ons, Red.)

„Het behoeft geen betoog, dat deze commissie dadelijk de medewerking verkreeg van alle vooraanstaande fabrikanten van geneesmiddelen.

Deze fabrikanten konden er immers slechts baat bij vinden, wanneer naast de aankondiging van hun meestal gepatenteerde artikelen, advertenties van minderwaardige producten geweerd werden. Was de medewerking uit de wereld der fabrikanten dus alleszins te verstaan, van meer belang was, dat al spoedig enkele groote dagbladen zich met de controle-commissie in verbinding stelden en geen advertenties inzake geneesmiddelen en geneesmethoden wenschten op te nemen, alvorens de commissie deze had gezien. Enkele bladen begonnen er mede en later besloot de „Nederlandsche Dagbladpers” dezelfde gedragslijn te volgen. Ook de periodieke pers wendde zich in tal van gevallen tot de commissie.

Deze medewerking van verschillende zijden was aanvankelijk geheel vrijwillig.

Het zij ons vergund aangaande deze laatste zinnen hier reeds het volgende op te merken.

Eet zal een ieder volkomen duidelijk zijn hoe belangrijk het feit te noemen valt, dat de fabri-

kanten van geneesmiddelen en de vertegenwoordigers van de groote dagbladen in dezen één lijn trokken.

Reeds eerder werd door ons evenwel op het euvel gewezen, dat daaruit niet alleen kan ontstaan maar noodzakelijk ontstaan moet. (Maandblad van November 1933). Het is n.l. praktisch niet hoelnijk, en zeker ook niet te verwachten, dat de motieven der genoemde categoriën steeds objectief blijven, om de doodeenvoudige reden dat zij beiden te veel belanghebbenden zijn. Dit nu is zeker bij de beoordeeling van zaken, behorende tot „sociaal en hygiënisch belangrijk werk,” niet de goede oplossing.

Wat verder de medewerking van de periodieke pers betreft, deze zullen wij aanstonds met een enkel voorbeeld illustreeren. In ieder geval is hiervan thans reeds dit te zeggen: hoewel het niet onaannemelijk is te achten, dat in tal van gevallen advies gevraagd werd, is het zeker, dat in vele andere gevallen dit niet geschiedde of dat hiermede een poover resultaat bereikt werd.

Bij de eerste werkzaamheden der commissie vermeldt nu verder het artikel in de N.Rtt.Ct. de samenstelling van dit college.

„De eerste voorzitter was de tegenwoordige minister van onderwijs, kunsten en wetenschappen, mr. H. P. Marchant. Thans treedt prof. mr. A. C. Josephus Jitta als zoodanig op. Eens per maand vergadert het bureau der commissie, dat met de eigenlijke controle op de advertenties is belast. In dit bureau, dat onder presidium van prof. dr. J. A. Veraart staat, hebben zitting dr. E. J. Buning, een medicus, de heer E. Monasch, een pharmacuut, de heer W. Sijthoff, als vertegenwoordiger van de Dagbladpers, mr. F. M. G. van Walsum, oud-secretaris der commissie en mevrouw W. Coster-Lemei, de tegenwoordige secretaresse. Voor zoover het secretariaat niet dadelijk advertenties afkeurt, worden deze door het bureau besproken. Dit bureau neemt dan, eventueel na medisch of pharmacuutisch advies, een beslissing.

Toen de commissie in den loop van enkele jaren het allergenste onkruid had uitgeroeid, kwam zij er vanzelf toe, wegen te zoeken, welke de controle nog meer effectief zouden maken. Het werk der commissie was in de eerste jaren uitsluitend regressief, dat wil zeggen, dat de aandacht der commissie gevestigd werd op advertenties, welke reeds opgenomen waren.

Bleek deze reclame ontoelaatbaar, dan werd het betrokken blad hierop geattendeerd en zond het secretariaat tevens aan alle leden van de Dagbladpers een kaart, waarop vermeld stond, dat de annonce i.c. niet voor publicatie in aanmerking zou kunnen komen”.

Het valt niet te ontkennen, dat wij uit dit alles een lofwaardig en zeker nuttig streven kunnen opmaken. Er staan evenwel in dit betoog onjuistheden vermeld, die niet na kunnen laten een verkeerden indruk bij de lezers ervan achter te laten. Wij zullen dit in de hieronder verder afgedrukte regels nader bezien. In beide Rotterdamsche bladen staat ongeveer hetzelfde op dit punt.

Daar de Maasbode iets korter in hare beschrijving is, nemen we daaruit dit gedeelte op.

We lezen dan: (cursivering van ons, Red.).

„In vollen omvang kwam deze preventieve controle echter eerst tot stand in 1932, toen de vereeniging „De Nederlandsche Dagbladpers en de „Nederlandsche Periodieke pers” besloten in samenwerking met den Bond ter behartiging van de belangen van fabrikanten en alleenverkoopers in het Pharmacuutisch bedrijf de commissie

krachtadig te steunen en alles in het werk te stellen om de geheele Nederlandsche pers op dit gebied te zuiveren.

In Juni 1932, tijdens de behandeling van het wetsontwerp op de artsij-bereidkunde werd overeengekomen, dat de bladen geen advertenties meer zouden opnemen, welke niet door de commissie waren goedgekeurd en van een stemmel voorzien. De Bond van Fabrikanten nam hierbij de voor zijn leden bindende beslissing, dat niet meer zou mogen worden geadverteerd in bladen, die zich niet houden aan de uitspraak der commissie.

Het initiatief van de Dagbladpers werd hier op waardevolle en krachtige wijze ondersteund door de sanctie van den adverteerdersbond.

Advertenties betreffende kanker, tuberculose, ruggengergstering, geslachtsziekten, vallende ziekten, nierlijden, hartlijden, stuipen, paralyse, leverlijden, suikerziekte en oogziekte zal men dan ook in onze bladen niet meer aantreffen, althans niet in de bladen van eenige importantie”.

Dit lezende en in het bijzonder het hier geursiveerde gedeelte, ontwikkelt 'n te fraai denkbeeld van de werkelijkheid. Onwillekeurig toch zal de leeken-lezer (en daarvoor waren toch deze artikelen bestemd), laten we beter zeggen „het lezende publiek”, hieruit opmaken, dat nu dus vrijwel alles wat kwakzalverij is uit onze bladen geweerd wordt, m.a.w. wat er nu nog te vinden is zal wel „safe” zijn. Deze gevolgtrekking die niet denkbeeldig is, is overigens al even onjuist als gevaarlijk. Men behoeft nu niet direct tot de „verdachtmakenden” te behooren waartegen, volgens de N. Rtt. Ct., Minister Marchant in 1932 zoo „fel van leer trok”, om dit in te zien.

Ter volledige oriëntering zullen we het gedeelte onder: „De commissie staat niet op exclusief medisch of pharmacuutisch standpunt” hier grootendeels overnemen. Hieraan gaat nog feitelijk vooraf: „Krachtadige steun van de Nederlandsche pers”, waarin een gedeelte voorkomt van het hierboven uit de Maasbode weergegeven stuk.

„Men heeft wel eens gesproken en gedacht over een algemeen verbod van regeeringswege en het valt natuurlijk niet te ontkennen, dat een zoodanige regeling bepaalde dingen vóór heeft op een regeling, otsproten aan het particulier initiatief, welke altijd min of meer een vrijwillig karakter draagt. Maar er is ook een andere kant aan de zaak en hierop vestigde de secretaresse, mevrouw Coster-Lemei, in een onderhoud met het Ned. Corr. Bureau over deze kwestie, de aandacht.

Zij zeide: „Ons Nederlandsche volk wil nu eenmaal voor kleine ongesteldheden een huismiddeltje hebben. Men moet nooit de illusie hebben dat men de kwakzalverij in ons land geheel kan uitroeien, ook niet, al verbiedt men de reclame er voor geheel en al. De kwakzalverij zou slechts des te weliger gaan tieren, maar dan in het duister en geheel ongecontroleerd. Zonder eenig toezicht zouden de diverse middelen hun weg vinden van fabrikant naar consument”.

Zij, die aansturen op een algemeen verbod van regeeringswege, hebben ook te de commissie verschillende malen in hun strijd betrokken. De voorzitter, mr. Marchant, heeft toen (het was in 1932) in de Tweede Kamer bij het wetsontwerp op de artsijbereidkunde een rede gehouden, waarin hij fel van leer trok tegen de verdachtmakingen, aan het adres der commissie gericht.

Er was namelijk beweerd, dat de commissie een instituut was, dat gehonoreerd wordt, omdat het door de kwakzalvers was opgericht, om erger —

een dreigend wetsontwerp — te voorkomen. Deze klanken werden vooral gehoord van hen, die uit groepsbelang of andere overwegingen de commissie strenger zouden willen zien optreden en alle niet-pharmacuutische middelen uit de kranten wenschten te weren. Zooals reeds uit de bovenvermelde doelstelling der commissie bleek, was dit juist niet haar standpunt. Zij vatte haar taak en arbeidsveld ruimer op.

De heer Marchant heeft toen opgemerkt, dat, al ware het juist, dat de oprichters der commissie voorzien hebben, dat, als uit hun eigen kring geen maatregelen genomen zouden worden, om excessen tegen te gaan, er een wet zou komen, welke wellicht hun ondergang zou worden, dit op zich zelf geenszins verwerpelijk is of afkeurenswaardig.

Het voortbestaan van de commissie bij een eventuele wettelijke regeling. Het zou daarom te betreuren zijn, indien deze commissie bij een eventuele wettelijke regeling niet ingeschakeld zou worden. Naar ons ter oore kwam, is er een wetsontwerp inzake de artsijbereidkunde binnen niet te langen tijd te verwachten en in dit wetsontwerp wordt een commissie van controle op de geneesmiddelenreclame voorzien.

Zal men de bestaande commissie nu, om de woorden van mr. Marchant te gebruiken, „met militaire muziek gaan begraven” of zal de regering profijt wenschen te trekken van den schaf van de ervaringen, welke de commissie heeft opgedaan en van de traditie, welke zij zich langzamerhand heeft weten te verschaffen?

In de commissie, welke zich belast heeft met de controle, heeft niemand zitting, die belang heeft bij den geneesmiddelenhandel. De beoordeeling der advertenties geschiedt door het secretariaat in alle gevallen, waarin zich geen moeilijkheden voordoen. Is dit wel het geval, dan beslist het bureau.

Ten slotte nog dit: Het publiek verkeert nogal eens in de meening, dat de commissie de artikelen, waarvoor zij de reclame toelaatbaar oordeelt, ook min of meer sanctionneert of voor de deugdelijkheid ervan instaat.

Niets is minder waar.

De normen voor de beoordeeling eener advertentie zijn uitsluitend de onschadelijkheid van het artikel, terwijl de aanpruizing ervan niet in strijd mag zijn met den door de commissie ingestelden leidraad.

Verantwoordelijkheid voor de meerdere of mindere geneeskrachtige werking der artikelen kan de commissie natuurlijk niet op zich nemen.

Wel tracht zij zich zoo goed en zoo breed mogelijk te laten voorlichten en werkt dan ook in een zeer prettige verstandhouding met den Gezondheidsraad, met verschillende hoogleeraren, met de Vereeniging voor Slechthoorenden en met het Genootschap voor Heilgymnastiek. In speciale gevallen werd het advies dezer instanties gevraagd en dit werd steeds met de grootste bereidwilligheid verstrekt”. Tot zoover de N. Rtt. Ctr.

In het genoemde artikel van het Pharm. Weekblad wordt reeds duidelijk gewezen op een zeker zwak gedeelte van dit betoog n.l. waar het gaat over de angst, die te lezen valt voor het eigen bestaan. De mogelijkheid is n.l. niet uitgesloten, dat bij het nieuwe wetsontwerp inzake de uitoefening der artsijbereidkunde, wordt voorzien in de controle op de geneesmiddelenreclame. Het is dan ook eigenlijk ondenkbaar, dat men daarbij het standpunt zou innemen een commissie te handhaven, of noodig te achten, ter rationeële

contrôle, die hoofdzakelijk uit direct-belanghebbers bestaat. Dit toch zou allerminst overeenkomen met een ruimere opvatting van taak en arbeidsveld!

Wij brengen onze lezers thans nog eens in herinnering een sprekend voorbeeld van de praktische uitwerking der genoemde maatregelen.

In het Maart-nummer van ons Maandblad (1934) komt n.l. het volgende voor.

Op waarlijk treffende wijze demoostreert ons de Nederlandsche Illustratie (6-1-34) het nut en de beteekenis van de meer dan eens genoemde controle Commissie. Vooreerst zien wij op den omslag onderstaande aankondiging prijken:

Voor advertenties op het gebied van geneesmiddelen staan onze kolommen slechts open, indien zij vooraf voorzien zijn van het stempel „Geen Bezwaar” tegen de plaatsing, afgegeven door de Commissie van Controle op het adverteeren van Geneesmiddelen en Geneeswijzen. Secretariaat: van Aerssenstraat 176, Den Haag.

Dit nu doet buitengewoon aangenaam aan. De zaak wordt echter van een zeker bijmaakje voorzien, nadat wat opletterder is kennisgenomen van de aanprijzingen, die zich rond deze geruststelling (!) bevinden.

Een lachende en een van-pijn-ineenkrimpende mijnheer trekken de aandacht der advertentielezers voor het „Kruschen Salts”, waarbij nog een klinkende aanbeveling van Mr. T. P. R., voorkomt, die in een toestand van „niet meer kunnen zitten of liggen” de bekende buurman „ontmoette”, die hem den goeden raad gaf toch vooral dit middel eens te probeeren

Verder een advertentie met „gratis informatie-coupon” van een breukverband-apparaat waarnevens het voldane contereitsel prijkt des uitvinders; Dr. E. Hoekstra's Hoestpillen en reclame van Purool worden door deze indrukwekkende reclames bijna over het hoofd gezien. „Schoonheid is Rijkdom” of wel de aanprijzing van de onschadelijke „methode Dr. Hufeland's Arts”, beste crème Arabia (met toebehooren!) staan toevallig aan de binnenzijde van dit blad.

Min of meer humoristisch doet te midden van „Oostersche spreekwoorden” en huishoudelijke practies, de raad der redactie aan, waar deze citeert uit „De Gezondheid”: Het is duidelijk aangetoond, dat welk alkali men ook neemt — gewoonlijk werd soda gebruikt — zij het zelfs in kleine hoeveelheden, snel de vitamines vernietigd worden, n.l. de levende tichuampjes, die zoo noodzakelijk zijn voor het leven en de gezondheid.”

Wij zouden dit voorbeeld uit kunnen breiden met talloze andere illustraties van ergerlijke advertenties, die, zoo zij al niet voorkomen in bladen van importatie (volgens de Maasbode), dan toch prijken in de reclame gedeelten van periodieken, die door duizenden gelezen worden.

Belangrijk zijn deze bladen juist te noemen waar zij in het algemeen onder oogen komen van menschen behorende tot de categorie waaronder de meeste slachtoffers vallen. Wij zouden dus veeleer geneigd zijn in dit verband zeker van „bladen van importantie” te spreken. Dit is overigens iets waarvan de zwakzalvers ook wel degelijk op de hoogte zijn.

De toestand is dus niet zooals de Maasbode zegt:

„De commissie is van oordeel, dat de wijze waarop thans de reclame in Nederland geregeld wordt voor het publiek veel voordeel biedt.”

Hierop is slechts te zeggen, dat het oordeel van de commissie kortzichtig is. Het werk door haar verricht is niet volledig. Men wachtte zich er nu voor dit „volledig” op te vatten als een uiting van de wijze waarop de „uitroeiing” der kwakzalverij wordt ter hand genomen. Dit is een geheel andere kwestie en komt hier geenszins ter sprake. Waar het wel op slaat is, dat de controle op het adverteeren van geneesmiddelen niet geschiedt zoals het behoort te zijn. Hierdoor ontstaan naast het kwaad der niettoelaatbare aanprijzingen, andere euvelen, zooals boven aangegeven. Er dient dus verandering te komen opdat inderdaad voor de volksgezondheid van „een sociaal en hygiënisch belangrijk werk” kan gesproken worden. COPPENS.

Mededeelingen van verschillenden aard

Nog eens: Geheimen ontsluitd!

In het Aprilnummer vertelden wij het een en ander over een prospectus onder bovenstaande naam, waarbij een boek werd aangeboden voor den prijs van f 14.90. Als medewerkers werden weliswaar hoogleraren in de geneeskunde, ook reeds lang overledenen, opgesomd doch de naam van den eigenlijken auteur werd niet ontsluitd. Het kostte nogal wat moeite om dit boek te identificeren, maar het is toch gelukt en nu blijkt dit een tamelijk bekend, populair geneeskundig boek te zijn getiteld: „Geneeskundig Huisboek” 3de druk van Reissings encyclopaedie, geheel omgewerkt door Dr. D. P. R. Keizer, Arts.

Vermoedelijk werd in het prospectus de afkomst weggelaten en daarvoor in de plaats genoemd al die bekendheden op medisch terrein, die in het boek worden aangehaald.

Er is natuurlijk geen sprake van, dat men door middel van dat boek nu zelf de diagnose van een ziekte stellen kan „precies zooals een der genoemde medici het bij U zouden doen”.

Ook vindt gij er niet in of gij soms lijdt aan cholera, lintworm, maagzweer, kanker, malaria en wijst het U niet den weg wat ge in al die gevallen moet doen, tenzij, dat gij dan zéér snel uw dokter moet raadplegen.

Wil men na de ontsluiting van het geheim, toch nog gaarne met het geneeskundig huisboek kennis maken, dan kan men f 14.90 zenden aan Internationaal Chemisch Instituut Schiedam, Holland, maar men kan het ook betrekken uit den boekhandel — alleen is dat niet zoo interessant — en men kan het b.v. krijgen in de Bijenkorf, maar dan voor 10 gulden minder.

B.

TIMM-ADVERTENTIES EN ARTIKELLEN.

In ons Maandblad No. 5, 1934, werd de samenstelling opgegeven van verschillende middelen, zooals deze door Timm in den handel gebracht worden. In Tschechoslowakije is Eduard Timm, eigenaar van een chemisch-pharmaceutisch laboratorium te Enschede, schuldig bevonden en veroordeeld wegens valsche voorstelling en bekendmaking, als zouden honderden syphilis-patiënten door zijn kruiden geheel genezen zijn. Het lag bij deze publicaties kennelijk in de bedoeling van den berichtgever, de indruk te wekken alsof de door hem verstrekte kruiden specifiek zouden zijn voor geneezing van genoemde ziekte. In brochures

werd n.l. opgegeven, dat: Timm's kruidenkuren reeds meer dan 25 jaar bij gevallen van syphilis met het beste gevolg gebruikt werden, en dat zelfs in die gevallen, waarbij andere middelen faalden, geheele geneezing optrad, sommige na zeer korten tijd. Medici, die deze patiënten na hun kuur grondig onderzochten, zouden hen volkomen genezen verklaard hebben. Tegen betaling van eenige kronen werden nadere gegevens verstrekt, op de bekende wijze.

Ingesloten werden verder o.a. aangetroffen gunstige verklaringen van genezen lijdens, een aantal vragen ter beantwoording betreffende ziekteverschijnselen en een bestelbiljet. De z.g. „Timm's Spezialtabletten No. 1”, die na inzending van 100 kronen verstrekt werden, bleken voor de gevallen waarbij zij genezend zouden werken, volkomen waardeloos te zijn. Het geyaar van dergelijke middelen was in vele gevallen natuurlijk weer niet denkbeeldig, dat n.l. de menschen zich daardoor onttrokken aan een goede behandeling door bevoegden, zoodat een ongewenschte en treurige nasleep het gevolg was.

Indien op den eerste brief niet geantwoord werd, verscheen na twee weken een tweede met andere aanbevelingen en een dringend beroep toch direct met de kuur te beginnen.

Bleek de gegadigde tenslotte zoo „dom”, dat weer geen antwoord volgde, dan kwam de derde brief los waarin een billijker voorstel werd gedaan. Voor 60 kronen was het mogelijk een z.g. „grauw-kuur” te doen. Hiervoor werd „Timm's Spezialkräuterkomposition No. 11” verstrekt.

Daarna werd in gevallen, dat nog steeds geen antwoord werd gegeven nog tweemaal een „opwekkend” schrijven toegezonden. Bestond er aanleiding de werkzaamheid zijner kuren in twijfel te trekken, dan antwoordde Timm hierop met te zeggen, dat het hier natuurlijk weer een geval van „smerige concurrentie behandeling” betrof, en dat het vanzelfsprekend was, dat slechts enkele pakjes onvoldoende voor een kuur waren. Zelfs werd door hem gewaarschuwd tegen de behandeling met injecties door een arts. Op deze wijze gelukte het hem aan dezelfde patiënt 10 en meer verpakkingen te slijten.

De door hem verkochte hoeveelheden voor 100 kronen waren ongeveer 3 kronen waard. Hij maakte zich dus ook nog op andere wijze schuldig aan oplichterij.

Uit het rapport van deskundigen bleek, hoe was komen vast te staan, dat de kruidenmengsels van Timm volkomen waardeloos waren. Hetzelfde kon gezegd worden van de tabletten. Op grond van deze verklaring heeft men ingezien, dat hier een groot gevaar voor de volksgezondheid bestond, zoodat deze artikelen, en advertenties of brochures hierop betrekking hebbende, verboden zijn.

Ter nadere illustratie moge nog dienen, dat professor Starckenstein en professor Samberger, die het rapport als deskundigen opstelden, o.a. de samenstelling der kruidenmengsels aangaven. Zij bleken nagenoeg geheel overeen te komen met de bestanddeelen van de ouderwetse Zittmannsche drank (Decoctum Zittmannii), dewelke tegenwoordig geheel op den achtergrond is geraakt. Deze waren Sarsaparillewortel, Anijs, Venkel, Sennabladen en Zoethout. Het is dus overbodig hierover nader uit te weiden.

Den laatsten tijd is komen vast te staan, dat getracht wordt in Oostenrijksche tijdschriften een reclamecampagne te voeren voor deze wondermiddelen. Intusschen zit men anderzijds niet stil, en worden belanghebbenden zooveel mogelijk gewaarschuwd.

C.

GRATIS VOETONDERZOEK.

Naar aanleiding der publicatie van de advertentie in „het Nieuwsblad van het Noorden“ in ons vorig nummer, ontvingen wij van Dr. Scholl's Agency te Amsterdam een zeer uitvoerig schrijven. Hoewel daarin verzocht werd dit in z'n geheel op te nemen en te bespreken, kunnen wij in verband met de plaatsruimte daaraan slechts gedeeltelijk voldoen.

Gaarne willen wij aannemen, dat oorspronkelijk de advertentie gewag maakte van *Dr. Wm. Scholl's Voetspecialist*.

Uit een en ander volgt dit wel duidelijk zoowel door bovengenoemde firma is uiteengezet. Er waren dus storende onnauwkeurigheden begaan zoowel door den adverteerder, i.e. den schoenwinkelier, als door de courant. Dit alles neemt echter niet weg, dat er dan nog een zeer dubieuze voorstelling gegeven wordt van de werkelijkheid. Wij willen ook verder niets af doen aan de kundigheden van den voetkundige-bedrijfsleider der firma. De inlichtingen ons daarover verschaft geven geen oogenblik te twijfelen. Wordt dus gesproken van „een magazijnbediende“, dan betreft het hier meer een persoonlijke minder aangepaste waardeering, die echter niet van ons nitingen, en die ons uit den aard der zaak slechts zijdelings kan interesseeren.

Het gaat er om dat de advertentie, zoals wij haar kregen in de eerste plaats niet goed gesteld was. Dit is de kern van de heele kwestie, en het doet ons genoeven hier te kunnen afdrukken, dat Dr. Scholl's Agency daarmee kan instemmen.

Het zou ons verder zeer verheugen als de firma, ook in haar aankondigingen door schoenwinkeliers, deed spreken van „Dr. Scholl's voetkundige bedrijfsleider“.

Deze benaming in bovengenoemd schrijven reeds gebruikt, zou alle mogelijke onjuiste voorstellingen door het publiek zeker vermijden. Het wil ons voorkomen, dat dit de firma slechts ten goede kan komen. Het woord „specialist“ ten onzent gebruikt geldt o.a. voor een arts, die zich op een zeker deel der geneeskunde bijzonder heeft toegelegd. Dit moge taalkundig niet geheel juist zijn, doch in verband met deze kwestie zal niemand feitelijk iets anders verwachten.

Wij hopen hiermede zooveel mogelijk aan de wenschen, in bovengenoemd schrijven vervat, voldaan te hebben. C.

**SCHADE DOOR HAARVERF,
Versterf van het hoornvlies**

Moran beschrijft in de Americ. Med. Journal een geval van een 66-jarige dame, die haar wenkbrauwen en oogharen verfte met een haarverf, die in den handel gebracht werd als **Cedre-froy French Hair Coloring**. Na enkele dagen zwol het gezicht op en op het rechter oog ontstonden zweren. Ondanks alle behandeling ontstond ook 'n zweer in de voorste oogkamer, die doorbrak, en dit oog was verloren. Enkele dagen daarna begon ook haar linker oog te zweren. Men schoor de wenkbrauwen en knipte de oogharen af; dit oog werd behouden, maar de patiënte heeft een gezichtsvermogen van slechts 1/20 sterkte.

Deze haarverf bevatte parafenylenediamine. Indien eerst op de huid geprobeerd was, of de patiënt voor deze stof bijzonder gevoelig was, dan had dit ongeluk voorkomen kunnen worden. Da-

mes van 66 jaar en jonger zijn dus gewaarschuwd om niet zonder meer kleurstoffen op de wenkbrauwen en oogharen te appliceeren.

Pharm. Tdschr.

RECHTSZAKEN.

**ONBEVOEGD UITOEFENEN DER
GENEESKUNDE.**

Verpleegster behandelde een jongen fabrieksarbeider die zijn heup gebroken had. Proces-verbaal opgemaakt.

Enschede, 27 Juni. — Een 16-jarige fabrieksarbeider heeft, na twee weken rusten, met een gebroken heup zich weer voortgesleept en zijn werk verricht. Ongeveer half Februari kwam de jongen, werkzaam bij een textielabriek bij zijn gang naar de fabriek te vallen. Met hevige pijn in zijn heup kwam hij op de fabriek. Alhoewel dit geval door de Rijksverzekeringsbank had

moeten worden behandeld, deed dit de verpleegster van de fabriek. Eerst met azijn, later door te masseeren; na veertien dagen oordeelde zij den jongen in staat weer te werken, alhoewel het den jongen bijna onmogelijk was te loopen. Toch heeft hij zich een maand weten voort te slepen. Aanvankelijk wilde hij geen dokter hebben, bang, naar hij later zeide, ontslagen te worden. Toen de verpleegster echter na een maand zag hoe scheef en moeilijk de jongen liep, is zij geschrokken en op haar aandrang kwam er een chirurg. Deze constateerde dat de heup gebroken was. De jongen is onmiddellijk naar het ziekenhuis overgebracht. Naar alle waarschijnlijkheid zal hij door de verkeerde behandeling zijn heele leven invalide blijven. Tegen de verpleegster is proces-verbaal opgemaakt wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunst. Tegen de fabriek wegens overtreding van art. 166 der Ongevallenwet. (Telegraaf.)

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

REKENING EN VERANTWOORDING OVER 1933.

Inkomsten:	
Contributie leden	f 2139.25
Bijdrage Mij. van Geneeskunst	50.00
„ Mij. van Pharmacie	25.00
„ Mij. van Tandheelkunde	25.00
„ Afdelingen en Departementen Mij. v. Geneeskunst en van Pharmacie	178.00
Abonnementen	238.30
Verkochte exemplaren te druk „De Kwakzalversmiddelen“	31.67
Verkochte Maandbladen	4.65
Rente Gemeente-Giro	5.82
	f 2697.69
Nadeelig Saldo	374.63
Totaal	3072.32
Het saldo op 31 Dec. '32 bedroeg ..	f 1065.30
Nadeelig saldo in 1933	374.63
Het saldo op 31 Dec. '33 bedroeg ..	f 690.67

Uitgaven:	
Redacteur	f 600.—
Secretaris-penningmeester	400.—
Onkosten Redacteur	37.00
Onkosten Secretariaat	25.29
Aankoop Kwakzalversmiddelen	11.18
Contrib. Congres Openb. Gezondh. ..	10.—
„ Groene Kruis	15.—
Drukken en Uitg. Maandblad	1514.12
Drukwerk, enveloppen enz.	33.70
Bestuurs- en ledenvergadering	51.45
Onderzoek Kwakzalversmiddelen	65.00
„ „ voor derden	105.—
Honorering bijdr. in het Maandbl. ..	28.50
Terugbetaalde Contributie	8.45
Onkosten inning Contr. en Abonnem. ..	102.48
Contributie Comité international de la Lutte Contre le Charlatinisme ..	34.95
Diversen	30.20
Totaal	f 3072.32

Rekening en verantwoording accoord bevonden.
(v.g.) COENRAAD RIJMANS
(v.g.) P. v.d. WIELEN

Het Bestuur:
(v.g.) C. J. BRENKMAN, Voorzitter.
(v.g.) M.D.K.S.V. LIER, ondervoorz.
N. KEULEMANS,
Secretaris-Penningmeester.

CORRESPONDENTIE.

Nat. Bond van Verpl. te A. Naar aanleiding naver opmerking omtrent de *bewuste circulaire* der firma Verwey over Pilulae Kajoeti, wil het ons voorkomen, dat wij hier inderdaad te maken hebben met een on gepaste reclame. Aangezien echter de inhoud op de belangrijkste punten alleen voor medici van beteekenis kan geacht worden, is het niet op onzen weg hier veel meer over te zeggen dan in de vorige zin vervat is.

N.V. Uitgevers-Mij „Elsevier“ te A. Gaarne voldoen wij aan uw verzoek U maandelijks een exemplaar van ons Maandblad toe te zenden, teneinde hiervan in „Natuur en Techniek“ gewag te maken.

Mej. J. C. R. te D. Wij ontvingen de door U toegezonden circulaire tegelijk met enkele gelijklopende van andere zijden. In ons Mei-nummer werd hierover nog juist een en ander gezegd. U

weet er alles van; wij willen graag, doch zijn slechts zeer beperkt in ons kunnen.

P. L. E. arts te M. De P.T.T. dienst stelt zich begrijpelijk op een ander standpunt. Deze kwestie moet langs anderen weg geregeld worden. De tweede ergernis voor U willen wij gaarne nader onderzoeken. Wilt U nog even duidelijk opgeven waarin dat „opdringen“ bestaat? Noemt U verder dan s.v.p. man en paard.

Gediplom. Verpleegster

53 jaar. Gezond en flinke huishoudster, zag zich gaarne **GEPLAATST** aan 't hoofd van gezin bij dame of heer, waar verpleging noodig is. Reeds veel jarige practijk op dat gebied. Is ook genegen dergelijk iemand bij zich aan huis te nemen, ter verzorging.

Dr. Bureau Dordrechtse Drukkerij- en Uitgevers Maatschappij te Dordrecht. Grootkerksplein 5 onder Letter A.

**Wordt lid van de
Vereeniging tegen
de Kwakzalverij.**

DE KWAKZALVERSMIDDELEN

HUNNE INHOUD EN DE GEVAREN DIE BIJ HET GEBRUIK DREIGEN,

volgens analyses, gedurende 50 jaar gemaakt voor de VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ. (Uitgave van 1931).

Prijs voor leden f1.25, franco per post f1.37, voor niet-Leden f1.50, franco per post f1.64

Aan te vragen bij den Secretaris-Penningm. den Heer N. KEULEMANS, Apotheker, Einnergasthuis, Postgiro 32237, Amsterdam

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van Dr Ph. A. COPPENS.

Bestuur der Vereeniging: Dr. C. J. BRENKMAN, Arts te Amsterdam, voorzitter; Mr. M. D. K. S. VAN LIER, Rechter te Amsterdam, lid van het Dagelijksch bestuur; C. G. BAERT, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's Gravenhage; Mr. W. P. R. BOUMAN, Oud-Officier van Justitie te 's Gravenhage; Mr. A. A. CNOPIUS, Procureur-Generaal te Arnhem; Dr. Ph. A. COPPENS, Apotheker Gem. Ziekenhuis, Bergweg, Rotterdam; Mr. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O.M. bij Kantongerecht te Leiden, te Noordwijk aan Zee; Mr. J. J. PLUGGE, Subst. Griffier te Rotterdam; Mej. J. C. RESSING te Delden; Mr. H. B. DE BRUYES TACK, Ambtenaar O.M. te Alkmaar; G. E. WINDEMULLER, Arts te Vaassen; N. KEULEMANS, Apotheker Binnen Gasthuis te Amsterdam, Secr.-Peningmeester.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING f 3.—
Ieder lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex. ter gratis verspreiding.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: BERGSCHÉ LAAN 167a, Rotterdam.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDBLAD franco per post f 2.—

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Peningmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM
POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM. No. 32237.

Advertenties 1—6 regels f 1.55, elke regel meer f 0.25.

Adres voor advertenties: N.V. DE DORDRECHTSCHE DRUKKERIJ EN UITGEVERS MAATSCHAPPIJ, Grootekerkplein 5, Dordrecht
Telefoon No. 3341. Postcheque en Girorekening 44060.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Uit de Mededeelingen van het Rijks Instituut voor Pharmaco-therapeutisch Onderzoek. Reeks 25 III.

Mededeelingen van verschillende aard:

Toninale. (Homeopathische druppels). — Een pracht middel. — Gratis voetonderzoek. — Verdoovende middelen in Zuidslavie. — „Drugged foods.” — Internationaal congres voor technische en stedelijke hygiëne. — Tegenstrijdige belangen. — Kwakzalverstelefoon.

Rechtszaken. Onbevoegd afleveren van geneesmiddelen door een drogist

Correspondentie.

Advertenties.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Uit de Mededeelingen van het Rijks-Instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek.

Reeks No. 25.

In deze laatste afl. der op de bekende en zeer gewaardeerde wijze verschijnende Meded., komen nog enkele analyses voor van specialité's, die grotendeels gevegegelijk tot de kwakzalversmiddelen kunnen worden gerekend. Vele zijn van buitenlandsche oorsprong. Mochten deze zich in de afgelopen jaren in een groote populariteit verheugen, mede in verband met het feit, dat de doorsnee Hollander nu eenmaal een voorliefde heeft voor alles wat van uit den vreemde komt, zoo is men toch in staat hierin eenige wijziging te kunnen waarnemen. Deze verandering mag echter geenszins als een verbetering in bestaande toestanden in het algemeen worden gekenmerkt. De kwestie is n.l. deze, dat door verschillende bepalingen verband houdende met inkomende rechten, etc., het Nederlandsche fabriekaar(!) een gunstige gelegenheid tot vergrooing van zijn afzetgebied ziet, en hier dan ook ruimschoots van gebruik maakt.

Er staat thans een euvel van anderen aard voor de deur, waar wij met groten nadruk van deze plaats nog eens tegenop willen komen.

„Een kat in nood doet rare sprongen.” De geheele wereld is in nood, en de gevolgen zijn duidelijk genoeg. Het is dus niet te verwonderen, hoezeer het overigens terzelfdertijd te betreuren valt, dat ook de geneesmiddelen fabrikanten soms tot handelingen overgaan, die wij van de betere onder hen zeker nooit verwacht hadden. Bedoeld wordt hier met name het in den handel brengen, onder gelijktijdige voering van een beachtelijke reclame, van allerlei eenvoudige-ge-

neesmiddelen-combinaties met niets-zeggende namen.

De samenstellingen worden niet of althans zéér onduidelijk opgegeven. De groote kracht ligt in de wijze van propaganda in de kringen der huisartsen. Het zal niet lang meer duren of men zal zich genoodzaakt zien, teneinde vooral voor een goede „service” te zorgen, voor de artsen kastjes beschikbaar te stellen waarin op ordelijke wijze de „mcnstrn” gerangschikt en bewaard kunnen worden. Het groote kwaad uit deze methode van propageeren voortspruitende is, afgescheiden nog van elk mercantiël oogmerk, dat vele „monsteraanvragers” hun kostbare geneesmiddelen distribueeren onder hun patiënten zonder feitelijk te weten wat ze gebruiken. Dit nu is een nieuw euvel, dat dreigt afmetingen aan te nemen van dien aard, dat wij niet kunnen nalaten ons hierover waarschuwend uit te laten. Niemand zal dit opzettelijk doen, doch het kwaad sluipt ongemerkt binnen, en zou tot hoogst ongewenschte toestanden kunnen voeren. De bekende Nederlandsche degelijkheid en nuchterheid zullen bopelijk ertoe medewerken dit gevaar nog intijds te keeren. Een weinig meer belangstelling voor de eenvoudige en bestaande galenica en voorschriften zullen hiertoe zeker ten goede werken.

Wij laten dan thans eenige opgaven uit de bovengenoemde reeks No. 25 volgen.

Tussano Kinkhoestpoeder. Dit poeder werd iemand aanbevolen door een Duitsch familielid. De fabrikant is onbekend. Het voorschrift voor gebruik luidt: „1/5 deel van den inhoud in een zijden zakje het kind op de borst hangen. Om de 2 dagen vernieuwen.

Het grijsachtig, slecht verdeelde poeder, sterke ruikende naar eucalyptol bleek te bestaan ten deele uit valerianawortel, ten deele uit anorganische bestanddeelen. Met waterdamp was naar eucalyptol riende olie over te stoomen. Volgens het Pharmaco-therapeutisch Instituut is het Tussano poeder een mengsel van tot poeder gebrachte valerianawortel, gemengd met eucalyptol, terwijl als voermiddel gevonden werd: Sulfaat en carbonaat, hoofdzakelijk aan calcium gebonden en een weinig kool.

Het lijkt niet waarschijnlijk, vervolgt het Instituut, dat de aanwezigheid van valerianawortel en eucalyptol in de buurt van kinderen voldoende zou zijn om een invloed op het verloop van den kinkhoest uit te oefenen.

Throatlets. fabrikant: Throatles, Ltd., Liverpool. Samenstelling volgens den fabrikant: Borax 2.4%, menthol 0.4%, terpentijn 1.2%, drop 3%, Arab. gom 58%, suiker 35%. Aanbevolen tegen: verkoudheid, kouvatzen, heescheheid, hooikoorts, asthma, bronchitis, griep, katarh en alle borsten-keelaandoeningen! Gevonden werden de opgegeven bestanddeelen, althans kwalitatief. Prijs per doosje (inhoudende ? f 0.75).

Honing van Pater Gumaris. Deze geestelijke schijnt er een goede bijstal op na te houden. De honing voldoet aan de eischen, die aan zuiveren honing zijn te stellen. Het is jammer, dat niet vermeld werd of deze dikvloeibare substantie op bijzondere wijze tegen bepaalde kwalen zou werken.

Middel tegen Psoriasis. (een huidziekte.) Dit middel van een Friesche boeren kwakzalver afkomstig, werd voor f 1.50 de 50 c.c. verkocht. Volgens het ingestelde onderzoek bleek de bruinige vloeistof, waarop een weinig olie-emulsieachtige druppels dreeven, te bestaan uit verdund azijnzuur met wat terpentijnolie en een plantenaftreksel.

Zalf tegen eczema van kwakzalver Stroet te Blokker. Dit bleek een stijve teerzalf te zijn, gemengd met ten deele verkoolde plantaresten.

Simsenzalf. Fabrikant onbekend. Deze zalf komt geheel overeen met een massa gemaakt van 80 deelen olijfolie, 12 deel wit was en 8 deelen kalizeep.

Rheumazalf. Fabrikant: „Rheumazalf” Comp., den Haag.

Reclame: „Bijna voor alle ziekelijke aandoeningen, bij jong en oud, wordt de toepassing van „Rheumazalf” aanbevolen”.(!)

Samenstelling: niet vermeld. Deze bleek niet zoo ingewikkeld te zijn daar slechts paraffinen gevonden werden.

Middel tegen epilepsie, van Mevrouw Dicke-Mahler, 's Gravenhage.

Het onderzoek naar de samenstelling van dit middel geschiedde op verzoek van de Deutsche Gesellschaft zur Bekämpfung des Kurpfuschertums te Berlijn.

Voor een kuur met dit middel bestaande uit 9 poeders en een zalf moest men 25-30 Mark betalen. In Gehe's Codex en 't Maandblad tegen de Kwakzalverij worden beide middelen reeds be-

schreven. De samenstelling is zooals te den gebruikelijk wisselend.

Het onderzoek leverde het volgende resultaat op:

- 1e. de zalf. Deze bleek behalve de rose kleurstof slechts te bestaan uit reuzel.
- 2e. het poeder. Dit bestond voer een vierde gedeelte uit zand. (Overeenkomende met vroegere bevindingen.) De rest was tot poeder gebrachte wortel van *Artemisia vulgaris* (bij vctwortel).

Het Instituut besluit met hier te vermelden, dat *Artemisia vulgaris* meer genoemd wordt als volksmiddel tegen „Krampen”, waarschijnlijk meer speciaal tegen stuipen.

Een geneesmiddel tegen epilepsie is het in geen geval.

Anti-opiumpillen (1). Deze paarsrood gekleurde, aromatisch riekende pillen, die 210 tot 245 mg per stuk wogen bevatten naast roode kleurstof en vormgevende substantie coffeine (6.3%) en... morphine (+ 1%)!

Het schijnt meer voor te komen, dat men er niet tegenop ziet in geheimmiddelen tegen verslavingsvergiften of hetzelfde of een ander verslavingsvergift te verwerken.

Bencinol. Haarwasohmiddel, dat bij eenige personen bewusteloosheid veroorzaakte. In dit middel werd o.a. tetrachloorkoolstof („tetra”) aangetroffen waardoor de opgetreden vergiftigingsverschijnselen waren te verklaren.

Kruiden tegen zucht, van Harmsen te Voorst. (O.) De ter onderzoek ingezonden poeders bleken na ingesteld onderzoek te bestaan uit kristalsuiker, gemengd met tot poeder gebrachte guttegom (diureticum). Kruiden waren evenwel niet aanwezig.

Penaten crème fabrikant: „Penaten”, Pharm. Fabrik, Dr. Max Riese & Co., Rhöndorf a. R.

Reclame: tegen verschillende huidaandoeningen, vooral ruwe huid bij kinderen.

Aangehouden werden in deze zalf: wolvet, vaseline, zinkoxyde (+ 35%), talk (+ 12.5%), wat salicylzuur en water.

Mededeelingen van verschillenden aard

TONICALINE (Homoeopathische druppels.)

Het Kruidkundig Laboratorium, S. Spaan, te Utrecht, vraagt in een brochure speciale aandacht voor bovengenoemd middel.

Probeert U het eens met deze nieuwe wetenschappelijke vinding, U zult verstand staan! Zoo heet het en verder: „Door gebruik van Tonicaline (het snelst werkende extract) zal in den korst mogelijken tijd elke storing van lichaam in- en uitwendig worden verbeterd. Het voldoet aan de hoogste eischen van zuiverheid en is vrij van schadelijke bestanddeelen”.

Behalve dan voor „alle storingen” helpt het middel ook nog bij reumatiek, ischias, jicht, griep, influenza, spit asthmatische aandoeningen, etc.

De breedsprakige aankondiging doet wel reeds vermoeden, dat we hier met rasechte kwakzalverij te doen hebben. Het is een echt markt artikel.

Indedaad werd het o.a. op de markt te Wolvehartsdijk aangetroffen.

Volgens onderzoek van den heer Keulemans bevatte dit homoeopathische(!) medicament: 6,12% ammonia liquida, verder pepermuntolie,

spiritus en een gele kleurstof, die overeenkomst gaf met dimethylgeel.

We hebben hier dus met een heel gecompliceerde oplichterij te maken: 1e is er geen sprake van een homoeopathische verdunning, 2e is het middel ondeugdelijk en 3e is de prijs veel te hoog (f 1.- en f 0.40). „Wacht U voor namaak” staat er nog onder.

Een prachtig middel tegen Suikerziekte.

(Ingezonden door A. P. arts te H.)

Dit middel was iemand vanuit zijn vorige woonplaats, (Olst) aangeraden te gebruiken. Volgens het verhaal was een inwoner van Olst door het gebruik van dit „medicament” van een zwaren vorm van diabetes genezen.

Het onderzoek van den heer Keulemans wees uit, dat de alcoholische vloeistof uit het ingezonden fleschje slechts als werkzaam bestanddeel een laxemiddel bevatte; zeer waarschijnlijk cascara-extract!

ANTIFELLIN.

Een zogenaamd galsteenmiddel.

Herhaaldelijk komen verzoeken bij ons binnen om nadere inlichtingen over dit middel. Meer dan eens werd het besproken, hetzij naar aanleiding van publicaties door het Rijks Pharmacotherapeutisch Instituut, of tengevolge van bevindingen, die het eigen onderzoek opleverden. We zullen daarom nog eens een en ander over dit geheimzinnige middel bekend maken.

Typeerend voor een kwakzalversmiddel is o.a., dat de samenstelling zoo nu en dan gewijzigd wordt. Dit is bij Antifellin ook reeds eenige keeren het geval geweest. Vandaar dan ook, dat men nogal eens verschillende opgaven daarvan aantreft. We zullen hier later volgen, wat in de Mededeelingen No. 16 werd beschreven.

Reeds in October 1912 werd in het Maandblad der Vereeniging tegen de Kwakzalverij een waarschuwing tegen Antifellin geplaatst. De bereider was apotheker E. Meurin, Mannheim, terwijl J. Smaling te Amsterdam dit „Galsteenmiddel van de Hoogte Kadijk” afleverde. Later (1928) fungeerde J. Dwarshuis te Groningen als hoofdagent. Zijn portret prijkte op het karton, en hij was zelf blijkbaar een der vele gelukkigen, die door dit wondermiddel van hun kwaal zijn bevrijd. Herhaald onderzoek (Meded. No. 7 en Maandbl. Kwakz. No. 6, 1923) wees uit, dat de „galsteenen in gewekten toestand”, die de patiënt meende kwijt te raken, met gal en galsteenen echter niets hebben uit te staan en slechts bestaan uit bolletjes van het ingenomen vet van Antifellin II.

De samenstelling van het middel blijft in hoofdzaak gelijk: Antifellin I is een infuus van Sennabladen, waaraan verschillende en soms gewijzigde stoffen zijn toegevoegd; Antifellin II is een vette olie van telkens gewijzigde samenstelling.

Een der bevindingen van Antifellin I b.v. was: Een sterk beschimmeld plantenaftreksel. Droogrest op waterbad 5,2%, asch 3,6%. De vloeistof gaf sterke antrachinon-reactie. Enkele haren in het grootendeels uit schimmeldraden bestaande bezinksel wijzen op het gebruik van sennabladen als een der grondstoffen van het aftreksel; ook de reuk herinnert aan Senna, en eenigszins aan zoethout.

Bovendien werden in de asch, evenals vroeger,

aangehouden: Na⁺, K⁺, Ca⁺⁺, SO₄⁼⁼, CO₃⁼⁼ en Cl⁻, benevens een spoor PO₄⁼⁼. Alcohol, glycerine en salicylzuur konden niet worden aangetoond. Antifellin II bestaat ditmaal uit een helder rood gekleurd olie-achtige vloeistof met de volgende constanten: soortelijk gewicht: 0.919; refractie 1.4710; zuurgetal 0.35; verzeepingsgetal 205.5; joodadditiegetal 92.3. De reactie op sesamolie is vrij sterk positief (naar schatting ca. 3%). De olie geeft de elaidine-proef.

Antifellin II bestaat uit sesamolie bevattende vette olie. In ons Maandblad No. 4, 1934 komt verder een verslag voor van den heer Keulemans, die nog eens naging wat de samenstelling was van de geheimzinnige groene bolletjes, die na de kuur in de ontlasting worden gevonden. Deze voorwerpen maken steeds grooten indruk op de gebruikers van het middel. Het is volkomen begrijpelijk, dat men maar al te gaarne geneigd is ze aan te zien voor galsteenen of althans deeltjes daarvan. Het onderzoek wees echter uit, dat hier geen sprake van was. Cholesterine kon noch chemisch, noch microscopisch worden aangetoond. Eenige keeren was ik in de gelegenheid deze substantie te onderzoeken, waarbij ik tot hetzelfde besluit moest komen. De bolletjes bestaan slechts uit vetzuur en vet, afkomstig van Antifellin II.

GRATIS VOETONDERZOEK

In ons vorig nummer hebben we in het kort een brief beantwoord, die „Dr. Scholl's Agency” ons zond naar aanleiding van de advertentie over: „gratis voetonderzoek”. Daarin is de nadruk gelegd op de onjuiste redactie der advertentie, en tegelijkertijd hebben wij gewezen op de wenschelijkheid het woord „specialist” in dit verband niet te gebruiken. Wij zijn hierbij van het standpunt uitgegaan, dat de stichter van „Dr. Scholl's Agency” inderdaad zelf wel gerechtigd zou zijn den doctorstitel te voeren. Onze regelen waren aanleiding voor de „Deutsche Gesellschaft zur Bekämpfung des Kurpfuschertums” een mededeeling te doen, die wij hier zullen laten volgen. Hieruit leest men ten duidelijkste, dat er tegen het voeren van dezen titel door Scholl wel het een en ander is in te brengen.

Wij vertalen uit deze brief:

Het zal U interesseren, dat Scholl ook in Duitschland druk reclame maakt en verschillende kantoren bezit. Wij vonden herhaaldelijk aanleiding ons met deze firma te bemoeien daar wij ons op het standpunt stellen, dat het voeren van den doctorstitel door de firma en haar kantoren niet toelaatbaar en bovendien strafbaar is. Wij zonden U hierbij ingesloten een nummer van onze „Gesundheitslehrer” (A 8—1930), waarin wij op pagina 92 bekend gemaakt hebben, dat het in Zwitserland verboden is deze titel te voeren. Verder zenden wij U hierbij een fotografische copie der informatie verstrekt door de American Medical Association over deze kwestie.

Het blijkt nu o.a., dat William M. Scholl inderdaad een medisch diploma verkreeg in Illinois gedurende den tijd van het z.g. medical license scandal in 1921. Dit wordt in Amerika vanzelfsprekend niet erkend. In de genoemde informatie wordt nog meer gedetailleerd deze kwestie uiteenzet, hetgeen hier momenteel weinig ter zake doet.

Wij vonden het evenwel noodig de voornaamste gegevens voor onze lezers kenbaar te maken. Uit den aard van de zaak is dus deze titel in ons land al even waardeloos als elders. De firma heeft er dus geen recht op en deed verstandiger het voeren daarvan na te laten.

VERDOOVENDE MIDDELEN IN ZUIDSLAVIË.

Het toenemend gebruik in het openbaar van verdoovende middelen is in Zuidslavië zoo sterk geworden, zegt Reuter, dat de autoriteiten overwegen krachtige maatregelen te nemen. Verklaard wordt dat opium, die in het land zelf groeit en Habisj, dat uit Griekenland en Turkije gesmokkeld wordt, in verscheidene koffiehuisen te Skopje in het openbaar gerookt wordt. De opiumoogst is dit jaar zeer overvloedig geweest en heeft meer dan 80 ton ruwe opium opgebracht.

Daar er geen staatsinstelling is die het monopolie heeft voor den verkoop en export van opium wordt de oogst voor het grootste gedeelte in het geheim verkocht aan kooplieden, die de grootste opiumhandelaars van Saloniki vertegenwoordigen. Een deel wordt echter ook voor buitenlandsch verbruik gekocht en speciaal werklozen rooken veel opium. Deze komen in koffiehuisen met 10 à 12 man bijeen en geven de opiumpijpen van hand tot hand.

Jarenlang is het in de opiumdistricten de gewoonte geweest dat moeders, die op het land moesten gaan werken, hun babies een weinig opium gaven om hen slapende te houden tot zij van het werk terugkeerden. De autoriteiten hebben hieraan evenwel een einde gemaakt.

N. R. Ct.

„DRUGGED FOODS“.

Het vermengen van voedings- en genotmiddelen met geneesmiddelen, schijnt in de Ver. Staten een toenemend kwaad te zijn, waartegen van bevoegde zijde gewaarschuwd wordt. Zoo brengt b.v. de toevoeging van phenolphthaleïne aan kauwgom, van acetylsalicylzuur aan snoepgoed, van senna aan brood, gevaren mede, daar in het uiterlijk geen onderscheid is met de onvermengde producten en de etiketten bij gebruik verloren kunnen gaan of niet gelezen worden door kinderen of door onachtzame volwassenen.

(Pharm. Weekl.)

Internationaal Congres voor Technische en Stedelijke Hygiëne.

Van 20 December van dit jaar tot 4 Januari 1935 zal er te Tel-Aviv (Palestina) een Internationaal Congres voor Technische en Stedelijke Hygiëne, met een daaraan verbonden tentoonstelling, gehouden worden onder de algemeene leiding van de „Délégation Permanente Internationale“, welke zich ten doel stelt soortgelijke congressen te organiseren.

Dit zal het vierde congres van dien aard zijn. De vorige werden resp. te Praag, te Milaan en te Lyon gehouden en werden bijgewoond door Prof. Dr. J. J. van Loghem als afgevaardigde van de Nederlandsche Regering, terwijl Dr. L. Heyermans te Milaan Amsterdam heeft vertegenwoordigd.

Het congres zal zeker van beteekenis zijn voor hen die zich met de hygiëne in haar geheelen omvang of met technische onderdeelen er van bezig houden en wat de tentoonstelling betreft ook voor de industrie die op sanitair gebied werkzaam is.

Zij, die belang in de bijeenkomst te Tel-Aviv stellen of het wenschlijk achten aan hun producten in het nabije Oosten teekendheid te geven, kunnen zich voor nadere inlichting wenden tot den Ingenieur T. Bomstein-Boni, 16 Rue de Monceau, te Parijs (8e Arr.)

TECENSTRIJDIGE BELANCEN.

De nieuwe tariefwet en de invoer van geheimmiddelen.

In het N. T. v. G. 1934 van 30/6 schrijft hierover Dr. H. Pinkhof:

In het ontwerp voor een nieuwe Tariefwet, treft den lezer tot zijn verrassing één belangrijke verlichting van lasten aan. De „geheimmiddelen“ waarvan nog heden (30 Juni) 50 pCt. van de waarde worden geheven zullen van deze heffing worden vrijgesteld. In de toelichting lezen wij, dat deze heffing „niet tot het verwachte resultaat heeft geleid“, en wel, doordat de fabrikanten de samenstelling van het middel op de verpakking vermeldde, en dit daardoor niet meer, voor de toepassing van het tarief, als geheimmiddel kon worden aangemerkt.

Zoo zal ook van de geheimmiddelen, evenals van de meeste artikelen op geneeskundig gebied, 10 pCt. worden geheven.

Van het standpunt der volksgezondheid bezien, heeft nu de heffing van 50 pCt. juist wél tot een goed resultaat geleid, al was het niet het door den fiscus verwachtte. Er worden namelijk geen geneesmiddelen meer ingevoerd als geheimmiddel, omdat dit tot heden te veel kosten meebrengt. En als die kosten nu gaan vervallen, zullen vele middelen, waarvan nu althans de samenstelling werd medegedeeld, weder als geheimmiddelen worden ingevoerd. En andere geheimmiddelen, waarvan men de samenstelling niet wenschte bekend te maken, doch waarvoor men de heffing van 50 pCt. niet kon of wilde missen, zullen onze grenzen overstroomden.

Al is het de bedoeling, het ontwerp met 1 Juli voorloopig in werking te doen treden, toch zal het ook daarna nog mogelijk zijn, de Regering ervan te overtuigen, dat de vrije toelating van geheimmiddelen in strijd is met hooge belangen.

Overmorgen komen onze „Staten-Special“ — gelijk Gerrit Jan Mulder onze Algemeene Vergadering noemde — bijeen. Mogen de afgevaardigden overwegen, of er geen aanleiding is tot toepassing van Art. 94 van het Huishoudelijk Reglement, en „staande de vergadering“ een motie voor te stellen, te steunen door ten minste 3 afgevaardigden, waarin de wensch wordt te kennen gegeven, dat het Hoofdbestuur zich mondeling of schriftelijk tot den betrokken Minister wende met het verzoek, de heffing op de „geheimmiddelen“ te herstellen.

Het „Pharm. Weekblad“ teekent hier nog bij aan:

De heffing van geheimmiddelen uit het oude tarief wordt afgeschaft. De fabrikanten vermelden de samenstelling van het middel op de verpakking. Daardoor kon het middel voor de toepassing van het tarief niet meer als geheimmiddel worden aangemerkt. Op die manier heeft de bestaande heffing van 50 pCt. der waarde niet tot het gewenschte resultaat geleid (fiscaal). Het staat te vreezen, dat, wanneer de stok der 50 pCt. niet meer achter de deur staat, het vermelden der samenstelling op de verpakking ook weldra weer achterwege zal blijven.

KWAKZALVERS TELEFOON.

Ja, men kan het treffen in dit leven, indien men maar een beetje gelukkig is. Zelfs ook met de KWAKZALVERIJ, als men maar gewoon van alle aangekondigde middelen gebruik maakt. Of men al of niet iets mankeert kan nooit hinderen, want de met veel drukte en opschepperij bekend gemaakte middeltjes, zullen wellicht een ziekte

of ongesteldheid voorkomen, of doen denken dat zij verdwenen zijn, wat toch ook heel wat zeggen wil.

Zoo heb ik een kennis die aan spiritisme doet, dus lid is van een afdeeling van dat geloof, het spiritisme.

Hij vertelde mij, dat er nu door de geesten zeer veel gedaan wordt. Natuurlijk, of liever gezegd bovennatuurlijk hebben zij altijd veel gedaan, veel in practijk gebracht, het menschedom bijgestaan met alles wat zij in de geestenwereld ondervonden, zagen en leerden.

Ook aan uitvindingen doet de geestenwereld. Zelfs hebben zij nu iets uitgevonden wat voor de menschen geen nieuws is, en wel een telefoontje. Dat is voor de menschen al zoo oud, lat het onbegrijpelijk is, dat de geesten er zich nog druk over maken, alsof het een nieuwtje is.

Nou ja, zegt mijn kennis, het menschedom weet reeds lang van een telefoon, maar de geesten-telefoon is zonder draad en een ieder kan zich niet met de geestenwereld aansluiten, waarmede zij hun achter gebleven vrienden op de hoogte hebben gebracht.

De geestentelefoon is allereerst bekend gemaakt aan een spiritist, dat spreekt vanzelf en is te begrijpen, want dan blijft men zoo in het vak. Maar nu zijn de toestellen algemeen verkrijgbaar.

Zij die een geestentelefoon aanschaffen kunnen nu zelf de geesten opbellen, zonder dat daar extra kosten aan verbonden zijn.

Als bij de bekende toestellen, gaat bij dit apparaat een belletje, indien de geest van den overledene contact zoekt, wat nogal eens voorkomt, want de geesten hebben niet veel te doen, daarentegen heel veel te vertellen waarvoor het telefoontje uitkomst geeft.

Voortdurend gaat dan ook het telefoonbelletje waardoor mijn kennis een beetje van streek is, want er blijft geen tijd om te doen wat noodig is, als b.v. eten, lezen, praten, maar vooral de behandeling van zieken die bij hem komen.

Die geest wil maar steeds aan het woord zijn — aldus mijn kennis — wat wel lastig is, vooral als ik een klant bij mij heb voor mijn magnetisme!

Echter weet de geest steeds iets te vertellen en wil aan het woord zijn om over ziekte en over de behandeling van zieken te spreken.

Geen ziekte van geesten, want die zijn allen gezond, dat is te begrijpen. Maar ze zijn er toe gekomen om de menschen te helpen, waarom ze van ziekten en medicijnen spreken, alsof zij er in hun leven aan deden, wat ik mij niet kan herinneren. Neen, in hun leven deden ze niet aan geneeskunde noch aan handel in medicijnen, of kwakzalverij. Bij de samenkomsten van geesten schijnt een en ander uit het vorig leven nogal eens behandeld te worden en wordt per geestentelefoon tot nut voor 't menschedom overgebracht.

Er zijn zooveel menschen, die na ziekte, verwaarloozing van wonden, inwendige pijnen, ongelukken, bloedarmoede of wat ook, zijn gestorven, dat het aantal geesten onnoembaar, ondenkbaar is. Nu, bij hun samenzijn en besprekingen van vroeger tijden bij hun nietsdoen, hooren zij van alles en zijn er bij, dit hun familieleden of vrienden te melden per heden uitgevonden geestentelefoon.

Neen, nu moet men niet denken dat de per telefoon opgegeven middelen ook bij de geesten kunnen worden besteld of gekocht. Neen, dat gaat natuurlijk niet. Maar als men toch telefoneert, is het heel gemakkelijk even te vragen waar men de opgegeven middeltjes kan bekomen of koopen, waarop de fabrikant of de verkooper gaarne ant-

woorden, dat spreekt! Die telefoon is echt nieuw, uitstekend!

Magnetisme kan men nog niet per telefoon bestellen, althans niet uit de geestenwereld laten komen, maar mijn kennis doet er toch aan. Nooit eenige opleiding gehad, doch alleen de practijes welke werden opgevangen werden ook onbevolgd.

Magnetisme gaat b.v. niet door kleederen welke van zijde zijn, werd mij gezegd. Ik wist het niet, dat die dunne zijde zoo tegenhield. Door dit te zeggen staan sommige klanten vol verbazing en weten nu dat de magnetiseur goed op de hoogte is. Een flinke studie!

Het is wel eens aardig te zien hoe de menschen die denken te magnetiseeren, malle bewegingen maken en kijken alsof ze het er erg benauwd door krijgen.

Nu kan het bewegen van een hand langs een plaats die pijnlijk is, geen kwaad doen, tenzij de rontenonnaie wordt aangevallen. Doch de gezondheid heeft niets te lijden, omdat er niets van de opgehieldde medicijnen wordt ingenomen.

De handen strijken door de lucht langs de patiënt, zonder het lichaam aan te raken. Maar toch schijnt een beetje modder of ander vuil aan de handen te blijven kleven. Althans deze woorden met kracht achterwaarts geslagen, opdat de modder er af vliegt. Je ziet niets, maar het is geestelijke modder, die de magnetiseur zelf ook niet ziet. Ja, ja, zei mijn kennis, dat is nu eenmaal zoo, el snap je er niet veel van. Het is een zuivere zaak!

Intusschen, men moet medelijden hebben met de menschen, die denken ziek te zijn, of iets mankeeren en door behandeling als vermeld, genezen.

Zij die werkelijk ziek zijn, of denken dat zij door een leek genezen kunnen worden, zij moeten flink betalen en zullen geen klacht laten hooren als zij niet genezen, want na de begrafenis is er geen gelegenheid meer om te klagen, terwijl de zachter geblevenen berusten in hetgeen geschied is en soms genoeg te doen hebben met de ergebnissen, neen zetter, erfenis!

Het gaat met de geestelijke middelen als met de aardse middelen, het is allemaal KWAKZALVERIJ.

Als men de annonces van de kwakzalvers of van hun middelen leest, dan zou men bijna zeggen, dat er geen zieken meer kunnen zijn, dat zij die echt ziek zijn niet willen genezen, want volgens de reclame is met de kwakzalversmiddelen en aanbevolen behandelingen een ieder en van alles te genezen.

Er zijn (gelukkig) geen zieke menschen genegen om alle aangegeven middelen te gebruiken, of wel den kwakzalvers aan geld te helpen.

Als alle middelen hielpen zooals zij worden bekend gemaakt, zouden er zelfs geen sterfgevallen meer zijn, bleef een ieder leven!

De geestenwereld zou leelijk vast loopen met de KWAKZALVERIGE GEESTENTELEFOON! Dat kan niet anders.

W. H. BOOMGAARD.

Wordt lid van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

RECHTSZAKEN.

Onbevoegd afleveren van geneesmiddelen door een drogist.

Voor den kantonrechter te 's Gravenhage, Mr. van Gelein Vitringa, heeft 21 Juli terecht gestaan de Haagsche drogist P. E., die door middel van zijn winkelbediende een mengsel van oliëfolie en chloroform, z.g. chloroformolie, heeft verkocht, zonder bevoegd te zijn, geneesmiddelen af te leveren.

De verdediger van verdachte, Mr. Tekenbroek, vestigde er de aandacht op, dat niet het afleveren van het mengsel zelf strafbaar is, doch alleen het als geneesmiddel afleveren ervan; dat hier dus moet worden bewezen, dat de bediende het middel heeft afgegeven, wetende, dat het als geneesmiddel zou worden gebruikt.

Als getuige werd gehoord de bediende, die het mengsel aan twee personen heeft afgeleverd. Een van hen, een dame, zou eerst naar chloroformolie hebben gevraagd en eerst toen de koop was gesloten en de bediende het middel aan haar overgaf, hebben gevraagd, of dit goed was voor rheumatiek, waarop get. bevestigend antwoordde.

De ambtenaar van het O.M., mr. Langemeijer, zeide, dat zij inderdaad bewezen was, dat het mengsel als geneesmiddel is afgeleverd. Toen de bediende het middel gaf, was hem bekend, dat dit als geneesmiddel zou worden gebruikt. Spr. achtte het ten laste gelegde feit bewezen en vorderde tegen den heer B. een geldboete van f 25 sub. 10 dagen tuchtnis.

De raadsman van verd. wees er op, dat de wet van 1865, die de verhouding bepaalt tusschen apotheker en drogist, zeer is verouderd. Aspiëne en salmiakdrop mogen eigenlijk niet door een drogist verkocht worden. Elke drogist verkoopt echter deze artikelen en dit wordt nooit vervolgd. Spr. wees er op, dat de wet van 1865 geen definitie geeft van geneesmiddelen. Hier wordt den rechter een zekere vrijheid gelaten. Volgens Mr. Tekenbroek moet als kenmerk van een geneesmiddel worden beschouwd, dat bij onbeperkt afleveren gevaar bestaat voor de volksgezondheid. Z.i. is hiervan bij een smcerseltje tegen rheumatiek geen sprake.

Ook oefende spr. kritiek uit op de dagvaarding, die naar zijn meening op formele gronden nietig verklaard zou moeten worden.

Spr. concludeerde tot nietigverklaring der dagvaarding, subsidiair vrijspraak van verd., meer subsidiair ontslag van rechtsvervolgning.

Mr. Langemeijer requireerde daarop aanhouding van de zaak, ten einde een inspecteur van de volksgezondheid te doen hooren over de plaats, die chloroformolie in de nieuw te verwachten regeling zal innemen.

Mr. Gelein Vitringa heeft de verdere behandeling uitgesteld tot 8 September. (N. R. Crt.)

De wonderlijke bepaling van wat een geneesmiddel zou zijn, zal Mr. Tekenbroek wel uit zijn duim hebben gezogen; wat echter wel merkwaardig is, dat is de mogelijkheid van een uitspraak aan de hand van een komende wet. Zal het door de bijzondere commissie samengestelde ontwerp onveranderd den Minister, den Raad van State en de Staten-Generaal passeren? De tot heden opgedane ervaring op dit gebied motiveert wel eenigen twiëfel, zoodat we voorloopig nog wel aan de wet van 1865 gebonden zijn. (Ph. Wkbl.)

CORRESPONDENTIE

R. A. M. E. G., te G. U heeft inmiddels ons bericht ontvangen. In dit nummer vindt ge nog nadere aanwijzingen. De menschen schijnen steeds vol over deze poespas te zijn.

G. V. K., te A. Ook aan U hebben we ter spoedige afdoening reeds per brief antwoord gezonden. Zooals U daaruit kon zien is er op dat gebied heel wat te koop, en er wordt van kwakzalverij niet stil gezeten deze producten geplaatst te krijgen. Met belangstelling hebben wij kennis genomen van uw nadere gegevens. Er wordt verder onderzocht en wij zullen U van een en ander op de hoogte houden.

P. J., te R. Dergelijke stukjes kunnen wij onmogelijk plaatsen. De door U gevoerde taal en stijl behooren niet in onze kolommen thuis.

J. v. R. te A. Wij geven geen inlichtingen over een of andere geneesmethode, noch over het gebruiken van geneesmiddelen. Raadpleeg Uw huisarts.

A. L., te W. Van uw opmerking is goede nota genomen. Dank voor uw belangstelling.

G. de M., te N. Inderdaad, die controle geschiedenis is niet direct ideaal. Het doet ons overigens genoegen, dat U de zaak thans beter overziet.

Mevrouw V., Ap. te R. Dank voor uw belangstelling. De brochure is weliswaar iets anders dan de reeds besprokene, doch de strekking is dezelfde.

G. E. Sophiast. te B. Met genoegen hebben we van uw belangstelling weer kennis genomen. Het prachtige drukwerk is hetzelfde als 't hierboven bedoelde. Deze praktijken zijn hier te lande helaas nog niet te verbieden. Het moet daar echter wel heen.

T. V. Ceraniumstr. 67, te A. Gaarne willen we aan uw verzoek voldoen. Wilt U ons t.z.t. inlichten over de belangstelling, zoo U hiervan iets zoudt kunnen opmerken?

A. P. arts te H. Door de vacaties is mijn contact met het secretariaat verbroken geweest. Ik weet niet of U reeds bericht ontving over het „diabetes middel”. Elders in dit nummer is de analyse vermeld.

H. W. D. te Gr. Wij zijn U zeer dankbaar voor de toezending der brochures met de nadere aanwijzingen, die ge daarbij geeft. Een en ander komt nog wel eens nader ter sprake. Op dit gebied wordt thans in Holland verbazend „gewerkt.” Als de menschen maar steeds zoo verstandig waren niet zonder advies van hun huisarts te handelen. Dit wordt helaas maar al te vaak nagelaten.

Wordt lid van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

DE KWAKZALVERSMIDDELEN

HUNNE INHOUD EN DE GEVAREN DIE BIJ HET GEBRUIK DREIGEN,

volgens analyses, gedurende 50 jaar gemaakt voor de VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ. (Uitgave van 1931).

Prijs voor leden f 1.25, franco per post f 1.37, voor niet-Leden f 1.50, franco per post f 1.64

Aan te vragen bij den Secretaris-Penningm. den Heer N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis, Postgiro 32237, Amsterdam.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van Dr. Ph. A. COPPENS.

Bestuur der Vereeniging: Dr. C. J. BRENKMAN, Arts te Amsterdam, voorzitter; Mr. M. D. K. S. VAN LIER, Rechter te Amsterdam, lid van het Dagelijks bestuur; C. G. BAERT, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's Gravenhage; Mr. W. P. R. BOUMAN, Oud-Officier van Justitie te 's Gravenhage; Mr. A. A. CNOPIUS, Procureur-Generaal te Arnhem; Dr. Ph. A. COPPENS, Apotheker Gem. Ziekenhuis, Bergweg, Rotterdam; Mr. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O.M. bij Kantongerecht te Leiden, te Noordwijk aan Zee; Mr. J. J. PLUGGE, Subst. Griffier te Rotterdam; Meij. J. C. RESSING te Delden; Mr. H. B. DE BRUYES TACK, Ambtenaar O.M. te Alkmaar; G. E. WINDEMULLER, Arts te Vaassen; N. KEULEMANS, Apotheker Binnen Gasthuis te Amsterdam, Secr.-Penningmeester.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING f 3.—
Ieder lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex. ter gratis verspreiding.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: BERGSCHÉ LAAN 167a, Rotterdam.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDBLAD franco per post f 2.—
Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM
POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237

Advertenties 1—6 regels f 1.55, elke regel meer f 0.25.

Adres voor advertenties: N.V. DE DORDRECHTSCHÉ DRUKKERIJ EN UITGEVERS MAATSCHAPPIJ, Grootkerksplein 5, Dordrecht
Telefoon No. 3341. Postcheque en Girorekening 44060.

INHOUD.

Hoofdartikel: Amuletten en Talismans.

Mededeelingen van verschillende aard uit de mededeelingen van het Rijks-Instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek. — Natuurgeneeskundig Instituut H. Jonkers. — De aflevering van Chloroform door onbevoegden. Wat is een drogisterij? Hoe komt een drogisterij tot stand? De losgelaten geneesmiddelverkoop. Geen plichten, wel rechten!

Correspondentie.
Advertenties.

AMULETTEN EN TALISMANS.

De rol van voorwerpen waaraan men een bijzonder genezende of beschermende kracht toekent, is in den loop der eeuwen dikwijls veranderd. Hoewel het niet valt te ontkennen, dat in oude tijden een sterker uitgesproken, althans meer algemeen geloof t.o.v. de mysterieuze of mystieke werking van zulke middelen bestond, treffen wij nog heden ten dage in onze samenleving dikwijls frappante voorbeelden ervan aan. Veelal zijn het voorwerpen, die uit het verre Oosten hier zijn gebracht en dan z.g. als curiosa worden gedragen of bewaard. Gewoonlijk echter hechten de bezitters(-sters) toch nog wel een zekere waarde aan de legende, die er aan is verbonden, al spreken zij min of meer spottend over „zulk een bijkans kinderlijk bijgeloof.”

De amuletten zijn de eigenlijke afweermiddelen, terwijl de talismans, de oorspronkelijke toeverkrachtige formulieren of voorwerpen zijn, b.v. een op papier geschreven Koranspreuk.

In de spreektaal heerscht op dit punt nogal eens verwarring.

Zooals gezegd vele begrippen en gebruiken zijn uit het Oosten gekomen. Andere zijn er echter waarvan deze vergelegen bron niet, of niet meer is te ontdekken, en die vermoedelijk zullen zijn voortgekomen als gevolg van dezelfde menselijke verzuchtingen en overpeinzingen als de voor ons nog geheimzinniger gewoonten van verre. Wij kennen allen het gebruik, waarbij men 't zogenoemde eerste-dronk-glas bij plechtige gelegenheden achter zich tegen de muur verbrijzelt; of waarbij de flesch, waaruit de wijdingsdrank geschenken werd, terstond stukgeslagen wordt, zooals bij het te water laten van een schip. Er zijn streken waar de scholieren of studenten hun inktpotten tegen de muren van hun scholen in gruzelementen werpen na afloop van het schrift-

telijk afgelegde examen. Dergelijke merkwaardige formaliteiten bestaan er vele.

In de wereld van sport en speelzalen zijn amuletten en talismans algemeen gebruikelijk geworden.

De Arabieren onderscheiden verschillende soorten van amuletten. Men spreekt van „hajels” wanneer ze worden gebruikt tegen elke invloed, die een succes belemmert; van „herz” wanneer een ziekte moet voorkomen worden; van „Khatem” wanneer ze bestaat uit een of andere spreuk.

Omtrent deze zaken vinden we merkwaardige aantekeningen in „Remèdes d'Autrefois” van Cabanès. Zoodra de geloovige Arabier zich niet goed voelt, spoedt hij zich naar de Maraboe (heilig man of priester); deze opent de „Ketab” (een boek), zoekt daarin naar de ziekte, die hij meent herkend te hebben en geeft hem tegen belooning een beschreven papier mede. De inhoud daarvan is afhankelijk van de maatschappelijke welstand van zijn patiënt!

Dit stuk papier moet op het lichaam gedragen worden, liefst op het pijnlijke of zieke gedeelte, en zal zonder twijfel de betooveringen van den „djin” (d.i. de kwade geest) opheffen.

„Dat God U genezen moge” of „dat God U gezondheid moge schenken”, zoo klinkt de wensch van den Arabischen genezer. De patiënt antwoordt met: „Inch' Allah.” (het moge God behagen.) Hij werpt zich daarbij op zijn mat en wacht met echt Oostersch fatalisme het oogenblik waarop de Groote Heer zoo welwillend zal zijn hem van zijn boosdoener te verlossen. (Bertherand, „Médicine et hygiène des Arabes”).

Is de ziekte van weinig ernstige aard, dan spreekt het vanzelf, dat de rust en kalmte, die de patiënt zichzelf zoo oplegt, voldoende zijn hem te genezen. De eer van zijn herstel wordt natuurlijk door hemzelf aan het geheimzinnige papier-tje toegeschreven. Dit is vanzelf sprekend. Is het verloop echter ongunstig dan zucht de Arabier: „Het staat zoo geschreven!” Hij gaat dan naar den Maraboe terug en verzoekt hem onder geklaag en tegen klinkende munt, een nieuw voorschrift. Slechts in laatste instantie, op aandringen van buren en bekenden, zal de zieke den dokter laten komen. Eerst worden altijd de priester en de kwakzalver geraadpleegd.

In Algiers en Tunis is de talisman nog veel in gebruik. Na gewikkeld te zijn in een stuk papier of in lompden, die in was zijn gedrenkt, wordt ze vervolgens besloten hetzij in een versierde le-

ren zak of in een houten met metaal beslagen doos (meest met zilver), die gesloten is met een versierd deksel. Soms is ze vierkant, soms driehoekig of cilindrisch van vorm. Aan een fijne ketting wordt ze op de borst gedragen.

De opstelling der teksten dezer talismans is gewoonlijk min of meer verward of onduidelijk. Men ontleent ze aan spreuken uit de Koran.

De amuletten zijn meestal van papier, drie centimeter in het vierkant en bevatten godsdienstige spreuken. Zij worden in leer verpakt om den hals gedragen. Naar mate de welstand van de dragers treft men ze in meer of minder kostbaar versierde omhulsels aan. Het om de hals dragen kan teruggevonden worden tot in den tijd van Mahomed zelf.

Een vers uit de Koran zegt: „Wij hebben het lot van ieder mensch om zijn hals bevestigd.”

Zij worden beschreven met inkt, die muskus en safran bevat.

Het tijdstip waarop men dit uitvoert dient bij voorkeur gekozen te worden op Vrijdag vóór het ondergaan van de zon.

Kinderen dragen ze gedurende hun wasdom, teneinde ze in die periode te beschermen. Zoodra de jonge meisjes huwbaar zijn worden de amuletten verscheurd. Het gebeurt in die gevallen ook wel, dat men de heilige papiertjes in een vaas overgiet met water. Daardoor verdwijnen de oorspronkelijke figuren der voorstellingen. Men verkrijgt zoo een soort gewijde vloeistof, die als voorbehoed- of geneesmiddel gedronken wordt.

Als de amuletten niet werkzaam blijken te zijn op de wijze zooals men zich dat had voorgesteld, komt dit doordat ze of zijn aangeraakt door een ongelooft of bekeken door een onreine.

Cabanès verhaalt ook welke voorwerpen bezet met juweelen, als amulet werden aangetroffen. Pootjes van stekelvarkens b.v. bezet met kostbare stenen. De met turkooizen bezette ring, die zoogende vrouwen op de borst dragen teneinde zich tegen tepelkloven te beschermen en zich van een overvloedige voedselproductie te verzekeren; de zilveren „qsoub”, in de vorm van een soort patroontaschje, waarin een levende schorpioen bewaard wordt als doorlopende bescherming tegen alle euvelen; de band om het armpje der kinderen waardoor zij voor ongelukken behoed worden en hen tegelijkertijd een lang leven verzekerd is, adelaarssnavels, versierd met goud of zilver, die de jongens dragen om hun tandvorming te bevorderen, en nog vele andere.

Door Lucien Raynaud werden verschillende dierlijke producten aangetroffen in Marokko welke als geneesmiddelen beschreven zijn of gedragen worden als amuletten tegen ziekten.

Beenderen van walvissen tegen koorts; luchtpijpen van kameelen tegen keelziekten; slangenvel tegen betovering; hagedis- en kameleonvel tegen insectenbeten.

Er zijn weer andere amuletten, die door oude heksen geprepareerd worden met fungemalen kruiden, b.v. kikvorschpooten, hondentanden, kattenoogen, jakhalsnagels en andere vreemde soortige voorwerpen. De meeste dienen om op tooverachtige wijze hetzij een echtgenoot te vinden of onvruchtbaarheid tegen te gaan, in de toekomst te zien of hardnekkige wonden te genezen.

Bladeren van de laurier met symbolische teekens erop, zouden koortslidder genezen indien ze in hun nabijheid verbrand werden. Het meest doeltreffend zouden amandelen werken, die opgezogen moesten worden en waarop dan tevoren met een naald fantastische teekens waren aangebracht.

Over het heele gebied waar de Koran het boek der boeken is treft men ook nog heden de meest uiteenlopende voorbeelden van dergelijke zaken aan. Uitgebreid zijn daarvan nadere gegevens te vinden in „La Sorcellerie” van Dr. Regnault. Zoo verhaalt deze o.a. van „papier om te drinken” d. w.z. de amuletten, die gedronken worden nadat men ze in water opgelost heeft. Deze wijze van handelen, die bij de Egyptenaren in zwang is, vertoont zooals men ziet groote overeenkomst met de hierboven reeds aangehaalde gewoonte der Arabieren om de z.g. kinderamuletten later „te drinken”.

Bij het nagaan van de beteekenis, die men aan verschillende sieraden hechtte, is het opvallend, dat deze oorspronkelijk bij de Egyptenaren zoo geheel afwijkend was met die van andere volken. De ringen, die men droeg b.v. wezen op een zekere mate van welstand of op een bepaald beroep zonder dat dus sprake was van amulet of talisman. In het algemeen treft men dit met de juweelen zoo aan. De halskettingen daarentegen, die alleen door de mannen gedragen werden, waren bedoeld om er verschillende amuletten aan te hangen: scarabee, angels, staafjes, olijven, hooortjes en andere heilige voorwerpen.

De oudste Egyptische amuletten, die men kent, bestaan uit lei-plaatjes, voornamelijk groen van kleur, die op zoodanige wijze gegroeped werden, dat voorstellingen van dieren werden gevormd. Zij werden op de graven geplaatst. De groene steen in den vorm van een heilige tor, die op de borst van mummies gevonden werd, is waarschijnlijk een overblijfsel van de amuletten uit de voor-dynastieke tijd.

De amulet met de scarabee of de heilige kever der Egyptenaren werd overigens van allerlei soort gesteente gemaakt: groene basalt of graniet, kalksteen, groen marmer, blauwe porselein-aarde of groen glas. Men bracht daar dan tooverwoorden op aan.

Deze amulet zou dengene op wiens mummie zij gedragen werd, nieuw leven brengen. Aanvankelijk was het de gewoonte de scarabee met de overledene te begraven; eerst later werd het de gewoonte om ze tijdens het leven te dragen. Het heele Middellandsche Zee gebied en ook West-Azië, namen deze laatste gewoonte in den loop der tijden aan. Men droeg ze dan slechts als versiering; ook in onze streken treft men dit nog dikwijls aan.

Fossey vermeldt de z.g. verlossings-steenen.

Deze droegen de Assyrische vrouwen als amulet en ze waren bedoeld om 'n gemakkelijke bevalling te helpen bevorderen. Variatie bestond ook op dit gebied; men onderscheidde nog bevruchtungs-steenen, liefdesteenen en zelfs steenen, die bevruchting zouden tegengaan.

De Phoeniciërs waren zeer sterk in hun geloof aan heksenmiddelen. Wonderlijke verhalen weet Flaubert daarover op te hangen. Zij doen ons gedeeltelijk herinneren aan sommige der nog bij ons bestaande gewoonten waarover hier in den aanvang werd gesproken. Zoo placht men de huurlingen bij het verlaten der stad Carthago na te werpen met parfums, bloemen en zilverstukken. Amuletten werden meegegeven tegen ziekten, doch tegelijkertijd waren b.v. op de penningen drie krasjes gegeven, waardoor de dood bevorderd werd; of wel men verstopte jakhalssharen tusschen de bloemen teneinde de lafheid te bevorderen. Dergelijke uiterlijke symbolische aanroepingen van het geluk kennen wij ook wel; de tweede heksachtige vervloekingen evenwel niet.

De Grieken hadden geneeskragtige amuletten, die gewoonlijk uit vierkante plaatjes bestonden, welke beschreven waren. De Romeinen hadden hun huisgoden, die belast waren met de bescherming tegen onheil en kwaad der inwoners. Een algemeene ontanding had in latere jaren plaats op het gebied van mystiek. Het bleek noodig het volk op meer afdoende wijze te vrijwaren voor onheil, dat gesticht werd door tovenaars en ander gespuis.

Er werd met talismans en amuletten zoowel als met tooverwoorden langzamerhand op meer dan schandelijke manier omgesprongen. Vele zieken werden het slachtoffer dezer practijken. Door Santini de Riols worden in „Les parfums magiques” verschillende voorbeelden aangehaald waaruit blijkt, dat met de bestrijding der kwakzalverij in dien tijd op weinig zachtzinnige wijze een aanvang werd gemaakt.

standeelen konden aangetoond worden. Voor de overige was, door het lage gehalte, of door elkaar storenden invloed, de aantooning niet mogelijk.

Het hoofdbezwaar tegen dergelijke middelen nu is weer, dat de kosten onnoodig hoog gemaakt worden daar ieder medicus in staat is deze of een andere geschikte combinatie van bekende artsenijstoffen voor te schrijven. Door de geweldige reclame, vooral met monsters, is verder het gevaar niet denkbeeldig, dat de nonchalance op het gebied van den ars formulas medicas praescribendi steeds grooter wordt.

Trannosan-voetbad van Prof. Polland. Dit wordt in den handel gebracht door de Trannosan Company te Rotterdam en elders. Een middel, dat aanbevolen wordt voor de verzorging van voeten, doch ook aan „vrouwen en meisjes, die de critieke dagen met pijnen moeten doorstaan of last hebben van verstoringen of vertragingen.” „Zij moeten niet meer kwakzalveren en zich de maag bederven door allerlei middelen te slikken, die zonder baat of vaak levensgevaarlijk zijn.”

Volgens de reclame zouden hierin 15 minerale zouten aanwezig zijn, van dezelfde hoedanigheid als die, welke de bronnen van de meest geneeskragtige badplaatsen bevatten. De samenstelling wordt verder niet vermeld.

Onderzoek. Witte tabletten, die ongeveer 22 g. wegen en die naar thymol en formaldehyde rieken. Met water vormen zij een melkachtige vloeistof.

Aangetoond werden: Formaldehyde, carbonaat, sulfaat, boorzuur, sporen chloride, ammoniak, aluminium, calcium, kalium, natrium en talk; wellicht waren aanvankelijk ook kleine hoeveelheden van een perzout aanwezig.

Conclusie. De hoofdmassa van dit mengsel bestaat uit aluin en borax, daarnaast is natriumcarbonaat of -bicarbonaat aanwezig naast geringe hoeveelheden formaldehyde en wellicht ook van een perzout. Bij bewaring gaat het gehalte dezer beide laatste achteruit.

Radox. Fabrikant: E. Griffiths Hughes, Ltd., Manchester, Engeland. Samenstelling: Niet vermeld.

Volgens onderzoek van N. Keulemans (Maandbl. v.d. Ver. t. d. Kwakzalverij, 1927, no. 10) bestaat Radox uit: „Natriumcarbonaat pl.m. 65 pCt., natriumbicarbonaat pl.m. 15 pCt., borax pl.m. 20 pCt., een parfum en een zuurstofafgevende stof, vermoedelijk een peroxyde”.

Uitkomsten van het onderzoek: Fijn wit, sterk riekend poeder, dat met sterk alkalische reactie (op phenolphthaleïne) in water oplost.

Aangetoond werden Na_2CO_3 , HCO_3 , boraat en perzout.

De actieve zuurstof bedraagt 0.52 pCt., hetgeen overeenkomt met ongeveer 5 pCt. $\text{NaBO}_2 \cdot \text{H}_2\text{O}$, 3 H_2O of ongeveer 2.5 pCt. Na_2O^2 .

Een juiste bepaling der verschillende bestanddeelen bleek niet mogelijk, ook in verband met een event. watergehalte (kristalwater), dat niet nauwkeurig te bepalen is.

Conclusie: de uitkomsten van het kwalitatieve onderzoek komen dus overeen met de vroeger door Keulemans verrichte analyse.

Recresal liquidum. In No. 25 der Mededeelingen (blz. 304) is reeds op dit preparaat gewezen. Het bestaat volgens den fabrikant uit: Natriumphosphoricum 41.0, Saccharum Uvae 35.0, Aq. dest. ad 100.0.

Uit nadere mededeelingen blijkt echter, dat hier Natriumphosphoricum niet moet opgevat worden als het algemeen met dien naam aangeduide secundaire fosphaat. De fabrikant geeft nu op mononatriumphosphaat 21 pCt., dinatrium-

Mededeelingen van verschillenden aard

Uit de Mededeelingen van het Rijks-Instituut

voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek.

(No. 26).

In deze reeks treffen wij weer verschillende analyses aan van kwakzalversmiddelen waarvan wij er hier eenige laten volgen. Naast de echte kwakzalversartikelen komen er eenige voor, die op het grensgebied liggen. Deze z.g. specialité's zijn evenwel dikwijls zeer gevaarlijk. In een vorige mededeeling wezen wij er nog eens op, welke de gevaren kunnen zijn, die zulke verpakte en met veel reclame aangeprezen middelen met zich kunnen meebrengen. Ten overvloede zij er hier nog eens op gewezen, dat men niet dan onder groote reserve de inhoud der aanprijzingen kan aanvaarden. Een dezer laatste middelen is b.v. het **Taumasthman**, fabrikant: „Ha = eR”, A. G., Basel. De tabletjes zouden volgens den samensteller bevatten: „dimethylaminophen. dimethylpyraz. 0.1; theophylline 0.1; coffeine 0.05; acid agaricin. 0.0025; ephedrine hydr. 0.01; extr. belladonnae 0.01; amyl. sacch. lactis ad 0.5”.

We hebben hier met een samenstelling van bekende geneesmiddelen te doen, die in de verhouding zooals ze hier zijn opgegeven blijkens de ervaring in sommige gevallen een gunstige werking aan den dag leggen.

Het onderzoek van het Pharmaco therapeutisch Instituut wees uit, dat in de 500 mgr. wegende tabletten een aantal der werkzame be-

phosphaat 20 pCt., Saccharum Uvae 35 pCt., Aq. dest. tot 100 pCt.

Beide zouten bleken aanwezig, zij het ook in wat geringere hoeveelheid als opgegeven.

Voor den niet-ingewijde diene, dat Saccharum Uvae hetzelfde is als glucose.

Daarna volgen:

Middelen van het Instituut Walraven, te Rotterdam. Deze instelling maakt veel reclame.

I. Druppels. Roodbruine, heldere vloeistof, die aromatisch en naar ijzer reikt en aromatisch en zwak ijzerachtig smaakt. Zij bezit een soort. gew. van 1.023 en is van het type der Solut. Ferri pomata (ijzermalaaftinctuur). Behalve ijzer werd nog arseen gevonden en wel in een hoeveelheid van 0.3 pCt. As²O₃.

II. Kruiden. Een mengsel van gehakte kruiden, waarvan de meeste in niet al te goeden toestand. Herkend werden Flores Sambuci (vlier), Flores Millefolii (duizendblad), Cortex Rhamni Frangulae (vuilboom), Herba Equiseti (paardestaart), Fruct. Juniperi (jeneverbes), Lignum Sassafras, Rhizoma Graminis (graswortel) en Folia Juglandis (notelbladen).

III. Parels. Harde galatine parels, met een gelen vloeibaren, naar terpentijnolie riekende inhoud.

Deze inhoud bestaat uit een mengsel van terpentijnolie en een zwavel bevattende vette olie. Een mengsel, dat als „Haarlemmer Olie” bekend is.

Bijsterveld-Tuinstra's pillen.

Uitkomsten van het onderzoek: Licht oranje gekleurde, steeharde pillen, die gemiddeld 275 mg. wegen. De pillen bevatten rhabarberwortel, bismuthsalicylaat en natriumcarbonaat.

Poeder van Bijsterveld te Rotterdam.

Het poeder werd gegeven aan een patiënt lijdende aan blaassteen.

Uitkomsten van het onderzoek: Wit, in water oplosbaar poeder, dat naar venkelolie reikt. De reactie van de waterige oplossing is alkalisch ten opzichte van lakmoes.

Aangetoond werden bicarbonaat, natrium en lactose.

Bij kwantitatieve bepaling werd gevonden, dat het poeder bestaat uit een mengsel van Bicarbonas natriicus 74.56 pCt., Saccharum lactis 25,3 pCt., en Oleum Foeniculi.

Poeders van het Instituut Bijsterveld-Tuinstra.

De poeders werden door den kwakzalver verstrekt aan een patiënt, ter bestrijding van „gewrichtsrheumatiek met ongeregelde bloedbereiding.”

Uitkomst van het onderzoek: De poeders bestaan alleen uit acetylsalicylzuur. Zij wegen 450 tot 500 mg.

Vloeistof ter genezng van een huidziekte.

De vloeistof is afgeleverd door het „Boertje te Rinsumageest.”

Uitkomsten van het onderzoek: Heldere roode vloeistof met een sterk zure reactie, die 1.35 gr. HCl per 100 cm.3 bevat.

De verdampingsrest is 0.047 pCt. Het s.g. 1.0066, hetgeen overeenkomt met 1.3 pCt. HCl.

Het nadere onderzoek van deze wondervloeistof bracht aan het licht, dat men ze slechts te beschouwen had als gekleurd water, waaraan 10 pCt. zoutzuur was toegevoegd!

Hte Boertje van Rinsumageest schijnt specialist op dit gebied te zijn. We lezen verder n.l. nog over een Drankje van hem, dat bij aanbidding voor het onderzoek reeds in bederf was overge-

gaan. Ook hier betref het weer een met roode kleurstof aangemengde vloeistof, die enkele zouten bevatte.

Een ander drankje is van Monsma te Rinsumageest. Dit was gegeven voor een neuropathisch kind en bleek kaneel- en laurierbessen-aftreksel te bevatten.

Reeds vroeger kwamen opgaven voor omtrent samenstelling van Tannkosanpreparaten. Hier volgen er weer eenige.

Deze middelen werden gegeven aan een patiënt lijdende aan galblaasandoening. Zij werden verstrekt door den Iridiagnostiker Tannhauser, te Beek bij Nijmegen.

Tannkosan Kruidentabletten Hamuko.

Samenstelling volgens den fabrikant: Rad. Helen 12, Aloe 20, Ha Fumar 20, Ha Cardui ben. 20, Ha Cichoriae 12, Ha Agrim 16, Ha Equiseti 12, Fol Uvae ursi 20, Cort Frangul 55, Rad Ononid 20, Fruct Foeni 20, Semen Petroselini 12 en Fol Sennae 50.

Van al deze bestanddeelen konden slechts Aloë, Cort Frangulal, fruct Foeniculi en fol Uvae Ursi aangetoond worden.

Twee ongemerkte flesschen, die bij onderzoek bleken te bevatten olijfolie, en een mengsel van wonderolie en arachisolie.

Apart vermeld wordt de analyse van

Olie van Tannhauser. Deze zwak rose gekleurde licht troebele olie bevatte ongeveer 50 pCt. wonderolie met daarnaast sesamolie en een spoor water.

Merkwaaardig zijn verder de uitkomsten omtrent eenige middelen van J. B. Hesper. Reeds eerder werden van enkele dezer gegevens verstrekt (Mededeelingen No. 20). Deze Hesper noemt zich: gediplomeerd Homoeopaath (!) en houdt spreekuur te Beek bij Nijmegen en te Dinxperloo even op Duitsch gebied.

Aan een kind met misvormde voetjes en een zwak beendergestel gaf hij de vier volgende middelen:

1. Gal- maag- lever- twaalvingerige- en blinde-darmdrank.
2. Homoeopathische Nierentrophien.
3. Blasantrophien.
4. Een poeder.

Voor deze geneesmiddelen werd f 6.50 berekend.

Geneesmiddel 1 zou zorgen, dat de lever weer de normale grootte kreeg; 2 zou een normalen urine-afvoer bewerkstelligen, welk effect nog werd versterkt door geneesmiddel 3; 4 gaf „marg in de botten”! en zou de misvormde voetjes genezen.

Uitkomsten van het onderzoek: 1. bevatte een bruine bittere vloeistof, die o.a. alcohol bevatte en glucose. De tinctuur was niet te herkennen.

2. Een kleurloze vloeistof, die alcohol bevatte en geen rest bij verdampen gaf.

3. Dit zal een groote verdunning van een spiriteus plantenaftreksel zijn.

4. Poeders bestaande uit saccharas ferricus 80 pCt. en Phosphas calcicus 20 pCt.

Van anderen oorsprong is Malaridine d'après le docteur Coust. Cartellierl.

Men zou hier een nieuw malaria middel hebben, dat vooral bij de tropische vormen — waarbij kinnesulfaat niet afdoende bleek — aanvankelijk verbetering, vervolgens volledig herstel zou brengen. Het middel zou echter geen kinine noch een tinctuur van kinabast bevatten.

Blijkens een overgelegde analyse van een Staatsgewerteschule te Reichenberg, waarin echter de naam Malaridine niet genoemd wordt en die dus even goed op een ander middel betrek-

king kan hebben, werden met het mengsel reacties op hars en alcohol alsmede op myrrhe en arnica verkregen.

Ook hier weder de opmerking, dat geen kinine of tinctuur van kinabast aanwezig zijn. Het slot van het analyse-verslag doet de opsomming van een aantal chemische lichamen, waarschijnlijk aan een of ander boek ontleend, welke lichamen in de literatuur als bestanddeelen van myrrhe en arnica worden vermeld. Op het etiket van een fleschje Malaridine komt zelfs een chemische formule voor, samengesteld uit bestanddeelen, die niet in één, doch in 2 verschillende planten voorkomen. Een en ander is misleidend.

Onderzoek: Malaridine is een alcoholische vloeistof met den reuk van Eucalyptus-tinctuur waarin ongeveer 4 pCt. kinine in den vorm van een hydrochloride, alsmede sporen arsenicum konden worden aangetoond. Of de laatste opzettelijk zijn bijgevoegd dan wel als verontreiniging aanwezig zijn, moet in het midden worden gelaten.

In elk geval is Malaridine een toepassingsvorm van een reeds lang bekend geneesmiddel en geen nieuwe vinding.

Met welke driestheid het middel wordt aangeboden kan o.a. blijken uit de fraaie aanbeveling in een brief aan een medicus dat „man nach 3 Tagen bereits die toten Malariabazillen im Urin kann nachweisen”.

Kruiden tegen Malaria-achtige koortsen.

Medegedeeld werd „dat het een kruid zou zijn, hetwelk op de Riffen van Marokko groeit.”

Uitkomsten van het onderzoek: Fijngesneden plantendeelen, waarin herkend konden worden: Folia Lauri (laurierbladen), Folia Rosmarini (rosmarijnbladen), Herba Centaurii (duizendguldenkruid), Flores Centaurii cyani (korenbloemen).

Vermoedelijk zijn nog deelen van een of meer andere planten (o.a. van een sterk behaarde) aanwezig. De identiteit daarvan kon echter niet vastgesteld worden.

Spirae's Kalkextract. Fabrikant: N.V. Spi-raeae. Directie mevrouw Ooms, Nieuwe weg 36, Amsterdam.

De drank wordt aanbevolen bij long-, ingewandsandoeningen en beenzweren. De drank was verstrekt aan een patiënt, lijdende aan een sterke tonsillair-hypertrophie, welke door het gebruik van dezen drank zou genezen.

Uitkomsten van het onderzoek: Kleurloze, alkalisch reagerende vloeistof die sporen calcium bevat en te beschouwen is als een zeer slap kalkwater.

Natuurgeneeskundig Instituut H. Jonkers.

Eenigen tijd geleden (No. 5 van dezen jaarg.) maakten wij reeds melding van den inhoud eener brochure door bovengenoemd instituut huis aan huis in de brievenbussen gedeponereerd. Thans zijn ons van verschillende zijden exemplaren toegezonden van een vernieuwde poging om den aandacht te trekken. In „brochure A” richt het instituut op de voorpagina eenige inlichtende woorden tot de toekomstige afnemers. Natuurlijk is het daarbij noodig geoordeeld de critiek te weerleggen, die in den loop der jaren tegen de handelingen van deze inrichting zijn verzezen. Er wordt daarin gezinspeeld op de „meer naar voren komende waardeering voor mijn persoon en „werk, ook van de zijde van medische autoriteiten.” Het is jammer, dat het instituut zijn lezers de namen onthoudt van deze autoriteiten. Ongetwijfeld zou men het zeer op prijs stellen deze eens te mogen vernemen, vooral wanneer het

gaat om daarmede minder gunstig onthaal door anderen te weerleggen. Dat dit laatste bestaat wordt ook in weinig aan twijfel onderhevig zijnde bewoordingen vermeld. Er schijnt n.l. iemand „met vuige, lasterende aanvallen” een poging gedaan te hebben „insinuaties te lanceeren”.

Dat is altijd een bewijs van zwakte, zooals natuurlijk de lezers der brochure ook oogenblikkelijk zullen bezprepen hebben. En dan nog wel zoo'n „eenvoudig iemand” aan te vallen. Het is haast niet te gelooven. Gelukkig maar dat er nog een explicatie aan het publiek volgt waardoor men in staat wordt gesteld zich een goed beeld te vormen van „een eenvoudig iemand zonder titel, „doch met een wetenschap, die in de toekomst „veel zal bijdragen de huidige medicijnen te verdringen tot heil der lijdende menschheid.”

Nadat daarna enkele algemeene en bijzondere aanwijzingen zijn gegeven omtrent den kuur die men volgen wil, waarbij nadrukkelijk erop wordt gewezen toch vooral niet te kort te kuren, wordt nog iets gezegd over medisch toezicht. „In ernstige gevallen van b.v. suikerziekte, nier- „blaasaandoeningen enz. doet men verstandig „ook onder medisch toezicht te blijven. Talloos „zijn de patiënten, die de laatste jaren met medeweten van hun huisdokter Jonker's Kruiden- „combinatie gebruiken, en het feit, dat steeds „meer medici de overtuiging krijgen, dat deze „middelen inderdaad de middelen zijn, waarvoor „ze worden verstrekt en dit openlijk erkennen, „stemt mij tot groote dankbaarheid en sterkt mij „in de overtuiging, dat ik hoe langer hoe meer „algemeene waardeering verwerf, niet alleen bij „de zieken, doch ook in de wereld der medici.”

Met behulp van deze weinig-zeggende algemeene opmerkingen wordt dan bij wijze van hors d'oeuvre getracht de aantrekkelijkheid van op de volgende pagina's toegediende kruiden te verhoogen. Wat daar allemaal staat weten we nu al. Zoo raar is het niet te bedenken of een of andere combinatie nummer zooveel helpt U van Uw kwaal af. De niet in deze brochure genoemde ziekten (dit zijn „de meest voorkomende”) zijn vermeld in brochure B, die men „gratis en franco” kan toegezonden krijgen op verzoek.

Wij kunnen hier volstaan met de mededeeling, dat men in tegenstelling met 's Heeren Jonkers advies aangeraden wordt niet te wachten tot een of andere ernstige kwaal zich geopenbaard heeft, alvorens een medisch advies in te winnen. Zeker is het dat men in zijn belang aangeraden wordt niet zonder bevoegd advies deze en dergelijke kruidenkuren te beginnen. De schadelijkheid is veelal niet in deze plantendeelen zelve besloten, doch in het feit, dat men zich door ze te gebruiken onttrekt aan juiste voorlichting op het juiste oogenblik. C.

De aflevering van chloroform door onbevoegden. Wat is een drogist? Hoe komt een drogisterij tot stand? De losgelaten geneesmiddelverkoop. Een plichten, wel rechten!

In De Drogist van 1 Augustus wordt een beschouwing gewijd aan het proces over den verkoop door een onbevoegde van chloroformolie. Hierbij worden door de heeren F. A. Bijvoet en V. S. wier weer allerlei beschouwingen geleverd over wat al dan niet in de wet, regelende de uitoefening der artseneijbereidkunst, staat te le-

zen. Maar welke opvatting men nu ook over de wet of over Lijst C mag hebben, nooit en te nimmer zal in eenig land, waar wettelijke regelingen bestaan voor den verkoop van geneesmiddelen, de verkoop van chloroform voor in- of uitwendig gebruik worden vrijgelaten en als nu iemand, die zich drogist noemt of een andere half of heelmaal ondeskundige, chloroform zou verkoopen, dan zou hij een handeling begaan, die in alle opzichten strafbaar diende te worden gesteld. Die strafbaarheid bestaat volgens de tegenwoordige wettelijke bepalingen en die zal, hoe een nieuwe wet ook mag uitvallen, blijven bestaan en het verzwakt zeker de positie van alle kleinhandelaren, die zonder eenige bevoegdheid er toe te bezitten, geneesmiddelen verkoopen, wanneer men stoffen als chloroform gelijk gaat stellen met salmiakpastilles.

De opvatting, wat men volgens sommigen onder een drogist moet verstaan, vindt men in hetzelfde nummer van De Drogist weergegeven onder het hoofd „Verkoopers van Pharmaceutische Artikelen.” De daarop betrekking hebbende uitslating is: „Sommigen meenen, dat men alleen van een drogistzaak kan spreken, wanneer de verkoop zich geheel en al beweegt op het gebied van de geneesmiddelen.” De schrijver van het artikel denkt er anders over, maar het is wel typerend, dat men het zwaartepunt van de drogisterij in den handel in het klein in geneesmiddelen zoekt. Het merkwaardige in het bovengenoemde artikel is, dat de groep van onbevoegden, die dan speciaal handel heeten te drijven in pharmaceutische artikelen (dit zijn uitsluitend geneesmiddelen), zich geweldig keert tegen grossiers of groothandelaren, die aan andere onbevoegden, met name manufacturiers en directies van warenhuizen, verbandstoffen leveren. We lezen: „Zou het niet op den weg liggen van de georganiseerde drogisten, om uitsluitend van die groothandelaren de verbandstoffen te betrekken, die niet aan manufacturiers leveren?” Zou niet met veel meer recht van pharmaceutische zijde zijn te vragen: „Zou het niet op den weg liggen van de apothekers, om uitsluitend van die groothandelaren hunne goederen te betrekken, die niet aan daartoe niet bevoegden geneesmiddelen leveren?” Welke maatschappelijke verplichting is aan anderen dan apothekers en apotheekhoudende geneeskundigen opgelegd, waaruit ze zich eenig recht op een exclusieve positie kunnen aanmatigen?

Hoe een drogistzaak tot stand kan komen blijkt wel uit een advertentie in „De Drogist”, waarin een apothekers-assistent vraagt welke fabrikanten haar willen helpen, om een drogistzaak in te richten, en wat fabrikant en groothandelaar meenen, dat onbekommerd en zonder medisch voorschrift door Jan en alleman verkocht mag worden, lenen de zelfde, voor het verkrijgen van een inzicht in de verwording van den geneesmiddelenverkoop in Nederland zoo bruikbare, advertenties. Het aantal afnemers, dat men dan ook bereikt, overtreft het gezamenlijk aantal apothekers, artsen en het bij hen werkende hulppersoneel. Het wordt geschat op 6000, en wanneer men er nog bijreken andere onbevoegden, die naast het beoefenen van den onwettigen verkoop van geneesmiddelen, ook nog kruidenierswaren en manufacturen afleveren, is dit aantal nog veel grooter.

(Pharm. Weekl.)

CORRESPONDENTIE.

D. v. d. P. te B. Dank voor de brochure, die U ons deelt toekomen. Het is ons evenwel niet mogelijk hieraan „het noodige te verrichten” zooals U ons verzoekt. Wij kunnen slechts de aandacht erop vestigen, meer niet. Dit zullen wij dan ook wel doen.

T. V. Ceraniumstraat, te A. Wij hebben van den inhoud van uw schrijven kennis genomen. Gaarne zien wij dus t.z.t. uw bericht tegemoet. De adreswijziging hebben wij doorgegeven aan den uitgever.

P. v. A. te N. Met genoegen zullen wij dergelijke markt-middeltjes voor U nader onderzoeken en beschrijven. Het is daarvoor echter inderdaad noodig dat zij in ons bezit komen, zooals U bij nader inzien zult begrijpen.

J. van S. te M. Dergelijke z.g. hoogfrequent apparaten zijn in ons blad reeds vele malen besproken. U kunt er zeker van zijn, dat de door U bedoelde niets vóór hebben op de alom in den handel verkrijgbare; integendeel zelfs, want naast het nadeel van onbekende fabrikant en leverancier kunnen we U berichten, dat de prijs ongeveer f 50.— hooger is dan de algemeene geldende.

L. J. te R. Helaas zijn de economische mogelijkheden van tegenwoordig in vele gevallen mede oorzaak, dat jonge lieden zich voor dergelijke praktijken leenen of beter verkoopen. Dit neemt echter niet weg, dat hun handelingen afkeurenwaardig zijn en door het hiervoor genoemde motif niet worden gedekt. Er is echter wettelijk nog geen bepaling om dit euvel te bestrijden.

L. W. O. te H. Inderdaad is de belangstelling voor ons werk in vele opzichten slechts maar te noemen. Als U wilt medewerken dit op te voeren zult U ongetwijfeld een goed werk verrichten.

J. E. te R. Er is geen sprake van, dat slechts medici en apothekers lid van onze vereeniging zijn of kunnen worden. Het groote belang eischt zelfs, dat juist anderen toetreden. Deze zijn in dit verband meer „belanghebbenden” dan de eigenlijke vakmensen.

S. J. M. te A. Hierin zijn wij niet bevoegd U van raad te dienen. Uw huisarts zal U zeer zeker op afdoende wijze kunnen inlichten. Eigenlijk heeft het door U genoemde onderwerp met kwakzalverij niets te maken.

J. v. L. te Z. Deze vraag werd reeds eerder eenige keeren gesteld. Het aantal actief optredende medewerkers is niet bepaald groot. In ieder geval worden bijdragen gaarne ingewacht. Als U zich daar eens voor wilt zetten zijn wij U daar zeer erkentelijk voor.

Wordt lid van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

DE KWAKZALVERS MIDDELEN

HUNNE INHOUD EN DE CEVAREN DIE BIJ HET GEBRUIK DREIGEN.

volgens analyses, gedurende 50 jaar gemaakt voor de VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ (Uitg. v. 1931).
Prijs voor leden f 1.25, franco per post f 1.37, voor niet-Leden f 1.50, franco per post f 1.64

Aan te vragen b.d. Secr.-Penningm. den Heer N. KEULEMANS, Apotheker, Binnenga-thuis, Postgiro 32237, A'dam.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van Dr Ph. A. COPPENS.

Bestuur der Vereeniging: Dr. C. J. BRENKMAN, Arts te Amsterdam, voorzitter; Mr. M. D. K. S. VAN LIER, Rechter te Amsterdam, lid van het Dagelijksch bestuur; C. G. BAERT, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's Gravenhage; Mr. W. P. R. BOUMAN, Oud-Officier van Justitie te 's Gravenhage; Mr. A. A. CNOPIUS, Procureur-Generaal te Arnhem; Dr. Ph. A. COPPENS, Apotheker Gem. Ziekenhuis, Bergweg, Rotterdam; Mr. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O.M. bij Kantongerecht te Leiden, te Noordwijk aan Zee; Mr. J. J. PLUGGE, Subst. Griffier te Rotterdam; Mej. J. C. RESSING te Delden; Mr. H. B. DE BRUYES TACK, Ambtenaar O.M. te Alkmaar; G. E. WINDEMÜLLER, Arts te Vaassen; N. KEULEMANS, Apotheker Binnen Gasthuis te Amsterdam, Secr.-Penningmeester.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING f 3.—

Ieder lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex. ter gratis verspreiding.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: BERGSCHÉ LAAN 167a, Rotterdam.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDBLAD franco per post f 2.—

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM
POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM. No. 32237

Advertenties 1—6 regels f 1.55, elke regel meer f 0.25.

Adres voor advertenties: N.V. DE DORDRECHTSCHÉ DRUKKERIJ EN UITGEVERS MAATSCHAPPIJ, Grootekerkplein 5, Dordrecht
Telefoon No. 3341. Postecheque en Girorekening 44060.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur. Ledenvergadering.

Mededeelingen van verschillenden aard:

Uit de Meded. v.h. Rijks-Inst. van Pharmaco-therap. onderzoek. — Contrôle op het adverteeren van geneeswijzen. — Annonces van bedriegers. — Timotheus en de kwakzalverij. — Radiumbekers. — „Atlas“-toestellen. — Kwakzalversmiddelen uit de oude doos. — Een haar-groei-middel. — Het einde van een oude bekende.

Boekaankondiging: Wat geschiedt er in Nederland in het belang der Volksgezondheid? door Ad. ter Cooek.

Uit andere landen: Ned-Indië. Vergif bij het pond op de passar. — België, Nat. Verbond tegen kanker en strijd tegen kwakzalverij. — Denemarken. Contrôle van specialités. — Polen. Adverteeren van geneesmiddelen.

Correspondentie.

Advertenties.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

De **LEDENVERGADERING** zal worden gehouden op **ZATERDAG 27 OCTOBER** te **2 UUR** namiddag in American Hotel Leidsche Plein Amsterdam.

Agenda.

Opening — Notulen.

Verslag over het jaar 1933

Rekening en Verantwoording over het jaar 1933

Verkiezing bestuursleden wegens periodieke aftreding:

1. Mr. A. Cnopius te Arnhem. (aftredend.)
Mr. J. Moolenburgh te Middelburg.
2. Mr. H. B. de Bruyes Tack te Alkmaar (aftredend).
Mr. G. van Itallie te Leiden.
3. G. E. Windemüller te Vaassen (aftredend).
J. Wiggelandam, arts te Roermond.

Eventueel ingekomen voorstellen.

Rondvraag.

Leden die voorstellen in de ledenvergadering wenschen te doen behandelen, worden verzocht deze vóór 15 October schriftelijk bij ondergeteekende in te dienen.

De Secretaris-penningmeester,
N. KEULEMANS.

Mededeelingen van verschillenden aard

Uit de Mededeelingen van het Rijks-Instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek.

(No. 26).

Wij geven hieronder een vervolg van enkele gegevens uit de 26e reeks van bovengenoemd instituut. Als gewoonlijk treffen we ook thans

weer middelen aan voor de meest uiteenlopende kwalen. Verschillende echt onderwetsche kruiden en vloeistoffen blijken nog steeds opgeld te doen.

Als voorbeeld daarvan kan gelden:

Smits T.B.C. Geneesmiddel.

Fabrikant: M. Smit te Alkmaar.

Jarenlang kennen we reeds de fantastische kracht, die in petroleum bevat zou zijn, speciaal tegen tuberculose.

Tallose kwakzalversmiddelen bestonden geheel of gedeeltelijk uit deze stof. Wij herinneren ons o.a. de middelen van Eilers. De bijzondere roep, die van petroleum uitging is echter niet beperkt tot onze Europeesche landen. In Japan zijn streken waar men een onbeperkt vertrouwen in de heilzame werking van aardolie heeft. Verhalen doen de ronde waarin beschreven wordt, dat zelfs zeer vergevorderde gevallen van tuberculose door het innemen van petroleum zouden genezen zijn. De geneeskundige wereld zou zelfs proeven op groote schaal gedaan hebben met klinische zoowel als laboratorium resultaten van belang.

Deze en dergelijke verhalen moeten echter onder de grootste reserve voor kennisneming aannvaard worden. Nog nooit is tot nu toe één enkel behoorlijk gefundeerd resultaat beschreven. De een beroept zich zonder meer op den ander. Het hier beschreven middel van Smit is ongetwijfeld op een dergelijke wijze tot stand gekomen. Als bestanddeelen trof men erin aan: **levertraan, houtteer en petroleum**. Alle drie dus feitelijk oude bekende.

Daarna volgen **kruiden tegen Diabetes**. De inzender daarvan zal wel, als iedereen, benieuwd zijn geweest welke kruiden daar nu wel weer geschikt voor geacht werden. Men bleek deze keer te doen te hebben met **Herba Centauri** (Duizendguldenkruid). Dit is een van de veel gebruikte plantaardige middelen uit allerlei kruidenmengsels. Jarenlang was het reeds in onze pharmacopeeën opgenomen; ook thans komt het er nog in voor en behoort het tot de niet-verplichte geneesmiddelen. Als werkzaam bestanddeel kent men een bitterstof erin, die als vele andere amara toepassing vond. Men heeft wel eens in de meening verkeerd, dat het glucosidachtige erythrocentaurine nog van meer beteekenis zou zijn, en dat o.a. hieraan de bekendheid was te danken van de Duizendguldenkruid-tinctuur van pastoor

Kneipp. Hiervan is men inmiddels terug gekomen.

Vervolgens treffen we eenige, men zou haast ertoe komen te spreken van „geliefkoosde” **middeelen** aan, n.l. **tegen galsteenen**.

In de eerste plaats een combinatie van: A een flesch met vloeistof en B. een viertal zakjes met poeder. Het is jammer, dat de herkomst van deze middelen niet zijn opgegeven.

De flesch scheen een eenigszins samengestelde vloeistof te bevatten, waarin werden aange troffen een **olieachtige stof**, die veel overeenkomst met olijfolie vertoonde, en verder suikerstroop met een planten aftroksel bereid, waaraan een reuk van oranjeschillen voorkwam. De zakjes poeder bevatten:

I. een mengsel van natriumbicarbonaat en kaliumnatriumtartraat, ongeveer in de verhouding 1 met 3.

II. wijnsteenzuur, ongeveer 2 gram.

III. een wit poeder, ongeveer 21 gram wegende, dat dezelfde samenstelling had als het poeder uit zakje I.

IV. Dit bevatte op zijn beurt weer dezelfde stof als het zakje 2.

Het instituut merkt hier nog bij op, dat de z.g. Seidlitzpoeders, laxeerende bruispoeders, hoeveelheden zijn van wijnsteenzuur en 10 gr. van een mengsel van 1 d. poeder van wijnsteenzuur en 3 d. poeder van natriumbicarbonaat.

Het volgende is **Galsteenkruid**. Dit bleek te bestaan uit **Folia Orthosiphonis**, waarvan de beteekenis als diureticum bekend is.

Als derde middel van deze soort wordt vermeld:

Pillen tegen cholelithiasis. Het onderzoek wees uit, dat men hier te maken had met gewone Blancardsche pillen, die nu niet bepaald gebruikt worden tegen galsteenen.

Achtereenvolgens lezen we verder:

Hoestthee. Deze thee is afgeleverd door de Rosenapotheke te Köln-Delbrück en moet dienen als hoestthee.

Uitkomsten van het onderzoek: In het kruidenmengsel werden gevonden: Flores Sambuci, Flores Calendulae, Flores Malvae, Flores Tiliae, Flores Millefolii, Petala Rhoeados, Semen Lini, Radix Liquiritiae, Radix Althaeae, Fol. Rubi, Idaei, Fol. Melissae en een korstmoss.

Kruiden en korrels tegen Ischias. De pakjes kruiden en korrels zijn geleverd door van der Werf te Gouda.

Uitkomsten van het onderzoek: Het pakje gemerkt No. 1 bevat Fol. Orthosiphonis, het pakje gemerkt No. 2 Herba Centaurii.

In de homocopathische korrels Rhus Toxic. kon slechts suiker aangetoond worden.

Kruiden tegen kanker. Uitkomsten van het onderzoek: Het kruidenmengsel bestaat uit de gesneden bladeren en stengels van Scrophularia nodosa (Helmkruid). Tevens is ter onderzoek gezonden de thee van deze kruiden bereid.

In deze bruine vloeistof kan slechts looistof aangetoond worden, alkaloiden zijn afwezig.

Jolierherba-tabletten. Samenstelling volgens den fabrikant: Herba Trifolii fibrinü 7 pCt., Herba Hyperici 12 pCt., H. Rosmarini 10 pCt., H. Centaurii 6 pCt., H. Verbenae 12 pCt.; Folia Urticae 9 pCt., Fol. Sennae 5 pCt., Cortex Frangulae 10 pCt., Fructus Juniperi 10 pCt., Fruct. Carvi 8 pCt., Aloe capens 6 pCt., Lignum Santalum rubrum 5 pCt.

Gebruik: Tegen verstopping.

Uitkomst van het onderzoek: De bruine tabletjes bestaan uit een fijn plantenpoeder, waarin werden gevonden: Aloë, Folia Sennae, Lignum Santali, Cortex Frangulae, Fructus Juniperi en een Umbelliferenvrucht.

De overige opgegeven bestanddeelen volgens de opgave, konden niet met zekerheid worden aangetoond.

CONTRÔLE OP HET ADVERTEEREN VAN GENEESWIJZEN!

Onderstaande advertenties gaven onzen medewerker, den heer Boomgaard aanleiding tot een ontboezeming, die wij hier in haar geheel laten volgen.

ZIEKEN,

die mij bij mijn bezoek aan Velp en Dieren op 30 Augustus persoonlijk wenschen te spreken, worden verzocht hiervan tevoren schriftelijk mededeeling te doen. Consult *f* 4.— geneesmiddelen inbegrepen. Eerste onderzoek kosteloos.

LEUGEMORS NATUURGENEESKUNDE, Apeldoorn.

Velpsehe Courant.

WILT U VERMAGEREN?

Op welk gedeelte van het lichaam U ook wenscht, ZONDER baden, diëet of geneesmiddelen. Uitwendig en onschadelijk. Resultaat na 6en dag zichtbaar. Vraagt gratis aanwijzingen en referenties aan

MEVR. COLENBRANDER.

P. Langendijkstr. 54 hs. Amsterdam, W.
Nieuwe Arnhemse Courant.

ANNONCES VAN BEDRIEGERS.

Het is tegenwoordig toch maar eigen schuld, als men iets mankeert aan of in het lichaam, zelfs als men iets teveel heeft zou ik zeggen, want in alle gevallen zijn er medeschepselen die kunnen en willen helpen om het lichaam weer in orde te maken.

Zij bezitten een gave, kennen een kunst, weten van behandelen en vooral van handelen en maken zooveel reclame voor hun goede eigenschappen, dat men eigenlijk vol verbazing is als men hoort dat er toch ook nog zieke menschen zijn, zelfs huizen vol oftewel ziekenhuizen.

Bij het lezen der annonces van bedoelde ongezonde dames en heeren, kan men niet begrijpen dat er zieken zijn, althans lieden die het denken ziek te zijn, wat ook al een ziekte is.

Wat u ook aan ziekte moogt bezitten, en wilt u er graag af, welnu, kijk dan even in de courant, het komt er weinig op aan welk blad, omdat alle bladen meewerken op dat gebied. De aanbiedingen om uw ziekte te genezen zullen u doen uit-

roepen: Dat is enorm. Ja, enorm! Ook uw portemonnaie zal die uitroep laten hooren, want al spoedig is het niet meer mogelijk te... rammelen!

De annonces op dit gebied klinken meestal heel brutaal en vrijwel zoo opschepperig, zelfs zoo dat aan oplichterij gedacht kan worden, terwijl zij toch alleen de bedoeling hebben een ongelukkig medemensch uit zijn of haar lijden te helpen. Een prachtig doel, niet waar? Heusch!

Zoo las ik nog kort geleden een annonce, waar boven stond

„WILT U VERMAGEREN?“

Neen hoor, ik niet, want veel dikte bezit ik niet. Maar verder stond: „Op welk gedeelte van het lichaam U ook wenscht. ZONDER baden, diëet, of geneesmiddelen. Uitwendig en onschadelijk“.

Nu kan niet anders gezegd worden dan dat de Mevr. die de annonce liet plaatsen bijzonder geleerd moet zijn. Zij doet het met niets, wat voor vele zieken een uitkomst is, want ze worden niet bekeken en behoeven zelfs niet te baden. Ze blijven gewoon door-eten en roepen niet „DIE-EET“, omdat ze ook zelf zooveel mogen eten, nu ja, als kan!

Nu hebben wij teveel vertrouwen, dan dat wij na het lezen van deze annonce referenties zullen aanvragen. Immers alle bulden van een lichaam zullen verdwijnen zonder geneesmiddelen, wat wil men nu meer! De stelster van de annonce weet niet wat u scheelt, of waardoor de dikte was ontstaan, hoe die tevoorschijn kwam of wat er in zit. Dit is nu louter een goed begrijpen van een dikte, een dikke of een dikkert, maar bij uitstek de dikte van uw geldbuideltje! Wees er dus een beetje voorzichtig mee als u er soms dikte mocht voelen.

Ja, ja, ook de portefeuille kan een dikte bezitten, maar dan ook dunner worden. Doch dan komt meestal een bewerking, een strijken of beter gezegd een „handstrijken“ over de dikte, waardoor dan heel erg vlug duute, oftewel geneezing intreedt!!

Men zij bij zulke aanbiedingen nu juist niet voorzichtig of bang, doch een beetje serieus, of wantrouwig, zonder daarom kwaad te denken. Zodoende kan uw eigen portemonnaie er slechts bij winnen, doch in uw eigen voordeel!

Een andere annonce van een NATUURGENEESKUNDIGE zegt dat de man een zekere plaats zal bezoeken, maar geeft geen adres op, waar hij zal zijn te spreken. Men kan dus niet als zieke zoo maar bij hem komen als hij in de genoemde plaats zitting houdt.

Neen, tevoren moet men hem kennis geven dat men hem persoonlijk wenscht te spreken. Als hij dan in het dorp komt moet men voor het consult *f* 4.— betalen, zijn kwakzalversmiddelen inbegrepen.

Het eerste onderzoek is kosteloos, daarna volgen er heel wat van *f* 4.—, zoodat de natuurgeneeskundige zijn schade wel weet in te halen. Hij komt zoo dikwijls als hij maar wil, althans als de klant ook maar wil en de opgezwollen geldbuidel slinkt, wordt dunner, krijgt een vermageringskuur, zonder dat het lichaam van den mensch er ook maar het minste door winnen zal. Ook al omdat het lichaam niets mankeerde.

Nu zegt men wel, dat de samenkomst van den natuurgeneeskundige met zieken geheim gehouden wordt, omdat er geen schreeuwerige reclame met deze KUNDE gemaakt mag worden. Het kan zijn-

Maar meer lijkt het op een ontduiken der Wet, omdat de politie geen samenkomst kan bijwonen, dus geen overtreding constateeren.

Kwakzalvers en Zwendelaars, zoeken hun voordeel door bedrog van hen die zich als domheid en waanzin door hen laten behandelen, en moeten betalen heel duur, wat aan inkoop geen waarde heeft.

W. H. B.

TIMOTHEUS EN DE KWAKZALVERIJ.

Hier wordt niet gedoeld op den bekenden geleider van den apostel Paulus, noch op den Atheensche veldheer van dien naam, maar op het geillustreerde weekblad Timotheus. In No. 2 van dezen jaargang deelden wij reeds mede op welk een zeer onnadenkende wijze de uitgever van bovengenoemd weekblad aan een arts verzocht zich te abonneeren, terwijl de omslag eenige ergerlijke kwakzalversreclames bevatte.

Thans komt ons weer een nummer in handen waarin naast een advertentie van Granuline een wel zeer sprekende aanbeveling voor Antifellin voorkomt. Het is geen wonder, dat een lezer zich aldus uitliet: „Moet de godsdienst gebruikt worden als dekmantel voor de kwakzalverij?“

Hieronder volgt ze:

Persoonlijke ervaring

van de Hoogwelgeb. Vrouwe Baronesse van Hardenbroek te Brussel, Rue de l'Ermitage 62 met

„ANTIFELLIN“

middel voor afdriving van galsteenen. Deze schrijft ons:

„Met zeer groote voldoening laat ik U weten, dat Uw middel Antifellin een werkelijk prachtmiddel is en wonderen bij mij gedaan heeft. Precies zooals U in Uw brochure beschrijft zijn de steenen losgekomen binnen 24 uren en volkomen pijnloos (80 kleinen en één zoo groot als een knikker).

't Is mij werkelijk een behoefte U dit te laten weten en ik vraag God een specialen zegen op dit middel.

Antifellin heb ik ingenomen enkel en alleen door mijn vertrouwen in God, door de drie attesten van echte christenen, die tusschen al de verschillende andere attesten stonden. En ook omdat het in Timotheus stond, als een door en door ernstig blad.

Ik hoop, dat God nog vele meerdere met Uw middel zal genezen, ik van mijn kant zal alles doen wat in mijn macht is dit prachtmiddel bekend te maken.

Met gevoelens van de meeste hoogachting, Baronesse PAULINE van HARDENBROEK.

Vraagt onze gratis brochure bij
fa. J. DWARSHUIS, Jacobijnestraat 13 bis, Groningen
Telefoon 3442.

In het maandblad van Augustus j.l. gaven wij een herhaalde beschrijving over de samenstelling en de z.g. resultaten van dit bedriegelijke middel. Nogmaals halen wij hieruit het volgende aan: het onderzoek wees wederom aan, dat de galsteenen in geweekten toestand, die de patiënt meende kwijt te raken, met gal en galsteenen echter niets hebben uit te staan en slechts bestaan uit bolletjes van het ingenomen vet van Antifellin II.

Wij kunnen dan ook niet nalaten van deze plaats uit onze verontwaardiging en verwondering kenbaar te maken over het feit, dat een ernstig blad een dergelijk gestelde advertentie zonder enig nader onderzoek in zijn kolommen opneemt. Tegelijkertijd is dit een ondersteuning van onze stelling omtrent de praktische beteekenis van het werk der commissie van contrôle op het adverteeren van geneesmiddelen en geneeswijzen, die wij in ons Juli nummer neergeschreven: n.l. dat deze

controle niet geschiedt zoals het behoort te zijn. Bovenstaand voorbeeld illustreert nog eens nader, dat toch voorloopig nog niet van „een sociaal en hygiënisch belangrijk werk“ kan gesproken worden. Gaarne zouden wij tot de eersten behooren dit wél te kunnen zeggen. C.

RADIUMBEKERS.

Herhaalde waarschuwing.

Kortelings kwamen ons weer eenige sprekende gevallen van oplichting ter oore in verband met den verkoop van z.g. radiumbekers. Het is blijkbaar geen eenvoudige taak om de menschen te overtuigen in deze kwestie. Naar aanleiding van de hier te noemen gevallen, verzoeken wij een ieder, die daartoe in staat is, ons de medewerking niet te onthouden en nu eens niet alleen het thans gepubliceerde slechts voor kennisgeving aan te nemen, doch daadwerkelijk rechtbaarheid eraan te geven. Degenen, die wij bereiken moeten, komen er anders voor de zooveelste keer te laat achter. Laat het anderen lezen, vraagt desnoods eenige nummers aan waarin beschrijvingen voorkomen van de euvelen, die gegadigden wachten. Nog beter: zorgt er voor, dat zich nieuwe leden opgeven! In ons Januari nummer van dezen jaargang, gaven wij een uittreksel van het rapport over radiumbekers, gemaakt door Dr. den Hoed, radioloog van het Kankerinstituut.

Mij onderzocht een beker, die f 120.— kostte, d.w.z. die voor dezen prijs in den handel gebracht wordt, en bevond, dat daarin een hoeveelheid radium voorkwam ter waarde van f 0.50!

Deze uitspraak zal wel voldoende zijn om een ieder ervan te overtuigen, dat we hier te dien hebben met schandelijke oplichterij.

Om verder een indruk te kunnen krijgen van de onaangenaamheden, die zich, behoudens de teleurstelling op een voorgestelde genezing, nog verder voor kunnen doen, geven we gedeeltelijk de inhoud weer van een der in den aanvang dezes genoemde recente gevallen:

Door één mijner familielieden werd eenigen tijd geleden van de Radium Centrale een z.g. radiumbeker gekocht voor een bedrag van ruim f 120.—. Het succes van deze beker werd ten volle (mondeling) verzekerd, doch de resultaten bleven natuurlijk uit. Dit werd aanleiding de verdere betaling (de voldoening van het bedrag zou in enkele termijnen geschieden) te staken. De Radium Centrale heeft naar aanleiding hiervan een vordering ingesteld en dit proces is thans hangende. Waar in den laatsten tijd herhaaldelijk blijkt dat van politie-zijde tegen de verkoopters van radiumbekers wordt opgetreden, zou ik het ten zeerste op prijs stellen van U te mogen vernemen of U werzijds reeds tegen dergelijke ondernemingen werd gewaarschuwd en zoo niet, wat Uwe meening omtrent deze bekertjes, die U zeker bekend zullen zijn, is. Uit het gehele optreden van de eischeres in het proces heb ik den indruk gekregen, dat men misbruik maakt van de goedgelovigheid van het publiek en waardelooze dingen levert, die alleen ten doel hebben de leveranciers een buitengewone winst te verzekeren.

Een tweede geval betrof een patiënte, die reeds f 148.— had betaald, en thans bij ons aankwam om inlichtingen! De voorgestelde genezing was uitgebleven en wat nu? Nadat de betaling was geschied bleef er weinig anders over dan ook dit geval als voorbeeld voor anderen te stellen.

Helpt hieraan mede! C.

„ATLAS“-TOESTELLEN.

Den verkoopters der toestellen bevat het blijkbaar goed om ons land systematisch gelukkig te maken met „Tentoonstellingen“, waar — „geheel

zonder eenige verplichting“ — de groote kracht van het elektrische apparaat wordt verkondigd. Ik heb zulk een tentoonstelling bezocht en daarvan een verslagje gegeven in het April-nummer van dit jaar. Een belangstellend lid heeft een bezoek gebracht aan de expositie die te Groningen plaats had op 10 en 12 Juli in hotel Frigge.

De uitnodigingskaarten spraken van dankbetuigingen, door Burgemeesters gelegaliseerd, aanbevelingen van Nederlandsche artsen die spraken van succes bij suikerziekte, aderverkalking etc. Een vlagschriftje geeft een paar quasi-wetenschappelijke plaatjes, waaruit de argeloze lezer zou denken dat er werkelijk iets heel bijzonders met hem gaat gebeuren als het, door den artist gebruikte, glazen buisje gaat lichten wanneer hij contact heeft gemaakt met de elektrische huisleiding.

Eigenlijk begrijp ik niet dat deze apparaten het nog doen. Het publiek is toch langzamerhand zoo vertrouwd met elektrische verschijnselen in het gewone dagelijksche leven, dat het mij onverklaarbaar voorkomt dat men het lichtende buisje van dezen elektrischen artist nog als een soort wonder aangaapt, terwijl b.v. de bekende lichtreclames, die een soortgelijk verschijnsel zijn, met onverschilligheid voorbijgaat.

Het is natuurlijk het feit dat onze artist het publiek tracht wijs te maken dat zijn apparaat ziekten kan genezen, dat de menschen naar hem toe drijft en dat hen er toe brengt voor deze waardelooze spullen 150 goede guldens neer te tellen. Wellicht doet hij 't ook wel op afbetaling.

Een „Atlas“-toestel voor den arts kost f 250.—, voor kliniek (!) zelfs f 1500.—, zoo zei de tentoonstellingsman. Men zal hem zeker de clandestie geven!

Ook van andere zijde heb ik berichten over deze kwakzalverij ontvangen en ik houd mij ten eerste aanbevelen voor mededeelingen en materiaal op dit gebied. Al moet een bespreking in ons maandblad wel eens wat lang achterwege blijven, de inzender kan er van overtuigd zijn dat zijn berichten de volle belangstelling hebben.

Waarom dit stralen-hocus-pocus kwakzalverij is, behoeft ik hier zeker niet toe te lichten. Al was het alleen maar om het feit dat exorbitante sommen gevraagd worden voor apparatuus, die ieder handige electriciteits-knutselaar voor enkele guldens in elkaar zet. Het groote gevaar van zít gegoochel schuilt echter in het **onbehandeld blijven van ziekten** die hoogst noodzakelijk een doktershand noodig hebben. Tallooze malen komt het nog voor dat zieken te laat bij den dokter komen en „tentoonstellingen“ als deze leiden er toe dat men het eerst nog maar eens aanziet en zelf gaat prutsen vóór men bevoegde raad gaat inwinnen.

Een algemeen verbod kan slechts uitkomst brengen, maar het schijnt dat dit heel wat voeten in de aarde heeft. Als voor elke demonstratie in het publiek, of langs de huizen, maar verlot van de geneeskundige autoriteiten noodig was, dan was het publiek zeker beter beschermd.

BRENKMAN.

KWAKZALVERSMIDDELEN UIT DE OUDE DOOS.

Al had de Pers in 1850 nog niet dien grooten invloed als thans, de kwakzalvers maakten er toch reeds een groot gebruik van.

Bladerende in een tijdschrift van dien tijd (Onze tijd), dat gedurende eenige jaren ruime verspreiding vond en in tegenstelling met andere Maandschriften ook een groot aantal bladzijden advertenties opnam, trof ik ook vele aankondigingen van kwakzalversmiddelen aan, wel-

ke nu in het vergeetboek geraakt zijn, doch toen blijkbaar veel aftrek vonden.

De eenige middelen, welke nu nog in de prijscouranten voorkomen zijn die van Holloway, welke dus een taai leven schijnen te hebben.

Zoals bekend is waren de pillen eenvoudige laxeerpillen (aloë, rhabarber en glauberzout), terwijl de zelf bestond uit olijfolie, was-reuzel, hars, walschot en terpentijn.

Evenals enkele thans in zwang zijnde wondermiddelen dienden ze echter voor alle kwalen.

Uit verschillende attesten bleek dat de pillen de lijders hadden verlost van waterzucht en zwaren hoest, een zware wonde aan den arm, leverziekten, zenuw hoofdpijnen, aamborstigheid, kwaad been, enz.

Het is een wonder dat al die kwalen nu nog bestaan.

Recente en verouderde maaggebreken vonden volkomen genezing bij **Dr. Andrews stomachich powders**. Een uitnemend middel daartegen was ook **Dubarry's Revalenta Arabica**, (niets dan zijn linzenmeel). Het heeft de eigenschap: zoo zegt de annonce, een zieke maag beter te maken, haar weder tot den normalen gezonden toestand terug te brengen, en haar in staat te stellen, dat zij het voedsel willig opneemt, in den kortsten tijd verteert en het in gezonde sappen verandert, die ons een gezond bloed geven.

Het kon echter tevens dienen tegen leveraandoeningen, hartkloppingen, roos, uitslag, hypochondrie, lusteloosheid, beschroomdheid (!) oploopendheid en andere aandoeningen van de ziel.

Een korte kuur scheen niet te helpen want het werd zelfs aangeboden in dozen van 12 pond à f 16.—.

Een voortreffelijk en onwaardeerbaar geneesmiddel voor borst- en teringlijders was het **Bernardsche borstpoeder**. Jicht- en rheumatiemiddelen waren er natuurlijk ook vele als **Dr. Chamberlains Rheumatic pills** en de **Anti Rheumatische balsam van D. Ocker**. Philosoph. nat. medicinae, chirurgiae et art. obstetric. cand., practis, genees- en heilkundige te Texel.

Beroemd waren ook de **Coldberger Kettingen**, welke electro magnetische kracht heetten te hebben. Een patiënt deelt mede, dat zijne beenen meer dan vijf malen hun gewonen omvang hadden gekregen doch door het aanleggen eener ketting (Prijs tot f 5.40) volkomen genezen.

Ze dienden ook tegen hevige krampspijnen van de maag, hoofdpijnen, kiespijn, zenuwtwevalen, enz.

Lets dergelijks waren **Koch's Reumatismus Afleiders of Orientalische amuletten**. Van onschatbaar nut in algemeene zwakte, hartklopping, zenuwtwevalen, bloedspuwen, waterzucht, bleek-zucht, wormen, maden, Engelsche ziekte was de **Edele Staalwijn van Dr. Henry Francourt**. Ook aan afdoende middelen tegen doofheid ontbrak 't niet b.v. **Cunther's Calvinische Cehoeropwekkers**, **Hulse's Acoustic oil**, waarvan een fleschje genoegzaam was ter genezing, en de **oormagneten**.

Uit en inwendig tegen alle mogelijke kwalen werd aanbevolen de **Hémostatique Léchelle**.

Volkomen genezing van alle Klierziekten werd gewaarborgd door het gebruik van **Dr. Hayman Maredant's Antiscorbucic Drops**.

Huidziekten niet alleen lichte, maar ook de meest verouderde en hardnekkige gevallen vonden baat bij **Moxon's Geconcentreerde Sarsaparille Extract**.

Zoo zouden we nog meer, dikwijls vermakelijke aanbevelingen kunnen vermelden, blijk gevend van de lichtgelovigheid van heilzoekende lijders.

De redactie en uitgever van „De Tijd“ Bode-

wijn (pseud. van J. L. van der Vliet) was oorspronkelijk voor apotheker opgeleid, doch gaf reeds als bediende zijn afkeer van het vak lucht in proza- en dichtstukjes.

Toen gaf hij zijn vak er aan en zocht te leven van zijn pen door schrijven en vertalen, later door uitgeven. Met veel humbug, advertenties met schreeuwende aanbevelingen, overdadige uitroep-tekens gelukte het hem meer dan 2000 intekenaren te krijgen, een voor dien tijd aanzienlijk getal.

Uit zijn eerste werkring bekend met de zucht van het publiek, te trachten zich buiten de geneesheer van allerlei kwalen te verlossen, gaf hij in zijn blad zijn vroegere collega's gelegenheid de bij hen verkrijgbare wondermiddelen aan te prijzen.

Want onder de advertenties vinden we als depothouders helaas vermeld de namen van tal van toen ter tijd te goeder naam bekend staande apothekers. Tenslotte deze advertentie betreffende een Nederlandsche wonderdoener.

G. ERNSTE VAN DRUTEN.

In onderscheidene Boekwinkels is de gelegenheid geopend tot de intekening op een zeer gelijkend Portret en fac-similé van G. Ernste, landbouwer en herbergier te Druten, bekend wegens de hulp aan meer dan 5000 lijdens kosteloos bezeten.

Als eene hulde aan den vereerden man is dit portret op steen gebracht door den heer W. H. Molenijzer, volgens de schilderij van den heer B. te Gempt.

De vele bewelddadigheden des beschuldigen en vrijgesproken, doch later veroordeelden en nu voor den Hoogen Raad in appél zijnde mans zullen zich gaarne het Portret tegen den prijs van f 1.00 als eene herinnering aan hunnen weldoener aanschaffen.

A. J. van H.

EEN HAARGROEIMIDDEL.

Door den heer J. A. v. L., arts te H., werd een olieachtige vloeistof ingezonden, die als uitwendig middel zou moeten dienen ter bevordering der haargroei. De heer Keulemans onderzocht het en bevond, dat men hier te doen had met lijnolie, zonder meer. Voorwaar een prachtmiddel.

Het einde van een oude bekende.

LONDEN, 14 September. Sequah, veertig jaar geleden de beroemdste kwakzalver ter wereld, die omstreeks 1890 ook ons land heeft bezocht, is 93 jaar oud in zijn kleine woning te Southampton overleden. Hannaway Rowe, zoo luidde Sequah's ware naam, (ons werd de naam Davenport medegedeeld, Red.) reisde in zijn gloriejaren in 'n gouden koets, getrokken door vier paarden. In vrijwel alle groote steden van Europa heeft hij o.a. naam gemaakt als kiezentrekker. Terwijl hij zijn werk verrichtte, speelde op het podium naast hem een muziekcorps, zoodat de toeschouwers het schreeuwen van de patiënten niet konden hooren. Hij was de zoon van een geneesheer en zou zelf ook voor medicus worden opgeleid. Zijn reislust deed hem daarvan afzien. Hij trok de geheele wereld door en de middelen tegen vrijwel alle kwalen, die hij verkocht, bezorgden hem een groot vermogen. Op zijn reizen werd hij steeds vergezeld door een aantal cowboys en roodhuiden. Zijn kwakzalverij en zijn reclame-maken heeft hij geleerd in Amerika.

Rowe was zeer ryaal en zijn geheele vermogen heeft hij in den loop der jaren weggegeven, zoodat hij nu in vrij armoedige omstandigheden is gestorven.

Rott. Nwsblad.

BOEKAANKONDIGING.

Wat geschiedt er in Nederland in het belang der Volksgezondheid? Handboek, samengesteld door A. J. ter Cooek, voorzitter van het Hoofdbestuur der Provinciale Utrechtsche Vereeniging „Het Groene Kruis". Tweede herziene en vermeederde druk. N.V. Algemeene Periodieken Maatschappij, Lochem, 1934, 463 blz., prijs f 2.25.

In 1928 verscheen de eerste druk van dit boekwerk, ter gelegenheid van het 10-jarig bestaan van de Prov. Utrechtsche Vereeniging „Het Groene Kruis". De Directeur-Generaal van de Volksgezondheid Mr. L. Lietart Peerbolte schreef een voorwoord en wij konden in ons weekblad (1928, 1035) een alleszins waardeerende aankondiging plaatsen.

Van deze nieuwe uitgave, die de vorige in omvang haast met 100 pct. overtreft, kunnen wij wederom verzekeren, dat zij „veel" geeft. Het is een vraagbaak, die een betrouwbaar antwoord brengt op de vele vragen, die, op het gebied van sociale hygiëne, in de meest ruime beteekenis, gesteld kunnen worden.

Het boek is ingedeeld in de volgende afdelingen: 1. Departement van Sociale Zaken (Volksgezondheid); 2. Moeder- en Kinderzorg; 3. Strijd tegen Besmettelijke Ziekten; c. a.; 4. Beschouwing van den Arbeid; 5. Ziekenverzorging; 6. Bijzondere Sociaal-Hygiënische Maatregelen.

De afdelingen zijn wederom onderverdeeld in verschillende rubrieken en door een aantal deskundigen, op elk dezer gebieden, zijn korte artikelen ter toelichting of inleiding van de onderafdelingen geschreven. Een alfabetisch register maakt de raadpleging gemakkelijk.

Pharm. Weekbl.

UIT ANDERE LANDEN.

NEDERLANDSCH-INDIË. Vergif bij het pond. Op de passar gekocht. In aansluiting aan ons bericht op blz. 872 van dezen jaargang kan het volgende dienen:

Bandoeng, 30 Aug. Naar het „A. I. D. De Pre-angerbode" meldt, legden inlanders in de buurt van Goenoeng Soekit in de Lampongsche districten, met de bedoeling olifanten van de ontginningen te weren, pisangs neer, welke vergiftigd waren met cyaankali op de passar gekocht. Een dertigtal olifanten is ter plaatse gestorven.

(Aneta)

Het Handelsblad voegt hieraan toe: Dat op de Indische passars vergif in bijna elke gewenschte hoeveelheid te koop is, is een overbekend feit. Maatregelen daartegen werden nog niet genomen al drong de pers daarop reeds gedurende twintig jaren aan.

Pharm. Weekbl.

Het Belgisch Nationaal Verbond tegen den kanker en de strijd tegen de kwakzalverij.

De Hoogere Raad van het Nationaal Verbond heeft den volgende wensch aangenomen, na een mededeeling van Dr. MAYER aangaande de gevaren van de medikale kwakzalverij in den strijd tegen den kanker:

De Hoogere Raad van het Belgisch Nationaal Verbond tegen de kanker, in zijn zitting van 23 Juni 1934.

Met het doel de zieken in het algemeen en de kankerlijders in het bijzonder te beschermen.

Wenscht dat de overheden en de bevoegde organismen een krachtdadige en geordende actie zouden aanvangen tegen de geneskundige kwakzalverij waarvan de misdaden bijzonder zwaar zijn in zake kanker, namelijk:

Je door het stichten, in België, van een Orde der Geneesheeren, die de praktijk verhinderen zou van den geneskundigen naam-leener, die personen zonder beroepsbevoegdheid dekt;

2- door het invoerge brengen eener weigering

zooals degene die reeds in zekere landen bestaat, tegen het adverteeren en de kwakzalversondernemingen;

Deet een oproep tot al de bevoegde instellingen om, volgens een programma met onderlinge toestemming te bepalen, een propaganda te ontwikkelen om het publiek te waarschuwen tegen de medikale kwakzalverij, die de zieken tot erge gevaren blootstelt en zonder het minste berouw hun lichtgeloovigheid uitbuit.

De Hoogere Raad van het Verbond heeft daarna besloten een dienst van sociale voorzorg te stichten, die de ziekteverzekering in zake kanker oprichten zal. Het vraagstuk wordt 't akkoord met het Algemeene Belgisch Geneesheerenverbond bestudeerd.

Off. Org. Alg. Belg. Gen. Verb.
No. 13, 1934.

DENEMARKEN. Contrôlê van spécialités.

In het vervolg mogen geenerlei spécialités in den handel gebracht worden, welke in samenstelling overeenkomen met bereidingen, welke door de pharmacopeecommissie als algemeen bekend beschouwd worden of die in de thans vigeerende, of een der oudere Deensche pharmacopeeën, in bekende receptenverzamelingen, medisch-wetenschappelijke of pharmaceutische handboeken zijn beschreven.

De importeurs en de bereiders van pharmaceutische spécialités moeten, voordat zij een nieuwe spécialité in den handel brengen, een volledige opgave met bijzonderheden het artikel betreffend, benevens een aantal monsters ervan, aan het departement van gezondheid inzenden. Het departement zal daarna een beslissing geven.

(Pharm. Weektl.)

POLEN. Het adverteeren van geneesmiddelen.

Het ministerie van sociale zaken heeft een besluit uitgevaardigd, waarin bepaald wordt dat elke advertentie, op pharmac.-chemisch en diætetisch gebied aan censuur der overheid onderworpen is. Daarbij wordt de bevoegdheid verleend, om elke advertentie zonder opgave van redenen te weigeren of met geringe wijzigingen toe te laten. Deze maatregel geldt zoowel voor de dagbladen, als ook voor de vakpers. De pharmaceutisch-chemische industrie voelt zich door dezen maatregel zeer getroffen.

Pharm. Weekbl.

CORRESPONDENTIE.

W. B. Scheidestr. te A. Elders in dit nummer zult U nadere gegevens vinden over dit onderwerp. Intusschen heeft onze secretaris U reeds uitgebreid ingelicht. Wij zullen het op prijs stellen, indien U de opgedane kennis dienaangaande ook aan anderen mededeelt.

Nat. B. v. V. te A. U ziet, dat dit niet de eerste keer is waarbij wij aanstoot vonden in de manier van adverteeren van dit blad. Zeker is het de moeite waard daarop de aandacht te vestigen.

A. J. v. H. te 's C. Uw bijdrage kon door plaatsgebrek eerst heden in ons blad opgenomen worden. Intusschen zijn wij U zeer erkentelijk voor Uw artikel en wij hopen nog eens meer van U te mogen ontvangen.

J. A. v. L. arts te H. De analyse van het door U ingezonden haargroei-middel geven wij in dit nummer weer. U zult verbaasd zijn over de uitkomst van den heer Keulemans.

W. H. B. te V. (Cld.). Tot nog toe had ik vrijwel geen gelegenheid eens rustig van uw artikel kennis te nemen. Ongetwijfeld zal ik dit eerst-daags doen. Intusschen uw zoo juist ontvangen bijdrage ontvangen en onder dankzegging opgenomen in dit nummer.

M. W. C. V. T. te 's C. Uw schrijven kwam in ons bezit. Gaarne zullen wij overwegen of de door U aangegeven weg in dezen van nut kan zijn. Wij berichten U dan nog nader.

DE KWAKZALVERS MIDDELEN

HUNNE INHOUD EN DE GEVAREN DIE BIJ HET GEBRUIK DREIGEN.

volgens analyses, gedurende 50 jaar gemaakt voor de VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ (Uitg. v. 1931).
Prijns voor leden f 1.25, franco per post f 1.37, voor niet-Leden f 1.50, franco per post f 1.64

Aan te vragen b.d. Secr.-Penningm, den Heer N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis, Postgiro 32237, A'dam.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van Dr Ph. A. COPPENS.

Bestuur der Vereeniging: Dr. C. J. BRENKMAN, Arts te Amsterdam, voorzitter; Mr. M. D. K. S. VAN LIER, Rechter te Amsterdam, lid van het Dagelijksch bestuur; C. G. BAERT, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's Gravenhage; Mr. W. P. R. BOUMAN, Oud-Officier van Justitie te 's Gravenhage; Mr. A. A. CNOPIUS, Procureur-Generaal te Arnhem; Dr. Ph. A. COPPENS, Apotheker Gem. Ziekenhuis, Bergweg, Rotterdam; Mr. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O.M. bij Kantongerecht te Leiden, te Noordwijk aan Zee; Mr. J. J. PLUGGE, Subst. Griffier te Rotterdam; Mej. J. C. RESSING te Delden; Mr. H. B. DE BRUYES TACK, Ambtenaar O.M. te Alkmaar; G. E. WINDEMULLER, Arts te Vaassen; N. KEULEMANS, Apotheker Binnen Gasthuis te Amsterdam, Secr.-Peningmeester.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING f 3.—

Ieder lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex. ter gratis verspreiding.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: BERGSCHÉ LAAN 167a, Rotterdam.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDBLAD franco per post f 2.—

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Peningmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM
POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM. No. 32237

Advertenties 1—6 regels f 1.55, elke regel meer f 0.25.

Adres voor advertenties: N.V. DE DORDECHTSCHÉ DRUKKERIJ EN UITGEVERS MAATSCHAPPIJ, Grootekerkplein 5, Dordrecht
Telefoon No. 3341. Postcheque en Girorekening 44060.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Hoofdartikel: Ook kwakzalverij. I. Brillen en hoorapparaten als handelsartikel door G. E. Windemuller.

Mededeelingen van verschillenden aard:

Uit de Meded. v.h. Rijks-Inst. van Pharmaco-therap. onderzoek No. 26. — Grappenmakers, door W. H. Boomgaard. — Sequah † — Controle op het adverteren van Geneesmiddelen en Geneeswijzen.

Uit andere landen: Bulgarije. Ambtelijke belangstelling voor Geneesk. preparaten. — Tschecoslowakije. Verkoop van Kruidentheemengsels.

Fauilleton. Geneesmiddelen van menselijke herkomst.

Correspondentie.

Advertenties.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

OOK KWAKZALVERIJ.

door

Arts G. E. WINDEMULLER.

I.

BRILLEN EN HOORAPPARATEN ALS HANDELSARTIKEL.

Er zijn op het gebied der knoeierij met geneesmethoden en geneesmiddelen vele dingen, die zo'n beetje een tussending zijn tussen ernstige pogingen om een gebrek te verhelpen en erdikeliggend bewust bedrog.

Zulke halfslachtige methodes, om met een stalen gezicht de mensheid te dienen op eer manier, die op zich zelf weinig gevaar oplevert en dus evenmin met den strafrechter in aanraking brengt, vinden wij in groote getale in de handel in geneesmiddelen, zoals wij vroeger reeds bespraken; maar ook in de handel in apparaten, die bij bepaalde afwijkingen door deskundige geneesheren worden voorgeschreven en daarna naar hun scherp omschreven recept vervaardigd door instrumentmakers of betrokken van gerenommeerde fabrieken.

Het is geen wonder, dat de leken aan beide zijden: de „patiënt” en de „deskundige” leverancier, zich vrij lichtvaardig begeven op het gebied van deze artikelen, als brillen, hoorapparaten, breukbanden, buikbanden e.d.; de vermeende onschadelijkheid als ze minder goed dienst doen dan gehoopt werd doet het risico van „weggegooid geld” maar dragen, en de verkoper behoeft er zich verder niets van aan te trekken!

Onkunde echter maakt, dat hier het gevaar van buiten deugdelijk geneeskundig onderzoek en voorschrift verleende hulp ernstig wordt onderschat; en wij moeten dan ook de verkoop van brillen enz. door volslagen leken tot de kwakzalverij rekenen, waartegen wij hebben te waarschuwen.

Voor al een bril is een voorwerp, waarvan de absoluut-juiste aanpassing aan het gewenste effect voor het gezichts-zintuig van het grootste belang is!

Alleen de deskundige, die het oog, en de verichtingen, en de afwijkingen van dat fijn-georganiseerde, kleine, maar, ik sehroom niet het te zeggen: † méést op de voorgrond tredend deel van ons geestelijk organisme, kent, mag en kan er toe overgaan, aan dat oog een „stukje” toe te voegen, waarvan hij hulp verwacht bij het zien en waaraan geen nadelen kleven!

Een bril wordt niet louter „opgepast”, zoals men meestal meent! De arts (en in het bijzonder de oogarts, naar wien in de meeste gevallen de meer samengestelde afwijkingen worden verwezen) gebruikt brilleglazen bij zijn onderzoek van de ogen, zeker; maar hij doet dat niet op de wijze waarop men schoenen of hoeden past; zijn eindresultaat geeft hem inzicht in de aard van de afwijking, die het oog op één of ander onderdeel vertoont; maar nog volstrekt geen volledige aanwijzing over de sterkte, de vorm, de slijpdoorsnede van de brilleglazen, die de patiënt nodig heeft! Hoe belangwekkend die ook zijn, wij moeten bijzonderheden hier stilzwijgend voorbijgaan: moeten volstaan met er op te wijzen, dat voor 't voorschrijven van 'n juiste bril, aangepast aan leeftijd, behoeften van de drager (dichtbij-zien, veraf zien), ernstiger afwijkingen van het gezichtsvermogen, dagelijkse arbeid, algemeene klachten (hoofdpijn!) zóveel kennis, ervaring en routine nodig is, dat hij, die als handelaar brillen verkoopt zonder meer, als een kwakzalver moet worden beschouwd! Hoe dom het publiek in die dingen is moge het volgende voorbeeld bewijzen.

Een patiënte van mij komt op mijn spreekuur met een zeer „zwakke” bril, die haar als doelmatige „leesbril” is aangepaard voor f 6. Het is een bril van het thans wel verouderde type, met ovale glazen; het montuur vertoont alle verschijnselen van ouderdomszwakte: kromgetrokken veren, roestig, verbogen. Zelfs het éne glas vertoont verschijnselen van slijtage: meerdere schijfers zijn er afgebroken! — Het bedrog ligt er hier wel zéér dik op; maar ook bij

verkoop van deugdelijker materiaal tegen behoorlijker prijs zelfs in plaats van deze ophichtersprijs, is deze manier van hulp bij gezichtsafwijkingen uit den boze! Het is je reinste kwakzalverij, om van enig artikel, als een bril, waar bij het er zó zeer op aan komt, het juiste te treffen, een handelsartikel te maken zonder enig verantwoordelijkheidsbesef ten opzichte van het wel en wee der kopers. Al verbeeldt men zich, goed te kunnen zien door een bepaalde bril, — men kan niet beoordelen, of deze glazen blijvend dienstig zijn voor de ogen; men moet van den deskundige bovendien nog allerlei vernemen over de tijd dat men haar te dragen heeft; over de afmetingen van het montuur ten opzichte van ogen en neusrug; enz. enz. kortom, **koop** nooit een bril, **laat** haar door den geneeskundige (arts indien hij zich bevoegd genoeg acht, of oogarts) **voorschrijven!** en handel met het voorschrift zoals ge met het voorschrift van een drankje handelt; een deskundig instrumentmaker verschaffte U precies wat de arts nodig acht! Ik heb mijn bovengenoemde juffrouw kunnen overtuigen; ik heb haar gezichtsvermogen nagegaan; ik heb haar in dit eenvoudige geval zelf kunnen helpen en haar voor haar éne behoorlijke — goed functionerend oog — het andere is nagenoeg blind!! — een goed glas kunnen voorschrijven; deze juffrouw is nu de Piet met een eenvoudige maar roestvrije, goed-passende bril voor lezen en handwerken, à f 2.25.

Voor die f 6.— afzettersprijs, die naar ik vast overtuigd ben zeker vaak in onnozelheid wordt betaald, kan ook de particuliere patiënt krijgen wat hij nodig heeft: deskundig onderzoek en bril. De deugdelijke behandeling van oogafwijkingen eischt de zorg, die alleen vakkennis kan verschaffen, geen koopman aan de deur!

Mededeelingen van verschillenden aard

Uit de Mededeelingen van het Rijks-Instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek.

(No. 26).

In de laatste verzameling gegevens troffen wij nog enkele opgaven aan over middelen, die de moeite van refereren hier waard zijn

Kruiden van Solman tegen een nieraandoening. Uitkomsten van het onderzoek: Het kruidenmengsel bestaat uit fijngesneden Herba Solidago,

Fol. Marrubii, Radix Liquiritiae en Viscum album.

Druppels tegen phthisis. Uitkomsten van het onderzoek: Ingezonden werd een fleschje met eenige cm.3 van een gele vloeistof, die sterk naar kreosoot riekt. Gevonden werden bij het onderzoek alcohol en kreosoot. De vloeistof bestaat dus uit kreosoot en een tinctuur, die echter niet zeker geïdentificeerd kon worden, daar niet voldoende stof aanwezig was. Waarschijnlijk is de tinctuur Tinct. Gentianae.

Kruiden tegen Rheumatiek, afkomstig van de drogisterij Wed. J. Rave te Zwolle.

Uitkomsten van het onderzoek: De kruiden bleken te bestaan uit een mengsel van: Rhiz. Calami, Rad. Gentianae, Rad. Liquiritiae, Fol. Trifolii Fibrini, Flores Chamomillae, Herba Absinthii, Folia Aurantii, en bladeren van een Mentha-soort, waarschijnlijk van Mentha aquatica.

Sanatorin-Wine, N.O.I. Fabrikant: Tjong A Foe.

Samenstelling volgens den fabrikant: Roode wijn, Tinctura Ferri Pomata, Tinctura Chinae.

Uitkomsten van het onderzoek: Roode wijn, die een verdamingsrest geeft van 11.8 pCt. In deze rest werd kinine en ijzer gevonden.

Zalf van P. Hagenaar, „Kruidkundige” te Leiden. Samenstelling: Niet vermeld.

Uitkomsten van het onderzoek: Gele, tamelijk stijve zalf met geur naar terpentijn en elemihars.

Behalve de beide genoemde bestanddelen kon nog worden aangetoond.

De onderzochte zalf is een elemizalf, die meer was bevat dan die, welke beschreven is in de Nederlandsche Pharmacopee.

Roode zalf tegen eczeem. Deze zalf is afgeleverd door Gezusters van Vlokhoven, Hoogstraat 327, Eindhoven. Het hiermee behandelde kind is gestorven aan acute leveratrofie.

Uitkomsten van het onderzoek: De roode zalf bestaat uit 9.55 pCt. rood kwikoxyde en 90.45 pCt. reuzel.

Roode Zalf tegen eczeem. De zalf is verstrekt door een boer te Stiens.

Uitkomsten van het onderzoek: De zalf is een mengsel van rood kwikoxyde en een vet, waarschijnlijk boter.

Katsol. Naam van den fabrikant te Doorn onleesbaar. Dit middel wordt aanbevolen tegen spataderen en aambeien en tegen alle huidaandoeningen.

Deze veelzeggende uitspraak zou bewaarheid worden door de werking van een bruinzwarte, dikke en ondoorzichtige vloeistof waarin werden aangetroffen suicerolie, een teersoort, petroleum (?) en koolpoeder.

Als oude bekende treffen wij verder aan de

Fistelpot van Ursem. Meermalen kwam deze reeds aangekondigd in ons blad voor en ook de mededelingen van het Rijks-Instituut vermelden de samenstelling vroeger enige keren.

Aangetoond werden weer: fosphaat, carbonaat en calcium, veel plantepoeder o.a. met laurierbessen erin, peper en fragmenten van jeneverbessen. Het vet, dat afzonderlijk werd was geel gekleurd en was waarschijnlijk botervet. Vroeger werden nog enige andere bestanddelen erin aangetroffen o.a. wierook, kruidnagelen, eierdozier, poeder van heitshoorn, hondsdrif, muscaatnoot en poeder van lavas en sevenboomkruid. Deze schijnen dus in betekenis achteruitgegaan te zijn.

Merkwaardig is nog wel, de oude gebruiksaanwijzing weer eens te laten volgen: 's morgens twee uur vóór het ontbijt en 's avonds twee uur na het avondeten een goede eierlepel. Langdurige ervaring heeft geleerd, dat het gebruik van visch-

koppen en al wat van het varken komt, alsmede karnemelk moet vermeden worden".

Een der vorige onderzoekingen van het Instituut werd verricht op verzoek, omdat het gerucht wilde, dat bij de bereiding kikkers gebruikt zouden worden. Dit heeft men echter nog niet kunnen aantonen. Veelzeggend omtrent de algemeen toch nog onbekende samenstelling is dit echter zeker wel.

Snabol-huidmiddel, fabrikant Snabilié R'dam.

Deze vloeistof leek te bestaan uit een mengsel van alcohol, aceton, methylsalicylaat en salicylzuur.

Snabol-zalf, zelfde oorsprong.

Een witte zalf bestaande uit vaseline en reuzel met zinkoxyde en boorzuur.

Fixatif de Nice. Naar aanleiding der klachten van een verbruiker van dit haarplakmiddel, werd 'n onderzoek ingesteld. Er werd n.l. aan gedacht dat het dor worden van het haar en daarop gevolg uitvallen weleens verband zou kunnen houden met de werking van bestanddelen van dit middeltje. Aangetoond werden salicylzuur, tragacanth, een groene kleurstof en aromatische stoffen.

Daar er tegenwoordig veel van dergelijke mengsels worden aangeboden zij men dus voorzichtig.

GRAPPENMAKERS.

Over het algemeen zijn de kwakzalvers en zij die de kwakzalversrommel verkopen, om daar wat mede te verdienen, evenals anderen steeds bezig hun zaakjes in de bladen aan te kondigen, dus bekend te maken, hopende er een duitje uit te slaan.

Toch zijn er ook grappenmakers onder die adverteerders, die soms wel hartelijk doen lachen bij het lezen van hun bekendmaking, maar zich zelf daarbij aftekenen als zeer dom, niet in staat behoort een annonce op te stellen, althans leuken opstellen dan voor hun ernstige zaak de bedoeling is.

Zoo las ik onlangs de volgende annonce: (Velsche Cr. 9-10-'34.)

„NU WIJ DE WINTER INGAAN en met de nachtschuit verder varen, wordt U bedreigd door kouvatten, kuchen en keelpijn”.

Nou? Is die leuk of niet? Zij gaan den winter in en varen met een nachtschuit verder. Daar heeft U niets mee te maken hè? Neen, met dat varen niet, maar U wordt bedreigd door kouvatten, kuchen en keelpijn! Is die goed of niet? Ja, men moet het maar weten! Een ander gaat varen met een nachtschuit en de achterblijvers worden bedreigd. Hij is goed hoor!

We zijn er nog niet, er komt nog meer moois: „Een doos Pellets van pl.m. 100 tabletjes voor 30 ets. in huis en, laat komen wat wil, U bent gepantserd tegen alle weersinvloeden.”

Is dat even mooi gezegd, of niet? Zoo eenvoudig en toch goed! Er wordt niet gesproken over het innemen van de tabletjes. Dat is denkelijk ook niet nodig. Er wordt alleen gezegd dat het doosje inhoudende 100 tabletjes in huis moet zijn, waardoor de bezitter gewoonweg gepantserd is tegen alle weersinvloeden. Doodeenvoudig!

De weersinvloeden worden door de aanwezigheid van het doosje al geheel buiten werking gesteld. En laat komen wat wil, het doosje is tevens een pantser voor de bezitter, vandaar dat alle aanvallen of aanslagen door wie of wat ook ondernomen, worden afgepoedert!

Is dat even wat? Ja, men moet het maar weten, van die vaarders!

„Portret van Dr. J. B. Meenk op het doosje.

Vraagt uitsluitend dit merk bij Uw Apotheker of Drogist.”

Nu is het niet aardig Dr. J. B. Meenk als een MERK te beschouwen. Dat is niet leuk zoals het eerste gedeelte der annonce is. Daarbij komt ook nog dat genoemde Doctor niets te vertellen heeft, daarbij ook niet weet of de tabletjes vier doosje men siet met zijn foto, wel echt en precies zijn maaksel zijn. Hij weet er niets van!

Deze geneeskundige, vroeger wonende te Driebergen, is 1 December 1898 te Utrecht overleden, trots zijn pantsende tabletjes. Doch men diende hem met rust te laten en niet zijn portret te gebruiken als handelsmerk voor iets waar hij niets van kan weten, of borg kan staan voor een pantser tegen alle weersinvloeden. Neen, dat is niet in de haak, al licht men over de annonce!

Ja, de adverteerders, die de winter ingaan en de tijd doorbrengen met schuutjevaren, zijn wel grappenmakers, die het niet ernstig menen. Of zou het alleen domheid zijn, dat zij zulke rare, hoewel grappig gestelde annonces laten plaatsen? We zullen dit nu maar in het midden laten, hopen dat de menschen die bedoelde en door mij besproken annonce lazen, hartelijk gelachen zullen hebben. Bij een flinke lachbui is er meer kans dat vele narigheden verdwijnen, dan bij klagen, steunen en wat een verdriet al meer?!

In de Mededelingen van het Rijks-Instituut voor Pharmaco-therapeutisch Onderzoek lezen wij over

Hoest- en keel Pellets van Dr. J. B. Meenk

Samenstelling: niet vermeld.

Uitkomsten van het onderzoek: Bruinzwarte tabletjes, die naar menthol en drop rieken en smaken en die bovendien nog een zoetweeë en aan anijs herinnerende smaak bezitten. Gewicht per stuk pl.m. 250 mg.

Er werden aangetoond menthol, drop, suiker en ammonium-chloride en door de reuk en de smaak nog een of meer vluchtige oliën (anijsoolie?).

Verder werd nog een aanwijzing op aanwezigheid van een zeer kleine hoeveelheid alkaloïde verkregen, echter zo klein, dat identificatie niet mogelijk bleek.

Oordeel: Het zijn dus salmiak-menthol-droopies.

Over dit onderzoek zullen we nu maar niet spreken, doch willen er alleen op wijzen, dat de tabletjes 250 milligram per stuk wegen, dus vier stuks wegen een gram.

Volgens de annonce zitten er 100 tabletjes in een doosje, dus met een gewicht van 25 gram samen.

Men krijgt zoo'n doosje voor 30 cent en betaalt dan, zeg 5 cent voor het blik met de foto er op en 25 cent voor de inhoud van 25 gram. Per gram dus één cent! Dat is toch waarlijk een KOOPJE!

Aan dien énen cent per gram, moet natuurlijk de fabrikant, de adverteerder, de verkoper als tusschenpersoon, enz. iets verdienen, dus behoeft men waarlijk toch niet te vragen wat voor waarde er in de tabletjes zit, al zijn het dan ook nog PANTSERS!

We zullen het hierbij maar laten, want ik ben wel een beetje bang dat het Pantser geen lachbui kan tegenwerken.

Kwakzalverij kan toch ook wel eens leuk uitkomen. En of!

W. H. B.

SEQUAH †

Het bericht aan het Rott. Nieuwsblad ontleend (vorig nummer) over de thans overleden kwakzalver in grote stijl Sequah is niet geheel juist.

Ik herinner mij nog goed, dat ik, ongeveer in Juni 1891 uit het buitenland terug Roosendaal (Nbr.) passerend, een prachtige gouden koets met paarden enz. bij het station zag staan, omstuvd door vele nieuwsgierigen. Het vreemde verschijnsel werd mij kort daarna duidelijk, toen het gevaarte mijn woonplaats Dordrecht met al zijn bombarie had bereikt. Immers het was de koets van den groten Sequah, die de Nederlanders kwam bevrijden, niet van kiespijn, maar van rheumatiek. Daartoe huurde hij een grote zaal, die natuurlijk stampvol liep. De rheumatiek met de aankleve van dien verklaarde hij te kunnen genezen door inwrijving met olie. Op het podium verdrongen zich de lijdens. Deze werden door Sequah en zijn helpers met olie ingewreven. Het effect was fenomenaal. Strompelend op het podium gekomen, liepen velen na de inwrijving weer de zaal in. Sommigen wierpen triomfantelijk hun krukken of stokken weg, anderen lieten ze als trophée achter.

In de Dordtse kranten fel geschrijf en gekijf over kwakzalverij of niet? Een dominee — herinner ik me — was hartstochtelijk voor Sequah geporteerd en hield daverende toespraken tot aanprijzing van dezen weldoener der mensheid. Dat duurde zo enige dagen, toen trok de gouden koets verder het land in, nadat S. duizenden fleschjes met zijn „wonderolie“ aan den man had gebracht.

De nuchteren of de verstandigen hadden toegekeken en... zwegen, rheumatieklidders met pijnlijke, stijve spieren bleven rondlopen, zoals vroeger en nu.

Jaren geleden las ik, dat Sequah in Zuid-Afrika rondtrok, maar dat het succes toen voorbij was.

Nu is hij stokoud gestorven. Van rheumatiek heeft hij zelf blijkbaar zozeer geen last gehad. Noordwijk a. Zee. A. v. d. E.

Een andere lezer schrijft ons verder:

De mededeling in het laatste Maandblad riep de hele Sequah-geschiedenis in mijn geheugen terug. Het betrof destijds een grootscheeps opgezette kwakzalverij-campagne. Er was niet één „Sequah“, maar er trokken verschillende van die exemplaren door de wereld: in Europa, in Zuid-Afrika, in Britsch-Indië en ik meen ook in Amerika. De man, die nu gestorven is, heeft waarschijnlijk Groot-Brittanje bewerkt.

Hier in Nederland werkte Davenport *), die (evenals zijn collega's dat elders deden, met een grote cow-boy hoed op in zijn versierde wagen rondreed en met „muziek“ de stemming er in bracht: een toen dus wel zeer moderne markt-schreeuwer).

Al spoedig ging de mare, dat Sequah „lammen en kreupelen“ kon genezen en de mensen van hun pijnen en kwalen bevrijdde.

In het openbaar, onder muziek, had de behandeling plaats en meer dan één patiënt die strompelend op krukken het podium betrad, wierp zijn krukken weg en sprong er vrolijk af. Vooral hier in den Haag was het succes enorm. Het zaakje ging zoo goed, dat Sequah-Davenport de grote winsten liever alleen in de wacht wou slepen, dan het leuwendeel daarvan aan zijn lastgevers af te dragen. Hij verbrak het verband met zijn Maatschappij en vestigde zich in den Haag in de Daendelsstraat. Een tijdlang had hij nog succes, maar langzamerhand — kan het anders? — taande zijn roem, de Hagenaars hadden weer een anderen wonderman, wien zij naliepen, Davenport (alias Sequah) werd vergeten, en als ik mij niet vergis (hij is ook uit mijn gedachten-sfeer ver-

dwenen) is hij in den Haag in vrij behoeftige omstandigheden overleden.

Misschien is deze aanvulling van het Bericht over Sequah U welkom.

J. de G.

*) Deze naam werd ook reeds opgegeven door ons bestuurslid Mr. W. P. R. Bouman. Red.

CONTROLE OP HET ADVERTEREN VAN GENEESMIDDELEN EN GENEESWIJZEN.

In ons vorig nummer werd door den heer Boomgaard een artikel gewijd aan de inhoud ener advertentie.

De administratie van de „Nieuwe Arnhemse Courant“ verzocht ons naar aanleiding van het feit, dat wij deze advertentie deden afdrukken met haar naam eronder, het volgende:

Wij zouden het op prijs stellen, indien U in Uw volgend uit te geven nummer zoudt willen mededelen, dat tegen opname in de „Nieuwe Arnhemse Courant“ van de door U in No 10 geplaatste annonce „Wilt U Vermageren“ door de Commissie van controle geen bezwaar wordt gemaakt.

Zoals wij hier in de correspondentie berichten, willen wij gaarne aan dit verzoek voldoen. Het behoort evenwel geen betoog, dat vermageringskuren zonder controle van deskundigen, voor sommige mensen gevaaren kunnen opleveren. Het is dus geboden om aanbiedingen, die op een dergelijke leest geschoeid zijn, te weren. Alleen op deze wijze is het mogelijk, zulke raadslachtig gestelde advertenties óf beter geredigeerd te krijgen, óf uit te schakelen.

Voor de zoveelste keer een aanwijzing hoe noodzakelijk het is, dat er een betere regeling van deze zaken tot stand komt. C.

UIT ANDERE LANDEN,

BULGARIJE. Ambtelijke belangstelling voor geneeskundige preparaten. Door de directie van den volksgezondheidsdienst wordt van de fabricanten van alle ingeschreven geneesmiddelen, spécialités, desinfectie- en diætetische middelen, binnen een bepaalden tijd, een opgave verwacht, bevattende: 1o. Naam, vorm en verpakking, in welke de preparaten in Bulgarije verkocht mogen worden; 2o. Naam van en verdere gegevens betreffende de firma; 3o. Nummer en datum van verlof tot invoer en voorwaarden van toelating tot den verkoop in Bulgarije; 4o. omschrijving van de wijze van verkoop (vrij of op recept). (Pharmaz. Post).

TSCHECHOSLOWAKYE. In de „Gesundheitsdienst für's Volk“ komt een waarschuwing voor waarin men erop gewezen wordt voorzichtig te zijn met het kopen en gebruiken van kruiden en mengsels daarvan. Aangezien men tegenwoordig alom reclames maakt met allerlei z.g. thee-soorten, en het gebruik hiervan zeer zeker toeneemt, wordt de kans gaandeweg groter, dat de kwakzalvers opnieuw zullen trachten hier munt uit te slaan. De verkoop van Kruidentheemengsels is in Tsechoslowakye echter verboden voor onbevoegden. Men heeft dus van overheidswege daar ingezien, dat ingrijpen op dit punt noodzakelijk is. Daarnaast wordt een waarschuwend woord uitgesproken tegen de zwendelarij met zwakstroomtoestellen, galvanische instrumenten, radium-kuren en alles wat daarmede ver-

band houdt. Voor de zoveelste keer kan men het ook hier weer lezen, welke gevaren er verboden zijn aan niet-door-deskundigen-gecontroleerde behandeling met apparaten en andere rommel, die de kwakzalverijfirma's met mooie woorden en beloften aan den man trachten te brengen.

Gewoonlijk zijn de mensen reeds verloren als ze in relatie treden met dergelijke kooplieden, daar slechts weinigen in hun onwetendheid zijn opgewassen tegen de overredingskracht dezer lieden.

(Bijblad Prager Med. Zeitschr.).

FEUILLETON.

GENEESMIDDELEN VAN MENSELIJKE HERKOMST.

Vele der hedendaagse geneesmiddelen behoren tot het organo-therapeutische arsenaal. Er is zelfs een ogenblik geweest, dat velen het voor gevoel koesterden als zouden de chemise middelen in betrekkelijk korte tijd worden verdrongen. Zóver is het voorlopig nog niet, hoewel niet valt te ontkennen, dat de inzichten omtrent organo-therapeutische mogelijkheden in de laatste jaren belangrijk zijn veruimd. Dit hangt ten nauwste samen met de grote vooruitgang der experimenteerkunst, die haar opkomst in niet geringe mate dankt aan de moderne natuurwetenschappelijke begrippen. Merkwaardig is het nu, eens na te gaan hoe ten tijde der middeleeuwen en daaromtrent, de kennis en het gebruik der geneesmiddelen van menselijke herkomst was. De kennis, die men zich had eigen gemaakt beruste eensdeels op overlevering, anderzijds op ervaringen, die zeer zeker niet verkregen waren met proefnemingen zoals de hedendaagse. Het gebruik strekte zich dan ook uit over een aantal producten, die de huidige lezer aanvankelijk de haren te berge zouden doen rijzen. In verschillende opzichten kunnen we echter onder deze stoffen de voorlopers opmerken van moderne geneesmiddelen.

Cabanès laat ons enige bekende oude apothekers, als Lemery, Charos en Pomet, daarvan vertellen:

„Men zal geneigd zijn zich beledigd te voelen“ zegt Lemery, „als ik voorstel de mens te zien als een „historie der medicijnen“, maar al spoedig zal men inzien, dat dit niet zonder reden is. Hoeveel stoffen levert de mens niet, die als geneesmiddel dienst doen?“

Daar zijn in de eerste plaats de haren. De meest eenvoudige toepassing als artseneij bestond hierin, dat men de dampen van brandende haren opstijgend, dienstig maakte om flauwgevallenen weer bij te brengen. De wijze waarop de haren verbrand werden staat er nu helaas niet bij vermeld. Wij kunnen ons voorstellen, dat in dien dit geschiedde tezamen met b.v. plautaar-dige stoffen, in feit hetzelfde gedaan werd als tegenwoordig in die gevallen, waarbij „smelling salts“ en andere ammoniakdamp-afgeevende stoffen worden toegepast.

Op andere plaatsen vinden we vermeld, dat haren gedestilleerd werden, zodat daaruit „door-dringende“ vluchtige stoffen zouden opstijgen, die vooral beteekenis hadden ter genezing van ziekten, die met slaapneigingen gepaard gaan.

Tegen kaalhoofdigheid meende men een voortreffelijke zelf te kunnen bereiden met behulp van haarvet en honing.

Geelzucht zou men kunnen bestrijden op de volgende manier: Ongeveer vier gram as van haren worden afgetrokken in een glas wijn. Van

deze vlocistof neemt men nuchter wat in, liefst de geheele hoeveelheid, en herhale dit eenige dagen. („Matière médicale" van M. Geoffroy.)

Een purgeermiddel van beteekenis meende men te kennen in raspsel van nagels! Dit moest óf als zodanig ingenomen worden óf als aftreksel met wijn. Met weinig verbeeldingskracht komt men er toe, te veronderstellen, dat zeker velen de laatste methode toepasten.

Grote belangstelling heeft er bestaan voor de voortreffelijke eigenschappen van het oorsmeer. Marcoy vertelt daarvan o.a. het volgende (Scènes et paysages dans les Andes"): een vampier had zich gedurende de nacht vastgehecht op de voet van een slapende Indiaan en zich daar te goed gedaan aan 's mans bloed. Bij het ontwaken voelde de inlander een brandende pijn in zijn teen, en bemerkte daarin een groot rond gat. Zijn kameraden kwamen hem te hulp, en verschaffen hem een hoeveelheid oorsmeer, dat hij bij wijze van helende zalf op de gewonde plek smeerde.

Omtrent deze werking van dit door ons miskende (!) middel bestaan nog vele voorbeelden. Enkele daarvan wijzen er op, dat nog heden ten dage onder sommige natuervolken dergelijke toepassingen werden aangetroffen („Pratiques médicales des Malgaches" door Ramisiray.)

Een ander gebruik was de toepassing van deze substantie als geneesmiddel bij oogziekten.

Vele andere producten vonden hun weg naar genees- en heelkunde. Speeksel b.v. werd in vroegere dagen tegen verschillende kwalen gebruikt. Het heette, dat aanbeiden daarmede genezen zouden, terwijl verschillende huiduitslagen en jeukingen gunstig beïnvloed werden.

Lemery gaf op, dat het speeksel van een nuchter iemand heilzaam was tegen slangenbeten en verwondingen door dolle honden.

Een Romeins gebruik heette, dat het speeksel van een nuchtere vrouw genezende werking had

bij met bloed belopen ogen en opzwellingen van het oog, terwijl ook hoofdpijnen met succes daarmede bestreden werden. Het was verder gewoonte van de min, om de aan haar zorgen toevertrouwde zuigeling te reinigen (!) met speeksel.

Nog heden ten dage wordt in de „volkgeneeskunde" speeksel in vele gevallen gebruikt. In de eerste plaats denke men zich slechts de gewoonte in, om insectenbeten en oppervlakkige verwondingen „uit te zuigen" en te belikken. Verder is algemeen bekend de methode van het bevochtigen met nuchter speeksel van wratten, die daardoor in omvang zouden verminderen of zelfs geheel zouden verdwijnen. Zo eenvoudig als hier beschreven is, laat men het echter lang niet altijd uitvoeren. Verschillende min of meer ingewikkelde handelingen kunnen verricht worden om de wratten op anderen te doen overgaan of aan anderen te verkopen. Verhalen over de geneeskrachtige of vermeende geneeskrachtige werking van speeksel, zouden op zichzelf kolommen kunnen vullen.

Het merkwaardige is echter, dat bij nadere beschouwing, en in verband met de hedendaagse wetenschap, in veel van deze toepassingen punten zijn op te sporen, die voor de zoveelste keer bewijzen, hoe de praktijk op de theorie voortuit kan lopen. Van deze omstandigheid wordt door kwakzalvers echter maar al te gaarne misbruik gemaakt om hun middelen ingang te doen vinden.

Enkele andere voorbeelden zullen wij een andere keer zien.

CORRESPONDENTIE.

Nieuwe Arnheemsche Courant.

Gaarne willen wij aan uw verzoek voldoen. U zult in dit nummer dus de aankondiging aantreffen zoals U ons verzoekt. Wij kunnen evenwel niet nalaten daarbij op het volgende te wijzen. Hoe lofwaardig het streven op zich zelf ook is om advertenties te keuren alvorens deze ter plaatsing in de bladen toe te laten, is een kwestie, die feitelijk onbesproken kan blijven. Een ieder zal dit in beginsel toejuichen. Men behoeft daarom geen lid van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij te zijn. Van meer praktische beteekenis echter is het hoe deze keuring geschiedt. In ons nummer van Juli j.l. kunt U in het hoofdartikel een en ander daaromtrent lezen. Na kennisname daarvan zult U waarschijnlijk kunnen begrijpen, dat voorlopig het stempel der „Commissie van controle op het adverteren van geneesmiddelen en geneeswijzen" voor ons geen waarborg kan zijn, dat de daarop betrekking hebbende annonces zonder gevaar voor de lezers zijn. Het onderhavige geval toont dit overigens ook aan. Wij zijn door uw schrijven evenwel overtuigd van uw goede wil. Zonder twijfel zult U dus een betere regeling in de toekomst mede willen ondersteunen.

C. B. med. docts. te B. In dank uw schrijven, met gelijktijdige toezending van het verslag, ontvangen. Hoewel deze kwestie ons interesseert, me-

nen wij goed te doen ze hier niet ter sprake te brengen. Onwillekeurig zou het aanleiding geven terrein te betreden, waarop wij ons hier niet hebben te begeven. Voor uw belangstelling steeds zijn wij echter zeer erkentelijk.

M, W. C. v. T. te 's Gr. Uw voorstel zal ter sprake gebracht worden op de bedoelde vergadering. Daarna zullen wij U bericht zenden.

Zr. I. R. B. te A. Uit uw schrijven blijkt ons niet duidelijk wat U precies wilt. Indien gij lid wordt der vereeniging kunt U 6 exemplaren van het Maandblad ter gratis verspreiding ontvangen. Opgave s.v.p. aan den Secr.-penningmeester, den heer N. Keulemans, Kloveniersburgwal 82, Amsterdam.

S. L. te A. Wilt U ons nog eens nadere gegevens verstrekken? Het is n.l. niet goed op te maken of hier een soort advertentie bedoeld is of niet. Men zou zeggen van wel, maar door wie dan, en waaruit blijkt dit? Zonder dit te weten kunnen wij er nog weinig over zeggen.

Ned. Gen. Voor Heilgymnastiek en Massage te 's Gr. In dank het exemplaar van het boekwerk ontvangen. U zult t.z.t. een bespreking ervan hier kunnen aantreffen.

Dr. J. de Cr. te 's Gr. Uw interessante opmerkingen zullen wij gaarne hier afdrukken. Volgens onze gegevens is niet alles op deze wijze bekend geweest. Vriendelijk dank voor de mededeling.

Algem. Rad. C. te A. Het is nutteloos onze z.g. meningsverschillen nader tegenover elkaar te stellen. Er resulteren dan toch slechts door u „meer dan onfatsoenlijk" genoemde artikelen uit. Indien gij het nodig mocht oordelen op een andere plaats om rechtvaardiging tegen uitlatingen onzerzijds, die gij betitelen wilt met „belastingen", te zoeken, dan zijt gij daarin vanzelfsprekend volkomen vrij.

Kamper Courant. Dank voor de toezending van No. 10124 van uw blad waarin wij de aanhaling van ons Maandblad aantreffen.

Mej. F. v. S. te Cr. Uw schrijven is doorgezonden naar het Secretariaat onzer Vereeniging. Inmiddels zult U van daaruit wel bericht ontvangen hebben.

Wordt lid van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

ADVERTEERT

I
N
D
I
T
B
L
A
D

HET WORDT

DOOR DUIZENDEN IN NEDERLAND EN
DE KOLONIËN

GELEZEN!

DE KWAKZALVERS MIDDELEN

HUNNE INHOUD EN DE GEVAREN DIE BIJ HET GEBRUIK DREIGEN.

volgens analyses, gedurende 50 jaar gemaakt voor de VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ (Uitg. v. 1931).
Prijs voor leden f 1.25, franco per post f 1.37, voor niet-Leden f 1.50, franco per post f 1.64

Aan te vragen b.d. Secr.-Penningm. den Heer N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis, Postgiro 32237, A'dam.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van Dr Ph. A. COPPENS.

Bestuur der Vereeniging: Dr. C. J. BRENKMAN, Arts te Amsterdam, voorzitter; Mr. M. D. K. S. VAN LIER, Rechter te Amsterdam, lid van het Dagelijksch bestuur; C. G. BAERT, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's Gravenhage; Mr. W. P. R. BOUMAN, Oud-Officier van Justitie te 's Gravenhage; Mr. A. A. CNOPIUS, Procureur-Generaal te Arnhem; Dr. Ph. A. COPPENS, Apotheker Gem. Ziekenhuis, Bergweg, Rotterdam; Mr. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O.M. bij Kantongerecht te Leiden, te Noordwijk aan Zee; Mr. J. J. PLUGGE, Subst. Griffier te Rotterdam; Meij. J. C. RESSING te Delden; Mr. H. B. DE BRUYES TACK, Ambtenaar O.M. te Alkmaar; G. E. WINDEMULLER, Arts te Vaassen; N. KEULEMANS, Apotheker Binnen Gasthuis te Amsterdam, Secr.-Penningmeester.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING f 3.—

Ieder lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex. ter gratis verspreiding.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: BERGSCHÉ LAAN 167a, Rotterdam.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDBLAD franco per post f 2.—

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM
POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM. No. 32237

Advertenties 1—6 regels f 1.55, elke regel meer f 0.25.

Adres voor advertenties: N.V. DE DORDRECHTSCHE DRUKKERIJ EN UITGEVERS MAATSCHAPPIJ, Grootekerkplein 5, Dordrecht
Telefoon No. 3341. Postcheque en Girorekening 44060.

INHOUD.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij:

Mededeelingen van het Bestuur.

Ledenvergadering, 27 Oct., Amsterdam. — Jubileum W. H. Boomgaard.

Hoofdartikel: Ook kwakzalverij II. (Windemuller).

Mededeelingen van verschillende aard:

Waarschuwing Frau Dicke Mahler. — Een al te uitgeslagen landgenoot.

Feuilleton. Leugens en Kwakzalvers. (Boomgaard).

Rechtszaken. „Wonderdokter” voor den rechter. — Kruidkundige voor den Kantonrechter. — Natuurgeneeskundig Instituut H. J., veroordeeld.

Correspondentie.

Inhoud Jaargang 54.

Onderzochte kwakzalversmiddelen 1934.

Advertenties.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Ledenvergadering op 27 October te Amsterdam.

In de weer zeer matig bezochte vergadering werden de afgetreden bestuursleden, Mr. Cnopius, Mr. de Bruyes Tack en de arts Windemuller herkozen.

Jaarverslag en rekening en verantwoording over 1933 werden goedgekeurd. Met het oog op de vermindering der inkomsten werden maatregelen besproken om het aantal leden te vergroten, en besluiten genomen waardoor de uitgaven vermindert kunnen worden.

Over de reclame voor Radium en de maatregelen door de Vereeniging daartegen genomen worden mededeelingen gedaan en besloten pogingen in het werk te stellen om te komen tot een wettelijk verbod van vergaderingen, waarin door niet-medicijn propaganda wordt gemaakt voor bepaalde geneeswijzen, toestellen of middelen.

De Secretaris-Penningmeester,

N. KEULEMANS.

W. H. BOOMGAARD.

Onze medewerker W. H. Boomgaard vierde zijn 12½ jarig jubileum als Inspecteur van de Vereeniging voor Dierenbescherming.

Met dat jubileum wenschen ook wij hem geluk en hopen dat hij nog vele jaren de logische combinatie van 't beschermen van dieren tegen hardvochtige menschen, en 't beschermen van onnoozele menschen tegen kwakzalvers mag blijven uitoefenen.

N. K.

OOK KWAKZALVERIJ.

door

Arts G. E. WINDEMULLER.

II

HOCRAPPARATEN ALS HANDELS-

ARTIKEL.

Naast het hulpmiddel voor ons gezichtsvermogen, dat een bril kan zijn, spelen talrijke apparaten, die afwijkingen van het gehoor moeten verhelpen, een steeds belangrijker wordende rol. Maar ook op dit artikel heeft de kwakzalvende gemeente zich geworpen!

En ook op dit gebied, een gebied van het menschen geestelijk leven, dat onmiddellijk naast het „zien” een integreerend deel is van zijn individuele en sociale waarde, — worden door onkunde en lichtvaardig vertrouwen groote teleurstellingen verwekt en — hoopen geld weggesmeten.

Of storingen van het gezichtsvermogen dan wel die van het gehoor de mensch in sterker mate hinderlijk zijn, laten we hier buiten bespreking.

Ik geloof, dat slecht-zien en blindheid oppervlakkig beschouwd op de meeste menschen meer indruk maakt dan hardhoorrendheid en doofheid.

De wel zeer verschillende aard dezer afwijkingen en haar zeer verschillend karakter ten opzichte van de menschenlijke samenleving laten vergelijking haast niet toe! Vast staat echter m.i., dat storingen van het gehoor méér aandacht verdienen en méér verstandige, tactvolle tegemoetkoming eischen dan men gewoonlijk ontmoet!

Mijn aanraking met blinden en hun vereenigingen tot hulpverlening, evenzeer als die met dooven (hardhoorenden) en hun organisatie, heeft mij geleerd, dat wij, normale menschen, zeer gemakkelijk de grootste fouten maken in onze omgang met deze medemenschen, die niet in het volledig bezit zijn van onze schoonste zintuigen! Laat ik het kort zegen: ons mededogen zij en blijve innerlijk; naar buiten geen mede-„lijden”, maar alle mede-„werking” aan wat zij uit eigen innerlijke kracht doen om boven wat zij missen te stellen dat, wat zij hebben om dit gemis zoo klein mogelijk te zien! Zoo; dit zij vooropgesteld!

Thans gaan wij eens kijken, waarom op kwakzalverij-gebied ook voor hardhoorenden en doo-

ven een ernstige waarschuwing op haar plaats is. Evenals bij alle andere zieken het geval is, wordt door gewetenlooze speculanten misbruik gemaakt van dit gebrek, om tegen goed geld waardelooze en zelfs schadelijke genees- en hulpmiddelen aan den man te brengen, die niet kunnen brengen wat er van wordt voorgespiegeld!

Alleen de deskundige — en hier nog méér naar mijn meening, dan in de oogheekunde, de speciale oorarts! — kent de aard van de oorafwijkingen; kent de gevaren van onoordeelkundig „behandelen”; kent de verschillende soorten hardhoorrendheid en doofheid en haar moeilijke behandeling!

Maar alweer is hier een mogelijkheid om zonder verder gevaar voor de gezondheid der slachtoffers een „onschuldig” apparaat te verkoopen, dat schatten geld kost en alles belooft maar zeer dikwijls niets blijvends oplevert!

Wij zullen niet de vele mooie namen noemen van moderne „electrische” toestelletjes, die naar de bluffende aanprijzingen iederen doove hoorend maken; wij willen alleen dit zeggen:

Er zijn enkele goede apparaten, die in sommige gevallen, te beoordeelen door deskundigen in verband met de aanwijzingen, die de patient zelf geeft, het aan hardhoorenden mogelijk maken, eenigen tijd zonder te groote vermoeienis hun hoorvermogen te versterken. In tal van gevallen echter — en ik ken ze van nabij! — helpen ze in 't geheel niet; of worden maar voor eenige oogeblikken verdragen; of staan ver achter bij de eenvoudige ouderwetse horens, die zooveel minder een aanslag plegen op de portemonnaie!

Wij maken dus volstrekt geen aanmerking op de bona fide instrumentmakers, die gerenommeerde hoor-apparaten leveren in overleg met de deskundige. Wij waarschuwen alleen tegen teleurstelling en geldverspilling, die degenen wachten, die met hun oor-gebrek kwakzalven zooals een ander met zijn aanbeien of galsteenen!

Koop niets voor Uw doofheid op aanbeveling van leeken; knoei vooral niet met uw ooren, hoe ook; raadpleeg uw arts, die U zoo noodig wel verder de weg zal wijzen!

De kwakzalver geeft niets om Uw ziekte, en om U, hij denkt alléén om zijn eigen belang!!!

Het zou bezijden de waarheid zijn, indien ik mijn opmerkingen eindigde met te zeggen: „ik wil niet eindigen zonder enz.....

De waarheid is deze: het begin en het einde

van elke hulp voor dooven en hardhoorenden waar de kuadigheden van den arts eindigen, is: de Vereniging tot Bevordering der Belangen van Slechthoorenden!

Deze vereeniging, gelukkig overal bekend in den lande en daarbuiten, geeft onder leiding bovenal van Tine Marcus (de zoo verdienstelijke „Doovenmoeder!") aan alle raad-zoekenden steun daar, waar doofheid of hardhoorendheid moeilijkheden geven het gemeenschapsleven zoo mede te maken als gewenscht is! (Wie nader kennis wil maken met deze Ver. en haar wijze van werken, wende zich tot den Hr. H. Walrave, Corn. Krusemanstraat 38H. Amsterdam).

Door omstandigheden ken ik deze arbeid van zeer nabij! Alles wat dooven en hardhoorenden kan opbeuren uit mogelijke eenzelligheid; alles wat kan bijdragen tot gezellig samenzijn van gelijkgesinde; maar bovenal alles wat hulp en steun kan geven om het gehoor-gebrek te doen vergeten: liplezen, werkverschaffing, enz. enz.— het wordt alles in die vereeniging aangewend met een warmte, een ijver, een aanstekelijk optimisme, dat ten voorbeeld gesteld dient te worden aan allen, die zich met sociaal werk bezig houden!

Tine Marcus en haar medewerkers hebben zoo'n groote ervaring op het gebied van gehoor-gebreken, dat zij als bij uitstek deskundig zijn te beschouwen op het gebied van de technische zijde van gehoorversterkingsapparaten. Ook hierover strekken zich sedert jaren haar zorgen uit en indien een toestelletje is te vinden, dat in een bepaald geval uitkomst kan geven, dan zal het zijn met behulp van de werkers in deze prachtige Vereeniging!! Ook haar orgaan: „Naar het Volle Leven", licht volledig in over alles wat deze Ver. betreft; adres: W. N. Klein, Heemstede (post Haarlem) P. C. Boutensgade 2.

Genoeg nu; niemand heeft mij verzocht, propaganda te maken voor de „Ver. enz."

Maar ik zeg het U eigener beweging:

Aangezien onze Vereeniging tot bestrijding der Kwakzalverij niet slechts wil afbreken, maar waar mogelijk ook opbouwen, mag in ons orgaan gerust een warme aanbeveling worden gegeven van een zustervereeniging, die op het terrein van gemengd-sociaal-en-hygienisch streven zoo schitterend werk doet, en daarbij tevens op ons terrein, de kwakzalverij-bestrijding, alles doet wat binnen haar eigen gebied daarom roept!

WAARSCHUWING.

Een verzoek om inlichtingen, kortelings gedaan, brengt er ons toe een en ander mede te deelen omtrent handel en wandel van **Frau F. Dicke (Erbe) Mahler, Laan van N. Oost-Indië 273, den Haag.**

De Deutsche Gesellschaft zur Bekämpfung des Kurpfuschertums, gaat reeds gedurende eenige jaren de reclame campagne van haar na. De politie te 's Gravenhage bleek in het bezit te zijn van een heel dossier aangaande deze dame.

Het schijnt dat zij hoofdzakelijk haar „afzet"-gebied in het buitenland zoekt, met name in Duitschland, Oostenrijk, Polen en Noorwegen. Klachten van iemand hier te lande kwamen dan ook nog niet in, van bevoegde zijde werd ons er op gewezen, dat volgens de Nederlandsche wetgeving daartegen niets te doen is. Ze levert af in het buitenland door middel van de post. Ingrijpende maatregelen tegen deze wijze van werken kunnen slechts langs een omweg tot stand komen.

De relaties worden verkregen, doordat vriendelijke geburen, of andere reeds wijs-gemaakten,

opzienbarende verhalen weten op te hangen over de verbluffende successen van Frau Dicke. Bekend is ons, dat tot de gevallen die „behandeld" worden o.a. epilepsie en gevolgen van loodvergiftiging behooren.

Gegadigden krügen vele papieren toegezonden, waarin nadrukkelijk op de goede en nimmer falende werking der betreffende middelen wordt gewezen, terwijl een werkelijk verbazend uitgebreide gebruiksaanwijzing ten slotte de deur dicht doet.

Er schijnt voornamelijk gewerkt te worden met een poeder waarmede zweetkuren worden ingeleid, en met een zalf. De aanprijzingen zijn evenwel van dien aard, dat men bij voorbaat reeds begrijpen kan met kwakzalverij te doen te hebben. Zooals te doen gebruikelijk, is ook hier niet vergeten de bekende dankbetuigingen in te sluiten, die gewoonlijk hun uitwerking niet missen.

Mochten lezers ons nadere gegevens kunnen verstrekken, dan zien wij deze gaarne tegemoet. Overigens zij men gewaarschuid. De kans in ons land is wel niet buitengewoon groot om de eer te genieten tot de „cliëntéle" te geraken, doch ze bestaat zooals wij onlangs bemerkten.

C.

EEN AL TE UITGESLAPEN LANDGENOOT.

Men schrijft ons uit Nice:

Eenige weken geleden vertelden we een en ander over de avonturen van een Leidscheu „peueraar", die zich te Cannes op even lucratieve als onwettige wijze onledig hield met het beroep van masseur, magnetiseur en hypnotiseur, door in een door hem opgerichte „kliniek" goed betalende patiënten op te nemen en z.g. te „behandelen". Van zijn vrije uren sleet hij er bovendien met zijn Rotterdamsche eega vele in de diverse casino's van de Côte d'Azur, en hij bracht het daar, door zijn blijkbaar te weinig ontwikkeld onderscheidingsvermogen ten opzichte van het mijn en het dijn, zoo ver, dat hem de toegang tot de speelzalen ontzegd werd. Naar aanleiding van een verdacht sterfgeval in zijn „Ideaal-kliniek" werd de pseudo-dokter, die destijds in het vaderland vergeefs getracht had aan den kost te komen als toekomst-voorspeller en acrobaat, maar nu hier in een duren auto met keurig gegalonneerden chauffeur rondreed, bij de justitie aangeklaagd door den bond van echte geneeskundigen. Dit belette sinjeur evenwel niet, om, hangende het gerechtelijke onderzoek, zijn winstgevend bedrijf kalm tot het laatste nipertje toe te blijven voortzetten. Dezer dagen nu werd de „dokter" veroordeeld, wegens onbevoegde uitoefening van de geneeskunde, tot een betrekkelijk geringe geldboete en een aanzienlijke schadeloosstelling aan het dokters-syndicaat. Het vonnis moest echter bij verstek uitgesproken worden, aangezien beklagde, die de bui had zien aankomen, het beter gevonden had om laat in den avond tevoren, na het personeel van zijn inrichting even joviaal als royaal getraceerd te hebben op taartjes en een glas schuimende Asti, met zijn auto weg te rijden, onder mededeeling aan zijn getrouwen, dat hij een nieuwen patiënt uit Menton moest gaan halen en niet voor den volgende namiddag met dezen weer thuis zou komen. Vermoedelijk is onze al te uitgeslapen landgenoot evenwel Menton kalm voorbijgereden, de Italiaansche grens over; tenminste men heeft den ex-acrobaat hier op de kust niet meer terugzien. Toch zoekt de politie hem met veel belangstelling, niet alleen vanwege de boete en de schadeloosstelling, maar

ook omdat meneer zoowel aan de patiënten als aan het personeel en eenige leveranciers van zijn „kliniek" diverse sommen tot een belangrijk totaal-bedrag schuldigh gebleven is. Afgezien van deze financieele aangelegenheid, mag eigenlijk de politie zich niet al te zeer verwonderd toonen over 's mans verdwijning; zijzelf heeft hem nog vóór de rechterlijke uitspraak het besluit betee-kend, verklarende dat de autoriteiten op zijn verder verblijf op Franschen bodem geen prijs meer stellen, en — of hij dus maar haastig weg wou vezen! Men is er hier te lande zoo aan gewend, dat ongewenschte vreemdelingen, op wie de maatregel van „expulsion" toegepast wordt, zich daar geen zier aan storen en rustig in het land blijven, dat men ditmaal, nu de vogel tijdig de grens over gevlogen blijkt, paf staat van het prompte! Het is te voorzien, dat onze Leidenaar althans gedurende eenigen tijd de Riviera voorloopig zal vermijden, en het menschdom nu elders zal gaan laten genieten van de zegeningen zijner veelvuldige talenten.

N.Rott.Ct.

FEUILLETON.

LEUGENS EN KWAKZALVERS.

Als men de advertentie-kolommen der bladen zoo eens inkijkt, staat men gewoonweg verbluft over den brutalen opringerigen toon, welke wordt aangeslagen door de lui, die van de kwakzalverij en handel in nietswaardige artikelen op het gebied der gezondheid een broodwinning maken.

't Is helaas tot nu toe in Nederland niet strafbaar om iemand voor goed geld waardeloze prullen in de hand te stoppen, als die prullen maar den naam van een of ander geneesmiddel dragen.

Ik sprak van brutalen toon en gerust kan men er bij voegen, leugenachtige manier van reclame maken met de namen van personen, die zoo dom waren het aangekondigde artikel te koopen en nu hun naam zien gebruiken, zonder daartoe vergunning te hebben gegeven.

De meeste gebruikers van kwakzalversrommel mankeeren feitelijk niets, doch verbeelden zich ziek te zijn, of juist behoefte te hebben aan het middel dat in de advertentie werd aangeboden.

Ja, het is wel duur, maar als je dan toch weer opknaapt is dat wel wat geld waard.

De aangeprezen prullen worden gekocht en ingenomen, zonder dat de koopers er iets van snappen, of niet willen begrijpen, dat zij hun geld weggooien en misschien hun gezondheid bederven.

Zeker, de advertenties spreken soms over ziekten en komende ziekten, alsof de stellen dezer advertenties kennis van ziekten heeft. Uit alles blijkt dat dit niet het geval is. Men kan hoogstens een of ander gevoel hebben dat op een bepaalde ziekte wijst bij zekere menschen. Het is echter niet mogelijk, maar ook zeer gevaarlijk voor één ziekte bij alle menschen dezelfde geneesmiddelen in dezelfde hoeveelheid en dezelfde sterkte te geven. Dat zou al heel gemakkelijk zijn.

Veronderstel dat een kwakzalversmiddel nu eens één persoon goed deed, hem er weder bovenop hielp, dan is er toch geen reden om te zeggen: Ons middel hielp Kees er weer vanaf. Dus nu moet een ieder, die ook zoo'n gevoel heeft als Kees had, maar dadelijk gebruik maken van ons middel!

De domheid ligt er bovenop! Het is alleen te doen geld uit de rommel te halen, wat de gevolgen kunnen zijn laat verkoopers zoo koud als ijs.

Als de gevolgen voor den kantonrechter worden besproken, nu dan zijn ze wat warmer, want dan komt er soms een flink bedrag te betalen aan boete, of zitten een aantal dagen.

Boete, och dat wil niet veel zeggen. De arme, domme slachtoffers betalen het toch, en beter ware het als principieele hechtenis kon worden opgelegd.

Soms werken er ook urinekijkers, of waterdokters, die er hun kwakzalversmiddeltjes door verkoopen, mitsgaders het waterkijken laten betalen.

Om echter niet met de Justitie in aanraking te komen, „werkt” zoo'n waterkijker dikwijls onder toezicht van iemand, die de doktersbul heeft, en dus de geneeskunde mag uitoefenen.

Wat de waterdokter nu vóór zegt, wordt door den gestudeerde heer met de doktersbul, op het recept gezet en daardoor kan men den waterdokter niet vervolgen. De recepten worden klaargemaakt in een aangewezen apotheek waarmede de waterdokter niets heeft uit te staan, dus ook geen winstdeeling. Neen, heusch niet!

't Is wel treurig, dat iemand met een doktersbul er zich toe leent op die manier de domme mening het geld uit den zak te helpen kloppen.

De voorganger van een mij bekende „urinedokter” moest vluchten, om zich aan al te ijverige nasporingen der politie te onttrekken, maar al te spoedig was hij weer „boven water” en werd de zaak op den oude voet voortgezet, tot groote schade van de slachtoffers die zich om hulp wonden tot zulke lieden.

Hoelang zal het nu nog moeten duren, eer de jaren geleden ingediende Kwakzalverswet, de Wet tegen de Kwakzalverij, ernstig zal worden behandeld? Helaas, voorloopig is dit wetsontwerp maar van de baan gewipt. Het is pas twintig of vijf en twintig jaren geleden dat dit wetsontwerp is ingediend, naar ik meen.

Hoeveel menschen zullen nog hun gezondheid moeten opofferen, alvorens aan de gewetenlooze kwakzalvers paal en perk zal worden gesteld?

Als men de rijen van volk (patiënten) ziet, die queu maken lang voor dat „dokters” zittingsuur is aangebroken, dan krijgt men een begrip van de lichamen, die door zoo iemand kunnen worden bedorven en van de gezondheid, die kan worden verwoest door hem, die behulpzaam is geweest in een apotheek en zich nu voor geneesheer uitgeeft.

En geld? 't Stroomt er in huis, vandaar dan ook dat een boete voor die lui niets beteekent, 't is een druppel uit een vollen emmer.

Als men toch nagaat, dat een goede dokter jaren lang moet studeeren om de menschelijke machine in alle onderdeelen te kennen, kan men niet begrijpen, dat men zoo maar op goed geluk iemand om raad vraagt, die nooit gestudeerd heeft en dus ook niet kan oordeelen over het gestel of de ziekte van anderen.

Evenmin als een pilletje of zalfje voor of tegen alle ziekten kan dienen, evenmin kan een waterkijker alle ziekten in uw water zien, ook niet al wordt hij gedekt door iemand, die zich er toekent om als dokter die verdachte handelingen voor de politie ongenaakbaar te maken.

Dat men toch eindelijk eens wijzer worde!!

W. H. B.

Wordt lid van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

RECHTSZAKEN.

„WONDERDOKTER” VOOR DEN RECHTER.

Vijftig gulden boete, subsidiair tien dagen hechtenis.

Ruim een half jaar geleden trad in de Indische buurt te Amsterdam en te Watergraafsmeer een „wonderdokter” op, die op bepaalde tijden spreekuur hield.

Gisteren heeft de man zich voor de rechtbank te Amsterdam moeten verantwoorden.

Pres.: U bent niet bevoegd om de geneeskunde uit te oefenen, niet waar?

Verdachte: Neen.

Pres.: Hebt U geneeskundigen raad of hulp verstrekt?

Verd.: Neen.

Pres.: Wat is dan eigenlijk uw beroep?

Verd.: Handelsagent voor buitenlandsche huizen.

Rechter De Gaay Fortman: Als de menschen u vroegen om galkruiden gaf u een bepaald kruid dat daarvoor goed was?

Verd.: Ja, ik gaf kruiden.

Rechter: Hoe heetten die kruiden?

Verd.: Het waren diverse kruiden.

Rechter: Ja, maar hoe heetten die?

Verd.: Het was een bepaalde vermenging....

Rechter: Dat wou ik juist weten....

Verd.: In die advertentie heb ik mij niet „wonderdokter” genoemd. Ik waarschuwde slechts tegen paraffine-olie en wilde een Indisch middel, dat ik uit Bandoeng betrek, introducereeren. Men heeft mij wonderdokter genoemd, doch ik zei altijd tegen de menschen: „Ik kan u niet genezen, ge geneest u zelve”.

Als getuige wordt een juffrouw gehoord, die meermalen het spreekuur heeft bezocht. Den eersten keer betaalde zij voor de kruiden tegen haar huiduitslag in het gezicht f 3.25; daarop haalde zij eens per veertien dagen een dosis van dit gewas. Bovendien werd zij twee keer per week bestraald. De stralen waren warm, doch gaven geen licht. Het toestel kostte f 56.50 doch de man dreng voorloopig niet aan er een te koopen. Eerst probeeren was het devies. Inmiddels bleek dat kruiden noch stralen hielpen. De huid bleef ziek.

Verd.: Zij kreeg ook schoonheidscrèmes. Ik beschouwde de behandeling als schoonheidskuur!

Pres. tot getuige: U betaalde dus f 1.25 voor de kruiden. Doch den eersten keer was het bedrag f 3.25. Dat was f 1.25 voor kruiden en f 2 voor.....?

Getuige: Ja, die waren dan voor.....

Pres.: Juist f 2 voor de kennismaking.

Er werden nog drie getuigen gehoord die lof hadden voor de kunst van dezen wonderdokter. Zij hadden resp. baat gevonden voor maagziekten en een gal-kwaal.

De Officier van Justitie, mr. Van Arkel achtte de feiten bewezen. Het doet er niet toe of verdachte voor de behandeling al of geen geld heeft gevraagd. Verdachte wil het doen voorkomen of hij niets anders doet dan kruiden verkoopen. Dat is onjuist. Spr. wees er op, dat verdachte de menschen niet onderzoekt. Het gevaarlijke is, dat hij de menschen maar geeft, zonder zich op de hoogte te stellen van hun kwaal. De handelwijze van verdachte is levensgevaarlijk. Het publiek is van zijn optreden de dupe.

Spr. eischte tenslotte conform het vonnis van den kantonrechter een geldboete van honderd gulden, subsidiair veertig dagen hechtenis.

Verdachte voerde aan, dat de lamp geheel ongevaarlijk is en voorts, dat de kruiden voor f 1.25

zeker niet duur zijn. Elders wordt er wel f 5.— voor gevraagd.

Vonnis 6 November.

Alg. Handelsbl.

Blijkens mededeeling luidde dit: f 50.— subs 10 dagen hechtenis.

KRUIDKUNDIGE VOOR DEN KANTONRECHTER.

Zaterdagmorgen werd voor den Haagschen kantonrechter, mr. Ferguson, voortgezet de behandeling van de zaak tegen den kruidkundige **J. F. v. d. P.**, die 14 dagen geleden reeds terecht heeft gestaan terzake van een door hem in een weekblad geplaatste advertentie, waarin hij zich ten onrechte voor geneeskundige zou hebben uitgegeven. De verdachte voerde toen tot zijn verdediging aan, dat hij reeds in Mei van dit jaar aan de administratie van bedoeld blad zou hebben verzocht, deze advertentie niet mer te plaatsen, daar hij gewaarschuwd was, dat de inhoud van zijn advertentie wel eens tot moeilijkheden aanleiding zou kunnen geven.

Thans legde v. d. P. eenige brieven over, waaruit wel bleek, dat hij op 23 Augustus van dit jaar aan het blad heeft geschreven met het verzoek een regel uit een advertentie weg te laten en eerst later heeft verzocht het adverteeren geheel te staken. Verd. zeide, dat het eerste verzoek op een andere advertentie betrekking had.

De ambtenaar van het O.M. was van meening dat gebleken was, dat verd. veel later dan hij op gaf aan het weekblad heeft geschreven om het publiceeren van de advertentie waar het hier om gaat, te staken. Spr. vorderde een boete van f 150 subs. 50 dagen hechtenis.

Mr. Ferguson achtte weliswaar het feit bewezen, doch zeide het toch minder ernstig te vinden, dan het aanvankelijk scheen, daar verd. in elk geval tenslotte heeft stopgezet, al is het dan ook later dan verd. oorspronkelijk op gaf.

De kantonrechter veroordeelde hem tot een boete van f 10 subs. 4 dagen hechtenis.

Rott. Nwsbl.

NATUURGENEESKUNDIG INSTITUUT H. J., VEROORDEELD.

Verder heeft de kantonrechter schriftelijk vonnis gewezen in de zaak van den kruidenhandelaar **H. J.**, die heeft terecht gestaan terzake van het feit dat hij brochures heeft laten verspreiden waarin hij zijn „natuurgeneeskundig instituut” aanbeval en waarin hij verschillende kruidencombinaties voor bepaalde ziekten voorschreef.

De kantonrechter heeft J. veroordeeld tot een boete van f 50 subs. 20 dagen hechtenis conform den eisch van het O.M.

Bij dit vonnis heeft mr. Ferguson overwogen, dat het namens verdachte door mr. Goldstein aangevoerde excuus, dat deze brochures alleen ten doel hadden reclame te maken voor de kruidencombinaties van J., niet van kracht is en dat verdachte door het doen verspreiden van deze brochures wel degelijk het publiek in de meening heeft gebracht, dat hijzelf de behandeling vermocht voor te schrijven, iets waartoe alleen de bevoegde arts gerechtigd is. De vergelijking, die mr. Goldstein maakte met de reclame, die wordt gemaakt voor asperine, ging volgens den kantonrechter niet op, daar bij het adverteeren voor dit artikel slechts de meening van geneesheeren over dit middel wordt kenbaar gemaakt, terwijl verdachte's aanbeveling niet steunt op het oordeel van geneeskundigen.

Mr. Ferguson achtte, dat is bewezen, dat verdachte door zijn handeling de daad heeft verricht, die wordt gequalificeerd als „het als niet geneeskundige in het openbaar aankondigen, dat hij de geneeskunst uitoefent”.

Rott. Nws.bl.

CORRESPONDENTIE.

J. R., semi-arts te **L.** In no. 7 van ons Maandblad vindt U deze kwestie reeds aangeoord. Uw ingezonden voorbeeld zal zeker vermeld worden. Hier thans geen plaatsruimte.

INHOUD VAN JAARGANG 54 (1934.)

(de cijfers duiden de nummers der maandbl. aan)

Adormin - tabletten 5
 Advertentiegeknoei 2
 Advertentiekeus door periodieken 2
 Adverteeren van geneesmiddelen. Polen. 10
 Algemeene Radium Centrale 10
 Alra. Rapport Radium bekera 1
 „ Lezing over radium 1
 Amuletten en talismans 9
 Annonces van bedriegers. (Boomgaard) 10
 Antifellin 4, 8, 10
 Anti - opiumpillen 8
 Atlas apparaten. (Brenkman). 4, 10
 Belgisch Nat. Verbond tegen Kwakzalverij. 10
 Bencinol 8
 Boertje van Rinsumageest 9
 Boomgaard. W. H. Jubileum 12
 Brillen en Hoorapparaten als handelsartikel 11
 Bijsterveld. Tuinstra's middelen 9
 Bulgarije. Controle op geneesk. apparaten 11
 Ceramphol 5
 Chenopodium-olie in kwakzalversmiddelen. . . 4
 Chloroform. Aflevering door onbevoegden. . . 9
 Colportage met geneesk. apparaten. 5
 Commissie van controle adverteeren geneesmiddelen en geneeswijzen. Samenstelling en resultaten (Coppens). 7
 Controle op het adverteeren van geneesmiddelen etc. 3, 4, 7, 10 en 11
 Denemarken. Contrôle specialité's 10
 Diabetes. Middel tegen 10
 Dicke - Mahler 8
 Di-Nitrophenol (Dinitra) 5
 Drugged foods 8
 Dwarshuis 8, 10
 Epilepsie. Middel tegen (Dicke Mahler) 8
 Fistelpot van Ursem 11
 Fixatif de Nice 11
 Galsteenen. Middelen tegen 4, 8, 10
 Geha - Kalktabletten 5
 Geheimen ontsluiting (Brenkman) 4, 7
 Geneesmiddelgebruik op eigen houtje 6
 Geneesmiddelen van menselijke herkomst 11
 Geneeskundig huisboek 4
 Geneeskundige wetenschap onder staatsgezag 2
 Geneeswijze van Dr. Dubois 3
 Genezen door middel van gebed 5, 6
 Gezondheidscommissie. Jaarverslag 1933. 4
 Gorter. G. Nannes + 6
 Grappenmakers (Boomgaard) 11
 Gratis voetonderzoek 6, 7, 8
 Haargroei middel 10
 Haarverf 7
 Hagenaar. Zalf van 11
 Heilpraktiker 2
 Hermes en Co. N.V. 3
 Herhaalde waarschuwing Radium bekera 10
 Hesper. Middelen van 9
 Hoestthee 10
 Honing van Pater Gummaris 8
 Homoeopathen 7
 Homoeopathische druppels 8

Hoorapparaten als handelsartikel 12
 Huisvrouwen en kwakzalverij 6
 Internation. Congres v. Techn. en Sted. Hyg. . . 8
 Internation. Chem. Instituut, Schiedam 9
 Instituut Besterveld-Tuinstra (Middelen v.) . . 9
 Instituut Jonker 5, 9, 12
 Instituut van Electro-Med. apparaten 5
 Instituut Walraven. (Middelen van) 9
 Irisdiagnostiker Tannhauser 9
 Ischias. Kruiden en korrels tegen 10
 Jaarverslag Ver. tegen de Kwakzalverij 7
 Jodine Medaillon 3
 Joliherba - tabletten 10
 Jonker's Natuurgeneeskundig Instituut 5, 9, 12
 Kanker. Kruiden tegen 10
 Katsol 11
 Kema (Keuring Electr. Mach. Arnhem). . . . 4
 Kinkhoestpoeder 8
 Kruiden tegen diabetes 10
 Kruiden tegen phthisis 11
 Kruiden tegen reumatiek 11
 Kruiden van Harmsen 8
 Kruiden van Timm 4
 Kruidkundigen voor den Kantonrechter 12
 Kruidenmengsels. Verkoop in Tsechoslowakije . . 11
 Kwakzalversmiddelen 4, 12
 Kwakzalversmiddelen uit de oude doos 10
 Kwakzalverstelefoon. (Boomgaard) 8
 Leidsche peueraar 12
 Leugens en Kwakzalvers. (Boomgaard) 12
 Lezingen. Gevaarlijk voor de volksgezondh. . . 2
 Malaria-achtige koortsen. Kruiden tegen 9
 Malariadine 9
 Matthes. Dr. Bruno 1
 Mededeelingen Rijks Instit. *Pharmaco-ther. . . 9
 Onderz. Reeks 25 - 4, 5, 8. Reeks 26 - 9, 10, 11
 Methoden in de Kwakzalverij. Over eenige II . . 11
 III, IV, V, VI. (Windemuller) . . . 1, 2, 3, 4, 6
 Meurin (fabrikant Antifellin) 10
 Middel tegen psoriasis 8
 Middel tegen Suikerziekte 8
 Middelen van Hesper 2
 Minora 9
 Monsma 9
 Naamlijst leden Ver. tegen de Kwakzalverij . . 1
 Natuurgeneeskundigen 2
 Natuurgeneeskundig Instituut Jonker. . . 5, 9, 12
 Nederlandsch Indië. Vergif bij 't pond 10
 Nederlandsch Instituut. Hoofdcentrale 2
 Nederlandsch Instituut voor Diaetiek 1
 Nederlandsche Illustratie 3
 Niet-rooker in drie dagen 3
 Occultisten 3
 Ook Kwakzalverij I, II (Windemuller) . . . 11, 12
 Onbevoegd afleveren van geneesmiddelen . . . 8
 door drogist 8
 Onbevoegd uitoefenen der geneeskunde 5, 7
 Onbetrouwbare specialité's 5
 Onderzochte kwakzalversmiddelen (1934) . . 12
 Ontvettingsbonbons. „Golden Gazelle chocolates” 4
 Ontvettingsboonen. Dr. Hugo Remmler 4
 Ontvettingstabletten. Centr. Apotheek Pa-genkamp 4
 Ontvettingstabletten Starke 9
 Ontvettingspoeder Borgon 9
 Ooms. Mevrouw 8
 Penaten crème 7
 Phthisis. Kruiden tegen 11

Plaatselijke gezondheidscommissie 5
 Polen. Adverteeren van geneesmiddelen 10
 Psoriasis. Middel tegen 8
 Radox 9
 Radiumbekera. Rapport over (den Hoed) . . . 1
 Radiumbekera. Herhaalde Waarschuwing . . . 10
 Radium. Lezing over 7
 Radium. Optreden tegen lezing over 6
 Rechtszaken 2, 5, 6, 7, 8, 12
 Recresal 5
 Recresal liq. 9
 Reclame van geneesmiddelen in Afrika 6
 Reisgids. Advertentie in der Ned. Spoor-wegen 2
 Reizende kwakzalvers 3
 Rekening en Verantwoording. Ver. t.d. Kw. . . 7
 Rheumatex 11
 Reumatiek. Kruiden tegen 5
 Rheuma zalf 8
 Sal digestivus Natherman 4
 Sanatorin Wine 11
 Sanoïd Whooping cough cure 4
 Scholl's voetspecialist 6, 7
 Scholl. Doctorstittel 8
 Sequah 10, 11
 Smit's T.B.C. geneesmiddel 8
 Smit's T.B.C. geneesmiddel 10
 Snabol. huidmiddel en zalf 11
 Solman. Kruiden van 11
 Spirae's kalkextract 9
 Stem. uit onze Oost 2
 Taheïrol. 2
 Tannhauser 9
 Tannkosan tabletten 9
 Tariefwet. Nieuwe 8
 Taumasthman 9
 T.B.C. geneesmiddel 10
 Throatlets' 8
 Tiger Balm 5
 Timm's Kruiden. 5, 7
 Timotheus. (Weekblad) 10
 Tonicaline 8
 Tsechoslowakije. Verbod lezingen 3
 Tuinstra - Bijsterveld 9
 Tussano Kinkhoestpoeder 8
 Verdoovende middelen in Zuid-Slavië 8
 Verbod medische voordrachten door leeken . . 3
 Vermageringsmiddelen 4, 5
 Verslag Ledenverg. Ver. t.d. Kwakzalverij . . 12
 Vlokhoven. Gezusters. Eindhoven 11
 Voetspecialist 6, 7
 Volksgezondheid. Wat geschiedt in Neder-land. Handb. Ad. ter Cock 10
 Vrome beetnemerij 3
 Waarschuwing tegen Radium bekera 10
 Waarschuwing tegen Frau Dicke-Mahler . . . 12
 Wereld. De . . wil bedrogen zijn. (Boomgaard) 4
 Wonderdokter voor den rechter 12
 Wormpaarlen. Hugo Remmler 4
 Wood's great peppermint cure 4
 Zalf tegen eczeem 8, 11

ONDERZOCHE TE KWAKZALVERS-MIDDELEN (1934.)

Alra bekera. (den Hoed) 1
 Antifellin. (Keulemans). 4, 8, 10
 Haargroei middel (Keulemans) 10
 Jodine-mdaillon. (Keulemans) 3
 Minora. (Keulemans) 2
 Taheïrol (Bat. Petr. Mij.) 2

DE KWAKZALVERS-MIDDELEN

HUNNE INHOUD EN DE GEVAREN DIE BIJ HET GEBRUIK DREIGEN.
 volgens analyses, gedurende 50 jaar gemaakt voor de VERENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ (Uitg. v. 1931).
Prijs voor leden f 1.25, franco per post f 1.37, voor niet-Leden f 1.50, franco per post f 1.64
 Aan te vragen b.d. Secr.-Penningm. den Heer N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis, Postgiro 32237. A'dam.